

Εκθέσεις 24

Μελετητικής Ομάδας ΚΕΠΕ

Οικονομία
και αθλητισμός

Αθήνα 1996

Οικονομία
και αθλητισμός

Εκθέσεις 24

Οικονομία και αθλητισμός

Μελετητική Ομάδα ΚΕΠΕ

Λουκής Αθανασίου
Δημήτριος Αθανασακόπουλος
Κυριακή Αλτίνογλου
Βικτώρια Δεδεγιάν
Κλέαρχος Ευστρατόγλου
Αγαπούλα Κώτση
Ευφροσύνη Παναρέτου
Παναγιώτα Παπακωνσταντίνου
Γεώργιος Παπαπολυμέρου

Αθήνα 1996

Copyright 1996
του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών
Ιπποκράτους 22, 106 80 Αθήνα

ISBN: 960-341-021-7

Οι γνώμες και κρίσεις που περιέχει η εργασία αυτή
είναι των συγγραφέων και δεν αντιπροσωπεύουν αναγκαία
γνώμες ή κρίσεις του Κέντρου Προγραμματισμού
και Οικονομικών Ερευνών.

ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) ιδρύθηκε το 1959 ως μία μικρή ερευνητική μονάδα με την επωνυμία "Κέντρον Οικονομικών Ερευνών", με βασικό σκοπό την επιστημονική μελέτη των οικονομικών προβλημάτων της Ελλάδας, την ενθάρρυνση των οικονομικών ερευνών και τη συνεργασία με άλλα επιστημονικά ιδρύματα.

Το 1964 το ΚΕΠΕ πήρε τη σημερινή του ονομασία και διάρθρωση και του ανατέθηκαν οι εξής πρόσθετες αρμοδιότητες: (α) Η κατάρτιση σχεδίων βραχυχρόνιων, μεσοχρόνιων και μακροχρόνιων προγραμμάτων ανάπτυξης, η εκπόνηση σχεδίων προγραμμάτων περιφερειακής και χωροταξικής ανάπτυξης, καθώς και προγραμμάτων δημόσιων επενδύσεων, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές που καθορίζει η κυβέρνηση. (β) Η παρακολούθηση και ανάλυση της βραχυπρόθεσμης και μεσοπρόθεσμης εξέλιξης της ελληνικής οικονομίας, καθώς και η κατάρτιση προτάσεων για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων. (γ) Η επιμόρφωση νέων οικονομολόγων, ιδιαίτερα σε θέματα προγραμματισμού και οικονομικής ανάπτυξης.

Το ΚΕΠΕ έχει αναπτύξει και αναπτύσσει έντονη δραστηριότητα σε όλους τους πιο πάνω τομείς. Διεξάγει συστηματικές έρευνες πάνω σε βασικά θέματα της ελληνικής οικονομίας, εκπονεί σχέδια προγραμμάτων ανάπτυξης, παρακολουθεί τις βραχυχρόνιες εξελίξεις, χορηγεί υποτροφίες για μεταπτυχιακές σπουδές στην οικονομική επιστήμη και τον προγραμματισμό και οργανώνει διαλέξεις και σεμινάρια.

Στο πλαίσιο αυτών των δραστηριοτήτων εντάσσεται και η δημοσίευση "Μελετών" και "Στατιστικών Σειρών", που είναι αποτέλεσμα έρευνας μελετητών του ΚΕΠΕ, και "Εκθέσεων", που τις περισσότερες φορές είναι αποτέλεσμα συλλογικής εργασίας ομάδων επιστημόνων, οι οποίες συνιστώνται για την εκπόνηση αναπτυξιακών προγραμμάτων. Επίσης δημοσιεύονται από το Κέντρο "Εργασίες για Συζήτηση" προσκεκλημένων επιστημόνων ή μελών του προσωπικού του Ιδρύματος.

Το ΚΕΠΕ βρίσκεται σε συνεχή επικοινωνία με αντίστοιχα επιστημονικά ιδρύματα του εξωτερικού και ανταλλάσσει εκδόσεις, όπως

και απόψεις και πληροφορίες πάνω σε θέματα τρεχουσών οικονομικών εξελίξεων και μεθόδων οικονομικής έρευνας, συμβάλλοντας και με αυτό τον τρόπο στην προαγωγή της οικονομικής επιστήμης στη χώρα.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο αθλητισμός συνδεόταν παραδοσιακά περισσότερο με την άθληση, τον εθελοντισμό, το αθλητικό θέαμα και την αναψυχή και λιγότερο με την παραγωγή και την οικονομία. Γι' αυτό και η συλλογή και παρουσίαση των οικονομικών δεδομένων του κλάδου υπήρξε πολύ περιορισμένη. Τις τελευταίες δεκαετίες, όμως, καθώς ο επαγγελματισμός αναπτύσσεται και η σημασία της οικονομικής οντότητας των αθλητικών δραστηριοτήτων μεγαλώνει, γίνεται όλο και πιο αισθητή η ανάγκη εξέτασης και των οικονομικών πλευρών των αθλητικών δραστηριοτήτων. Αποτέλεσμα αυτής της ανάγκης είναι και οι σχετικές πρωτοβουλίες του Συμβουλίου της Ευρώπης, που σκοπό έχουν τη δημιουργία ενός πλαισίου για τη συλλογή και παρουσίαση έγκυρων στατιστικών στοιχείων για τον αθλητισμό ως κλάδο οικονομικής δραστηριότητας. Στόχος είναι, τα στοιχεία αυτά να είναι συγκρίσιμα μεταξύ των διάφορων χωρών, ώστε να καταστεί δυνατή η συναγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων.

Στο πλαίσιο αυτό, και ως μια πρώτη προσπάθεια, η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού ανέθεσε στο Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών τη συλλογή, επεξεργασία και παρουσίαση στοιχείων για τις βασικές διαστάσεις του αθλητισμού, ως κλάδου οικονομικής δραστηριότητας, για το ρόλο του δηλαδή στο σχηματισμό του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος, τις θέσεις απασχόλησης που δημιουργεί, τις σχέσεις του με τα δημόσια οικονομικά κ.λπ., κατά το πρότυπο ανάλογων εργασιών που τα τελευταία χρόνια εκπονούνται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες .

Καθηγητής ΒΑΣΙΛΗΣ ΔΡΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ
Επιστημονικός Διευθυντής

Κέντρο Προγραμματισμού
και Οικονομικών Ερευνών
Φεβρουάριος 1996

Η μελέτη αυτή ανατέθηκε στο ΚΕΠΕ από το Υπουργείο Πολιτισμού (Γενική Γραμματεία Αθλητισμού) και συγχρηματοδοτήθηκε από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού και το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών.

Για την κατάρτιση του έργου συγκροτήθηκε Μελετητική Ομάδα, στην οποία συμμετείχαν τα πιο κάτω στελέχη του ΚΕΠΕ:

Αθανασίου Λουκής, συντονιστής
Αθανασακόπουλος Δημήτριος
Αλτίνογλου Κυριακή
Δεδεγιάν Βικτώρια
Ευστρατόγλου Κλέαρχος
Κώτση Αγαπούλα
Παναρέτου Ευφροσύνη
Παπακωνσταντίνου Παναγιώτα
Παπαπολυμέρου Γεώργιος

Ευχαριστούμε θερμά τις υπηρεσίες της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού και ιδιαίτερα το Γενικό Διευθυντή κ. Αθ. Μπάλιο και τον Προϊστάμενο Οικονομικών Υπηρεσιών κ. Ν. Γεωργακόπουλο, για την πολύτιμη συνεργασία και βοήθειά τους. Ευχαριστούμε επίσης την Προϊσταμένη Γραφείου ΕΟΚ της ΓΓΑ, κα Μ. Παπαθανασίου, τον Οικονομικό Διευθυντή του ΟΔΙΕ, κ. Ζ. Μποσινάκη, τον Προϊστάμενο Διεύθυνσης Διοικητικού του ΟΠΑΠ, κ. Α. Βαγγελάτο, τον Προϊστάμενο Λογιστηρίου της Φιλίππου Ενώσεως, κ. Μ. Λογοθέτη και τον Προϊστάμενο Λογιστηρίου της ΕΟΑ κ. Α. Λεοντίτση, καθώς και όλους τους φορείς του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, οι οποίοι είχαν την καλοσύνη να απαντήσουν στα ερωτηματολόγια που τους στείλαμε για τη συγκέντρωση στοιχείων και πληροφοριών.

Ευχαριστούμε επίσης τους συναδέλφους του ΚΕΠΕ για την τεχνική και διοικητική υποστήριξη της μελέτης. Ιδιαίτερα ευχαριστούμε την κα Όλγα Αντωνιουδάκη, Διευθύντρια Διοικητικού και Προϊσταμένη τότε της Γραμματείας του Ειδικού Λογαριασμού του ΚΕΠΕ και τον κ. Β. Συριόπουλο, Προϊστάμενο Οικονομικών Υπηρεσιών, τις κυρίες Π. Λάμπρου και Μ.

Παπαδοπούλου, καθώς και τα στελέχη του Τμήματος Εκδόσεων κυρίες Μ. Μερακλή, Π. Λαγανοπούλου και Στ. Τσουκαλίδου.

Τέλος ευχαριστούμε τη φιλόλογο κα Ε. Σουλτανάκη, η οποία επιμελήθηκε το κείμενο της μελέτης.

Η δημοσίευση της μελέτης γίνεται με τη σύμφωνη γνώμη της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού.

Η ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΤΟΥ ΚΕΠΕ

Οκτώβριος 1995

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

2.1.	Γενική Γραμματεία Αθλητισμού	24
2.1.1.	Θεσμικό πλαίσιο	24
2.1.2.	Οικονομικά δεδομένα	26
2.1.2.1.	Τακτικός Προϋπολογισμός - Δαπάνες μέσω ΓΓΑ	30
2.1.2.2.	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)	36
2.1.3.	Απασχόληση	39
2.1.4.	Γυμναστήρια	41
2.1.4.1.	Θεσμικό πλαίσιο	41
2.1.4.2.	Είδος και χωροταξική κατανομή Γυμναστηρίων - Εγκαταστάσεις	43
2.1.4.3.	Απασχόληση	45
2.1.4.4.	Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αμαρουσίου (ΟΑΚΑ) -Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας (ΣΕΦ)	47
2.2.	Δήμοι	48
2.2.1.	Εισαγωγή	48
2.2.2.	Αθλητική υποδομή	49
2.2.3.	Απασχόληση	52
2.3.	Εποπτευόμενοι από τη ΓΓΑ φορείς	54
2.3.1.	Οργανισμός Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου (ΟΠΑΠ)	54

2.3.1.1. Θεσμικό πλαίσιο	54
2.3.1.2. Οικονομικά δεδομένα	54
2.3.1.3. Απασχόληση	59
2.3.1.4. Προβλήματα λειτουργίας	59
2.3.2. Οργανισμός Διεξαγωγής Ιπποδρομιών Ελλάδος (ΟΔΙΕ)	62
2.3.2.1. Θεσμικό πλαίσιο	62
2.3.2.2. Οικονομικά δεδομένα	62
2.3.2.3. Απασχόληση	63
2.3.2.4. Προβλήματα λειτουργίας	66
2.3.3. Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων (ΕΟΑ)	67
2.3.3.1. Θεσμικό πλαίσιο	67
2.3.3.2. Οικονομικά δεδομένα	68
2.3.3.3. Απασχόληση	70
2.3.3.4. Προβλήματα λειτουργίας και μέτρα πολιτι- κής	70
2.3.4. Φίλιππος Ένωσης	71
2.3.4.1. Θεσμικό πλαίσιο	71
2.3.4.2. Οικονομικά δεδομένα	71
2.3.4.3. Απασχόληση	72
2.3.4.4. Προβλήματα λειτουργίας	72
2.3.5. Οργανισμός Υποψηφιότητας Ολυμπιακών Αγώνων - Αθήνα '96	75
2.4. Λοιποί δημόσιοι φορείς	76

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

3.1. Εισαγωγή	82
3.2. Ποδόσφαιρο	82
3.2.1. Θεσμικό πλαίσιο	82

3.2.2.	Οικονομικά δεδομένα	85
3.2.3.	Απασχόληση	91
3.3.	Λοιπά αθλήματα	92
3.3.1.	Θεσμικό πλαίσιο	92
3.3.2.	Οικονομικά δεδομένα	94
3.3.3.	Απασχόληση	95
3.4.	Χορηγία	97

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

4.1.	Ερασιτεχνικά σωματεία	100
4.2.	Οικονομικά δεδομένα	103
4.2.1.	Εισόδημα ερασιτεχνικών σωματείων - ομοσπον- διών	103
4.2.2.	Δαπάνες ερασιτεχνικών σωματείων - ομοσπονδιών	104
4.2.3.	Κρατικές επιχορηγήσεις αθλητικών σωματείων	105
4.2.3.1.	Κριτήρια επιχορηγήσεων	105
4.2.3.2.	Επιχορηγήσεις αθλητικών σωματείων από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού	108
4.3.	Αθλητές - Απασχόληση	118
4.4.	Κίνητρα για αθλητές	120
4.5.	Εθελοντική εργασία	121

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

5.1.	Κλάδος αθλητικών ειδών	123
5.1.1.	Εισαγωγή	123

5.1.2.	Η ζήτηση αθλητικών ειδών	124
5.1.3.	Η προσφορά αθλητικών ειδών	125
5.1.4.	Εσωτερικό εμπόριο	129
5.1.5.	Εξωτερικό εμπόριο	131
5.1.6.	Οικονομικά στοιχεία του κλάδου	135
5.1.7.	Προβλήματα και αδυναμίες του κλάδου	137
5.1.8.	Προοπτικές - Προτάσεις πολιτικής	139
5.2.	Ιδιωτικά Γυμναστήρια	141

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

6.1.	Δαπάνες παρακολούθησης αγώνων	147
6.2.	Δαπάνες συμμετοχής στους αγώνες	147
6.3.	Δαπάνες για την αθλητική ενημέρωση	148
6.4.	Δαπάνες για τα τυχερά παιχνίδια	148

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΕΣ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

7.1.	Γενικά	153
7.1.1.	Εισαγωγή	153
7.1.2.	Έκθεση Jones	153
A.	Μακροοικονομική προσέγγιση- Μελέτη της Αγγλίας	156
B.	Μικροοικονομική προσέγγιση	159
B.1.	Μελέτη Βελγίου	160
B.2.	Οι επιδράσεις του πολλαπλασιαστή	162
Γ.	Κοινωνιολογική προσέγγιση - Μελέτη της Δανίας	162

7.1.3. Μελέτη της Γαλλίας	165
7.2. Κριτήρια επιχορήγησης σε άλλες χώρες της ΕΟΚ	168
7.3. Τα τυχερά παιχνίδια στα κράτη της ΕΟΚ	174

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΣΥΝΟΨΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, ΤΟ ΠΡΟΙΟΝ, ΤΙΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ, ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΜΕΓΕΘΗ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ

8.1. Εισαγωγή	178
8.2. Απασχόληση	179
8.3. Αθλητικό προϊόν	184
8.4. Κατανάλωση	185
8.5. Εξωτερικό εμπόριο	187
8.6. Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου	189
8.7. Η χρηματοδότηση του αθλητισμού με πόρους του Δημοσίου	189
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	195
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	197
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ	237
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ	255
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV	261
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	273

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '80, η οικονομική ανάλυση των αθλητικών δραστηριοτήτων και η εξέτασή τους ως κλάδου οικονομικής δραστηριότητας είχε προσελκύσει ελάχιστο ενδιαφέρον. Αυτό συνδέεται ίσως με το γεγονός ότι μέχρι και πρόσφατα οι αθλητικές δραστηριότητες αποτελούσαν ή θεωρείτο ότι αποτελούσαν, κατά πλειονότητα, φαινόμενο αυτοκατανάλωσης, ενώ το καθαρά παραγωγικό μέρος τους ήταν οικονομικά πολύ περιορισμένο, αν όχι ασήμαντο. Άλλωστε, μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του '60, ο αθλητισμός στις περισσότερες χώρες του δυτικού κόσμου αποτελούσε μια ερασιτεχνική, εθελοντική δραστηριότητα.

Τα τελευταία χρόνια όμως, οι ερασιτεχνικές αθλητικές δραστηριότητες έχουν μετατραπεί με πολύ γρήγορο ρυθμό σε επαγγελματικές ή ημιεπαγγελματικές και αυτό ασκεί μεγάλη επιρροή στο χαρακτήρα και την έκταση των ερασιτεχνικών δραστηριοτήτων. Έτσι, καθίσταται πλέον αναγκαία η προσπάθεια ανάλυσης του αθλητικού κλάδου με τις μεθόδους και τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση άλλων κλάδων παραγωγικής δραστηριότητας, οι οποίοι θεωρούνται γενικά ως σημαντικοί.

Πράγματι, ο αθλητισμός δημιουργεί πλέον χιλιάδες θέσεις εργασίας και αντίστοιχα εισοδήματα/δαπάνες για τους ασχολούμενους άμεσα ή έμμεσα με αθλητικές δραστηριότητες. Έτσι, έχουμε εισοδήματα/δαπάνες υπό τη μορφή αμοιβών, μισθών, κερδών, αμοιβών παροχής υπηρεσιών κλπ. με αποδέκτες επαγγελματίες αθλητές/προπονητές, τεχνικό προσωπικό, διοικητικό προσωπικό, εργάτες συντήρησης αθλητικών εγκαταστάσεων, προσωπικό βιομηχανιών-βιοτεχνιών παραγωγής αθλητικών ειδών, εμπορικών επιχειρήσεων διακίνησης εγχώριων ή εισαγόμενων αθλητικών ειδών, κατασκευαστικές εταιρείες, ιδιωτικά γυμναστήρια κλπ. Επίσης, στη δημιουργία απασχόλησης και εισοδημάτων συμβάλλουν σε σημαντικό βαθμό και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (εφημερίδες, περιοδικά, ραδιοφωνικοί και τηλεοπτικοί σταθμοί) που

καλύπτουν με ρεπορτάζ, αρθρογραφίες κλπ. τις διάφορες αθλητικές εκδηλώσεις.

Σε αρκετές από τις χώρες-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, ο ρόλος του Κράτους στον αθλητισμό είναι πολύ σημαντικός ή και καθοριστικός (όπως π.χ. στην Ελλάδα, στο Βέλγιο, στην Ολλανδία, στην Πορτογαλία και στην Αγγλία). Σε άλλες περιπτώσεις όμως, σημαντικότερη είναι η συμβολή αθλητικών φορέων που λειτουργούν σε εθελοντική βάση (Δανία, Φιλανδία, Γερμανία, Ισλανδία).

Παρ' όλα τα παραπάνω, μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του '80 σε καμία χώρα του Συμβουλίου της Ευρώπης δεν είχε γίνει κάποια προσπάθεια εκπόνησης μελέτης με στόχο την αποτύπωση της οικονομικής διάστασης των αθλητικών δραστηριοτήτων και της συμβολής τους στη διαμόρφωση του ΑΕΠ κάθε χώρας.

Το 1984 έγινε η αρχή. Με πρωτοβουλία του Συμβουλίου της Ευρώπης ανατέθηκε στη Μ. Βρετανία η εκπόνηση μελέτης με στόχο την ποσοτικοποίηση των επιπτώσεων του αθλητισμού στις οικονομίες των χωρών-μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Στα πλαίσια αυτά, από το 1984 και μέχρι σήμερα πραγματοποιούνται σε ετήσια βάση συναντήσεις στο Λονδίνο και Στρασβούργο μεταξύ των εθνικών Ερευνητικών Ομάδων Εργασίας, με θέμα την πρόοδο εργασιών των επιμέρους εθνικών μελετών των χωρών-μελών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα (Βέλγιο, Δανία, Φιλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ισλανδία, Ολλανδία, Πορτογαλία, Μ. Βρετανία). Πιο πρόσφατα, αντίστοιχες μελέτες έχουν εκπονηθεί και από την Ιταλία και την Ισπανία.

Η Ελλάδα δεν συμμετείχε μέχρι τώρα στην παραπάνω συλλογική προσπάθεια των χωρών-μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, αλλά δεν ήταν η μόνη, αφού οι χώρες-μέλη του Συμβουλίου είναι 22.

Στη χώρα μας δεν γνωρίζουμε να έχει επιχειρηθεί μέχρι τώρα συστηματική προσπάθεια εξέτασης του αθλητισμού ως κλάδου οικονομικής δραστηριότητας και για το λόγο αυτό στην παρούσα μελέτη η προσοχή θα συγκεντρωθεί στα βασικά μεγέθη, τα οποία αποτελούν και προϋπόθεση για οποιαδήποτε περαιτέρω ανάλυση.

Η παρούσα μελέτη, η εκπόνηση της οποίας ανατέθηκε στο ΚΕΠΕ από τον Υφυπουργό Αθλητισμού, έρχεται να καλύψει το παραπάνω κενό.

Θα πρέπει να τονίσουμε ότι η Ερευνητική Ομάδα του ΚΕΠΕ αντιμετώπισε τεράστιες δυσκολίες, κυρίως λόγω της ανυπαρξίας σχετικής ελληνικής βιβλιογραφίας αλλά και σχετικών πρωτογενών στοιχείων.

Για το λόγο αυτό, όπως άλλωστε συνέβη και με τις περισσότερες χώρες-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης που έχουν ήδη εκπονήσει σχετικές μελέτες, η προσέγγισή μας στο θέμα είναι κυρίως μακροοικονομική και στηρίχτηκε σε δημοσιεύτα στοιχεία της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού και των εποπτευόμενων της φορέων (ΟΠΑΠ, ΟΔΙΕ κλπ.), καθώς και σε απαντήσεις ερωτηματολογίων που στείλαμε σε διάφορους αθλητικούς φορείς και συλλόγους, στις ομοσπονδίες των διαφόρων αθλημάτων, καθώς και στις υπηρεσίες αθλητισμού των κυριότερων δήμων της χώρας.

Ειδικότερα, η προσοχή μας εστιάστηκε πρώτα στη συλλογή, επεξεργασία και παρουσίαση βασικών στοιχείων για το προϊόν και την απασχόληση στον κλάδο συνολικά, αλλά και για ορισμένες από τις οικονομικά κυριότερες δραστηριότητες που τον απαρτίζουν. Επειδή η Υπηρεσία Εθνικών Λογαριασμών δεν δημοσιεύει, αλλά ούτε και φαίνεται να διαθέτει δημοσιεύτα στοιχεία σχετικά με τον κλάδο, καί επειδή η στατιστική πληροφόρηση που υπάρχει, κυρίως στη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, δεν αρκεί για τις εκτιμήσεις αυτές, επιλέχτηκε αναγκαστικά η επίπονη μέθοδος της αποστολής ερωτηματολογίων σε ευρύ δείγμα των διαφόρων κατηγοριών μονάδων και φορέων που εμπλέκονται στον αθλητισμό. Έτσι, καταρτίστηκαν και με τη βοήθεια της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού απεστάλησαν πέντε είδη ερωτηματολογίων, όπως φαίνεται σε περισσότερη λεπτομέρεια στα Παραρτήματα. Όπου ο αριθμός των μονάδων ήταν μικρός, η κάλυψη, από άποψη μεγέθους δείγματος, ήταν πλήρης, ενώ για τις μικρότερες μονάδες που ήταν πολυάριθμες επιλέχτηκε τυχαίο δείγμα, ύστερα από ταυτοποίηση του σχετικού πληθυσμού, με βάση στοιχεία από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού ή άλλες πηγές.

Η ανταπόκριση στα ερωτηματολόγια υπήρξε ικανοποιητική και αρκετή για να εξασφαλίζεται η αναγκαία στατιστική αξιοπιστία των αποτελεσμάτων.

Παράλληλα με το στατιστικό υλικό που συγκεντρώθηκε με βάση τα ερωτηματολόγια, έγινε συλλογή σχετικού στατιστικού υλικού από τη

Γενική Γραμματεία Αθλητισμού και από άλλες πηγές, όπως αναφέρεται στα επιμέρους κεφάλαια που ακολουθούν.

Ειδικότερα, στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται και αναλύονται τα βασικά θεσμικά και οικονομικά δεδομένα των δημόσιων φορέων στον τομέα του αθλητισμού, αρχής γενομένης από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

Στο τρίτο και το τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται και αναλύονται αντίστοιχα τα θεσμικά και οικονομικά δεδομένα του επαγγελματικού αθλητισμού και του ερασιτεχνικού αθλητισμού.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται και αναλύονται τα θεσμικά και οικονομικά δεδομένα των ιδιωτικοοικονομικών δραστηριοτήτων που συνδέονται στενά με τον αθλητισμό, όπως τα ιδιωτικά γυμναστήρια, η παραγωγή αθλητικών ειδών κλπ.

Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται συνοπτικά τα δεδομένα για τις αθλητικές δαπάνες, όπως προκύπτουν από τις Έρευνες Οικογενειακών Προϋπολογισμών, και επιχειρούνται συγκρίσεις με άλλες κατηγορίες δαπανών για να φανεί το σχετικό βάρος των οικογενειακών δαπανών που συνδέονται με τον αθλητισμό.

Στο έβδομο κεφάλαιο επιχειρείται μια συνοπτική παρουσίαση του θεσμικού πλαισίου που διέπει τον αθλητισμό σε ορισμένες άλλες ευρωπαϊκές χώρες, καθώς και ειδικότερα των κριτηρίων που χρησιμοποιούνται για την επιχορήγηση από το Δημόσιο των αθλητικών δραστηριοτήτων και για το ρόλο και την οργάνωση των τυχερών παιχνιδιών.

Στο όγδοο κεφάλαιο δίνεται μια συνολική εικόνα των συμπερασμάτων που προκύπτουν από τα επιμέρους κεφάλαια, σχετικά με τις οικονομικές διαστάσεις των αθλητικών δραστηριοτήτων στη χώρα και ειδικότερα ως προς τη συμμετοχή του αθλητικού κλάδου στην απασχόληση, την παραγωγή και τις επενδύσεις. Παράλληλα με την προσπάθεια προσδιορισμού του προϊόντος και της απασχόλησης, η προσοχή στράφηκε και προς τον προσδιορισμό των χρηματοοικονομικών ροών ανάμεσα στον αθλητικό κλάδο και τον κρατικό προϋπολογισμό και τα κρατικά διαθέσιμα γενικότερα. Μαζί με το προϊόν και την απασχόληση, τα μεγέθη αυτά είναι χρήσιμα για τον προσδιορισμό των βασικών

οικονομικών διαστάσεων του αθλητισμού, ιδιαίτερα σε ένα κλάδο στον οποίο η κρατική οικονομική παρέμβαση είναι πολλαπλή, καθώς και για την εξέταση των επιπτώσεων και της οικονομικής λογικής των παρεμβάσεων αυτών, η οποία όμως δεν αποτελεί αντικείμενο της παρούσας μελέτης.

Τέλος, στα Παραρτήματα της παρούσας εργασίας παραθέτουμε αντίγραφα των πέντε (5) συνολικά διαφοροποιημένων ερωτηματολογίων που στείλαμε σε διάφορους αθλητικούς φορείς (ΠΑΕ, ΤΑΚ, ΤΑΠ, αθλητικοί σύλλογοι, κυριότεροι δήμοι της χώρας, κλπ.) για τη συλλογή πρωτογενών στοιχείων και πληροφοριών που δεν υπάρχουν σε άλλες πηγές. Επίσης, περιγράφουμε συνοπτικά τη διαδικασία και την τεχνική της μηχανογραφικής επεξεργασίας των παραπάνω συγκεντρωθέντων πρωτογενών στοιχείων και πληροφοριών. Τέλος, παραθέτουμε αναλυτικούς καταλόγους μεταποιητικών και εμπορικών επιχειρήσεων αθλητικών ειδών, οι οποίοι χρησιμοποιήθηκαν για την ανάλυση του ιδιωτικού τομέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

2.1. Γενική Γραμματεία Αθλητισμού

2.1.1. Θεσμικό πλαίσιο

Η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού (ΓΓΑ) συστάθηκε ως δημόσια υπηρεσία με την έκδοση του Ν.Δ. 3769/1957 με σκοπό την προαγωγή, την ενίσχυση και το συντονισμό του εξωσχολικού αθλητισμού καθώς και την οικονομική ενίσχυση της Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων, αναγνωρισμένων αθλητικών ομοσπονδιών και αθλητικών συλλόγων.

Μέχρι το 1985 η ΓΓΑ λειτούργησε ως Γραμματεία του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβέρνησης και στη συνέχεια υπήχθη στο Υπουργείο Πολιτισμού.

Στη διάρκεια της προηγούμενης 15ετίας έγινε σημαντικό έργο στην κατεύθυνση της ορθολογικότερης οργάνωσης του κεντρικού φορέα άσκησης της αθλητικής πολιτικής και της άρσης των επικαλύψεων αρμοδιοτήτων των διαφόρων φορέων που εμπλέκονταν στη λήψη αποφάσεων για αθλητικά θέματα.

Σημαντική νομοθετική ρύθμιση αποτελεί η έκδοση του Π.Δ. 75/1-3-1985 "Οργανισμός της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού", με το οποίο δημιουργούνται οι οργανωτικές προϋποθέσεις για την επίλυση των παραπάνω προβλημάτων. Το διάταγμα αυτό κινείται στην κατεύθυνση της μετατροπής της ΓΓΑ σε επιτελική υπηρεσία, η οποία έχει τη συνολική ευθύνη για όλα τα θέματα που αφορούν την πρόοδο και την καλύτερη διοργάνωση και λειτουργία του αθλητισμού στη χώρα μας.

Η ΓΓΑ έχει στην ευθύνη της την εποπτεία των κάθε είδους αθλητικών δραστηριοτήτων, την κατάρτιση βραχυχρόνιων και μακροχρόνιων προγραμμάτων ανάπτυξης του αθλητισμού, καθώς και των αναγκαίων διευκολύνσεων για την υλοποίηση των προγραμμάτων αυτών, στα οποία περιλαμβάνονται και όσα αναφέρονται στον τομέα των

αθλητικών έργων. Έτσι, δημιουργούνται τμήματα που προωθούν, σε συνεργασία με το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, το σχολικό και πανεπιστημιακό αθλητισμό, άλλες μορφές αθλητισμού (συνοικιακός, εργοστασιακός, στρατιωτικός) σε συνεργασία με τους αντίστοιχους φορείς και επίσης ειδικές μορφές αθλητισμού με την εφαρμογή προγραμμάτων για άτομα με ειδικές ανάγκες, για φυλακισμένους, άτομα τρίτης ηλικίας κλπ.

Παράλληλα, στην κατεύθυνση της προαγωγής του αθλητισμού λαμβάνεται μέριμνα για τη λειτουργία σχολών εκπαίδευσης και επιμόρφωσης προπονητών, επιμόρφωσης υπαλλήλων και στελεχών αθλητικών ομοσπονδιών, ενώσεων και σωματείων, για την έκδοση προδιαγραφών αθλητικών και γυμναστικών οργάνων και εξοπλισμού, για την εξεύρεση των κατάλληλων χώρων για την ίδρυση κάθε μορφής γυμναστηρίου και για την προβολή του αθλητισμού.

Στον τομέα του αγωνιστικού αθλητισμού λαμβάνεται μέριμνα για την καλύτερη λειτουργία των σωματείων και γυμναστηρίων και λαμβάνονται μέτρα για τη διάδοση, καλλιέργεια και ανάπτυξη όλων των αθλημάτων (ποδόσφαιρο, καλαθοσφαίριση, υγρός στίβος, βαρέα και λοιπά αθλήματα όπως σκοποβολή, χιονοδρομίες κλπ.).

Για τον έλεγχο και την παρακολούθηση των έργων της ΓΓΑ οργανώνεται Διεύθυνση μελετών, κατασκευής και συντήρησης αθλητικών έργων. Στα πλαίσια αυτής της Διεύθυνσης το τμήμα προδιαγραφών κωδικοποίησε κατασκευαστικά σχέδια και τεχνικές προδιαγραφές για απλές αθλητικές εγκαταστάσεις, με τα οποία εφοδιάστηκαν οι τεχνικές υπηρεσίες των Νομαρχιών. Παράλληλα άρχισε η εργασία απογραφής των αθλητικών εγκαταστάσεων όλης της χώρας.

Ταυτόχρονα έγινε προσπάθεια για σταδιακή αποκέντρωση με παραχώρηση αρμοδιοτήτων σε τοπικά όργανα και με αυτό τον τρόπο εκχωρήθηκε:

- Στα Νομαρχιακά Συμβούλια η αρμοδιότητα προγραμματισμού των έργων τα οποία πρόκειται να γίνουν σε Δήμους ή Κοινότητες και στα σχολεία που βρίσκονται σε αυτούς καθώς και των έργων για τη συντήρηση και τη βελτίωση των εγκαταστάσεων των Εθνικών

και Δημοτικών Γυμναστηρίων του νομού. Από τα Νομαρχιακά Συμβούλια επίσης γίνεται η ιεράρχηση των στόχων και του τρόπου κατανομής της χρηματοδότησης που δίνεται από τον κεντρικό φορέα στα Νομαρχιακά Ταμεία (Ν.Τ.) για τους παραπάνω σκοπούς.

- Στις τεχνικές υπηρεσίες των νομών η αρμοδιότητα σύνταξης ή έγκρισης μελέτης και κατασκευής έργων σχετικά απλής τεχνολογίας. Η ΓΓΑ κρατά ακόμα στη δικαιοδοσία της τα έργα που απαιτούν μια πιο σύνθετη τεχνολογία (κλειστά γυμναστήρια, κολυμβητήρια, χιονοδρομικές εγκαταστάσεις, ναυταθλητικές εγκαταστάσεις).
- Στην Τοπική Αυτοδιοίκηση η δυνατότητα διαχείρισης του προγράμματος αθλητικών έργων μέσω απευθείας χρηματοδότησης.
- Στους Νομάρχες η δυνατότητα άσκησης εποπτείας και ελέγχου των πρωτοβάθμιων αθλητικών σωματείων, η έγκριση αθλητικών αγώνων, η παροχή αδειών λειτουργίας γυμναστηρίων, ο διορισμός και η αντικατάσταση επιτροπών διοίκησης Εθνικών, Δημοτικών και Κοινοτικών Γυμναστηρίων, οι ανταλλαγές ακινήτων κλπ. Από το 1986 σε κάθε νομό συστήθηκε Νομαρχιακή Αθλητική Επιτροπή (ΝΑΕ), η οποία υπάγεται στο νομάρχη και εποπτεύεται από τη ΓΓΑ, ασχολείται δε με την ανάπτυξη του αθλητισμού στο νομό και το συντονισμό των μαζικών προγραμμάτων αθλητισμού.

2.1.2. Οικονομικά δεδομένα

Οι πηγές χρηματοδότησης της ΓΓΑ είναι ο Τακτικός Προϋπολογισμός, το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, ο ΟΠΑΠ και ο ΟΔΙΕ. Στον Πίνακα 2.1 παρουσιάζεται η χρηματοδότηση της ΓΓΑ, κατά πηγή για τη δεκαετία 1982-1992.

Οι επιχορηγήσεις της ΓΓΑ από τον Τακτικό Προϋπολογισμό κινούνται σε χαμηλά επίπεδα και αποτελούν το 0,8-0,1% του Ετήσιου Τακτικού Προϋπολογισμού (Τ.Π.) της χώρας. Μέχρι το 1990 η επιχορήγηση της ΓΓΑ από τον Τακτικό Προϋπολογισμό καλυπτόταν στο σύνολό της ή ενμέρει από εισροές στον Κρατικό Προϋπολογισμό από τον

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1

Έσοδα Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού κατά πηγή, 1982-1992

(Ποσά σε χιλ. δρχ.)

Έτη	ΟΠΑΠ					ΟΔΙΕ	Τακτικός* Προϋπίσμος	ΠΔΕ	Γενικό Σύνολο
	ΠΡΟΠΟ	ΛΟΤΤΟ	ΠΡΟΤΟ	Δάνειο	Λοιπά				
1982	3.440.937	-	-	-	-	591.609	1.374.326	850.000	6.256.872
1983	4.787.980	-	-	-	-	259.170	156.419	1.486.000	6.689.569
1984	5.852.630	-	-	-	-	111.129	1.349.071	2.253.000	9.565.830
1985	7.704.584	-	-	-	-	259.450	-	4.940.000	12.904.034
1986	9.325.503	-	-	-	-	606.259	1.912.110	2.993.984	14.837.856
1987	14.119.433	-	-	-	-	695.973	-	2.000.000	16.815.406
1988	23.161.227	-	-	-	-	493.909	52.926	2.399.900	26.107.962
1989	19.662.380	-	-	8.500.000	-	476.268	3.441.112	2.614.220	34.693.980
1990	18.801.140	952.309	-	-	13.992	281.823	5.590.723	17.215.047	42.855.034
1991	15.596.848	31.022.258	-	-	5.156.140	291.668	5.234.519	11.155.332	68.456.765
1992	15.972.946	21.858.918	974.976	-	1.182.773	936.000	6.053.681	3.280.591	50.259.885
Διάρθρωση εσόδων Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού κατά πηγή, 1982-1992									
1982	55,0	-	-	-	-	9,5	22,0	13,6	100,0
1983	71,6	-	-	-	-	3,9	2,3	22,2	100,0
1984	61,2	-	-	-	-	1,2	14,1	23,6	100,0
1985	59,7	-	-	-	-	2,0	-	38,3	100,0
1986	62,8	-	-	-	-	4,1	12,9	20,2	100,0
1987	84,0	-	-	-	-	4,1	-	11,9	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1 (συνέχεια)

Έτη	ΟΠΑΠ					ΟΔΙΕ	Τακτικός* Προϋπ/σμός	ΠΔΕ	Γενικό Σύνολο
	ΠΡΟΠΟ	ΛΟΤΤΟ	ΠΡΟΤΟ	Δάνειο	Λοιπά				
1988	88,7	-	-	-	-	1,9	0,2	9,2	100,0
1989	56,7	-	-	24,5	-	1,4	9,9	7,5	100,0
1990	43,9	2,2	-	-	-	0,7	13,0	40,2	100,0
1991	22,8	45,3	-	-	7,5	0,4	7,6	16,3	100,0
1992	31,8	43,5	1,9	-	2,4	1,9	12,0	6,5	100,0

* Για την κάλυψη του Τακτικού Προϋπολογισμού κατατέθηκαν

Έτη	ΟΠΑΠ	ΟΔΙΕ	Σύνολο
1982	4.036.457	273.114	4.309.571
1983	4.414.357	741.609	5.155.966
1984	5.057.996	-	5.057.996
1985	6.338.737	-	6.338.737
1986	4.581.787	-	4.581.787
1987	8.500.000	479.749	8.979.749
1988	5.729.722	360.000	6.089.722
1989	2.334.000	-	2.334.000
1990	230.000	-	230.000

Πηγή: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

ΟΠΑΠ και τον ΟΔΙΕ. Στη συνέχεια αντλεί την προβλεπόμενη χρηματοδότηση από τον Τ.Π. της χώρας και οι εισροές από τον ΟΠΑΠ και τον ΟΔΙΕ διατίθενται απευθείας στη ΓΓΑ. Η χρηματοδότηση της ΓΓΑ από τον Τ.Π. παρουσιάζει μεγάλες διακυμάνσεις και αποτελεί το 0-22% των συνολικών εσόδων της. Τα τελευταία τρία χρόνια που οι ροές από τον Τ.Π. και τον ΟΠΑΠ έχουν ξεκαθαριστεί, τα έσοδα από τον Τ.Π. αποτελούν το 8-13% των συνολικών της εσόδων.

Η διάρθρωση των εσόδων της ΓΓΑ ανά τριετία έχει ως εξής:

Τριετίες	ΟΠΑΠ	ΟΔΙΕ	Τ.Π.	ΠΔΕ	Σύνολο
1984-86	61,3	2,6	8,7	27,3	100,0
1987-89	84,3	2,1	4,5	9,0	100,0
1990-92	69,0	0,9	10,4	19,6	100,0

Στην τριετία 1990-1992 η χρηματοδότηση της ΓΓΑ από τον Τ.Π. αποτελεί, κατά μέσο όρο, το 10,4% των συνολικών της εσόδων, ενώ για τις δύο προηγούμενες είχε διαμορφωθεί στο 4,5% και 8,7% αντίστοιχα.

Τα κονδύλια από το ΠΔΕ παρουσιάζουν επίσης μεγάλες διακυμάνσεις και αποτελούν το 8-40% των συνολικών εσόδων της. Η κατασκευή μεγάλων αθλητικών έργων σε κάποια χρονική στιγμή και τα μεγάλα ποσά που απαιτούνται γι' αυτή φαίνεται να δικαιολογεί τις διακυμάνσεις. Αρκετά υψηλή είναι η χρηματοδότηση στην τριετία 1984-1986 (27,3% κατά μέσο όρο) που ακολουθήθηκε με πτωτική ροή την τριετία 1987-1989 και στη συνέχεια διαμορφώθηκε περίπου στο 20% κατά μέσο όρο.

Βασική πηγή εσόδων της ΓΓΑ αποτελούν τα έσοδα από τον ΟΠΑΠ (ΠΡΟΠΟ -ΛΟΤΤΟ - ΠΡΟΤΟ). Η ΓΓΑ παίρνει από το ΠΡΟΠΟ ποσοστό 29% των εισπράξεών του (έναντι 37% που έπαιρνε κατά το παρελθόν), 15% από το ΛΟΤΤΟ και 10% από το ΠΡΟΤΟ. Το ποσοστό των χρημάτων που άντλησε η ΓΓΑ από τον ΟΠΑΠ κυμαίνεται από 46-89% των συνολικών εσόδων της. Για την προηγούμενη τριετία η χρηματοδότηση από τον ΟΠΑΠ διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο στο 69% των συνολικών της εσόδων, ποσοστό μειωμένο σε σχέση με την προηγούμενη τριετία (84% περίπου). Μετά τη λειτουργία του ΛΟΤΤΟ οι εισροές από το ΠΡΟΠΟ

παρουσιάζονται μειωμένες, κυρίως το 1991 που ήταν ουσιαστικά ο πρώτος χρόνος λειτουργίας του, και φαίνεται να τράβηξε το ενδιαφέρον των παικτών. Μικρότερη είναι η συμμετοχή του ΟΔΙΕ στα έσοδα της ΓΓΑ. Το 1992 που η χρηματοδότηση ήταν η πιο υψηλή, τα έσοδα της ΓΓΑ από αυτή την πηγή πλησίασαν το 1 δισ. δρχ.

2.1.2.1. Τακτικός Προϋπολογισμός - Δαπάνες μέσω ΓΓΑ

Στον Πίνακα 2.2 παρουσιάζεται η διάρθρωση των δαπανών της ΓΓΑ για τα έτη 1981-1992. Οι δαπάνες της ΓΓΑ περιλαμβάνουν πάγιες δαπάνες λειτουργίας (ποσοστό 2-16% των συνολικών δαπανών), επιχορηγήσεις Εθνικών Γυμναστηρίων για τις δαπάνες λειτουργίας τους, χρηματοδότηση αθλητικών έργων, επιχορηγήσεις δήμων, ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ για αθλητικούς σκοπούς, επιχορηγήσεις αθλητικών ομοσπονδιών και αθλητικών σωματείων για αθλητικούς σκοπούς, υποτροφίες και άλλες αθλητικές δραστηριότητες (μαζικός αθλητισμός, προγράμματα ΕΟΚ, Ελληνική Επιτροπή Προετοιμασίας Ολυμπιακών Αγώνων-ΕΕΠΟΑ κλπ.). Τα Εθνικά Στάδια, η κατασκευή αθλητικών έργων και η χρηματοδότηση των αθλητικών σωματείων και των αθλητικών ομοσπονδιών αποτελούν τις κυριότερες δαπάνες της ΓΓΑ.

Τα κονδύλια, τα οποία διατίθενται στους διάφορους φορείς, παρουσιάζουν σημαντικές αυξομειώσεις από χρόνο σε χρόνο. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι για τους ίδιους φορείς υπάρχει συχνά παράλληλη χρηματοδότηση από πόρους που προέρχονται από τον ΟΠΑΠ και σε μερικές περιπτώσεις μικρότερης κλίμακας από τον ΟΔΙΕ. Έτσι, μία μείωση από τη μία πηγή μπορεί να συνδυάζεται με παράλληλη αύξηση από την άλλη. Για παράδειγμα, η χρηματοδότηση των αθλητικών έργων από τη ΓΓΑ έχει μηδενιστεί για τα έτη 1990-1992, αλλά τα αντίστοιχα κονδύλια για την εκτέλεση έργων αντλούνται από τον ΟΠΑΠ.

Στον Πίνακα 2.3 παρουσιάζεται η χρηματοδότηση διάφορων φορέων μέσω ΓΓΑ από πόρους που προέρχονται από τον Τ.Π., τον ΟΠΑΠ και τον ΟΔΙΕ, για την τριετία 1990-1992.

Το μεγαλύτερο μέρος των χρημάτων που διατίθενται από τη ΓΓΑ προέρχονται από τον ΟΠΑΠ (85% κατά μέσο όρο για την τριετία 1990-

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2

Έξοδα Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, 1981-1992

(Σε χιλ.δρχ.)

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Δημοτικά Γυμναστήρια	15.000	25.000	40.000	63.000	115.640	111.900	118.000	162.000	237.490	300.000	245.000	351.000
Εθνικά Στάδια	377.500	584.498	706.500	1.197.630	1.893.360	1.900.000	2.120.470	2.610.000	2.744.905	2.684.690	1.784.995	2.070.000
ΟΤΑ	50.000	23.650	55.000	81.000	38.250	43.400	20.400	12.600	20.000	19.300	21.000	36.000
Λοιπά ΝΠΔΔ	158.812	170.830	144.810	113.347	131.751	105.355	85.750	17.000	16.000	15.000	11.100	18.000
Αθλητικά Σωματεία	366.247	519.991	699.997	802.000	-	-	-	1.890.265	467.760	932.857	1.845.102	2.105.191
Αθλητικές Ομοσπονδίες*	410.000	482.205	610.739	1.015.656	3.570.117	3.751.646	4.013.795	621.494	1.474.235	517.643	369.833	435.869
Λοιπά ΝΠΙΔ	3.495	29.558	37.283	14.567	16.930	14.695	21.930	67.297	36.608	36.100	43.300	68.085
Υποτροφίες	17.114	33.328	45.685	64.485	54.082	62.993	35.900	69.899	74.086	35.440	45.205	54.833
Αθλητικά έργα	3.921.682	3.710.855	2.869.104	2.851.222	222.784	260.437	264.310	132.200	6.400	-	-	-
Λειτουργικά	84.742	98.102	92.767	197.410	225.851	237.171	488.142	553.592	697.628	722.293	816.983	850.903
Θέατρα	15.000	5.880	10.500	6.750	6.750	6.300	6.300	6.300	-	-	-	-
Λοιπά	-	-	-	-	14.850	-	-	-	-	557.400	52.000	63.800
Σύνολο	5.419.592	5.683.897	5.312.385	6.407.067	6.290.365	6.493.897	7.174.997	6.142.647	5.775.112	5.820.723	5.234.518	6.053.681

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2 (συνέχεια)

Διάρθρωση εσόδων Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, 1981-1992

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Δημοτικά Γυμναστήρια	0,28	0,44	0,75	0,98	1,84	1,72	1,64	2,64	4,11	5,15	4,68	5,80
Εθνικά Στάδια	6,97	10,28	13,30	18,69	30,10	29,26	29,55	42,49	47,53	46,12	34,10	34,19
ΟΤΑ	0,92	0,42	1,04	1,26	0,61	0,67	0,28	0,21	0,35	0,33	0,40	0,59
Λοιπά ΝΠΔΔ	2,93	3,01	2,73	1,77	2,09	1,62	1,20	0,28	0,28	0,26	0,21	0,30
Αθλητικά Σωματεία	6,76	9,15	13,18	12,52	-	-	-	30,77	8,10	16,03	35,25	34,78
Αθλητικές Ομοσπονδίες*	7,57	8,48	11,50	15,85	56,76	57,77	55,94	10,12	25,53	8,89	7,07	7,20
Λοιπά ΝΠΙΔ	0,06	0,52	0,70	0,23	0,27	0,23	0,31	1,10	0,63	0,62	0,83	1,12
Υποτροφίες	0,32	0,59	0,86	1,01	0,86	0,97	0,50	1,14	1,28	0,61	0,86	0,91
Αθλητικά έργα	72,36	65,29	54,01	44,50	3,54	4,01	3,68	2,15	0,11	-	-	-
Λειτουργικά	1,56	1,73	1,75	3,08	3,59	3,65	6,80	9,01	12,08	12,41	15,61	14,06
Θέατρα	0,28	0,10	0,20	0,11	0,11	0,10	0,09	0,10	-	-	-	-
Λοιπά	-	-	-	-	0,24	-	-	-	-	9,58	0,99	1,05
Σύνολο	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

* Για τα έτη 1985, 1986 και 1987 συμπεριλαμβάνονται και τα έσοδα που αφορούν τα Αθλητικά Σωματεία.

Πηγή: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3

Κατανομή εσόδων Γενικής Γραμματείας σε διάφορες αθλητικές δραστηριότητες

(Σε χιλ.δρχ.)

	1990				
	ΓΓΑ	ΟΠΑΠ	ΟΔΙΕ	Σύνολο	%
Δημοτικά Γυμναστήρια	300.000	68.500	-	368.500	1,25
Εθνικά Στάδια	2.684.690	1.794.460	-	4.479.150	15,22
ΟΤΑ	19.300	12.100	-	31.400	0,11
Λοιπά ΝΠΔΔ	15.000	99.150	40.000	154.150	0,52
Αθλητικά Σωματεία	932.857	4.062.822	-	4.995.679	16,98
Αθλητικές Ομοσπονδίες	517.643	4.020.979	-	4.538.622	15,43
Λοιπά ΝΠΙΔ	36.100	36.445	1.000	73.545	0,25
Υποτροφίες	35.440	-	-	35.440	0,12
Αθλητικά έργα	-	1.446.691	419.380	1.866.071	6,34
Λειτουργικά	722.293	-	6	722.299	2,45
ΠΑΕ	-	398.173	-	398.173	1,35
Μαζικός αθλητισμός	4.000	1.923.000	-	1.927.000	6,55
Σχολικός αθλητισμός	-	295.000	-	295.000	1,00
ΟΑΚΑ	342.000	811.890	-	1.153.890	3,92
ΣΕΦ	70.000	375.000	-	445.000	1,51
ΕΕΜΑ	-	630.000	90.000	720.000	2,45
ΕΕΠΟΑ	100.000	710.000	70.000	880.000	2,99
Δάνειο	-	3.853.736	-	3.853.736	13,10
Μηχανογράφηση ΛΟΤΤΟ	-	2.302.874	-	2.302.874	7,83
Θέατρα	-	-	140.000	140.000	0,48
Προγράμματα ΕΟΚ	41.400	-	-	41.400	0,14
Σύνολο	5.820.723	22.840.820	760.386	29.421.929	100,00
	19,8	77,6	2,6	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3 (συνέχεια)

	1991				
	ΓΓΑ	ΟΠΑΠ	ΟΔΙΕ	Σύνολο	%
Δημοτικά Γυμναστήρια	245.000	150.012	-	395.012	0,78
Εθνικά Στάδια	1.784.995	4.581.277	-	6.366.272	12,60
ΟΤΑ	21.000	16.250	-	37.250	0,07
Λοιπά ΝΠΔΔ	11.100	204.883	-	215.983	0,43
Αθλητικά Σωματεία	1.845.102	5.521.386	-	7.366.488	14,58
Αθλητικές Ομοσπονδίες	369.833	7.018.701	-	7.388.534	14,62
Λοιπά ΝΠΙΔ	43.300	324.422	-	367.722	0,73
Υποτροφίες	45.205	-	-	45.205	0,09
Αθλητικά έργα	-	13.735.727	258.413	13.994.140	27,69
Λειτουργικά	816.983	-	-	816.983	1,62
ΠΑΕ	-	-	-	-	-
Μαζικός αθλητισμός	-	1.440.000	-	1.440.000	2,85
Σχολικός αθλητισμός	-	1.025.000	-	1.025.000	2,03
ΟΑΚΑ	-	1.612.120	-	1.612.120	3,19
ΣΕΦ	-	567.632	-	567.632	1,12
ΕΕΜΑ	-	6.000.000	-	6.000.000	11,87
ΕΕΠΟΑ	-	-	-	-	-
Δάνειο	-	2.851.335	-	2.851.335	5,64
Μηχανογράφηση ΛΟΤΤΟ	-	-	-	-	-
Θέατρα	-	-	-	-	-
Προγράμματα ΕΟΚ	52.000	-	-	52.000	0,10
Σύνολο	5.234.518	45.048.745	258.413	50.541.676	100,00
	10,4	89,1	0,5	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3 (συνέχεια)

	1992				
	ΓΓΑ	ΟΠΑΠ	ΟΔΙΕ	ΣΥΝΟΛΟ	%
Δημοτικά Γυμναστήρια	351.000	98.560	-	449.560	1,03
Εθνικά Στάδια	2.070.000	3.631.182	-	5.701.182	13,12
ΟΤΑ	36.000	83.250	-	119.250	0,27
Λοιπά ΝΠΔΔ	18.000	261.900	-	279.900	0,64
Αθλητικά Σωματεία	2.105.191	4.405.475	-	6.510.666	14,99
Αθλητικές Ομοσπονδίες	435.869	7.574.279	-	8.010.148	18,44
Λοιπά ΝΠΙΔ	68.085	418.863	51.650	538.598	1,24
Υποτροφίες	54.833	-	-	54.833	0,13
Αθλητικά έργα	-	11.859.951	128.163	11.988.114	27,59
Λειτουργικά	850.903	-	-	850.903	1,96
ΠΑΕ	-	-	-	-	-
Μαζικός αθλητισμός	-	1.333.000	-	1.333.000	3,07
Σχολικός αθλητισμός	-	830.000	-	830.000	1,91
ΟΑΚΑ	-	1.528.526	-	1.528.526	3,52
ΣΕΦ	-	379.574	-	379.574	0,87
ΕΕΜΑ	-	100.000	-	100.000	0,23
ΕΕΠΟΑ	-	-	-	-	-
Δάνειο	-	4.708.042	-	4.708.042	10,84
Μηχανογράφηση ΛΟΤΤΟ	-	-	-	-	-
Θέατρα	-	-	-	-	-
Προγράμματα ΕΟΚ	63.800	-	-	63.800	0,15
Σύνολο	6.053.681	37.212.602	179.813	43.446.096	100,00
	13,9	85,7	0,4	100,0	

Πηγή: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

1992), το υπόλοιπο 14% περίπου από τον Τ.Π. και 1% από τον ΟΔΙΕ. Τα αθλητικά έργα και οι δαπάνες λειτουργίας των Εθνικών Σταδίων αφενός και η χρηματοδότηση των αθλητικών σωματείων και των αθλητικών ομοσπονδιών αφετέρου εξακολουθούν να αποτελούν τις κυριότερες δαπάνες της ΓΓΑ. Ακολουθούν οι δαπάνες για τη λειτουργία των 2 μεγάλων αθλητικών κέντρων (ΟΑΚΑ και ΣΕΦ), ενώ η λειτουργία της Ελληνικής Επιτροπής Προετοιμασίας Ολυμπιακών Αγώνων (ΕΕΠΟΑ) το 1990 και της Εθνικής Επιτροπής Μεσογειακών Αγώνων (ΕΕΜΑ) το 1991 άντλησαν σημαντικά κονδύλια (880 εκατ. δρχ. και 6 δισ. δρχ. αντίστοιχα). Σε χαμηλά επίπεδα κινούνται οι δαπάνες για τα Δημοτικά Γυμναστήρια, για τους ΟΤΑ και για το σχολικό αθλητισμό (1-2% των συνολικών δαπανών), και σε πολύ χαμηλά οι αντίστοιχες δαπάνες για προγράμματα της ΕΟΚ και για υποτροφίες (λιγότερο από 0,5% των συνολικών δαπανών).

2.1.2.2. Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)

Στον Πίνακα 2.4 παρουσιάζονται οι δαπάνες της ΓΓΑ από το ΠΔΕ κατά περιφέρεια για τη δεκαετία 1982-1991. Οι δαπάνες αυτές αφορούν την κατασκευή Αθλητικών Σταδίων διαφόρων μορφών. Τα στοιχεία προέρχονται από τους Αναλυτικούς Χωροταξικούς Πίνακες Ετήσιων Απολογισμών που εκδίδει το ΥΠΕΘΟ. Στις λοιπές περιπτώσεις του πίνακα αυτού συμπεριλαμβάνονται ποσά τα οποία διατίθενται για Αθλητικά Στάδια σε περισσότερες της μιας περιφέρειες.

Πρέπει να σημειωθεί ότι, παράλληλα με τη δραστηριότητα της ΓΓΑ, δαπάνες για την κατασκευή αθλητικών εγκαταστάσεων (σχολικές εγκαταστάσεις, στρατιωτικές εγκαταστάσεις, χιονοδρομικά κέντρα κλπ.) γίνονται μέσω άλλων κρατικών φορέων (Υπ. Εθνικής Άμυνας, Υπ. Παιδείας κλπ.). Έτσι οι δαπάνες που παρουσιάζονται στον Πίνακα 2.4 δεν εξαντλούν το συνολικό ύψος των δαπανών που διατίθενται από το ΠΔΕ για τον αθλητισμό.

Οι δαπάνες του ΠΔΕ μέσω της ΓΓΑ αποτελούν το 0,6% - 3,7% των συνολικών δαπανών του ΠΔΕ της χώρας. Η κατασκευή νέων Αθλητικών Σταδίων και Κολυμβητηρίων το 1985 και η κατασκευή νέων αθλητι-

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4

Πληρωμές Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων
για Αθλητικά Στάδια

(Σε χιλ. δρχ., τρέχουσες τιμές)

Περιφέρειες	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Ανατ. Μακεδονία-Θράκη			60000	79500	27000	27000	42500	62500	20500	36000
Κεντρική Μακεδονία	-	40000	120000	191768	130300	5000	46000	105000	435500	449726
Δυτική Μακεδονία				83000	148500	-	89910	130000	70000	50000
Ήπειρος				60800	-	40000	45000	125000	132481	820140
Θεσσαλία			30000	97600	144250	133000	42000	109000	411056	25000
Ιόνια Νησιά				26000	9000	7000	-		4500	
Δυτική Ελλάδα				244752	54815	32100	98000	118000	128537	115000
Στερεά Ελλάδα				99000	126577	108100	189000	201900	88309	729400
Αττική	850000	1446000	1823000	1372706	942681	691800	842500	715105	15451128	8380858
Πελοπόννησος				114000	161500	83000	47000	53500	-	
Βόρειο Αιγαίο			50000	113000	78675	15000	15000	25000	4700	20000
Νότιο Αιγαίο				20000	72000	40000	15000	14000	-	
Κρήτη			60000	129500	150600	138000	210000	148000	201456	117600
Λοιπές περιπτώσεις			110000	2308374	948086	680000	658000	807215	266878	411609
Σύνολο Αθλητικών Στάδιων	850000	1486000	2253000	4940000	2993984	2000000	2339910	2614220	17215045	11155333
Σύνολο ΠΔΕ	119572550	170254724	221200886	274991641	311157821	319778756	363741177	428805724	465683922	603331876

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4 (συνέχεια)

Ποσοστό επί του συνόλου

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Περιφέρειες										
Ανατ. Μακεδονία-Θράκη			2,66	1,61	0,90	1,35	1,82	2,39	0,12	0,32
Κεντρική Μακεδονία		2,69	5,33	3,88	4,35	0,25	1,97	4,02	2,53	4,03
Δυτική Μακεδονία				1,68	4,96		3,84	4,97	0,41	0,45
Ήπειρος				1,23		2,00	1,92	4,78	0,77	7,35
Θεσσαλία			1,33	1,98	4,82	6,65	1,79	4,17	2,39	0,22
Ιόνια Νησιά				0,53	0,30	0,35			0,03	
Δυτική Ελλάδα				4,95	1,83	1,61	4,19	4,51	0,75	1,03
Στερεά Ελλάδα				2,00	4,23	5,41	8,08	7,72	0,51	6,54
Αττική	100,00	97,31	80,91	27,79	31,49	34,59	36,01	27,35	89,75	75,13
Πελοπόννησος				2,31	5,39	4,15	2,01	2,05		
Βόρειο Αιγαίο			2,22	2,29	2,63	0,75	0,64	0,96	0,03	0,18
Νότιο Αιγαίο				0,40	2,40	2,00	0,64	0,54		
Κρήτη			2,66	2,62	5,03	6,90	8,97	5,66	1,17	1,05
Λοιπές περιπτώσεις			4,88	46,73	31,67	34,00	28,12	30,88	1,55	3,69
Σύνολο	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Σύνολο ΠΔΕ	0,71	0,87	1,02	1,80	0,96	0,63	0,64	0,61	3,70	1,85

Πηγή: ΥΠΕΘΟ, Αναλυτικοί Πίνακες Εκτελέσεως του ΠΔΕ, για τα έτη 1982 μέχρι 1991.

κών εγκαταστάσεων στο Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αμαρουσίου (ΟΑΚΑ) (Κολυμβητήριο, Κλειστό Γυμναστήριο, Ποδηλατοδρόμιο) και εγκαταστάσεων για τη διεξαγωγή των Μεσογειακών Αγώνων το 1990 φαίνεται να επηρέασαν αυξητικά τις δαπάνες αυτές.

Μέχρι το 1984 η Περιφέρεια Αττικής εμφανίζεται να απορροφά την πλειονότητα των διατεθειμένων κονδυλίων (πάνω από 80%), το ποσοστό αυτό πέφτει για τα επόμενα χρόνια στο 30% κατά μέσο όρο και αυξάνεται εντυπωσιακά πάλι το 1990-1991 σε ποσοστά 90% και 75% αντίστοιχα. Στην πενταετία 1985-1989 φαίνεται να ασκήθηκε μια πολιτική αναλογικότερης περιφερειακής κατανομής για την κατασκευή αθλητικών εγκαταστάσεων στις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας. Η εμφάνιση σημαντικών κονδυλίων στις λοιπές περιπτώσεις από 28% - 47% δεν επιτρέπει την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων για την περιφερειακή κατανομή των κονδυλίων αυτών.

2.1.3. Απασχόληση

Η ΓΓΑ απασχολεί προσωπικό περίπου 300 ατόμων (Πίνακας 2.5) διαφόρων ειδικοτήτων. Η διάρθρωση του προσωπικού δεν φαίνεται να καλύπτει τις ανάγκες για την άσκηση του επιτελικού έργου, το οποίο καλείται να επιτελέσει. Από το 1981 έως το 1986 το προσωπικό της σχεδόν είχε τετραπλασιαστεί με αιχμή το 1987, ενώ στη συνέχεια σταθεροποιήθηκε περίπου στα 300 άτομα. Μέχρι το 1990 πολλές φορές οι ανάγκες καλύπτονται με έκτακτο ή προσωρινό προσωπικό. Από το 1991 και ύστερα για την κάλυψη εποχιακών και πρόσκαιρων αναγκών απασχολείται ωρομίσθιο προσωπικό. Ειδικότερα για το 1992 εγκρίθηκαν περίπου 500 χιλ. ώρες απασχόλησης ωρομίσθιου προσωπικού και για το 1993 δαπάνη ύψους 572 εκατ. δρχ. για την απασχόληση τέτοιου προσωπικού από τη ΓΓΑ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.5

Προσωπικό κατά ειδικότητα της ΓΓΑ

Κλάδος	1992	1990	1987	1986	1981
Α. Κατηγορία ΠΕ					
1. ΠΕ1 Διοικητικοί	39	39	46	35	20
2. ΠΕ2 Τεχνικοί	81	84	92	88	8
3. ΠΕ3 Γεωπόνοι	3	3	3	3	
4. ΠΕ4 Αναλυτές-Προγραμματιστές				3	
5. ΠΕ5 Καθηγητές Φυσικής Αγωγής	2	2	3	1	
6. ΠΕ6 Καθηγητές-Προπονητές	1	2			
7. ΠΕ Καλών Τεχνών (προσ.)	2	1			
Σύνολο	129	131	148	132	28
Β. Κατηγορία ΤΕ					
1. ΤΕ1 Τεχνικοί	16	17	19	19	
2. ΤΕ Γεωπόνων	1	1			
3. ΤΕ Οικιακής Οικονομίας	1				
Σύνολο	17	18	19	20	0
Γ. Κατηγορία ΔΕ					
1. ΔΕ1 Διοικητικοί	61	62	80	44	31
2. ΔΕ2 Δακτυλογράφοι	17	25	36	31	13
3. ΔΕ3 Τεχνικοί	20	20	24	25	1
4. ΔΕ4 Σχεδιαστές	23	24	25	21	
5. ΔΕ6 Οδηγοί αυτοκινήτου	1	1			
Σύνολο	122	132	165	121	45
Δ. Κατηγορία ΥΕ					
1. ΥΕ1 Κλητήρες-Χειριστές	10	11	15	12	5
2. ΥΕ2 Καθαρίστριες	12	15	15	6	
3. ΥΕ Ηλεκτροτεχνιτών	2	2	1		
Σύνολο	24	28	31	18	5
Γενικό Σύνολο	292	309	363	291	78

Πηγή: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

2.1.4. Γυμναστήρια

2.1.4.1. Θεσμικό πλαίσιο

Με βάση το Ν.423/21-8-1976, "Περί Γυμναστηρίων και ρυθμίσεως θεμάτων αφορώντων εις τον εξωσχολικόν αθλητισμόν" τα Γυμναστήρια είναι Νομικά Πρόσωπα ή Υπηρεσίες και έχουν ως αποστολή την προαγωγή και διάδοση του αθλητισμού. Προς το σκοπό αυτό διαθέτουν οργανωμένους χώρους με γυμναστικές και αγωνιστικές εγκαταστάσεις, όπως στάδια, κολυμβητήρια, σκοπευτήρια, κέντρα ιστιοπλοΐας, αθλητικά κέντρα, χώρους χιονοδρομιών, αθλοπαιδιών, αντισφαίρισης, κέντρα νεότητας ή εντευκτήρια και χώρους αθλήσεως ενγένηι. Τα Γυμναστήρια κατατάσσονται στις εξής κατηγορίες:

- α. Ολυμπιακά (αποτελούν υπηρεσίες της Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων (ΕΟΑ) και διοικούνται σύμφωνα με τη νομοθεσία που διέπει την ΕΟΑ),
- β. Εθνικά,
- γ. Δημοτικά,
- δ. Κοινοτικά (αποτελούν υπηρεσίες των Κοινοτήτων, εκτός από αυτά που είναι ΝΠΔΔ, και διοικούνται από τα Κοινοτικά Συμβούλια μετά από απόφαση 3μελούς επιτροπής, η οποία διορίζεται από το Νομάρχη) και
- ε. Σωματειακά (διοικούνται σύμφωνα με τις διατάξεις, τα καταστατικά και τους εσωτερικούς κανονισμούς των σωματείων).

Τα Εθνικά, Δημοτικά και Κοινοτικά Γυμναστήρια, τα οποία λειτουργούν με τη μορφή ΝΠΔΔ, διοικούνται από Επιτροπές με 3-7 μέλη που ορίζονται από τον Υπουργό ή τον Υφυπουργό με διετή θητεία. Από το 1984 και ύστερα, τα μέλη των Επιτροπών Διοίκησης στην πλειοψηφία διορίζονται από τους αρμόδιους Νομάρχες, η δε ΓΓΑ διορίζει τις διοικήσεις περιορισμένου αριθμού Γυμναστηρίων όπως το Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Νεότητας "ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ" (ΕΑΚΝ/ ΑΓ. ΚΟΣΜΑ) και το Αλεξάνδρειο Αθλητικό Μέγαθρο Θεσσαλονίκης.

Οι πόροι των Εθνικών Γυμναστηρίων είναι:

- α. Τα έσοδα από την εκμετάλλευση της κινητής και ακινήτου περιουσίας τους.
- β. Ποσοστό 15% επί των ακαθαρίστων εισπράξεων των τελουμένων πάσης φύσεως αθλητικών αγώνων, επιδείξεων και εκδηλώσεων, αφού αφαιρεθεί ο φόρος Δημοσίων Θεαμάτων. Προκειμένου περί εκδηλώσεων μη αθλητικού περιεχομένου, το ποσοστό είναι δυνατόν να αυξάνεται μέχρι 25% με απόφαση της ΓΓΑ και μετά από αίτηση της Διοικούσας Επιτροπής του Γυμναστηρίου.
- γ. Τυχόν ετήσια επιχορήγηση από τη ΓΓΑ.
- δ. Το προϊόν από εκποίηση της κινητής ή ακινήτου περιουσίας του Γυμναστηρίου.
- ε. Δωρεές, εισφορές και κληροδοτήματα και
- στ. Τα έσοδα από κάθε άλλη πηγή.

Οι πόροι των Δημοτικών και Κοινοτικών Γυμναστηρίων είναι:

- α. Τα έσοδα από τις πηγές που αναφέρθηκαν προηγουμένως και
- β. Η ετήσια επιχορήγηση από του Δήμους και τις Κοινότητες.

Με απόφαση του Υπουργού ή του Υφυπουργού (ή του Νομάρχη για τα Κοινοτικά Γυμναστήρια) το ποσοστό των ακαθάριστων εισπράξεων που αποδίδεται στο Γυμναστήριο μπορεί να μειώνεται μέχρι και 5%, εφόσον αφορά εκδηλώσεις για εθνικούς σκοπούς και γενικότερα για τελετές και επιδείξεις δημοτικών σχολείων, προσκόπων και Ελληνίδων οδηγών. Εφόσον σε αυτές τις εκδηλώσεις, τελετές και επιδείξεις δεν καθορίζεται εισιτήριο, μπορεί να χορηγηθεί με την ίδια απόφαση πλήρης απαλλαγή.

Με το Ν.1070/1980 η συντήρηση και λειτουργία των πάσης φύσεως εγκαταστάσεων των Γυμναστηρίων ανατίθεται στην αντίστοιχη Διεύθυνση ή τμήμα της τεχνικής υπηρεσίας της ΓΓΑ.

Με το Π.Δ.456/22-9-1988 "Οργάνωση και λειτουργία Γυμναστηρίων" ρυθμίστηκαν τα θέματα της διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των Γυμναστηρίων, ορίστηκαν οι αρμοδιότητες της Επιτροπής

Διοίκησης και η διάρθρωση των υπηρεσιών όλων των Γυμναστηρίων ανάλογα με το σύνολο των αθλητικών εγκαταστάσεων και τον αριθμό του εργαζόμενου προσωπικού. Έτσι, συγκροτήθηκαν σε επίπεδο Διεύθυνσης, με τμήματα διοίκησης προσωπικού και οικονομικών υπηρεσιών και συντήρησης και κατασκευών αθλητικών εγκαταστάσεων, 26 Γυμναστήρια (προσωπικό 20-50 εργαζόμενοι), σε επίπεδο Τμήματος, με αντίστοιχα γραφεία, 54 Γυμναστήρια (προσωπικό 10 εργαζόμενοι) και σε επίπεδο Γραφείου 170 περίπου Γυμναστήρια (προσωπικό 5 εργαζόμενοι).

Με βάση το Π.Δ. 455/1988 "Οργάνωση Υπηρεσιών Εθνικού Αθλητικού Κέντρου Νεότητας "ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ" αναδιαρθρώνονται οι υπηρεσίες του ΕΑΚΝ/ΑΓ. ΚΟΣΜΑ και οι υπηρεσίες του συγκροτούν Διεύθυνση στην οποία υπάγονται τα τμήματα Διοικητικού, Οικονομικού, Αθλητικών και Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων και Τεχνικών Υπηρεσιών. Το κέντρο αυτό ιδρύθηκε το 1959 και αποτελεί το μεγαλύτερο αθλητικό κέντρο, έκτασης 900 περίπου στρεμμάτων. Ο χώρος του ανήκει στο Δημόσιο και η χρήση του έχει παραχωρηθεί στη ΓΓΑ.

2.1.4.2. Είδος και χωροταξική κατανομή Γυμναστηρίων-Εγκαταστάσεις

Τα Γυμναστήρια που εποπτεύονται από τη ΓΓΑ είναι 298, τα 86 στην Αττική και τα υπόλοιπα 212 εκτός Αττικής. Τα Γυμναστήρια αυτά διακρίνονται σε Εθνικά Στάδια, Εθνικά Γυμναστήρια, Κέντρα Νεότητας και Δημοτικά και Κοινοτικά Γυμναστήρια (Πίνακας 2.6).

Υπάρχουν επίσης και άλλα 139 ΝΠΔΔ (20 στην Αττική και 119 εκτός Αττικής), τα οποία δεν εποπτεύονται από τη ΓΓΑ, όπως επίσης Δημοτικά και Κοινοτικά Γυμναστήρια που εποπτεύονται από τους Δήμους και τις Κοινότητες.

Από το σύνολο των Γυμναστηρίων τα οποία εποπτεύονται από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, στοιχεία για τις αθλητικές εγκαταστάσεις που διαθέτουν υπάρχουν μόνο για τα 214. Η κατανομή τους ανάλογα με τον αριθμό των αθλημάτων για τα οποία διαθέτουν εγκαταστάσεις δίνεται πιο κάτω:

1	άθλημα	18	8,4%
2-4	αθλήματα	99	46,3%
5-7	αθλήματα	72	33,6%
7-10	αθλήματα	15	7,0%
10+	αθλήματα	10	4,7%
Σύνολο		214	100,0%

Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά το 55% διαθέτουν εγκαταστάσεις για 1-4 αθλήματα, ενώ μόνο 10 Γυμναστήρια διαθέτουν πολλαπλές εγκαταστάσεις για περισσότερα από 10 αθλήματα. Όσον αφορά το είδος των αθλημάτων για τα οποία υπάρχουν εγκαταστάσεις, σχεδόν όλα διαθέτουν

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.6

Γυμναστήρια κατ' είδος στην Αττική και εκτός Αττικής, 1992

Είδος Γυμναστηρίων	Αττική	Εκτός Αττικής	Σύνολο
Εθνικά Στάδια (ΕΣ)	21	117	138
Εθνικά Γυμναστήρια (ΕΓ) και Κλειστά Γυμναστήρια (ΕΚΓ)	8	21	29
Αθλητικά Κέντρα (ΕΑΚ) και Αθλητικά Κέντρα Νεότητας (ΕΑΚΝ)	14	41	55
Εθνικά Κολυμβητήρια (ΕΚ)	2	9	11
Εθνικά Σκοπευτήρια	3	1	4
Εθνικά Ναυτικά Κέντρα (ΕΝΚ)	1	1	2
Εθνικά Χιονοδρομικά Κέντρα (ΕΧΚ)	-	1	1
Εθνικό Κέντρο Ιστιοπλοΐας (ΕΚΙ)	1	-	1
Κέντρο Εκπαίδευσης στην Ιππασία	1	-	1
Δημοτικά (ΔΓ) και Κοινοτικά (ΚΓ) Γυμναστήρια	35	21	56
Σύνολο	86	212	298

Πηγή: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

γήπεδα ποδοσφαίρου, πολλά από αυτά διαθέτουν γήπεδα μπάσκετ και βόλλεϋ, ενώ για τα υπόλοιπα αθλήματα είναι περιορισμένος ο αριθμός των Γυμναστηρίων που διαθέτουν τις ανάλογες εγκαταστάσεις, π.χ. γήπεδα τέννις, στίβο, κλειστές αίθουσες γυμναστικής και κολυμβητήριο.

Από άποψη γεωγραφικής κατανομής (Πίνακας 2.7) το 44% περίπου των Γυμναστηρίων συγκεντρώνονται στις περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας, στις οποίες βρίσκονται τα δύο μεγάλα πολεοδομικά συγκροτήματα. Ο αριθμός των Γυμναστηρίων που υπάρχουν δεν φαίνεται να παρουσιάζει γεωγραφικές ανισότητες. Τα μεγάλα Γυμναστήρια όμως και αυτά που διαθέτουν πολλαπλές εγκαταστάσεις συγκεντρώνονται κυρίως στις μεγάλες πόλεις.

2.1.4.3. Απασχόληση

Το προσωπικό που απασχολείται στα Γυμναστήρια κατά περιφέρεια δίνεται στον Πίνακα 2.7. Ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στα Γυμναστήρια ανέρχεται στα 1.500 άτομα (στοιχεία 1992). Οι περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας συγκεντρώνουν πάνω από το μισό του συνολικού αριθμού των απασχολούμενων στα Γυμναστήρια όλης της χώρας. Το ΕΑΚΝ/ΑΓ. ΚΟΣΜΑ απασχολεί περίπου 190 εργαζομένους.

Η μέση απασχόληση ανά Γυμναστήριο ποικίλλει στις διάφορες περιφέρειες της χώρας ανάλογα με το είδος των αθλητικών εγκαταστάσεων που διαθέτουν και την κάλυψη των προβλεπόμενων θέσεων εργασίας, κυμαίνεται δε από 1,7 μέχρι 7,1 άτομα ανά Γυμναστήριο. Ο μέσος όρος είναι 5 άτομα ανά Γυμναστήριο.

Από τα αναλυτικά στοιχεία της ΓΓΑ υπολογίστηκε ότι στο 39% των Γυμναστηρίων απασχολούνται 1-5 άτομα, στο 31% απασχολούνται 6-10 άτομα, στο 10% απασχολούνται 11-15 άτομα και τέλος στο 20% απασχολούνται 15 άτομα και άνω.

Μέχρι το 1990, περίπου 300 άτομα απασχολούνταν με συμβάσεις ορισμένου χρόνου για την κάλυψη πρόσκαιρων και επείγουσών αναγκών των Γυμναστηρίων. Τα άτομα αυτά απεχώρησαν στη διάρκεια του 1990, γιατί καταργήθηκαν από το Δημόσιο αυτού του είδους οι συμβάσεις. Στη συνέχεια, για την κάλυψη εποχικών ή πρόσκαιρων αναγκών, απασχολήθηκε

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.7

Προσωπικό Γυμναστηρίων, 1987-1992 και αριθμός Γυμναστηρίων, 1992

Περιφέρειες	Απασχολούμενο προσωπικό Γυμναστηρίων						Αριθμός Γυμναστηρίων	Απασχολού- μενοι ανά Γυμναστήριο
	1987	1988	1989	1990	1991	1992		
I. Ανατ.Μακεδονία-Θράκη	106	106	105	107	104	92	24	3,8
II. Κεντρική Μακεδονία	302	303	306	308	310	276	44	6,3
III. Δυτική Μακεδονία	48	57	55	54	56	51	13	3,9
IV. Ήπειρος	52	52	55	55	59	49	11	4,5
V. Θεσσαλία	105	107	114	117	117	99	14	7,1
VI. Ιόνια Νησιά	31	32	33	33	36	32	6	5,3
VII. Δυτ. Ελλάδα	100	103	110	113	111	101	20	5,1
VIII. Στερεά Ελλάδα	41	42	44	41	41	32	18	1,8
IX. Αττική	546	570	585	588	266	560	86	6,5
X. Πελοπόννησος	83	85	94	96	102	95	21	4,5
XI. Βόρειο Αιγαίο	31	32	35	34	35	31	10	3,1
XII. Νότιο Αιγαίο	22	22	26	26	26	17	10	1,7
XIII. Κρήτη	84	100	106	108	112	65	21	3,1
Σύνολο	1551	1611	1668	1680	1375	1500	298	5,0

Πηγή: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

ωρομίσθιο προσωπικό διαφόρων ειδικοτήτων. Για το 1991 εγκρίθηκε δαπάνη απασχόλησης ωρομίσθιου προσωπικού ύψους περίπου 325 εκατ. δρχ. (338.510 ώρες), ενώ για τα επόμενα χρόνια ένα τμήμα των εγκεκριμένων κονδυλίων για την απασχόληση ωρομισθίων της ΓΓΑ διατίθεται για την κάλυψη αναγκών στα Γυμναστήρια.

2.1.4.4. Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αμαρουσίου (ΟΑΚΑ)- Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας (ΣΕΦ)

Με το Ν. 1646/18-9-1986 "Μέτρα πρόληψης και καταστολής της βίας στους αθλητικούς χώρους και άλλες διατάξεις" ιδρύθηκε το Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αθήνας (ΟΑΚΑ) Σπύρος Λούης, με τη μορφή ΝΠΙΔ και σκοπό την ανάπτυξη του αθλητισμού, την οργάνωση και διεξαγωγή αθλητικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων στους χώρους του.

Στο ΟΑΚΑ ανήκει η διαχείριση και εκμετάλλευση όλων των κύριων και βοηθητικών χώρων καθώς και εγκαταστάσεων (αθλητικών, γυμναστικών, αγωνιστικών) υφισταμένων ή μελλοντικών του Ολυμπιακού Σταδίου Αθηνών, το οποίο είναι ιδιοκτησία της ΕΟΑ. Οι πρώτες κατασκευές των ξενώνων και των βοηθητικών γηπέδων ξεκίνησαν τη λειτουργία τους στο τέλος της δεκαετίας του '70. Το 1980 άρχισε η κατασκευή του κυρίως σταδίου που ολοκληρώθηκε το 1982 και σε αυτές τις εγκαταστάσεις διοργανώθηκαν οι Πανευρωπαϊκοί Αγώνες Στίβου "ΕΠΑ 82".

Με το άρθρο 9 του κανονισμού του ΟΑΚΑ, στις εγκαταστάσεις του λειτουργεί επίσης το Εθνικό Κέντρο Αθλητικών Ερευνών (ΕΚΑΕ), σκοπός του οποίου είναι η συλλογή και η ανάλυση στοιχείων για τον αθλητισμό και η ανάπτυξη έρευνας στον τομέα της φυσικής αγωγής για τη μεγιστοποίηση της αγωνιστικής απόδοσης των αθλητών υψηλών επιδόσεων με βάση τα επιστημονικά δεδομένα. Στην αρμοδιότητα του ΕΚΑΕ περιλαμβάνεται και ο έλεγχος φαρμακοδιέγερσης.

Στη συνέχεια, με το Π.Δ. 438/16-10-1991 ιδρύθηκαν στο χώρο του ΟΑΚΑ τρία (3) ΝΠΔΔ: Το Εθνικό Ποδηλατοδρόμιο Αθηνών, το Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Κολύμβησης Αθηνών και το Εθνικό Κέντρο Αντισφαίρισης. Στις εγκαταστάσεις αυτές, η κατασκευή των οποίων ολοκληρώθηκε το 1991, διεξήχθησαν οι Μεσογειακοί Αγώνες.

Η ΓΓΑ δαπανά το 4% των συνολικών της κονδυλίων (προερχομένων κυρίως από τον ΟΠΑΠ) για τη λειτουργία του ΟΑΚΑ. Τα ποσά για την τελευταία τριετία ήταν 1.153.890 χιλ. δρχ., 1.612.120 χιλ. δρχ. και 1.528.526 χιλ. δρχ. αντίστοιχα για τα έτη 1990, 1991 και 1992. Τα έσοδα του ΟΑΚΑ από τη λειτουργία του (εκθέσεις, εκμίσθωση σταδίου, διαφημιστικών πινακίδων, κυλικείου, χώρων στάθμευσης, ιατρικές εξετάσεις, διαμονή αθλητών) υπολογίζονται σε 400 περίπου εκατ. δρχ. ετησίως. Στο ΟΑΚΑ απασχολείται προσωπικό 350 ατόμων διαφόρων ειδικοτήτων.

Με το Ν. 1828/3-1-1989 συστάθηκε ΝΠΙΔ με την επωνυμία Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας (ΣΕΦ), το οποίο διοικείται από 7μελές Διοικητικό Συμβούλιο, που διορίζεται με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού με διετή θητεία και έχει διοικητική και περιουσιακή αυτοτέλεια. Καταλαμβάνει χώρο περίπου 300 στρεμμάτων και έχει χωρητικότητα 15.000 θέσεων. Το ΣΕΦ λειτούργησε για πρώτη φορά το 1985, όταν στις εγκαταστάσεις του πραγματοποιήθηκε το 16ο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα Κλειστού Στίβου.

Το ΣΕΦ επιχορηγείται από τη ΓΓΑ για την κάλυψη των αναγκών λειτουργίας του, από κονδύλια που προέρχονται κυρίως από τον ΟΠΑΠ. Το ύψος της χρηματοδότησης ανήλθε σε 445 εκατ. δρχ. το 1990, σε 568 εκατ. δρχ. το 1991 και 380 εκατ. δρχ. το 1992. Στο ΣΕΦ απασχολούνται περίπου 210 εργαζόμενοι.

2.2. Δήμοι

2.2.1. Εισαγωγή

Για τη συγκέντρωση πληροφοριών και στοιχείων σχετικά με τις αθλητικές δραστηριότητες, τις εγκαταστάσεις, την απασχόληση, τα έσοδα και τις δαπάνες των δήμων της χώρας οι οποίοι διατηρούν υπηρεσίες αθλητισμού, επιλέξαμε ένα δείγμα από 57 δήμους, στους οποίους στείλαμε ερωτηματολόγιο. Οι δήμοι αυτοί συγκεντρώνουν το 15,5% του αντίστοιχου πραγματικού πληθυσμού των 368 δήμων όλης της χώρας.

Από τους παραπάνω 57 δήμους, οι 6 βρίσκονται στην Αττική και οι υπόλοιποι 51 αποτελούν πρωτεύουσες νομών της χώρας.

Η βάσιμη υπόθεση, που κάναμε για την επιλογή του παραπάνω δείγματος, ήταν ότι το συγκεκριμένο δείγμα καλύπτει το 80% και πλέον των αθλητικών δραστηριοτήτων του συνόλου των δήμων της χώρας, αφού στους περισσότερους οι αθλητικές υπηρεσίες είναι υποτυπώδεις ή δεν υπάρχουν καθόλου.

Από τα 57 συνολικά ερωτηματολόγια που εστάλησαν απαντήθηκαν τα 19, δηλαδή ποσοστό 33,3% που θεωρείται αρκετά ικανοποιητικό, για την αξιοπιστία των συμπερασμάτων. Το ερωτηματολόγιο καθώς και μια συνοπτική καταγραφή των απαντήσεων των ανοικτών ερωτημάτων παρατίθενται στο Παράρτημα IV.

2.2.2. Αθλητική υποδομή

Στο ερωτηματολόγιό μας προς τους δήμους η αθλητική υποδομή διακρίνεται σε δύο βασικές κατηγορίες: (α) με βάση τη διοικητική μορφή των αθλητικών υπηρεσιών και (β) με βάση τις αθλητικές εγκαταστάσεις κατά άθλημα.

Η παραπάνω πληροφόρηση δίνεται, για τους 19 δήμους που ανταποκρίθηκαν στο ερωτηματολόγιο, στους Πίνακες 2.8 και 2.9 αντίστοιχα.

Έτσι, όσον αφορά τη διοικητική μορφή των αθλητικών υπηρεσιών (Πίνακας 2.8), από το σύνολο των 19 δήμων, οι 9 διαθέτουν δημοσυντήρητο Οργανισμό (ΝΠΔΔ), ο 1 Διεύθυνση Αθλητισμού και οι 4 διοργανώνουν αθλητικές εκδηλώσεις στα πλαίσια της κοινωνικής τους πολιτικής.

Όσον αφορά τις αθλητικές εγκαταστάσεις κατά άθλημα, ο Πίνακας 2.9 δείχνει ότι οι αθλητικές εγκαταστάσεις των δήμων καλύπτουν κυρίως αθλήματα όπως ποδόσφαιρο, μπάσκετ, βόλλεϋ και τέννις. Ο πίνακας δεν δίνει το συνολικό αριθμό των εγκαταστάσεων, γιατί πολλοί δήμοι διαθέτουν περισσότερες της μιας εγκαταστάσεις για τα συγκεκριμένα αθλήματα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.8

Διοικητική μορφή αθλητικών υπηρεσιών
από τα απαντηθέντα ερωτηματολόγια των δήμων

α/α	Δήμοι	Δημοσυντήρητος Οργανισμός (ΝΠΔΔ)	Διεύθυνση του δήμου	Αθλητικές εκδηλώσεις στα πλαίσια της κοινωνικής πολιτικής
1	Αθηναίων	*		
2	Περιστερίου	*		
3	Λεβαδέων			*
4	Αγρινίου	*		
5	Αλεξανδρούπολης			*
6	Ξάνθης		*	
7	Ρόδου	*		
8	Μυτιλήνης	*		
9	Τρικάλων	*		
10	Φλώρινας			
11	Κατερίνης			
12	Λευκάδας	*		
13	Ευρυτανίας			
14	Σαμίων			
15	Ρεθύμνης			
16	Γρεβενών	*		
17	Κιλκίς			*
18	Πύργου (Ηλείας)	*		
19	Ιωαννιτών			*
Σύνολο 19 δήμων		9	1	4

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.9

Εγκαταστάσεις των δήμων, κατά είδος αθλήματος, με βάση τα απαντηθέντα ερωτηματολόγια¹

α/α	Δήμοι	Ποδό-σφαιρο	Μπάσκετ Βόλλεϋ	Χάντ-μπωλ	Τέννις	Στίβος	Κλειστά Γυμναστήρια	Κολυμβη-τήρια	Λοιπές
1	Αθηναίων	*	*	*	*	*	*	*	*
2	Περιστερίου	*	*		*	*	*		
3	Λεβαδέων	*	*		*				
4	Αγρινίου		*						*
5	Αλεξανδρούπολης	*							
6	Ξάνθης	*	*	*	*				
7	Ρόδου	*	*						
8	Μυτιλήνης	*	*	*	*				
9	Τρικάλων	*	*	*	*	*	*	*	
10	Φλώρινας		*		*				
11	Κατερίνης	*							
12	Λευκάδας	*	*	*	*	*	*		
13	Ευρυτανίας	*	*		*	*	*		*
14	Σαμίων	*							
15	Ρεθύμνης	*	*						*
16	Γρεβενών	*			*				
17	Κιλκίς		*		*				*
18	Πύργου (Ηλείας)	*	*		*				
19	Ιωαννινών	*			*				

1. Πολλοί δήμοι διαθέτουν περισσότερα του ενός γήπεδα για τα αθλήματα που αναφέρονται.

2.2.3. Απασχόληση

Στον Πίνακα 2.10 παρουσιάζονται τα στοιχεία για το απασχολούμενο προσωπικό στις αθλητικές δραστηριότητες των 19 δήμων που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο. Με βάση τα στοιχεία αυτά έγινε αναγωγή για το σύνολο των 57 δήμων του δείγματος.

Το προσωπικό που απασχολείται στις αθλητικές δραστηριότητες των δήμων κατατάχθηκε σε δύο βασικές κατηγορίες, τους γυμναστές (Καθηγητές Σωματικής Αγωγής) και το λοιπό προσωπικό (Διοικητικό κλπ.).

Το σύνολο του απασχολούμενου προσωπικού των 19 δήμων ανέρχεται σε 270 άτομα, από τα οποία 136 γυμναστές και 134 λοιπό προσωπικό.

Αξίζει να σημειώσουμε εδώ ότι τα αντίστοιχα στοιχεία του Δήμου Αθηναίων είναι 194 άτομα (77 γυμναστές και 117 λοιπό προσωπικό), τα οποία αποτελούν το 71,9% των συνολικά απασχολούμενων στους 19 δήμους (56,6% των γυμναστών και 87,3% του λοιπού προσωπικού).

Για να γίνει η σχετική αναγωγή για το σύνολο των 57 δήμων, κρίθηκε σκόπιμο να μη ληφθεί υπόψη η απασχόληση στις αθλητικές δραστηριότητες του δήμου Αθηναίων. Με βάση τη μέση απασχόληση των υπόλοιπων 18 δήμων έγινε η εκτίμηση της απασχόλησης για το σύνολο των 57 δήμων του δείγματος, η οποία, όπως τονίσαμε στην αρχή, προσεγγίζει σημαντικά την απασχόληση στο σύνολο των δήμων της χώρας.

Με βάση την παραπάνω μέθοδο αναγωγικής εκτίμησης στους 38 δήμους που δεν απάντησαν στο ερωτηματολόγιο, υπολογίζεται ότι απασχολούνται 152 άτομα, από τα οποία 114 γυμναστές και 38 λοιπό προσωπικό.

Επομένως, στο σύνολο των 57 δήμων υπολογίζεται ότι απασχολούνται 422 άτομα, από τα οποία 250 γυμναστές και 172 λοιπό προσωπικό.

Το ποσοστό των απασχολούμενων στο Δήμο Αθηναίων σε σχέση με το σύνολο των απασχολούμενων στους 57 δήμους, όπως εκτιμήθηκε παραπάνω, ανέρχεται τώρα στο 46,0% για το σύνολο των απασχολούμενων (30,8% για τους γυμναστές και 68,0% για το λοιπό προσωπικό).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.10

Αριθμός απασχολουμένων (γυμναστών και λοιπού προσωπικού)
από τα απαντηθέντα ερωτηματολόγια των δήμων

α/α	Δήμοι	Γυμναστές	Λοιπό προσωπικό	Σύνολο
1	Αθηναίων	77	117	194
2	Περιστερίου	8	-	8
3	Λεβαδέων	6	-	6
4	Αγρινίου	8	1	9
5	Αλεξανδρούπολης	7	-	7
6	Ξάνθης	-	1	1
7	Ρόδου	2	3	5
8	Μυτιλήνης	-	1	1
9	Τρικάλων	15	1	16
10	Φλώρινας	2	-	2
11	Κατερίνης	-	-	-
12	Λευκάδας	-	-	-
13	Ευρυτανίας	1	6	7
14	Σαμίων*	6	-	6
15	Ρεθύμνης	-	1	1
16	Γρεβενών	1	2	3
17	Κιλκίς	1	-	1
18	Πύργου (Ηλείας)	0	0	0
19	Ιωαννιτών	2	1	3
Σύνολο 19 δήμων		136	134	270
Εκτίμηση για υπόλοιπους 38 δήμους		114	38	152
Γενικό σύνολο 57 δήμων		250	172	422

* Οι 4 είναι άνεργοι και οι 2 αναπληρωτές.

2.3. Εποπτευόμενοι από τη ΓΓΑ φορείς

2.3.1. Οργανισμός Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου (ΟΠΑΠ)

2.3.1.1. Θεσμικό πλαίσιο¹

Ο ΟΠΑΠ είναι μη κερδοσκοπικός Οργανισμός. Βάσει του ιδρυτικού του νόμου δεν ασκεί αθλητική πολιτική. Είναι το "χρηματοκιβώτιο" του αθλητισμού και του πολιτισμού. Ο ΟΠΑΠ αναλαμβάνει την οργάνωση και λειτουργία του δελτίου προγνωστικών των ποδοσφαιρικών αγώνων (ΠΡΟΠΟ), ενώ από το 1990 και ύστερα, έχει στην αρμοδιότητά του την οργάνωση και λειτουργία των αριθμολαχείων ΛΟΤΤΟ και ΠΡΟΤΟ.

Ο Οργανισμός διοικείται από επταμελές Διοικητικό Συμβούλιο, με τριετή θητεία. Τα μέλη του Δ.Σ. διορίζονται με απόφαση του αρμόδιου για θέματα αθλητισμού Υπουργού.

2.3.1.2. Οικονομικά δεδομένα

A. Έσοδα του ΟΠΑΠ

Στον Πίνακα 2.11 παρουσιάζονται τα έσοδα του ΟΠΑΠ από το ΠΡΟΠΟ, το ΛΟΤΤΟ και το ΠΡΟΤΟ για την περίοδο 1988-1993. Μετά τη λειτουργία του ΛΟΤΤΟ (1990) οι κυριότερες εισροές εσόδων του Οργανισμού προέρχονται από αυτό. Με τη λειτουργία του ΠΡΟΤΟ (1992) τα 2/3

¹. Νόμοι :

- Το Ν.Δ.3865/29-10-1958 "Περί τροποποίησης και συμπληρώσεως των περί εξωσχολικού αθλητισμού νόμων",
- το Β.Δ. της 27-12-1958 "Περί της λειτουργίας δελτίων προγνωστικών επί των ποδοσφαιρικών αγώνων" (ΦΕΚ 227),
- το Β.Δ. της 29-12-1958 "Περί συστάσεως Οργανισμού Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου" (ΦΕΚ 228/29-12-1958) και
- το Ν.Δ. 391/16/17-4-1974 (ΦΕΚ 102, Τεύχος Α').

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.11

Έσοδα ΟΠΑΠ 1988-1993

(Σε χιλ. δρχ.)

	ΠΡΟΠΟ	ΛΟΤΤΟ	ΠΡΟΤΟ	Διάφορα	Σύνολο
1988	54.986.381			618.457	55.604.838
1989	52.314.832			569.000	52.883.832
1990	55.256.107	3.283.824		886.158	59.426.089
1991	53.251.430	106.973.303		2.246.406	162.471.139
1992	55.079.123	95.895.127	9.328.726	6.668.116	166.971.092
1993*	53.548.120	82.368.000	14.960.880	3.883.100	154.760.100

%

Ποσοστιαία συμμετοχή στο σύνολο

					%
1988	98,89			1,11	100,00
1989	98,92			1,08	100,00
1990	92,98	5,53		1,49	100,00
1991	32,78	65,84		1,38	100,00
1992	32,99	57,43	5,59	3,99	100,00
1993*	34,60	53,22	9,67	2,51	100,00

* Πρόβλεψη.

Πηγή: ΟΠΑΠ.

των συνολικών εισπράξεων προέρχονται πλέον από τα αριθμολαχεία, ενώ οι αντίστοιχες εισπράξεις από το ΠΡΟΠΟ έχουν σταθεροποιηθεί στο 34%.

Στον Πίνακα 2.12 παρουσιάζεται η κατανομή εσόδων του ΟΠΑΠ. Από τα έσοδα του ΠΡΟΠΟ, ο ΟΠΑΠ παρακρατεί, για την κάλυψη των πάσης φύσεως εξόδων διοίκησης και λειτουργίας του, ποσοστό 11% των ακαθάριστων εισπράξεών του, μετά από την αφαίρεση των δικαιωμάτων των πρακτόρων, οι οποίοι παρακρατούν ποσοστό 5% επί του αντιτίμου του δελτίου. Τυχόν πλεόνασμα που προκύπτει από τη διαφορά του ύψους των εξόδων κάθε χρήσης, μέχρι του ποσοστού του 11%, κατατίθεται σε ειδικό λογαριασμό Τραπέζης και χρησιμοποιείται από τη Διοίκηση του Οργανισμού για μελλοντικές επενδύσεις εκσυγχρονισμού ύστερα από απόφαση του Δ.Σ. του Οργανισμού.

Ποσοστό 45% των συνολικών εσόδων διανέμεται στους νικητές, ενώ αποδίδεται στη ΓΓΑ 29%, στην ΕΟΑ 3%, στην ΕΠΟ 2% και στο ΣΕΓΑΣ 2%.

Από το 1991, ο ΟΠΑΠ επιχορηγεί την ΕΠΑΕ με ποσοστό 8% επί των ακαθάριστων εσόδων του ΠΡΟΠΟ, από το οποίο επιχορηγούνται οι ΠΑΕ και τα επαγγελματικά σωματεία ποδοσφαίρου που αγωνίζονται σε όλα τα πρωταθλήματα (οι ΠΑΕ και τα σωματεία Α' εθνικής κατηγορίας με ποσοστό 3%, οι ΠΑΕ και τα σωματεία Β' εθνικής με ποσοστό 2%, οι ΠΑΕ και τα σωματεία κάθε ομίλου της Γ' εθνικής κατηγορίας με ποσοστό 1,25% και η ΕΠΑΕ με ποσοστό 0,5%).

Από τα έσοδα του ΛΟΤΤΟ 15% αποδίδεται στη ΓΓΑ, 12% στο Υπουργείο Πολιτισμού και 23% στο Υπουργείο Οικονομικών. Τα υπόλοιπα ποσά χρησιμοποιούνται για την κάλυψη δαπανών λειτουργίας του ΛΟΤΤΟ και για την απονομή κερδών στους νικητές.

Τα έσοδα του ΛΟΤΤΟ μετά την εκκαθάριση περιέρχονται με επιμέλεια του ΟΠΑΠ σε ειδικό λογαριασμό στην Τράπεζα της Ελλάδος. Από το λογαριασμό αυτό, με απόφαση του αρμοδίου για θέματα αθλητισμού Υπουργού, χρηματοδοτούνται έργα ολυμπιακής αθλητικής υποδομής, τα οποία εντάσσονται στον προγραμματισμό που καταρτίζει η Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων.

Από τα έσοδα του ΠΡΟΤΟ 10% αποδίδεται στη ΓΓΑ, 12% στο Υπουργείο Πολιτισμού και 23% στο Υπουργείο Οικονομικών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.12

Κατανομή εσόδων ΟΠΑΠ, 1988-1993

(Σε χιλ. δρχ.)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993
ΓΓΑ ΠΡΟΠΟ 29%	20.963.417	19.356.488	18.801.134	15.596.848	15.972.946	15.528.955
ΓΓΑ ΛΟΤΤΟ 15%	-	-	952.309	31.022.258	21.858.918	12.355.200
ΓΓΑ ΠΡΟΤΟ 10%	-	-	-	-	974.976	1.496.088
ΓΓΑ Διάφορα	-	-	-	617.068	861.419	-
ΥΠΠΟ ΛΟΤΤΟ 12%	-	-	492.573	16.045.995	13.109.126	9.884.160
ΥΠΠΟ ΠΡΟΤΟ 12%	-	-	-	-	1.151.024	1.795.306
ΥΠΠΟ Διάφορα	-	-	-	853.559	1.280.094	-
ΥΠΟ ΛΟΤΤΟ 23%	-	-	-	-	9.776.098	18.944.640
ΥΠΟ ΠΡΟΤΟ 13%	-	-	-	-	1.075.899	1.944.914
ΕΟΑ 3%	1.649.591	1.569.445	1.657.683	1.597.543	1.652.374	1.606.444
ΕΠΟ 2%	1.099.728	1.046.297	1.105.122	1.065.029	1.101.582	1.070.962
ΣΕΓΑΣ 2%	1.099.728	1.046.297	1.105.122	1.065.029	1.101.582	1.070.962
Νικητές 45%-60%	24.743.871	23.541.674	26.342.969	72.101.130	73.535.648	70.138.782
ΟΠΑΠ 11%-5%	6.048.502	5.754.631	6.439.392	17.624.720	14.586.472	10.756.737
ΕΠΑΕ 0,5%	-	-	-	112.324	275.396	267.741
Α' Εθν. 3%	-	-	657.450	1.597.543	1.652.374	1.606.444
Β' Εθν. 2%	-	-	438.300	1.065.029	1.101.582	1.070.962
Γ' Εθν. 1,25%	-	-	273.938	665.643	688.489	669.351
Γ' Εθν. 1,25%	-	-	273.938	665.643	688.489	669.351
Διάφορα	-	568.999	886.158	775.779	4.526.603	3.883.100
Σύνολο	55.604.837	52.883.831	59.426.088	162.471.140	166.971.091	154.760.099

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.12 (συνέχεια)

	Ποσοστιαία συμμετοχή στο σύνολο						(%)
	1988	1989	1990	1991	1992	1993	
ΓΓΑ ΠΡΟΠΟ 29%	37,7	36,6	31,6	9,6	9,6	10,0	
ΓΓΑ ΛΟΤΤΟ 15%	-	-	1,6	19,1	13,1	8,0	
ΓΓΑ ΠΡΟΤΟ 10%	-	-	-	-	0,6	1,0	
ΓΓΑ Διάφορα	-	-	-	0,4	0,5	-	
ΥΠΠΟ ΛΟΤΤΟ 12%	-	-	0,8	9,9	7,9	6,4	
ΥΠΠΟ ΠΡΟΤΟ 12%	-	-	-	-	0,7	1,2	
ΥΠΠΟ Διάφορα	-	-	-	0,5	0,8	-	
ΥΠΟ ΛΟΤΤΟ 23%	-	-	-	-	5,9	12,2	
ΥΠΟ ΠΡΟΤΟ 13%	-	-	-	-	0,6	1,3	
ΕΟΑ 3%	3,0	3,0	2,8	1,0	1,0	1,0	
ΕΠΟ 2%	2,0	2,0	1,9	0,7	0,7	0,7	
ΣΕΓΑΣ 2%	2,0	2,0	1,9	0,7	0,7	0,7	
Νικητές 45%-60%	44,5	44,5	44,3	44,4	44,0	45,3	
ΟΠΑΠ 11%-5%	10,9	10,9	10,8	10,8	8,7	7,0	
ΕΠΑΕ 0,5%	-	0,0	-	0,1	0,2	0,2	
Α' Εθν. 3%	-	0,0	1,1	1,0	1,0	1,0	
Β' Εθν. 2%	-	0,0	0,7	0,7	0,7	0,7	
Γ' Εθν. 1,25%	-	0,0	0,5	0,4	0,4	0,4	
Γ' Εθν. 1,25%	-	0,0	0,5	0,4	0,4	0,4	
Διάφορα	-	1,1	1,5	0,5	2,7	2,5	
Σύνολο	100,00	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

Πηγή: ΟΠΑΠ.

B. Δαπάνες ΟΠΑΠ

Στον Πίνακα 2.13 παρουσιάζονται οι δαπάνες του ΟΠΑΠ κατά είδος δαπάνης για την περίοδο 1988-1993.

Πάνω από τα 3/4 των συνολικών δαπανών αφορούν λειτουργικές δαπάνες και αμοιβές προσωπικού. Από τις υπόλοιπες δαπάνες ποσοστό 11% κατά μέσο όρο διατίθενται για διαφήμιση, 9% περίπου για τα έξοδα εκμετάλλευσης των δελτίων και μικρό ποσοστό, λιγότερο από 1%, για ενοίκια.

2.3.1.3. Απασχόληση

Το προσωπικό του Οργανισμού συνδέεται με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου και διακρίνεται σε τακτικό, έκτακτο και ευκαιριακά απασχολούμενο.

Τακτικό θεωρείται το προσωπικό που προσλαμβάνεται για την πλήρωση των οργανικών θέσεων, ενώ ευκαιριακά απασχολούμενοι αυτοί οι οποίοι προσλαμβάνονται με σύμβαση μιας ημέρας για τις ανάγκες της καταμέτρησης και διαλογής του δελτίου ή για παρεμφερείς εργασίες τις ημέρες που διεξάγονται οι διαγωνισμοί του ΠΡΟΠΟ.

Κατά το 1992 απασχολήθηκαν στον ΟΠΑΠ συνολικά 6.309 υπάλληλοι από τους οποίους:

Τακτικοί (Μόνιμοι):	220
Έκτακτοι (Επί Συμβάσει):	4
Ευκαιριακά απασχολούμενοι:	6.085
από τους οποίους:	
στην Αθήνα	4.477
και στη Θεσσαλονίκη	1.608

2.3.1.4. Προβλήματα λειτουργίας

Σοβαρές αμφισβητήσεις εκφράζονται για τον αυστηρό διοικητικό έλεγχο που ασκείται στον ΟΠΑΠ από το κράτος. Όλες οι αποφάσεις του

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.13

Δαπάνες ΟΠΑΠ κατά είδος, 1988-1992

(Σε χιλ. δρχ.)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993*
Αμοιβές προσωπικού	1.648.350	2.256.624	3.089.200	4.552.624	5.713.177	6.522.277
Ενοίκια	38.700	41.369	71.421	103.142	95.044	102.360
Λειτουργικά	1.154.319	2.087.173	5.166.531	4.689.516	3.811.963	11.101.300
Διαφημίσεις	681.378	1.319.856	582.752	1.089.859	1.837.903	2.000.000
Εκμετάλλευση δελτίων	407.303	312.716	718.520	2.030.312	1.273.642	1.460.500
Σύνολο	3.930.050	6.017.738	9.628.424	12.465.453	12.731.642	21.186.437

Ποσοστά συμμετοχή στο σύνολο (%)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993*
Αμοιβές προσωπικού	41,94	37,50	32,08	36,52	44,87	30,79
Ενοίκια	0,98	0,69	0,74	0,83	0,75	0,48
Λειτουργικά	29,37	34,68	53,66	37,62	29,94	52,40
Διαφημίσεις	17,34	21,93	6,05	8,74	14,44	9,44
Εκμετάλλευση δελτίων	10,36	5,20	7,46	16,29	10,00	6,89
Σύνολο	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

* Εκτιμήσεις.

Πηγή: ΟΠΑΠ.

Διοικητικού Συμβουλίου καθώς και ο προϋπολογισμός και ο απολογισμός του Οργανισμού, μετά από την έγκριση του Δ.Σ., υποβάλλονται στη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού για τελική έγκριση. Η ΓΓΑ μπορεί να επιφέρει οποιαδήποτε κατά την κρίση της μεταβολή στον προϋπολογισμό του Οργανισμού. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα σημαντικές καθυστερήσεις στην υλοποίηση πολλών αποφάσεων ή και την ακύρωσή τους σε ορισμένες περιπτώσεις.

Παράλληλα, τα ποσά τα οποία διαχειρίζεται απευθείας ο ΟΠΑΠ είναι πολύ περιορισμένα γιατί, όπως προαναφέρθηκε, από τις ακαθάριστες εισπράξεις του ΟΠΑΠ το μεγαλύτερο μέρος διατίθεται σε διάφορους κρατικούς ή μη φορείς για την άσκηση της αθλητικής τους πολιτικής, ενώ από το υπόλοιπο το σημαντικότερο αφορά δαπάνες λειτουργίας και αμοιβές προσωπικού.

Ένα άλλο θέμα που απασχολεί τον Οργανισμό είναι η σημαντική μείωση των στηλών του ΠΡΟΠΟ, με ανάλογες επιπτώσεις στα έσοδα από την πηγή αυτή, για την οποία κυριότερες αιτίες θεωρούνται:

- α. Η ανταγωνιστική λειτουργία των αριθμολαχείων (ΛΟΤΤΟ και ΠΡΟΤΟ) και
- β. Ο περιορισμός του ενδιαφέροντος των φιλάθλων για το ποδόσφαιρο, που συνδέεται με την ανάγκη για πρόοδο και αναβάθμιση του ποδοσφαίρου, της ποιότητας του θεάματος και της αξιοπιστίας των πρωταθλημάτων.

2.3.2. Οργανισμός Διεξαγωγής Ιπποδρομιών Ελλάδος (ΟΔΙΕ)

2.3.2.1. Θεσμικό πλαίσιο¹

Σκοπός του Οργανισμού Διεξαγωγής Ιπποδρομιών Ελλάδος (ΟΔΙΕ), είναι η διεξαγωγή των ιπποδρομιών καθώς και η οργάνωση και εκμετάλλευση του Αμοιβαίου Ιπποδρομιακού Στοιχήματος και της λαχειοφόρου αγοράς του λαχείου SWEEPSTAKE.

Ο Οργανισμός διοικείται από επταμελές Διοικητικό Συμβούλιο, με τριετή θητεία. Τα μέλη του Δ.Σ. διορίζονται με απόφαση του αρμόδιου για θέματα αθλητισμού Υπουργού και πρέπει να έχουν αξιόλογη εμπειρία και ικανότητες στα θέματα του Οργανισμού. Η νομιμότητα των αποφάσεων του Δ.Σ. ελέγχεται από τη ΓΓΑ.

2.3.2.2. Οικονομικά δεδομένα

A. Έσοδα ΟΔΙΕ

Οι ακαθάριστες εισπράξεις από την εκμετάλλευση του Αμοιβαίου Ιπποδρομιακού Στοιχήματος κατανέμονται, σύμφωνα με το νόμο, ως εξής:

- α. Ποσοστό 80% υπέρ των κερδιζόντων φιλίππων,
- β. Ποσοστό 5% για τα έπαθλα των ιπποδρομιών,
- γ. Ποσοστό 0,5% υπέρ του Ταμείου Προνοίας και Επικουρικής Ασφάλισης ΤΑΠΕΑΠΙ,
- δ. Ποσοστό 0,125% υπέρ της Φιλίππου Ενώσεως,
- ε. Ποσοστό 0,5% υπέρ τακτικής επιδότησης για ζωοτροφές και

¹. Νόμοι:

- Α.Ν. 598/9-11-1968 "Περί ιδρύσεως οργανισμού τελέσεως Ιπποδρομιών και άλλων τινών διατάξεων" (ΦΕΚ 256, Τεύχος Α'),
- και Ν.1646/18-9-1986 "Μέτρα πρόληψης και καταστολής της βίας στους αθλητικούς χώρους και άλλες διατάξεις".

στ. Ποσοστό 13,875% αποτελεί το συντελεστή μεικτού κέρδους του ΟΔΙΕ.

Επίσης, ο ΟΔΙΕ, για να βελτιώσει τις συνθήκες διεξαγωγής του Αμοιβαίου Ιπποδρομιακού Στοιχήματος και για να διασφαλίσει τους φιλίππους, μπορεί, μετά από αιτιολογημένη απόφαση, να επιχορηγεί τους ιδιοκτήτες δρομώνων μέχρι του ποσοστού 0,5% των ακαθάριστων εισπράξεων των διεξαγόμενων αμοιβαίων στοιχημάτων εκτός του SWEEPSTAKE για την αντιμετώπιση των εκτάκτων δαπανών συντήρησης των ίππων.

Οι ακαθάριστες εισπράξεις από την εκμετάλλευση του λαχείου SWEEPSTAKE κατανέμονται ως εξής:

- α. Ποσοστό 40% υπέρ του ΟΔΙΕ και
- β. Ποσοστό 60% διανέμεται στους νικητές.

Τα έσοδα του ΟΔΙΕ για την περίοδο 1988-1993 παρουσιάζονται στον Πίνακα 2.14. Οι κυριότερες εισροές του Οργανισμού (περίπου 88%) προέρχονται από το Αμοιβαίο Ιπποδρομιακό Στοιχείμα, ενώ οι αντίστοιχες εισπράξεις από το SWEEPSTAKE ανέρχονται στο 10% περίπου κατά μέσο όρο. Οι εισπράξεις από εισόδους, ενοίκια, τόκους και διαφημίσεις αποτελούν το 3% περίπου των συνολικών εισπράξεων.

B. Δαπάνες του ΟΔΙΕ

Οι δαπάνες του ΟΔΙΕ για την περίοδο 1988-1993 παρουσιάζονται στον Πίνακα 2.15. Τα λειτουργικά έξοδα και οι αμοιβές προσωπικού καλύπτουν το 70% των συνολικών δαπανών, ενώ στον Κρατικό Προϋπολογισμό αποδίδεται κατά μέσο όρο περίπου το 16% των συνολικών εσόδων και στη ΓΓΑ περίπου το 10%.

2.3.2.3. Απασχόληση

Στον ΟΔΙΕ απασχολούνται 341 άτομα ως μόνιμο προσωπικό και 1.581 ευκαιριακά απασχολούμενοι.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.14

Έσοδα του ΟΔΙΕ κατά πηγή, 1988-1993

(Σε χιλ. δρχ.)

Έτος	Από εισόδους	Ενοίκια, τόκοι, διαφημίσεις	Sweepstake	Αμοιβαίο Ιπποδρομιακό Στοιχήμα	Σύνολο
1988 (%)	41.000 0,84	293.000 5,98	520.000 10,61	4.044.782 82,57	4.898.782 100,0%
1989 (%)	25.000 0,47	194.000 3,61	402.000 7,48	4.755.000 88,45	5.376.000 100,0%
1990 (%)	51.000 0,79	167.000 2,60	618.000 9,62	5.592.000 86,99	6.428.000 100,0%
1991 (%)	61.000 0,88	134.000 1,94	871.000 12,61	5.840.000 84,57	6.906.000 100,0%
1992 (%)	81.000 1,06	208.000 2,72	691.000 9,04	6.663.000 87,18	7.643.000 100,0%
1993* (%)	93.000 1,18	164.000 2,07	600.000 7,59	7.050.000 89,16	7.907.000 100,0%

* Προβλέψεις.

Πηγή: ΟΔΙΕ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.15

Δαπάνες ΟΔΙΕ κατά είδος, 1988-1992

(Σε χιλ. δραχ.)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993*
Αμοιβές προσωπικού	1.767.000	2.421.000	3.141.000	3.151.000	3.246.000	3.400.000
Ενοίκια	16.000	17.000	15.000	22.000	18.000	20.000
Λειτουργικά	1.872.000	1.502.000	1.970.000	2.361.000	2.290.000	2.152.000
Σε Κρατικό Προϋπολογισμό	900.000	960.000	1.020.000	1.080.000	1.140.000	1.200.000
Υπέρ ΓΓΑ	344.000	476.000	282.000	292.000	949.000	1.135.000
Σύνολο	4.899.000	5.376.000	6.428.000	6.906.000	7.643.000	7.907.000

(%)

Ποσοστιαία συμμετοχή στο σύνολο

	1988	1989	1990	1991	1992	1993*
Αμοιβές προσωπικού	36,07	45,03	48,86	45,63	42,47	43,00
Ενοίκια	0,33	0,32	0,23	0,32	0,24	0,25
Λειτουργικά	38,21	27,94	30,65	34,19	29,96	27,22
Σε Κρατικό Προϋπολογισμό	18,37	17,86	15,87	15,64	14,92	15,18
Υπέρ ΓΓΑ	7,02	8,85	4,39	4,23	12,42	14,35
Σύνολο	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

* Εκτιμήσεις.

Πηγή: ΟΔΙΕ.

2.3.2.4. Προβλήματα λειτουργίας

Τα προβλήματα του ΟΔΙΕ είναι δομικά και μέρος τους εδράζεται στο θεσμικό πλαίσιο που διέπει την οργάνωση και λειτουργία του Οργανισμού. Η έντονη κρατική παρέμβαση και η απουσία της απαραίτητης ευελιξίας δημιουργεί αδιέξοδα στην προσπάθεια οικονομικής εξυγίανσης. Ειδικότερα:

α. Ο ΟΔΙΕ επιβαρύνεται με το υψηλό κόστος λειτουργίας των παγίων του εγκαταστάσεων, οι οποίες αποτελούν προϋπόθεση διεξαγωγής του Αμοιβαίου Ιπποδρομιακού Στοιχήματος και των πολυάριθμων ιπποδρομιακών συγκεντρώσεων (3 εβδομαδιαίως).

β. Το δίκτυο πωλήσεων του Αμοιβαίου Ιπποδρομιακού Στοιχήματος παρουσιάζει αρκετά λειτουργικά προβλήματα, κατανέμεται δε ως εξής:

- Στις πωλήσεις στο χώρο του Ιπποδρόμου,
- Σε πωλήσεις των πρακτορείων του ΟΔΙΕ, και
- Σε πωλήσεις των ιδιωτικών πρακτορείων, τα οποία αντλούν προμήθεια 6% επί των πωλήσεων.

Σημειώνουμε ότι ένα σημαντικό τμήμα των πελατών του ΟΔΙΕ προτιμούν τους ιδιωτικούς πράκτορες, γιατί παρέχουν σε αυτούς ειδικές διευκολύνσεις όπως, π.χ., τηλεφωνικό παιχνίδι, παιχνίδι επί πιστώσει κλπ. Η ύπαρξη άλλωστε μεγάλου αριθμού ιδιωτικών πρακτορείων φαίνεται να λειτουργεί ανταγωνιστικά με τον ΟΔΙΕ.

γ. Η εκμετάλλευση του SWEEPSTAKE παρουσιάζει προβλήματα οργάνωσης και διάθεσης, που εντείνονται και λόγω του υφιστάμενου ανταγωνισμού από άλλα κρατικά λαχεία τα οποία έχουν ήδη γίνει αποδεκτά από την ελληνική αγορά λαχείων, λόγω της ευρύτερης κοινωνικής αποδοχής που απολαμβάνουν.

Αποτέλεσμα των διαρθρωτικών αυτών δυσκολιών είναι η μειωμένη οικονομική αποδοτικότητα του Οργανισμού, ιδιαίτερα σε σχέση με παρεμφερείς Οργανισμούς, όπως π.χ. τον ΟΠΑΠ, ο οποίος εκμεταλλεύεται το σύνολο του στοιχήματος μόνο στα ιδιωτικά πρακτορεία, χωρίς να επωμί-

ζεται τις λειτουργικές δαπάνες οργάνωσης και διεξαγωγής των ποδοσφαιρικών αγώνων σε δικές του εγκαταστάσεις.

Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω και με προτάσεις που έχουν γίνει κατά καιρούς από μελετητές, η βελτίωση της αποδοτικότητας του ΟΔΙΕ μπορεί να επιτευχθεί με:

α. καλύτερη οργάνωση του παιχνιδιού αυξάνοντας τον αριθμό των ιπποδρομιών (κούρσες) κάθε διοργάνωσης και μειώνοντας τον ετήσιο αριθμό των ιπποδρομιακών συγκεντρώσεων και

β. ορθολογική οργάνωση του δικτύου των πωλήσεων.

Ο ΟΔΙΕ, λοιπόν, ως φορέας που δραστηριοποιείται μέσα στα πλαίσια του αθλητικού χώρου, αποτελεί μέσο που δημιουργεί πόρους οι οποίοι κατά κανόνα αναλώνονται από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού για επενδύσεις στον αθλητισμό. Οι επιλογές και οι προτεραιότητες των επενδύσεων αυτών αποτελούν ευθύνη του Υπουργείου Πολιτισμού την πολιτική του οποίου υλοποιεί η ΓΓΑ. Κατά έμμεσο λοιπόν τρόπο η κακή λειτουργία του ΟΔΙΕ, αναμφίβολα, έχει αρνητικές επιπτώσεις στην αναβάθμιση του αθλητισμού.

2.3.3. Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων (ΕΟΑ)

2.3.3.1. Θεσμικό πλαίσιο¹

Σκοπός της Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων (ΕΟΑ) είναι η ανάπτυξη και εξάπλωση του Ολυμπιακού ιδεώδους και του φίλαθλου πνεύματος.

¹. Νόμοι:

- Ν. 3148/2-3-1955 "Περί τροποποίησης και συμπλήρωσης της περί της Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων Νομοθεσίας" (ΦΕΚ 50 Τεύχος Α'),
- Ν.Διάταγμα 450/28-2-1970 "Περί τροποποίησης και συμπλήρωσης της περί της Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων Νομοθεσίας" (ΦΕΚ 53, Τεύχος Α'),
- Π.Δ. 70/19-2-1975 "Περί οργάνωσης των Υπηρεσιών και διαρθρώσεως των τακτικών θέσεων προσωπικού της Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων" (ΦΕΚ 24, Τεύχος Α') -Π. Δ. 63/31-1-1976 (ΦΕΚ 18 Τεύχος Α').

Η ΕΟΑ αποτελείται από μόνιμα και μη μόνιμα μέλη. Μόνιμα μέλη είναι τα μέλη της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής (ΔΟΕ) για την Ελλάδα και τα μη μόνιμα μέλη είναι οι εκπρόσωποι ομοσπονδιών, ο εκπρόσωπος του κλάδου των γυμναστών και ένας από τους αντιπροέδρους ή συμβούλους του Συμβουλίου Επικρατείας.

Στις αρμοδιότητες της ΕΟΑ περιλαμβάνονται:

- α. Η προετοιμασία και συμμετοχή στους διεθνείς Ολυμπιακούς Αγώνες.
- β. Η προώθηση του κλασικού αθλητισμού.
- γ. Η επιχορήγηση ομοσπονδιών.
- δ. Η διοίκηση, διαχείριση και συντήρηση των Αθλητικών Σταδίων Παναθηναϊκού, Καραϊσκάκη και Ολυμπιακού Κολυμβητηρίου.
- ε. Η συντήρηση και αξιοποίηση της Αρχαίας Ολυμπίας.
- στ. Η συμμετοχή σε Διεθνή Αθλητικά Συνέδρια.
- ζ. Η ίδρυση και διοίκηση Διεθνούς Ολυμπιακής Ακαδημίας, η οποία αποσκοπεί στην ίδρυση και λειτουργία Διεθνούς Πνευματικού Κέντρου στην Αρχαία Ολυμπία. Το Κέντρο αυτό θα μεριμνά για τη διατήρηση και διάδοση του Ολυμπιακού πνεύματος, τη μελέτη και εφαρμογή των παιδαγωγικών και κοινωνικών αρχών των αγώνων καθώς και την επιστημονική θεμελίωση της Ολυμπιακής ιδέας.

2.3.3.2. Οικονομικά δεδομένα

Τα έσοδα της ΕΟΑ προέρχονται από:

- α. Τις εισπράξεις του ΠΡΟΠΟ (ποσοστό 3%),
- β. Ποσοστό από τις εισπράξεις των αγώνων που διεξάγονται στα Στάδια που της ανήκουν,
- γ. Τις εισπράξεις από την Αρχαία Ολυμπία.

Η σημαντικότερη πηγή εσόδων είναι ο ΟΠΑΠ από τον οποίο προέρχεται πάνω από το 95% των συνολικών της εσόδων (Πίνακας 2.16).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.16

Έσοδα ΕΟΑ κατά πηγή

Έτος	ΟΠΑΠ	(%)	Λοιπά έσοδα	(%)	Σύνολο	(%)
1988	1.649.591	97,95	34.605	2,05	1.684.196	100,0
1989	1.569.444	96,99	48.710	3,01	1.618.154	100,0
1990	1.657.683	96,02	68.789	3,98	1.726.472	100,0
1991	1.597.542	94,01	52.922	3,21	1.650.464	100,0
1992	1.652.373	94,97	105.303	5,99	1.757.676	100,0
1993*	1.700.000	96,09	90.000	5,02	1.790.000	100,0

(Σε χιλ. δραχ.)

* Εκτιμήσεις.

Πηγή: Στοιχεία της ΕΟΑ.

Τα έξοδα της ΕΟΑ αφορούν λειτουργικές δαπάνες, οι οποίες καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών (85%-90%), και αμοιβές προσωπικού.

Η ΕΟΑ από το 1992 έχει αναλάβει την εκτέλεση ενός σημαντικού έργου στην Αρχαία Ολυμπία, το Κέντρο Συνεδρίων της Διεθνούς Ολυμπιακής Ακαδημίας (ΔΟΑ).

2.3.3.3. Απασχόληση

Η ΕΟΑ απασχολεί 67 άτομα μόνιμο προσωπικό, 34 άτομα με σύμβαση εργασίας και 76 εποχικά απασχολούμενους (στοιχεία 1992). Το εποχικό προσωπικό αποτελείται από εργατοτεχνίτες, πυροφύλακες και εργάτες, οι οποίοι απασχολούνται, για 5 μήνες το χρόνο, στην Αρχαία Ολυμπία.

2.3.3.4. Προβλήματα λειτουργίας και μέτρα πολιτικής

Τα προβλήματα επικεντρώνονται στη λειτουργία των αθλητικών εγκαταστάσεων. Οι εγκαταστάσεις των Αθλητικών Σταδίων (Παναθηναϊκού και Καραϊσκάκη) και του Ολυμπιακού Κολυμβητηρίου απαιτούν πολυάριθμο προσωπικό και υψηλά έξοδα συντήρησης, με αποτέλεσμα να αποβαίνουν ζημιογόνες.

Με βάση τις προτάσεις της ΕΟΑ, η λειτουργία του Οργανισμού θα είναι αποτελεσματικότερη με την ανάληψη πρωτοβουλιών στο χώρο του αθλητισμού υψηλής στάθμης σε συνεργασία με τις αθλητικές ομοσπονδίες, με την απεξάρτηση από τις δεσμεύσεις της Πολιτείας και με το σταδιακό εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία του.

2.3.4. Φίλιππος Ένωσης

2.3.4.1. Θεσμικό πλαίσιο¹

Σκοποί της Φιλίππου Ενώσεως είναι:

- α. Η διοργάνωση ιπποδρομιών στην Ελλάδα.
- β. Η άσκηση εποπτείας στην εφαρμογή των σχετικών με την οργάνωση και τέλεση των ιπποδρομιών συμβάσεων.
- γ. Η με κάθε μέσο ανάπτυξη και προαγωγή του ιππικού αθλητισμού, και
- δ. Η με κάθε επιστημονική και τεχνική μέθοδο ανάπτυξη και βελτίωση της ιπποπαραγωγής στην Ελλάδα.

Η Φίλιππος Ένωσης διοικείται από εννεαμελές Διοικητικό Συμβούλιο με τριετή θητεία.

2.3.4.2. Οικονομικά δεδομένα

Πόροι της Φιλίππου Ενώσεως είναι:

- α. Ποσοστό 0,125% των ακαθάριστων εισπράξεων του Αμοιβαίου Ιπποδρομιακού Στοιχήματος.
- β. Ποσοστό 15% από τις πωλήσεις των εισιτηρίων στους ιππόδρομους της χώρας.

¹. Νόμοι:

- Α.Ν. 858/1937 "Περί Φιλίππου Ενώσεως",
- Α.Ν. 399/10-5-1968 "Περί τροποποιήσεως των διατάξεων του Α.Ν. 858/37 Περί Φιλίππου Ενώσεως" (ΦΕΚ 102/68, Τεύχος Α') και
 - Ν. 191/15-10-1975 "Περί αντικαταστάσεως διατάξεων τινων αφορωσών εις τη Φίλιππον Ένωσιν και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων" (ΦΕΚ 225/75, Τεύχος Α'),
- Ν. 1070 "Περί λήψεως μέτρων αναπτύξεως του Αθλητισμού και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων" (ΦΕΚ 204/80, Τεύχος Α).

- γ. Τα τέλη εγγραφής των ίππων για συμμετοχή στις ιπποδρομίες και
- δ. Τα τέλη εγγραφής και οι εισφορές των μελών καθώς και οι δωρεές, τα κληροδοτήματα και οι παντός είδους χορηγίες προς την Ένωση.

Στον Πίνακα 2.17 παρουσιάζονται τα έσοδα της Φίλιππου Ένώσεως κατά πηγή για την περίοδο 1988-1993.

Η Φίλιππος Ένωση αντλεί τα εισοδήματά της από το Αμοιβαίο Ιπποδρομιακό Στοιχείμα (περίπου το 50% των συνολικών εσόδων), ενώ σημαντικές είναι οι εισροές από τόκους καταθέσεων διαφόρων μορφών του Οργανισμού.

Στον Πίνακα 2.18 παρουσιάζονται οι δαπάνες της Φίλιππου Ένώσεως κατά είδος για την περίοδο 1988-1993. Πάνω από το 1/3 και σε μερικές περιπτώσεις πάνω από το μισό των δαπανών του Οργανισμού διατίθεται για την κάλυψη δαπανών των ίππων που συμμετέχουν στις ιπποδρομίες, ενώ οι λειτουργικές δαπάνες καταλαμβάνουν κατά μέσο όρο το 7%. Το 1992, 50 εκατ. δρχ. διατέθηκαν στη Συνομοσπονδία Ιππασίας (26% των συνολικών δαπανών) και το 1993, 100 εκατ. δρχ. διατέθηκαν στους ιπποπαγωγούς (36% των συνολικών δαπανών).

2.3.4.3. Απασχόληση

Η Φίλιππος Ένωση απασχολεί 8 άτομα ως μόνιμο προσωπικό, 4 άτομα τεχνικό προσωπικό και 4 ωρομίσθιους από τον ΟΠΑΠ.

2.3.4.4. Προβλήματα λειτουργίας

Το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη Φίλιππο Ένωση είναι παλαιό (από το 1937) και δεν ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες λειτουργίας του Οργανισμού. Τα προβλήματα εντείνονται από τη συνεχή μείωση των απασχολούμενων, η δε δυσκολία πρόσληψης μόνιμου προσωπικού δημιουργεί κενά τα οποία αναπληρώνονται μόνο με αποσπασμένους από τον ΟΔΙΕ ή από τη ΓΓΑ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.17

Έσοδα Φιλίππου Ενώσεως κατά πηγή, 1988-1993

(Σε χιλ. δρχ.)

Έτος	Ιππόδρομος	(%)	Τόκοι	(%)	Διάφορα	(%)	Σύνολο	(%)
1988	932.660**	91,88	82.370	8,11	93	0,01	1.015.123	100,0
1989	60.486	40,94	86.012	58,21	1.253	0,85	147.751	100,0
1990	83.820	43,91	105.903	55,48	1.149	0,60	190.872	100,0
1991	88.234	40,88	127.149	58,91	449	0,21	215.832	100,0
1992	113.125	45,35	135.051	54,13	1.297	0,52	249.473	100,0
1993*	170.000	55,46	135.100	44,08	1.414	0,46	306.514	100,0

* Εκτιμήσεις.

** Περιλαμβάνει και τα ποσά για τα έπαθλα των ιπποδρομιών.

Πηγή: Φίλιππος Ένωσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.18
Δαπάνες Φιλίππου Ενώσεως κατά είδος, 1988-1993
(Σε χιλ. δολ.)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993*
Αμοιβές προσωπικού και εργοδοτικές εισφορές	17.315	20.643	22.768	25.005	27.419	35.000
Ενοίκια	1.028	383	732	1.553	5.051	6.000
Διευθυνικά έξοδα	5.966	5.581	5.862	8.615	12.895	20.000
Δαπάνες για αναλύσεις ούρων δρομίων στην Αγγλία	36.937	39.990	41.160	48.897	62.541	69.000
Οδοπορικά	3.341	2.414	2.259	40.547	24.965	31.600
Αγορά επίπλων και μηχανημάτων	546	1.404	1.975	4.405	4.450	12.300
Έπαθλα υποδρομίων	932.580	1.485	1.585	1.620	3.623	5.000
Χαρτάσιομα εσόδων και τελών κυκλοφορίας αυτοκινήτων	22.048	13.196	1.438	1.521	1.808	2.100
Επιχορηγήσεις	-	-	-	-	50.000	100.000
Σύνολο	1.019.761**	85.096	77.779	132.163	192.762	281.000

Ποσοστία συμμετοχή στο σύνολο

(%)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Αμοιβές προσωπικού και εργοδοτικές εισφορές	1.70	24.26	29.27	18.92	14.22	12.46
Ενοίκια	0.10	0.45	0.94	1.18	2.63	2.14
Διευθυνικά έξοδα	0.59	6.56	7.54	6.52	6.69	7.12
Δαπάνες για αναλύσεις ούρων δρομίων στην Αγγλία	3.62	46.99	52.92	37.00	32.44	24.56
Οδοπορικά	0.33	2.84	2.90	30.68	12.95	11.25
Αγορά επίπλων και μηχανημάτων	0.05	1.65	2.54	3.33	2.31	4.38
Έπαθλα υποδρομίων	91.45	1.75	2.04	1.23	1.88	1.78
Χαρτάσιομα εσόδων και τελών κυκλοφορίας αυτοκινήτων	2.16	15.51	1.85	1.15	0.94	0.75
Επιχορηγήσεις	-	-	-	-	25.94	35.59
Σύνολο	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

* Εκτιμήσεις.

** Περιλαμβάνονται και τα έπαθλα των αγώνων.

Πηγή: Φίλιππος Ένωσις.

2.3.5. Οργανισμός Υποψηφιότητας Ολυμπιακών Αγώνων - Αθήνα '96

Ο "Οργανισμός Υποψηφιότητας Ολυμπιακών Αγώνων - Αθήνα '96" ιδρύθηκε το 1989¹ με σκοπό τη διεκδίκηση της ανάθεσης της διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων του 1996 στην πόλη της Αθήνας και την οργάνωση της διεξαγωγής των Αγώνων σε περίπτωση ανάθεσης. Ο Οργανισμός αυτός συστάθηκε για το συγκεκριμένο σκοπό και στον ιδρυτικό του νόμο προβλέπεται η διαδικασία διάλυσής του, όταν εκπληρωθούν οι σκοποί του.

Ο Οργανισμός διοικείται από επταμελές Διοικητικό Συμβούλιο με τετραετή θητεία.

Για την εκπλήρωση του σκοπού του ο Οργανισμός Αθήνα '96 ασκούσε τις εξής αρμοδιότητες:

- α. Αποκλειστική ευθύνη για τη σύνταξη του φακέλου Υποψηφιότητας για τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του '96.
- β. Ανάπτυξη σχέσεων με οργανισμούς, υπηρεσίες και αρχές άλλων κρατών συναφών αρμοδιοτήτων και με τους φορείς των μέσων μαζικής ενημέρωσης της αλλοδαπής.
- γ. Εκπόνηση, ανάθεση μελετών και συντονισμό των προγραμμάτων που αφορούν τόσο τη διεκδίκηση των Ολυμπιακών Αγώνων, όσο και την κατασκευή, συντήρηση και εξοπλισμό των αναγκαίων τεχνικών έργων συναφών με την Ολυμπιάδα και ιδίως του Ολυμπιακού Χωριού.
- δ. Υποβολή του έργου της Επιτροπής Διεκδίκησης Ολυμπιακών Αγώνων 1996 και του Συντονιστικού Συμβουλίου της Επιτροπής αυτής.
- ε. Σύνταξη, υλοποίηση και παρακολούθηση της εκτέλεσης του προγράμματος προετοιμασίας για τη διεκδίκηση και διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων.

¹. Νόμος: Ν.1862/18-9-1989.

Οι πόροι του Οργανισμού προήρχοντο από το κεφάλαιό του, το οποίο είχε οριστεί στο ποσό των 50.000.000 δραχμών και είχε αντληθεί από τον Προϋπολογισμό των Δημοσίων Επενδύσεων, από επιχορηγήσεις του Τακτικού Προϋπολογισμού, από επιχορηγήσεις του ΟΠΑΠ, από την έκδοση ομολογιακού δανείου και λαχείων, καθώς και από κάθε άλλο περιουσιακό στοιχείο που παρείχετο στον Οργανισμό από δημόσιους, κοινωνικούς ή ιδιωτικούς φορείς.

Ο Οργανισμός διαλύθηκε με το Προεδρικό Διάταγμα 473/ 15-12-1990 "Διάλυση της Α.Ε. "Οργανισμός Υποψηφιότητας Ολυμπιακών Αγώνων - Αθήνα '96" (ΦΕΚ 183/90, Τεύχος Α), λόγω μη επίτευξης του σκοπού για τον οποίο συνεστήθη και ετέθη σε διαδικασία εκκαθάρισης, όπως προβλεπόταν και από τον ιδρυτικό νόμο.

2.4. Λοιποί δημόσιοι φορείς

Για να ολοκληρωθεί η εικόνα του επιπέδου των δαπανών του κρατικού τομέα για τον αθλητισμό πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι εκτός από τη ΓΓΑ, τους εποπτευόμενους από αυτήν φορείς και τους δήμους πολλές φορές αναπτύσσουν ή χρηματοδοτούν αθλητικές δραστηριότητες ή έργα και άλλοι κρατικοί φορείς. Μέσω των φορέων αυτών γίνεται προσπάθεια να καλυφθούν ανάγκες κοινωνικών ομάδων στον τομέα του αθλητισμού (νέοι, μαθητές, στρατιώτες, άτομα με ειδικές ανάγκες).

Έτσι, ένα σημαντικό ποσό διατίθεται για τις αμοιβές των καθηγητών φυσικής αγωγής στα σχολεία (Γυμνάσια, Λύκεια και Δημοτικά). Η δαπάνη αυτή μπορεί να θεωρηθεί είτε ως δαπάνη στα πλαίσια της γενικής εκπαίδευσης είτε ως δαπάνη που αφορά τον αθλητισμό. Στη διεθνή βιβλιογραφία η αντιμετώπιση του θέματος αυτού δεν είναι ενιαία. Στη χώρα μας στα σχολεία απασχολούνται περίπου 3.600 καθηγητές φυσικής αγωγής σε σύνολο 54.000 καθηγητών όλων των ειδικοτήτων.

Παράλληλα, ένα μικρό κονδύλι της τάξης των 50-100 εκατ. δρχ. ετησίως, ή σε μερικές περιπτώσεις λίγο πιο αυξημένο, δηλαδή της τάξης των 150 εκατ. δρχ., διατίθεται από διάφορα Υπουργεία (κυρίως Εθνικής Παιδείας, Εθνικής Άμυνας και Εμπορικής Ναυτιλίας) για την κάλυψη των αναγκών του σχολικού αθλητισμού και της αθλητικής δραστηριότητας των

στρατευμένων, ενώ από το 1985 και ύστερα 50-250 εκατ. δρχ. διατίθενται για την προμήθεια αθλητικού υλικού ('Αρθ. 63 Ν. 1566/1985) από τους δημόσιους φορείς και για τις δαπάνες λειτουργίας της Επιτροπής Αθλητισμού Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Από το ΠΔΕ, μέσω διαφόρων Υπουργείων, διατίθενται επίσης κονδύλια για τον αθλητισμό. Ειδικότερα, από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας διατίθενται κονδύλια για τα χιονοδρομικά κέντρα, από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας για στρατιωτικές αθλητικές εγκαταστάσεις, από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων κονδύλια για τον εξοπλισμό και τις αθλητικές εγκαταστάσεις των τμημάτων Φυσικής Αγωγής, για κολυμβητήρια, για αθλητικό υλικό του ΟΣΚ και για αθλητικές εγκαταστάσεις Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και από το Υπουργείο Πολιτισμού (Προγράμματα Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς) για κατασκευές και επισκευές αθλητικών και αθλητικοπολιτιστικών κέντρων.

Στον Πίνακα 2.19 παρουσιάζονται οι δαπάνες για αθλητικά έργα αυτών των κρατικών φορέων για τη δεκαετία 1982-1991 κατά περιφέρεια. Στις Λοιπές περιπτώσεις του Πίνακα συμπεριλαμβάνονται ποσά τα οποία διατίθενται για αθλητικοπολιτιστικά Κέντρα από τα Προγράμματα Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς σε περισσότερες της μιας περιφέρειες. Οι δαπάνες αυτές αποτελούν το 0,1 % του συνολικού ΠΔΕ της χώρας, ενώ παρουσιάζουν μεγάλες διακυμάνσεις από άποψη γεωγραφικής κατανομής λόγω της αποσπασματικής τους φύσης.

Στον Πίνακα 2.20 παρατίθεται η συνολική εικόνα για το πώς διαμορφώνονται οι δαπάνες για αθλητικά έργα από το ΠΔΕ, αν ληφθούν υπόψη οι δαπάνες για αθλητικά στάδια και οι δαπάνες λοιπών φορέων για διάφορα αθλητικά έργα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.19

Πληρωμές Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων
για αθλητικά έργα λοιπών κρατικών φορέων κατά περιφέρεια, 1982-1991

(Σε χιλ. δρχ., τρέχουσες τιμές)

Περιφέρειες	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Ανατ. Μακεδονία-Θράκη			10000		14630		10450	4920		76800
Κεντρική Μακεδονία	-	6000	24000	19250	200	5000	86600	27920	12633	26080
Δυτική Μακεδονία						1000	88000	60143	5857	8500
Ήπειρος	2000		50000							
Θεσσαλία										
Ιόνια Νησιά										
Δυτική Ελλάδα	1800	10000	30000	10000	54000					
Στερεά Ελλάδα					56000	50000		27628	30000	90000
Αττική	14562	1455	78349	115339	256619	78934	26100	37475	5800	35150
Πελοπόννησος					1300					
Βόρειο Αιγαίο							23000		62000	93000
Νότιο Αιγαίο										
Κρήτη							*			
Λοιπές περιπτώσεις	5000	4933	78000	132000	245000	455784	763146	350000	200598	366862
Σύνολο	23362	22388	270349	276589	627749	590718	997296	508086	316888	696392
Σύνολο ΠΔΕ	119572550	170254724	221200886	274991641	311157821	319778756	363741177	428805724	465683922	603331876

Ποσοστό επί του συνόλου (%)

Περιφέρειες	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Ανατ. Μακεδονία-Θράκη			3,70		2,33		1,05	0,97		11,03
Κεντρική Μακεδονία		26,80	8,88	6,96	0,03	0,85	8,68	5,50	3,99	3,75
Δυτική Μακεδονία						0,17	8,82	11,84	1,85	1,22
Ήπειρος	8,56		18,49							
Θεσσαλία										
Ιόνια Νησιά										
Δυτική Ελλάδα	7,70	44,67	11,10	3,62	8,60					
Στερεά Ελλάδα					8,92	8,46		5,44	9,47	12,92
Αττική	62,33	6,50	28,98	41,70	40,88	13,36	2,62	7,38	1,83	5,05
Πελοπόννησος					0,21					
Βόρειο Αιγαίο							2,31		19,57	13,35
Νότιο Αιγαίο										
Κρήτη										
Λοιπές περιπτώσεις	21,40	22,03	28,85	47,72	39,03	77,16	76,52	68,89	63,30	52,68
Σύνολο	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Σύνολο ΠΔΕ	0,02	0,01	0,12	0,10	0,20	0,18	0,27	0,12	0,07	0,12

Σημείωση: Έχει συμπεριληφθεί: α) για το 1986 στην Αττική το ποσό των 33.482 χιλ. δραχμών για Παλιόκτες Χαρές, Χιονοδρομικά Κέντρα Ζήφρας 13.000 χιλ. δραχμ., Καρπενησιού 56.000 χιλ. δραχμ. και Παναχαϊκού 50.000 χιλ. δραχμ. και β) για το 1989 και 1990 στην Αττική το ποσό των 30 και 50 χιλ. δραχμ. αντίστοιχα για στρατιωτικές αθλητικές εγκαταστάσεις.

* Περιλαμβάνεται Αθλητικοπολιτιστικό Κέντρο Νέας Γενιάς.

Πηγή: ΥΠΕΘΟ, Αναλυτικοί Πίνακες Εκτελέσεως του ΠΔΕ, για τα έτη 1982 μέχρι 1991.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.20

Πληρωμές Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων
για τον Τομέα του αθλητισμού κατά περιφέρεια, 1982-1991

(Σε χιλ. δρχ., τρέχουσες τιμές)

Περιφέρειες	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Ανατ. Μακεδονία-Θράκη			70000	79500	41630	27000	52950	67420	20500	112800
Κεντρική Μακεδονία		46000	144000	211018	130500	10000	132600	132920	448133	475806
Δυτική Μακεδονία				83000	148500	1000	177910	190143	75857	58500
Ήπειρος	2000		50000	60800		40000	45000	125000	132481	820140
Θεσσαλία			30000	97600	144250	133000	42000	109000	411056	25000
Ιόνια Νησιά				26000	9000	7000			4500	
Δυτική Ελλάδα	1800	10000	30000	254752	108815	32100	98000	118000	128537	115000
Στερεά Ελλάδα				99000	182577	158100	189000	229528	118309	819400
Αττική	864562	1447455	1901349	1488045	1199300	770734	868600	752580	15456928	8416008
Πελοπόννησος				114000	162800	83000	47000	53500		
Βόρειο Αιγαίο			50000	113000	78675	15000	38000	25000	66700	113000
Νότιο Αιγαίο				20000	72000	40000	15000	14000		
Κρήτη			60000	129500	150600	138000	210000	148000	201456	117600
Λοιπές περιπτώσεις	5000	4933	188000	2440374	1193086	1135784	1421146	1157215	467476	778471
Σύνολο	873362	1508388	2523349	5216589	3621733	2590718	3337206	3122306	17531933	11851725
Σύνολο ΠΔΕ	119572550	170254724	221200886	274991641	311157821	319778756	363741177	428805724	465683922	603331876

Ποσοστό επί του συνόλου (%)

Περιφέρειες	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Ανατ. Μακεδονία-Θράκη		0,00	2,77	1,52	1,15	1,04	1,59	2,16	0,12	0,95
Κεντρική Μακεδονία		3,05	5,71	4,05	3,60	0,39	3,97	4,26	2,56	4,01
Δυτική Μακεδονία				1,59	4,10	0,04	5,33	6,09	0,43	0,49
Ήπειρος	0,23		1,98	1,17		1,54	1,35	4,00	0,76	6,92
Θεσσαλία			1,19	1,87	3,98	5,13	1,26	3,49	2,34	0,21
Ιόνια Νησιά				0,50	0,25	0,27	-	-	0,03	-
Δυτική Ελλάδα	0,21	0,66	1,19	4,88	3,00	1,24	2,94	3,78	0,73	0,97
Στερεά Ελλάδα				1,90	5,04	6,10	5,66	7,35	0,67	6,91
Αττική	98,99	95,96	75,35	28,53	33,11	29,75	26,03	24,10	88,16	71,01
Πελοπόννησος				2,19	4,50	3,20	1,41	1,71		
Βόρειο Αιγαίο			1,98	2,17	2,17	0,58	1,14	0,80	0,38	0,95
Νότιο Αιγαίο				0,38	1,99	1,54	0,45	0,45		
Κρήτη			2,38	2,48	4,16	5,33	6,29	4,74	1,15	0,99
Λοιπές περιπτώσεις	0,57	0,33	7,45	46,78	32,94	43,84	42,58	37,06	2,67	6,57
Σύνολο	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Σύνολο ΠΔΕ	0,73	0,89	1,14	1,90	1,16	0,81	0,92	0,73	3,76	1,96

Πηγή: ΥΠΕΘΟ, Αναλυτικοί Πίνακες Εκτελέσεως του ΠΔΕ, για τα έτη 1982-1991.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

3.1. Εισαγωγή

Μέχρι το 1979 η οργάνωση του αθλητικού χώρου ήταν κατά βάση ερασιτεχνική, οι σχέσεις των αθλητών με τα σωματεία τους περιστασιακές και ανοργάνωτες, οι δε αμοιβές τους χαμηλές και ασταθείς. Από το 1979 άρχισε η οργάνωση των επαγγελματικών αθλημάτων, με πρώτο το ποδόσφαιρο και στη συνέχεια, από το 1991 και ύστερα, δόθηκε η δυνατότητα να οργανωθούν και άλλα αθλήματα με αυτή τη μορφή. Στην ίδια κατεύθυνση κινήθηκαν το μπάσκετ και το βόλλεϋ. Η εξέλιξη αυτή είχε σημαντικές επιπτώσεις στην αγορά εργασίας των αθλητών, στη λειτουργία των αθλητικών επιχειρήσεων και στη μορφή χρηματοδότησης των επαγγελματικών αθλημάτων, με τη θεσμοθέτηση και νέων μορφών χρηματοδότησης όπως η χορηγία. Η απεξάρτηση όμως από την κρατική χρηματοδότηση δεν φαίνεται να κινήθηκε παράλληλα.

3.2. Ποδόσφαιρο

3.2.1. Θεσμικό πλαίσιο

Σημαντική εξέλιξη για το ποδόσφαιρο αποτελεί η ψήφιση του Ν.879/21-3-1979 "Περί Ποδοσφαιρικών Ανωνύμων Εταιρειών", βάσει του οποίου στο πρωτάθλημα Α' Εθνικής κατηγορίας μετέχουν αποκλειστικώς σωματεία, τα οποία διατηρούν τμήματα αμειβόμενων ποδοσφαιριστών, εφόσον τα τμήματα αυτά έχουν οργανωθεί υπό μορφήν Ποδοσφαιρικών Ανωνύμων Εταιρειών (ΠΑΕ).

Έτσι, οι Ποδοσφαιρικές Ανώνυμες Εταιρείες καθίστανται αρμόδιες για τη σύσταση, οργάνωση και διοίκηση των επαγγελματικών ποδοσφαιρικών ομάδων καθώς και για την οργάνωση ποδοσφαιρικών αγώνων και διαφόρων εκδηλώσεων στα πλαίσια των επίσημων ή φιλικών διοργανώσεων, σύμφωνα με τους κανονισμούς Πρωταθλημάτων Εθνικής Κατηγο-

ρίας και τους σκοπούς και τις αποφάσεις της Ελληνικής Ποδοσφαιρικής Ομοσπονδίας (ΕΠΟ).

Παράλληλα, ιδρύεται η Ένωση Ποδοσφαιρικών Ανωνύμων Εταιρειών (ΕΠΑΕ) με σκοπό την οργάνωση και διεξαγωγή του πρωταθλήματος ποδοσφαίρου Α' Εθνικής κατηγορίας μεταξύ των εταιρειών, την επίλυση κάθε ζητήματος που ανακύπτει από τη διεξαγωγή των αγώνων, την οργάνωση φιλικών αγώνων και τη ρύθμιση σχέσεων μεταξύ των επαγγελματιών ποδοσφαιριστών και των εταιρειών.

Με την ίδια νομοθετική ρύθμιση προβλέπεται επίσης ότι με Π.Δ. καθορίζεται ο αριθμός των ποδοσφαιριστών κατά ΠΑΕ, οι όροι και οι προϋποθέσεις των εγγραφών και μετεγγραφών ή αποδεσμεύσεων αυτών, ο χρόνος διενέργειάς τους, η διαδικασία και τα αρμόδια για την έγκρισή τους όργανα.

Στη συνέχεια με μια σειρά από διατάγματα ρυθμίστηκαν θέματα για την οργάνωση και λειτουργία της Ένωσης Ποδοσφαιρικών Ανωνύμων Εταιρειών (ΕΠΑΕ), για τις κατηγορίες και τον αριθμό των ποδοσφαιριστών κατά ΠΑΕ, για θέματα εγγραφών, μετεγγραφών και αποδεσμεύσεων των επαγγελματιών ποδοσφαιριστών και τη σύσταση νέων οργάνων στα πλαίσια της ΕΠΑΕ (Πειθαρχική Επιτροπή Διαιτησίας Επαγγελματικού Ποδοσφαίρου, Επιτροπή Επιλύσεως Οικονομικών Διαφορών Επαγγελματικού Ποδοσφαίρου, τριμελής Επιτροπή για να κρίνει τις παραβάσεις του άρθρου 60 του Ν.75/1975, Ανακριτική Πενταμελής Επιτροπή, Επιτροπή Ορισμού Διαιτητών Ποδοσφαίρου).

Σήμερα (Ν. 1958/5-8-1991) τα πρωταθλήματα Α', Β' και Γ' Εθνικής κατηγορίας είναι επαγγελματικά. Στα πρωταθλήματα Α' και Β' Εθνικής κατηγορίας συμμετέχουν μόνο ΠΑΕ, ενώ στο πρωτάθλημα Γ' Εθνικής κατηγορίας συμμετέχουν ΠΑΕ ή σωματεία που διατηρούν Τμήματα Αμειβόμενων Ποδοσφαιριστών.

Η ΕΠΑΕ έχει τη διοίκηση και τη διαχείριση του επαγγελματικού ποδοσφαίρου στα πλαίσια των νόμων του κράτους και των κανονισμών της ΕΠΟ. Έτσι, είναι υπεύθυνη για την οργάνωση και διεξαγωγή των ποδοσφαιρικών πρωταθλημάτων και την επίλυση οποιουδήποτε ζητήματος προκύπτει κατά τη διεξαγωγή τους, για την οργάνωση και διεξαγωγή των αγώνων των πρωταθλημάτων παιδών, εφήβων-νέων μεταξύ των

τμημάτων των εκπαιδευόμενων ποδοσφαιριστών, για τη ρύθμιση των οικονομικών σχέσεων και την επίλυση των οικονομικών διαφορών μεταξύ εταιρειών, ποδοσφαιριστών και προπονητών, για την παραχώρηση δικαιωμάτων διαφημιστικής εκμετάλλευσης και προβολής δραστηριοτήτων της και για την εκπροσώπησή τους στη σύναψη συμφωνιών ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων αγώνων ή στιγμιότυπων, μέσα στο πλαίσιο της εκάστοτε ισχύουσας νομοθεσίας και με την επιφύλαξη ιδιαίτερα των διατάξεων που διασφαλίζουν την ικανοποίηση των αναγκών ραδιοτηλεοπτικής ενημέρωσης του κοινού.

Επίσης, όλα τα θέματα που αφορούν τη μορφή και το περιεχόμενο των σχέσεων των επαγγελματιών ποδοσφαιριστών προς τις ΠΑΕ ρυθμίζονται με κανονισμό που καταρτίζεται με κοινή συμφωνία ΕΠΟ-ΕΠΑΕ και Πανελλήνιου Συνδέσμου Αμειβόμενων Ποδοσφαιριστών (ΠΣΑΠ) και με απόφαση του αρμόδιου για θέματα αθλητισμού Υπουργού, ενώ με την ίδια απόφαση επιλύονται και τυχόν διαφωνίες των ενδιαφερομένων.

Ειδικότερα ρυθμίζονται:

- α. Οι όροι και οι προϋποθέσεις για την απόκτηση της ιδιότητας του επαγγελματία ποδοσφαιριστή.
- β. Ο τύπος, το περιεχόμενο και η χρονική διάρκεια του συμβολαίου που συνάπτεται μεταξύ τους και η διαδικασία σύναψής του.
- γ. Οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία ανανέωσης, διακοπής και λύσης του συμβολαίου τους.
- δ. Οι παροχές των ΠΑΕ προς τους ποδοσφαιριστές και ο τρόπος καταβολής τους.
- ε. Τα θέματα επίλυσης οικονομικών διαφορών μεταξύ ΠΑΕ και ποδοσφαιριστών.

Τα κατώτατα όρια των τακτικών αποδοχών των επαγγελματιών ποδοσφαιριστών καθορίζονται με απόφαση του αρμόδιου για τα θέματα αθλητισμού Υπουργού.

Οι επαγγελματίες ποδοσφαιριστές, οι οποίοι συνδέονται με ΠΑΕ ή Αθλητικά Σωματεία που αγωνίζονται στην Α' Εθνική κατηγορία, υπάγονται στην ασφάλιση του κλάδου συντάξεων του ΙΚΑ. Οι συνδεόμενοι με ΠΑΕ ή αθλητικά σωματεία των Α' και Β' Εθνικής κατηγορίας ποδοσφαιριστές ασφαλίζονται σε ιδιωτικό ασφαλιστικό φορέα για θάνατο, ανικανότητα απασχολήσεως λόγω ατυχήματος, που οφείλεται σε ποδοσφαιρική δραστηριότητα, και για ασθένεια των ιδίων και των μελών της οικογένειάς τους.

3.2.2. Οικονομικά δεδομένα

Η ΕΠΑΕ επιχορηγείται με ποσοστό 8% των ακαθάριστων εσόδων του ΠΡΟΠΟ. Από τις 8 εκατοστιαίες μονάδες επιχορηγούνται οι ΠΑΕ και τα σωματεία που αγωνίζονται στα πρωταθλήματα του επαγγελματικού ποδοσφαίρου ως εξής:

- οι ΠΑΕ και τα σωματεία Α' Εθνικής κατηγορίας με 3 εκατ. μονάδες,
- οι ΠΑΕ και τα σωματεία Β' Εθνικής κατηγορίας με 2 εκατ. μονάδες,
- οι ΠΑΕ και τα σωματεία του κάθε ομίλου της Γ' Εθνικής κατηγορίας με 1,25 εκατ. μονάδες για κάθε όμιλο και
- η ΕΠΑΕ με ποσοστό 0,5 εκατ. μονάδες.

Οι επιχορηγήσεις προς τις ΠΑΕ για την τριετία 1990-1992 και οι προβλέψεις για το 1993 παρουσιάζονται στον Πίνακα 3.1.

Η οικονομική κατάσταση των ΠΑΕ δεν χαρακτηρίζεται επιτυχής. Από τα στοιχεία των ισολογισμών για την περίοδο 1991-1992 φαίνεται ότι μόνο μία ΠΑΕ ήταν κερδοφόρος, ενώ οι υπόλοιπες παρουσιάζουν ζημίες 1,3 δισ. δρχ. Στην πραγματικότητα οι ζημίες των ΠΑΕ είναι πολλαπλάσιες, αν ληφθούν υπόψη όλες οι οικονομικές εκκρεμότητες που έχουν προς διάφορους φορείς από προηγούμενα χρόνια και παρ' όλες τις ευνοϊκές ρυθμίσεις που έγιναν από το κράτος για την οικονομική τακτοποίηση τέτοιων υποχρεώσεων.

Στον Πίνακα 3.2 παρουσιάζονται τα έσοδα των ΠΑΕ Α' Εθνικής κατηγορίας κατά πηγή προέλευσης για την περίοδο 1992-1993. Οι 18 ΠΑΕ που συμμετείχαν στο Πρωτάθλημα της Α' Εθνικής Κατηγορίας αυτή

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1

Επιχορηγήσεις ΕΠΑΕ, ΠΑΕ από τον ΟΠΑΠ, 1990-1993

(Σε δρχ.)

	1990	1991	1992	1993*
ΕΠΑΕ		112.323.670	275.395.617	267.740.600
Α' Εθνική	657.450.436	1.597.542.884	1.652.373.703	1.606.443.600
Β' Εθνική	438.300.287	1.065.028.589	1.101.582.468	1.070.962.400
Γ' Εθνική Α'	273.937.680	665.642.869	688.489.043	669.351.500
Γ' Εθνική Β'	273.937.680	665.642.869	688.489.043	669.351.500
Σύνολο	1.643.626.083	4.106.180.881	4.406.329.874	4.283.849.600

* Προβλέψεις.

Πηγή: ΟΠΑΠ.

την αγωνιστική περίοδο είχαν έσοδα που πλησίασαν τα 6 δισ. δρχ. Αν δεν υπήρχαν το ΠΡΟΠΟ και η τηλεόραση (τα δικαιώματα από τη μετάδοση αγώνων και στιγμιότυπων), οι περισσότερες από τις ΠΑΕ θα ήταν δύσκολο να επιβιώσουν. Το 47% περίπου των εσόδων προέρχονται από αυτές τις πηγές, ενώ τα αντίστοιχα έσοδα από εισιτήρια ήταν 23%, τα έσοδα από χορηγούς το 7,8% και τα έσοδα από διαφημιστικές πινακίδες το 6,6%. Σημαντικές ήταν οι εισπράξεις των ΠΑΕ από τη συμμετοχή των ομάδων στους αγώνες της Ευρώπης (16% των συνολικών εσόδων), τις οποίες όμως πήραν οι 4 ομάδες που συμμετείχαν σε αυτούς.

Το ΠΡΟΠΟ με 89.792 χιλ. δρχ. αποτέλεσε τη σημαντικότερη πηγή χρηματοδότησης για τις περισσότερες ΠΑΕ, αφού σχεδόν κάθε Δευτέρα εισέπρατταν περισσότερο από 1.700 χιλ. δρχ. η κάθε μία καλύπτοντας τις βασικές λειτουργικές τους ανάγκες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2

Καθαρά έσοδα ΠΑΕ Α' Εθνικής κατηγορίας κατά πηγή προέλευσης,
1992-1993

(Σε χιλ. δρχ.)

	Έσοδα χορηγού*	Τηλεόραση	ΟΠΑΠ	Διαφημ. πινακίδες	Εισπράξεις από εισιτήρια **	Έσοδα Ευρώπης		Καθαρά έσοδα
						Εισιτήρια	Τηλεοπτικά δικαιώματα	
ΑΕΚ (%)	85.000 11,4	68.000 9,1	89.792 12,1	42.500 5,7	300.074 40,2	90.000 12,1	70.000 9,4	745.366 100,0
Αθηναϊκός (%)	15.000 7,2	68.000 32,8	89.792 43,3	10.000 4,8	24.773 11,9			207.565 100,0
Απόλλων Α. (%)	17.700 8,4	68.000 32,2	89.792 42,5	10.000 4,7	25.725 12,2			211.217 100,0
Απόλλων Κ. (%)		68.000 35,3	89.792 46,7	8.400 4,4	26.206 13,6			192.398 100,0
Άρης (%)	18.000 6,5	68.000 24,5	89.792 32,3	30.000 10,8	71.826 25,9			277.618 100,0
Δόξα Δρ. (%)	8.000 4,3	68.000 37,0	89.792 48,8	5.000 2,7	13.215 7,2			184.007 100,0
Εδεσσαϊκός (%)	6.000 2,7	68.000 30,3	89.792 40,0	8.000 3,6	52.791 23,5			224.583 100,0
Ηρακλής (%)		68.000 30,7	89.792 40,5	17.300 7,8	46.483 21,0			221.575 100,0
Ιωνικός (%)		68.000 34,2	89.792 45,1	5.000 2,5	36.321 18,2			199.113 100,0
Κόρινθος (%)	20.000 9,6	68.000 32,7	89.792 43,2	***	30.042 14,4			207.834 100,0
Λάρισα (%)		68.000 24,8	89.792 39,3	15.000 6,6	55.579 24,3			228.371 100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2 (συνέχεια)

	Έσοδα χορηγού*	Τηλεόραση	ΟΠΑΠ	Διαφημ. πινάκιδες	Εισπράξεις από εισιτήρια**	Έσοδα Ευρώπης		Καθαρά έσοδα
						Εισιτήρια	Τηλεοπτικά δικαιώματα	
Ολυμπιακός (%)	120.000 11,1	68.000 6,3	89.792 8,3	50.000 4,6	246.226 22,7	285.102 26,4	221.344 20,5	1.080.464 100,0
ΟΦΗ (%)	40.000 11,3	68.000 19,1	89.792 25,3	80.000 22,5	77.432 21,8			355.224 100,0
ΠΑΟΚ (%)	35.000 11,1	68.000 21,7	89.792 28,6	20.000 6,4	52.698 16,8	25.643 8,1	22.841 7,3	313.974 100,0
Παναθηναϊκός (%)	100.000 12,6	68.000 8,6	89.792 11,3	65.000 8,2	217.326 27,4	142.000 17,9	110.000 13,9	792.118 100,0
Παναχαϊκή (%)		68.000 30,2	89.792 39,9	12.000 5,3	55.524 24,6			225.316 100,0
Πιερικός (%)	11.000 5,5	68.000 33,7	89.792 44,5	8.300 4,1	24.603 12,2			201.695 100,0
Skoda-Ξάνθη (%)		68.000 31,4	89.792 41,4	13.000 6,0	45.848 21,2			216.640 100,0
Σύνολο (%)	475.700 7,8	1.224.000 20,1	1.616.256 26,6	399.500 6,6	1.402.692 23,1	542.745 8,9	424.185 7,0	6.085.078 100,0

* Μία ΠΑΕ δεν είχε χορηγό σε όλη τη διάρκεια του πρωταθλήματος, ενώ οι υπόλοιπες που δεν εμφανίζουν έσοδα από χορηγούς είχαν χορηγούς εταιρείες ιδιοκτησίας του προέδρου τους.

** Τα ποσά που αναφέρονται ως εισπράξεις είναι καθαρά κέρδη των ΠΑΕ (Ποσό περίπου 35% των εισπράξεων διατίθεται για την κάλυψη των εξόδων των αγώνων- ΦΠΑ, χρήση γηπέδου, έξοδα εκτύπωσης εισιτηρίων, ποσοστό ΕΠΑΕ, ασφαλιστικές εισφορές κλπ.).

*** Δεν εισέπραξε χρήματα από διαφημιστικές πινάκιδες. Το γήπεδό της δεν χρησιμοποιήθηκε παρά μόνο στις τελευταίες αγωνιστικές.

Συνολικά τα έσοδα των ΠΑΕ από το ΠΡΟΠΟ ανήλθαν σε 1.616.256 χιλ. δρχ. Το ποσό αυτό κυμαίνεται ανάλογα με την κίνηση που παρουσιάζουν οι στήλες του ΠΡΟΠΟ. Στην περίοδο 1992-1993 παίχθηκαν 45 εκατ. στήλες κατά μέσο όρο κάθε Σαββατοκύριακο. Ο αριθμός αυτός δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ικανοποιητικός, αφού στα μέσα της περασμένης δεκαετίας το ΠΡΟΠΟ είχε μονίμως περισσότερες από 80 εκατ. στήλες, ενώ στις καλές μέρες είχε ξεπεράσει τα 110 εκατ. στηλών. Στην κάμψη αυτή συνέβαλαν πιθανά η εμφάνιση ανταγωνιστικών παιχνιδιών (ΛΟΤΤΟ, ΠΡΟΤΟ) και ορισμένες αμφισβητήσεις που διατυπώνονται κατά καιρούς για το κύρος και την αξιοπιστία των αγώνων του ποδοσφαίρου.

Δεύτερη σημαντική πηγή εσόδων για τις ΠΑΕ ήταν τα τηλεοπτικά δικαιώματα, τα οποία έφτασαν περίπου το 1,2 δισ. δρχ. αποφέροντας σε κάθε μία 68 εκατ. δρχ. Το ποσό αυτό δεν είναι ευκαταφρόνητο, ιδιαίτερα για τις μικρές ΠΑΕ για τις οποίες αποτελεί το 1/3 περίπου των συνολικών τους πόρων. Αξίζει να σημειωθεί ότι το έσοδο αυτό δεν είναι ιδιαίτερα ευσταθές, αφού εξαρτάται από την "ακροατικότητα" των αγώνων και τα έσοδα που εξασφαλίζει η προβολή τους στα τηλεοπτικά δίκτυα.

Κατά τη νέα αγωνιστική περίοδο, οι διαπραγματεύσεις των ΠΑΕ για την εκχώρηση των τηλεοπτικών δικαιωμάτων συναντούν πολλές δυσκολίες και δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι θα εξασφαλιστούν οι πόροι αυτοί, κυρίως για τις μικρές ΠΑΕ, η οικονομική επιβίωση των οποίων εξαρτάται σε μεγάλο μέρος από τους πόρους αυτούς. Επίσης γίνονται πολλές συζητήσεις, για το πόσο θετική ή αρνητική επίδραση έχουν οι τηλεοπτικές μεταδόσεις στις άλλες πηγές εσόδων (εισιτήρια, διαφημιστικές πινακίδες, χορηγία).

Παράλληλα, έχει καταγραφεί αρνητικά το γεγονός ότι τα προηγούμενα χρόνια η εξασφάλιση δικαιωμάτων προβολής αθλητικών αγώνων από τα τηλεοπτικά κανάλια δεν κατόρθωσε να αποφέρει σε αυτά ικανοποιητικές εισπράξεις από τις τηλεοπτικές διαφημίσεις και έτσι το συνολικό αποτέλεσμα ήταν αρνητικό.

Οι εισπράξεις από το ΠΡΟΠΟ και την τηλεόραση αντιπροσωπεύουν περίπου τα 3/4 των συνολικών εσόδων της πλειοψηφίας των ΠΑΕ. Αυτό δημιουργεί σημαντικές υποχρεώσεις στις ΠΑΕ για την αναβάθμιση του

θεάματος που προσφέρουν. Το θέαμα έχει σχέση τόσο με το ΠΡΟΠΟ όσο και με το ενδιαφέρον των φιλάθλων - τηλεθεατών.

Η τρίτη πηγή εσόδων είναι η διαφημιστική προβολή εταιρειών στη φανέλα της κάθε ομάδας. Εδώ λειτουργεί καθεστώς ελεύθερης αγοράς και το ποσό που εισπράττει κάθε ΠΑΕ έχει σχέση με τον όγκο των οπαδών της, το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν τα παιχνίδια της και την προβολή της από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Έτσι, ομάδες όπως ο Ολυμπιακός, ο Παναθηναϊκός και η ΑΕΚ εισέπραξαν 120 εκατ. δρχ., 100 εκατ. δρχ. και 85 εκατ. δρχ. αντίστοιχα, σε αντίθεση με τη Δόξα που μόλις έφτασε τα 8 εκατ. δρχ., τον Απόλλωνα τα 17,7 και τον Εδεσσαϊκό τα 6 εκατ. δρχ. Ακόμη, υπήρξαν ομάδες που δεν κατάφεραν να πουλήσουν τη φανέλα τους.

Ανάλογος είναι και ο μηχανισμός προσδιορισμού των εσόδων από διαφημιστικές πινακίδες. Η ΑΕΚ εισέπραξε 42,5 εκατ. δρχ., ο Ολυμπιακός 50 εκατ., ο Παναθηναϊκός 60 εκατ. Αντίθετα η Δόξα εισέπραξε 5 εκατ., ο Αθηναϊκός 10 εκατ., η Λάρισα 15 εκατ. και ο ΟΦΗ 8 εκατ. δρχ.

Σχετικά με τα εισιτήρια των αγώνων οι τάσεις είναι απογοητευτικές και όπως λέγεται "οι φίλαθλοι απουσιάζουν από τα γήπεδα". Σε σχέση με τα πρώτα χρόνια του επαγγελματικού πρωταθλήματος, ο αριθμός των πωλούμενων εισιτηρίων μειώθηκε κατά ένα περίπου εκατομμύριο. Η εξέλιξη του αριθμού των εισιτηρίων από την έναρξη του επαγγελματικού ποδοσφαίρου παρουσιάζεται στον Πίνακα 3.3.

Οι εισπράξεις από τα εισιτήρια χαρακτηρίζονται πολύ χαμηλές για την πλειοψηφία των ΠΑΕ. Με εξαίρεση τις τρεις μεγάλες ΠΑΕ που συγκέντρωσαν συνολικά εισπράξεις (καθαρές) 764 εκατ. δρχ., οι εισπράξεις των λοιπών 15 ΠΑΕ ήταν περιορισμένες (περίπου 40 εκατ. δρχ. κατά μέσο όρο).

Το θέμα της πτωτικής τάσης του αριθμού των εισιτηρίων πρέπει να αντιμετωπιστεί σοβαρά από τους υπευθύνους. Το πρωτάθλημα 1992/1993 χαρακτηρίζεται ως ένα από τα πιο ήσυχα από το 1979, πράγμα που σημαίνει ότι τα επεισόδια που έγιναν στα γήπεδα κατά το παρελθόν δεν ήταν ο μόνος και ο κυριότερος λόγος απομάκρυνσης των φιλάθλων. Τα αίτια πρέπει να αναζητηθούν και σε άλλους παράγοντες όπως η ποιότητα

του θεάματος, η παρουσία σημαντικών παικτών και το κύρος του αθλήματος.

Παράλληλα, τα έσοδα (εισιτήρια, τηλεοπτικές μεταδόσεις) των 4 ομάδων που συμμετείχαν στις διοργανώσεις της Ευρώπης πλησίασαν το 1 δισ. δρχ., από τα οποία το 50% εισέπραξε ο Ολυμπιακός.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3

Εισιτήρια αγώνων ποδοσφαίρου 1979-1993

Περίοδος	Αγώνες	Εισιτήρια
1979-80	306	2.874.452
1980-81	306	2.640.071
1981-82	306	2.496.128
1982-83	306	2.347.218
1983-84	240	2.443.243
1984-85	240	2.861.871
1985-86	240	3.356.741
1986-87	227	2.229.979
1987-88	240	2.702.040
1988-89	240	2.215.995
1989-90	306	2.020.467
1990-91	306	1.934.777
1991-92	306	1.799.631
1992-93	306	1.502.103

Πηγή: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

3.2.3. Απασχόληση

Κάθε ΠΑΕ διατηρεί στη δύναμή της επαγγελματίες, ημιαπασχολημένους και αλλοδαπούς ποδοσφαιριστές (έως 28). Από αυτούς μέχρι 4

μπορεί να είναι ημιεπαγγελματίες, ενώ όσον αφορά στην απασχόληση αλλοδαπών, κάθε ομάδα της Α' Εθνικής κατηγορίας μπορεί να έχει μέχρι 3 αλλοδαπούς ποδοσφαιριστές, της Β' Εθνικής μέχρι 2 και της Γ' Εθνικής κατηγορίας 1 αλλοδαπό. Παράλληλα οι ΠΑΕ έχουν τη δυνατότητα να λειτουργούν ειδικό τμήμα εκπαίδευσης ποδοσφαιριστών ηλικίας 14-18 ετών (έως 75 εκπαιδευόμενους ποδοσφαιριστές). Υπολογίζεται ότι ο αριθμός των επαγγελματιών ποδοσφαιριστών πλησιάζει τα 1.800 άτομα σε όλες τις ομάδες του επαγγελματικού ποδοσφαίρου. Παράλληλα, για την κάλυψη των αναγκών λειτουργίας των ομάδων απασχολούνται συνολικά περίπου 600 άτομα διαφόρων ειδικοτήτων όπως προπονητές, φυσιοθεραπευτές, διοικητικό προσωπικό, εργάτες κλπ.

3.3. Λοιπά αθλήματα

3.3.1. Θεσμικό πλαίσιο

Με το Ν. 1958/5-8-1991 "Τμήματα Αμειβομένων Αθλητών- Αθλητικές Ανώνυμες Εταιρείες και Άλλες διατάξεις" ορίζεται ότι με Π.Δ. μπορεί να καθορίζεται ο κλάδος άθλησης και οι κατηγορίες των αγώνων πρωταθλημάτων στη διεξαγωγή των οποίων επιτρέπεται η συμμετοχή αθλητών με αμοιβή. Στις περιπτώσεις αυτές τα σωματεία έχουν υποχρέωση να ιδρύσουν και να οργανώσουν ειδικό Τμήμα Αμειβομένων Αθλητών (ΤΑΑ), το οποίο έχει διαχειριστική αυτοτέλεια. Προϋπόθεση για τη διατήρηση ΤΑΑ από αθλητικό σωματείο είναι η ταυτόχρονη διατήρηση δύο τουλάχιστον ομάδων ερασιτεχνών αθλητών (παίδων, εφήβων) στον αντίστοιχο κλάδο άθλησης.

Με Π.Δ. μπορεί να ορίζεται ότι τα ΤΑΑ συγκεκριμένου κλάδου άθλησης λειτουργούν ως Αθλητικές Ανώνυμες Εταιρείες. Σκοπός των αθλητικών ανώνυμων εταιρειών είναι η δημιουργία, οργάνωση και διοίκηση επαγγελματικών αθλητικών ομάδων, η οργάνωση επίσημων ή φιλικών αθλητικών αγώνων επαγγελματικού χαρακτήρα και γενικότερα εκδηλώσεων που αφορούν το αντίστοιχο άθλημα σύμφωνα με τις διατάξεις, τους κανονισμούς, τους σκοπούς και τις αποφάσεις της επαγγελματικής ένωσης και της αντίστοιχης αθλητικής ομοσπονδίας.

Η χρήση και εκμετάλλευση των αθλητικών εγκαταστάσεων ανήκουν στο ιδρυτικό αθλητικό σωματείο, το οποίο δεσμεύεται να τις εκμισθώνει στην εταιρεία για την κάλυψη των αναγκών προπόνησης, προετοιμασίας και συμμετοχής της σε επίσημες ή φιλικές διοργανώσεις με μίσθωμα ίσο προς το εκάστοτε ισχύον για τη χρήση των εθνικών Γυμναστηρίων.

Με την ίδια νομοθετική ρύθμιση ορίζεται ότι μετά την εφαρμογή του προηγούμενου νόμου στα εθνικά πρωταθλήματα Α1 και Α2 κατηγορίας της Καλαθοσφαίρισης και Πετοσφαίρισης, επιτρέπεται η συμμετοχή αθλητών με αμοιβή. Έτσι τα αντίστοιχα αθλητικά σωματεία έχουν την υποχρέωση να οργανώσουν Τμήματα Αμειβόμενων Καλαθοσφαιριστών (ΤΑΚ) και Τμήματα Αμειβόμενων Πετοσφαιριστών (ΤΑΠ).

Με την ίδια νομοθετική ρύθμιση ορίζονται επίσης οι σχέσεις των επαγγελματιών αθλητών ή των αθλητών με αμοιβή με τα σωματεία ή τις εταιρείες που ανήκουν, το είδος των συμβολαίων, οι τακτικές και έκτακτες αμοιβές τους κλπ.

Οι αθλητές διακρίνονται σε αθλητές με αμοιβή (αυτοί που συνδέονται με συμβόλαιο παροχής υπηρεσιών με το αθλητικό σωματείο που διατηρεί ΤΑΑ) και σε επαγγελματίες ή ημιεπαγγελματίες αθλητές που συνδέονται με συμβόλαιο παροχής υπηρεσιών με αθλητική ΑΕ.

Οι τακτικές αποδοχές των αθλητών καθορίζονται ελεύθερα με συμβόλαιο που υπογράφεται μεταξύ αυτών και του σωματείου ή της εταιρείας. Το ύψος των παρεχόμενων έκτακτων αμοιβών καθώς και οι ειδικότεροι όροι και οι προϋποθέσεις καταβολής τους καθορίζονται, μέσα στα πλαίσια του προϋπολογισμού του σωματείου ή της εταιρείας, ελεύθερα με απόφαση του Δ.Σ. Η απόφαση αυτή λαμβάνεται, με ποινή αποκλεισμού από το πρωτάθλημα, πριν την έναρξη των πρωταθλημάτων κάθε αγωνιστικής περιόδου και κοινοποιείται υποχρεωτικά στη ΓΓΑ, στην οικεία αθλητική ένωση και στους αθλητές. Οι αθλητές αυτοί υπάγονται στην ασφάλιση του κλάδου συντάξεων του ΙΚΑ.

Παράλληλα ιδρύεται η Ένωση Σωματείων Αμειβόμενων Καλαθοσφαιριστών (ΕΣΑΚ), η οποία είναι υπεύθυνη για την οργάνωση και διεξαγωγή του Πρωταθλήματος Καλαθοσφαίρισης, την οργάνωση φιλικών αγώνων μεταξύ των σωματείων που διατηρούν ΤΑΚ και τη ρύθμιση των

σχέσεων μεταξύ Αμειβόμενων Καλαθοσφαιριστών και των σωματείων. Με ειδικούς κανονισμούς επίσης ρυθμίζονται οι κατηγορίες και ο αριθμός των αθλητών που έχει δικαίωμα να διατηρεί κάθε ΠΑΕ ή ΤΑΚ ή ΤΑΠ και οι όροι εγγράφων, μετεγγραφών και αποδεσμεύσεων. Με τον ίδιο νόμο ρυθμίζονται θέματα οργάνωσης της διαιτησίας των αθλημάτων.

3.3.2. Οικονομικά δεδομένα

Τα έσοδα των ομάδων του επαγγελματικού μπάσκετ και βόλλεϋ προέρχονται από τις επιχορηγήσεις της ΓΓΑ, από τα εισιτήρια των αγώνων, από τις τηλεοπτικές μεταδόσεις και από τη χορηγία.

Οι επιχορηγήσεις που παρέχονται από τη ΓΓΑ στα τμήματα αμειβόμενων καλαθοσφαιριστών και πετοσφαιριστών διακρίνονται σε:

- α. Ετήσιες τακτικές επιχορηγήσεις που κατανέμονται ως εξής:
 - Σωματεία Α1 Εθνικής κατηγορίας Καλαθοσφαίρισης 40 εκατ. δρχ.
 - Σωματεία Α2 Εθνικής κατηγορίας Καλαθοσφαίρισης 20 εκατ. δρχ.
 - Σωματεία Α1 Εθνικής κατηγορίας Πετοσφαίρισης 25 εκατ. δρχ.
 - Σωματεία Α2 Εθνικής κατηγορίας Πετοσφαίρισης 10 εκατ. δρχ.
- β. Πρόσθετες επιχορηγήσεις με βάση το κριτήριο της διάκρισης στις ευρωπαϊκές διοργανώσεις:
 - στα σωματεία που μετέχουν στην ημιτελική φάση επίσημης ευρωπαϊκής διοργάνωσης η ετήσια τακτική επιχορήγηση προσαυξάνεται κατά 50% και
 - στα σωματεία που μετέχουν στην τελική φάση επίσημης ευρωπαϊκής διοργάνωσης η ετήσια τακτική επιχορήγηση διπλασιάζεται.

Το πρώτο επαγγελματικό πρωτάθλημα μπάσκετ οργανώθηκε κατά την αγωνιστική περίοδο 1991-1992. Στον Πίνακα 3.4 παρουσιάζονται τα εισιτήρια και οι εισπράξεις της Α1 Εθνικής κατηγορίας μπάσκετ για την περίοδο 1992-1993.

Η τάση του αριθμού των εισιτηρίων παρουσιάζεται αυξητική τα τελευταία χρόνια (1.272 εισιτήρια κατά μέσο όρο ανά αγώνα το 1992/1993 έναντι 1.059 το 1991/1992 και 789 το 1990-1991). Ο αριθμός όμως κινήθηκε σε συγκριτικά χαμηλά επίπεδα και μόνο 5 ομάδες παρουσιάζουν τετραψήφιο μέσο όρο εισιτηρίων ανά αγώνα. Το σύνολο των εισιτηρίων ανταποκρίνεται στις προσδοκίες της ΕΣΑΚ, η οποία είχε θέσει ως στόχο τα 300.000 εισιτήρια. Ερωτήματα γεννιούνται όμως για το πώς μπορεί να επιβιώσει μια ομάδα με μέσο όρο εισιτηρίων ανά αγώνα 165 (όπως συμβαίνει με την τελευταία ομάδα του Πίνακα 3.4). Φαίνεται ότι σημαντικό ρόλο στον πολύ μικρό αριθμό εισιτηρίων σε ορισμένες περιπτώσεις παίζει το γεγονός ότι σε ακτίνα λίγων χιλιομέτρων από την Αθήνα εδρεύουν 9 ομάδες.

Ακριβή στοιχεία για την πορεία των οικονομικών δεδομένων δεν υπάρχουν. Άλλωστε η οργάνωση των επαγγελματικών τμημάτων μπάσκετ και βόλλεϋ έγινε αρκετά πρόσφατα (μετά την ισχύ του Ν. 1958/1991).

Ως προς τα τηλεοπτικά έσοδα υπολογίζεται ότι κάθε ομάδα της Α1 Εθνικής κατηγορίας μπάσκετ εισπράττει πάνω από 100 εκατ. δρχ. το χρόνο, ενώ παράλληλα οι μεγάλες ομάδες εξασφαλίζουν από τη χορηγία ποσά της τάξης των 100-120 εκατ. δρχ. και οι μικρότερες 50-70 εκατ. δρχ.

Όσον αφορά στις εισπράξεις των ομάδων Α2 Εθνικής κατηγορίας μπάσκετ, εκτός των επιχορηγήσεων που παίρνουν από τη ΓΓΑ, είναι πολύ περιορισμένες, αφενός μεν γιατί η χορηγία κινείται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, ενώ σε πολλές περιπτώσεις δεν υπάρχει, αφετέρου γιατί δεν έχουν εξασφαλίσει μερίδιο από τα τηλεοπτικά έσοδα. Αντίστοιχη κατάσταση επικρατεί και στο βόλλεϋ, με κάποιες εξαιρέσεις που αφορούν τις μεγάλες ομάδες, οι οποίες εξασφαλίζουν σημαντικά ποσά από χορηγία.

3.3.3. Απασχόληση

Οι αθλητές των ΤΑΚ ή ΤΑΠ δεν μπορούν να υπερβαίνουν τους 16, διακρίνονται δε σε αμειβόμενους αθλητές ελληνικής υπηκοότητας (μέχρι

10), αλλοδαπούς (1) ή ομογενείς ή ελληνικής υπηκοότητας από πολιτογράφηση αθλητές (μέχρι 2) και ερασιτέχνες ελληνικής υπηκοότητας μέχρι 21 ετών (μέχρι 4).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4

Εισιτήρια και εισπράξεις της Α1 Εθνικής κατηγορίας μπάσκετ, 1992-1993

Ομάδες	Αγώνες	Εισιτήρια	Μέσος όρος	Εισπράξεις
Ολυμπιακός	19	94.345	4.965	198.285.185
ΠΑΟΚ	18	37.234	2.068	102.290.649
ΠΑΟ	19	35.697	1.870	72.223.149
Άρης	18	35.297	1.961	92.500.187
Απόλλωνας	16	19.644	1.228	24.753.055
Περιστέρι	20	16.927	846	29.140.277
Πανιώνιος	18	15.472	860	37.113.519
ΑΕΚ	18	11.139	619	16.934.905
Ηρακλής	19	10.448	550	18.956.666
Λάρισα	16	8.541	534	12.446.296
Σπόρτιγκ	13	6.695	515	11.320.372
Δάφνη	16	6.156	384	10.394.906
Παγκράτι	16	4.252	265	8.075.925
Πειραιϊκός	13	2.151	165	3.932.871
Σύνολο	239	303.998	1.272	638.367.962

Πηγή: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

Ο συνολικός αριθμός των αμειβόμενων καλαθοσφαιριστών και πετοσφαιριστών πλησιάζει τα 650 άτομα. Παράλληλα, για τις ανάγκες λειτουργίας των σωματείων αυτών απασχολούνται πάνω από 200 άτομα διαφόρων ειδικοτήτων (προπονητές, διοικητικό προσωπικό κλπ.). Οι αμοιβές των απασχολούμενων αθλητών παρουσιάζουν σημαντικές αποκλίσεις, ενώ δεν υπάρχουν στοιχεία για το ύψος των αμοιβών των ξένων αθλητών που αγωνίστηκαν σε ελληνικές ομάδες.

3.4. Χορηγία

Η ανάπτυξη της αγοράς της χορηγίας, σύμφωνα με διαθέσιμες πληροφορίες, είναι θεαματική τα τελευταία χρόνια. Για το 1992 υπολογίζεται ότι διατέθηκαν περισσότερα από 6 δισ. δρχ. για την κάλυψη μέρους ή του συνόλου των εξόδων για πολιτιστικά, αθλητικά ή άλλα γεγονότα με αντάλλαγμα άμεση ή έμμεση προβολή. Σύμφωνα με εκτιμήσεις ο αριθμός των εταιρειών που ενεργοποιούνται σε χορηγικές δραστηριότητες στην Ελλάδα ξεπερνά τις 100 και διαρκώς αυξάνεται.

Στον αθλητισμό και κυρίως στα αθλήματα που συγκεντρώνουν τα υψηλότερα ποσοστά θεαματικότητας, όπως το ποδόσφαιρο, το μπάσκετ, αλλά και μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις στίβου που προσελκύουν μαζικά το κοινό, η χορηγία έχει βρει το προσφορότερο έδαφος για να αναπτυχθεί. Μόνο για τις φανέλες των αθλητών του ποδοσφαίρου και του μπάσκετ διατέθηκαν το 1992 πάνω από 1 δισ. δρχ. Για τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης συνολικά το ποσόν των χορηγιών έφτασε τα 6,5 δισ. δολ. (περίπου 1,3 τρισ. δρχ.) το 1991, από τα οποία το 70% απορρόφησε ο αθλητισμός.

Ο ρόλος των εταιρειών που ασχολούνται με τη χορηγία στον αθλητισμό είναι να αυξήσουν τους πόρους των ομάδων, μέσω της προσέλκυσης κεφαλαίων από τις χορηγούς ιδιωτικές επιχειρήσεις. Οι τελευταίες αποσκοπούν στην αύξηση της ανταποδοτικότητας που θα έχουν από τη χρηματοδότηση μιας ομάδας, ενός αθλητικού γεγονότος ή μιας τηλεοπτικής μετάδοσης. Η χορηγία θεωρείται οικονομικότερη προσέγγιση του κοινού και με πιο άμεσα αποτελέσματα από την παραδοσιακή διαφημιστική εκστρατεία. Είναι μια αγορά σχετικά καινούρια

για την Ελλάδα με κανόνες ακόμα ασαφείς, οι οποίοι δεν γίνονται και πάντα σεβαστοί.

Στο αθλητικό χώρο υπάρχουν 3 είδη χορηγίας. Οι χορηγίες των ομάδων που αφορούν χρηματοδότηση με αντάλλαγμα τη χρήση του εταιρικού ονόματος από την ομάδα (στις φανέλες των αθλητών κλπ.), οι χορηγίες των αθλητικών διοργανώσεων, που αφορούν τη χρηματοδότηση αθλητικών συναντήσεων με ταυτόχρονη προώθηση των προϊόντων- χορηγών, και οι τηλεοπτικές μεταδόσεις, όπου πρόκειται για καθαρή διαφήμιση μάλλον παρά για χορηγία.

Υπάρχουν βέβαια και περιπτώσεις που διαφοροποιούνται, όπως η περίπτωση εταιρείας που χορηγεί 15 νέους αθλητές στίβου, οι οποίοι λαμβάνουν ένα μηνιαίο επίδομα (150.000 δρχ.) και κάποια άλλα οφέλη (δέσμευση ότι θα προσληφθούν από την εταιρεία κλπ.) χωρίς να υπάρχει η ανταποδοτική δέσμευση της προβολής της εταιρείας ή των προϊόντων της.

Οι προϋποθέσεις χορηγίας αθλητικών σωματείων ορίζονται στο Ν. 1958/5•8-1991 "Τμήματα Αμειβομένων Αθλητών- Αθλητικές Ανώνυμες Εταιρείες και άλλες διατάξεις".

Με απόφαση του Δ.Σ. των αθλητικών σωματείων που διατηρούν ΤΑΑ, μετά από έγκριση της Γενικής Συνέλευσης και δημοσίευση στον ημερήσιο τύπο, είναι δυνατή η ανάθεση με σύμβαση του συνόλου ή μέρους των δαπανών, οι οποίες απαιτούνται για την ενγένη λειτουργία και συντήρηση του ΤΑΑ, σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Η ανάθεση αυτή μπορεί να ανανεώνεται είτε με πρόβλεψη στην αρχική συμφωνία, είτε με νέα συμφωνία. Με τη σύμβαση αυτή καθορίζεται η χρονική διάρκειά της, οι ειδικότερες οικονομικές σχέσεις των συμβαλλομένων και οι αμοιβαίες υποχρεώσεις. Η διοίκηση του Τμήματος παραμένει στο Δ.Σ. του σωματείου, εκτός αν έχει γίνει άλλη συμφωνία.

Οι μεγάλες ποδοσφαιρικές ομάδες πληρώνονται περίπου 100 εκατ. δρχ. ετησίως για την εμφάνιση με το σήμα της εταιρείας, ενώ για την επόμενη κατηγορία το σχετικό ποσό κυμαίνεται από 30-35 εκατ. δρχ. Για τις υπόλοιπες ομάδες της Α' Εθνικής το τίμημα της φανέλας κυμαίνεται από 10-20 εκατ. δρχ. Για τις ομάδες της Β' και Γ' Εθνικής τα ποσά είναι ακόμα χαμηλότερα και εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις σχέσεις με τους

τοπικούς παράγοντες, τη διάθεση των επιχειρηματιών να ενισχύσουν τις ομάδες κλπ.

Αντίστοιχα είναι τα ποσά και για το μπάσκετ (100- 120 εκατ. δρχ. ετησίως για τις μεγάλες ομάδες, ενώ για τις μικρότερες 50-70 εκατ. δρχ.). Πρέπει να σημειωθεί ότι στις περισσότερες περιπτώσεις ο χορηγός αναλαμβάνει και τα βραβεία (bonus) των παικτών ανάλογα με τις νίκες, αφού από αυτές εξαρτάται και η προβολή της εταιρείας.

Τα άλλα αθλήματα είναι οι φτωχοί συγγενείς, αφού περιπτώσεις όπως η ομάδα βόλλεϋ μεγάλου σωματείου που κοστολόγησε τη φανέλα του για 70 εκατ. δρχ. είναι εξαιρέσεις, ενώ οι περισσότερες κινούνται στο επίπεδο του 1-2 εκατ. δρχ.

Σχετικά με τις αθλητικές διοργανώσεις, τα ποσά είναι αρκετά χαμηλότερα, 8-10 εκατ. δρχ. Οι διοργανώσεις αυτές αφορούν ένα ευρύ φάσμα αθλημάτων από αγώνες αυτοκινήτου και μοτοσυκλέτας μέχρι αγώνες στίβου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Με τον όρο ερασιτεχνικός αθλητισμός εννοούμε την πρωτοβουλία ανάπτυξης αθλητικών δραστηριοτήτων χωρίς αμοιβή, παρά το γεγονός ότι πολλές φορές οι δραστηριότητες αυτές αναπτύσσονται και από επαγγελματίες εκπαιδευτές. Στην κατηγορία αυτή μπορεί να συγκαταλέγονται και σωματεία τα οποία πραγματοποιούν εισπράξεις από τους αγώνες, αλλά οι εισπράξεις αυτές να καλύπτουν τις δαπάνες που είναι αναγκαίες για τη λειτουργία τους. Επομένως εκείνα τα στοιχεία που προσδίδουν τον ερασιτεχνικό χαρακτήρα στα αθλητικά σωματεία είναι η μη κερδοσκοπία και η απασχόληση ερασιτεχνών αθλητών.

4.1. Ερασιτεχνικά σωματεία

Τα ερασιτεχνικά σωματεία στην Ελλάδα ανέρχονται σε 5.419. Τα σωματεία αυτά αναπτύσσουν από μία έως 13 αθλητικές δραστηριότητες και η περιφερειακή τους κατανομή παρουσιάζεται στον Πίνακα 4.1.

Η γεωγραφική κατανομή των ερασιτεχνικών σωματείων δεν είναι αντίστοιχη με την πληθυσμιακή κατανομή. Η ικανοποιητική κάλυψη από άποψη αριθμού και η χαμηλότερη αναλογία ατόμων ανά σωματείο στην πλειονότητα των περιφερειών δεν αντικατοπτρίζει την πραγματική εικόνα. Το μέγεθος των ερασιτεχνικών σωματείων και η ποικιλία των αθλητικών δραστηριοτήτων που αναπτύσσουν διαφέρει σημαντικά από περιφέρεια σε περιφέρεια.

Στον Πίνακα 4.2 παρουσιάζεται η κατανομή των αθλητικών δραστηριοτήτων των ερασιτεχνικών σωματείων.

Από την κατανομή των αθλητικών δραστηριοτήτων φαίνεται ότι η πλειοψηφία των ερασιτεχνικών σωματείων αναπτύσσει μία μόνο αθλητική δραστηριότητα, ενώ το 50% περίπου των σωματείων περιλαμβάνει πάνω από μία δραστηριότητα και ευρίσκεται στην περιφέρεια Αττικής και στην Κεντρική Μακεδονία (όπου και τα δύο μεγάλα πολεοδομικά συγκροτήματα Αθηνών και Θεσσαλονίκης).

Κυρίαρχη αθλητική δραστηριότητα είναι το ποδόσφαιρο, το οποίο εμφανίζεται σε 4.406 σωματεία (81% των σωματείων ή 62% των αναπτυσσόμενων δραστηριοτήτων). Ακολουθούν κατά σειρά το μπάσκετ σε 528 σωματεία (9,7% των σωματείων) και το βόλλεϋ σε 139 σωματεία (2,6% των σωματείων). Πολύ περιορισμένος είναι ο αριθμός των σωματείων που ασχολούνται με αθλητικές δραστηριότητες όπως ορειβασία, χιονοδρομία, σκοποβολή, ξιφασκία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1

Περιφερειακή κατανομή ερασιτεχνικών αθλητικών σωματείων

Περιφέρεια	Αριθμός σωματείων	Πληθυσμός	Άτομα ανά σωματείο
Ανατ. Μακεδονία και Θράκη	452	574.311	1.271
Κεντρική Μακεδονία	1.098	1.729.581	1.575
Δυτική Μακεδονία	319	293.751	921
Ήπειρος	280	339.210	1.211
Θεσσαλία	533	731.230	1.372
Ιόνια Νησιά	140	191.003	1.364
Δυτική Ελλάδα	475	702.027	1.478
Στερεά Ελλάδα	450	578.876	1.286
Αττική	763	3.522.769	4.617
Πελοπόννησος	407	605.663	1.488
Βόρειο Αιγαίο	129	189.541	1.469
Νότιο Αιγαίο	122	262.522	2.152
Κρήτη	251	536.980	2.139
Σύνολο χώρας	5.419	10.256.464	1.893

Πηγή: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

Από τη ΓΓΑ επιχορηγούνται 1.735 ερασιτεχνικά σωματεία διαφόρων αθλημάτων (στοιχεία 1992), τα ποδοσφαιρικά σωματεία (Δ' Εθνικής κατηγορίας και Α', Β' και Γ' Ερασιτεχνικής κατηγορίας) και τα σωματεία γυμναστικής και αθλημάτων στίβου.

Η Δ' Εθνική κατηγορία ποδοσφαίρου περιλαμβάνει 218 σωματεία, ενώ οι 3 ερασιτεχνικές κατηγορίες ποδοσφαίρου 3.415 σωματεία συνολικά. Τα σωματεία γυμναστικής είναι 81 και τα σωματεία στίβου 213.

Από τα σωματεία που επιχορηγούνται περίπου τα 100 χαρακτηρίζονται "μεγάλα", με ετήσιες επιχορηγήσεις από τη ΓΓΑ 5 εκατ. δρχ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2

Κατανομή αθλητικών δραστηριοτήτων

Περιφέρειες	Αριθμός δραστηριοτήτων			Αθλητικές δραστηριότητες	Δραστηριότητες ανά σωματείο
	1	2 - 4	4 +		
Ανατ. Μακεδονία και Θράκη	400	48	4	535	1,18
Κεντρική Μακεδονία	913	165	20	1.457	1,33
Δυτική Μακεδονία	289	29	1	359	1,13
Ήπειρος	248	30	2	337	1,20
Θεσσαλία	500	30	3	593	1,11
Ιόνια Νησιά	124	15	1	162	1,16
Δυτική Ελλάδα	392	74	9	631	1,33
Στερεά Ελλάδα	414	33	3	522	1,16
Αττική	508	225	30	1.302	1,71
Πελοπόννησος	340	59	8	530	1,30
Βόρειο Αιγαίο	90	31	8	210	1,63
Νότιο Αιγαίο	95	25	2	164	1,34
Κρήτη	220	26	5	312	1,24
Σύνολο χώρας	4.533	790	96	7.114	1,31

Πηγή: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

και άνω, ενώ μερικά από αυτά έχουν ήδη οργανώσει Τμήματα Αμειβόμενων Καλαθοσφαιριστών (ΤΑΚ) ή/και Τμήματα Αμειβόμενων Πετοσφαιριστών (ΤΑΠ), τα οποία όμως λειτουργούν ανεξάρτητα από τα ερασιτεχνικά σωματεία, έχουν οικονομική αυτοτέλεια και εντάσσονται στα επαγγελματικά αθλήματα. Τα υπόλοιπα χαρακτηρίζονται "μικρά".

Τα ποδοσφαιρικά σωματεία ανήκουν στις 51 περιφερειακές ενώσεις ποδοσφαίρου με τρίτοβάθμιο εποπτικό όργανο την ΕΠΟ. Τα σωματεία των λοιπών αθλημάτων εποπτεύονται από τις αντίστοιχες ομοσπονδίες, ο αριθμός των οποίων είναι 31.

4.2. Οικονομικά δεδομένα

4.2.1. Εισόδημα ερασιτεχνικών σωματείων - ομοσπονδιών

Το εισόδημα όλων των ερασιτεχνικών σωματείων εκτιμάται στα 11,6 δισ. δρχ. Στον Πίνακα 4.3 παρουσιάζεται το εισόδημα των σωματείων κατά πηγή.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3

Εισόδημα ερασιτεχνικών σωματείων

Πηγή	Αξία σε εκατ. δρχ 1992	%
Κρατική επιχορήγηση	5.246	45
Συνδρομές μελών	1.767	16
Εισπράξεις εισιτηρίων	365	3
Εισπράξεις από διαφημίσεις	40	-
Εισπράξεις από παραχώρηση αθλητικών εγκαταστάσεων	462	4
Άλλες πηγές εσόδων*	3.765	32
Σύνολο	11.645	100

* Περιλαμβάνονται έσοδα από λαχειοφόρους αγορές, φιλάθλους, δωρεές, διάφορες εκδηλώσεις.

Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων.

Από τον πίνακα αυτό φαίνεται ότι το 45% του εισοδήματος των ερασιτεχνικών σωματείων προέρχεται από κρατικές επιχορηγήσεις. Το υπόλοιπο 55% προέρχεται από άλλες πηγές κυρίως από συνδρομές των μελών, δωρεές και διάφορες εκδηλώσεις.

Το αντίστοιχο εισόδημα των ομοσπονδιών πλησιάζει τα 9 δισ. δρχ. Το 93% του συνολικού εισοδήματος κατά μέσο όρο προέρχεται από

κρατικές επιχορηγήσεις. Πολύ περιορισμένες είναι οι εισροές από συνδρομές μελών, εισιτήρια αγώνων και διαφημίσεις.

4.2.2. Δαπάνες ερασιτεχνικών σωματείων - ομοσπονδιών

Οι δαπάνες των ερασιτεχνικών σωματείων στην Ελλάδα εκτιμάται ότι είναι της τάξεως των 16,9 δισ. δρχ. (στοιχεία 1992). Η διάρθρωση των δαπανών αυτών κατά είδος παρουσιάζεται στον Πίνακα 4.4.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4

Δαπάνες ερασιτεχνικών αθλητικών σωματείων κατά είδος, 1992

(Σε εκατ. δρχ.)

Είδος δαπάνης	Ποσό	(%)
Οδοιπορικά	3.752	22
Διοικητικές δαπάνες	4.293	25
Μεταγραφές	1.474	9
Χρήση και συντήρηση αθλητικών εγκαταστάσεων	1.995	12
Λοιπές δαπάνες *	5.399	32
Σύνολο	16.913	100

* Ενοίκια, εξοπλισμός, ένδυση κλπ.

Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων.

Οι κυριότερες δαπάνες των ερασιτεχνικών σωματείων αφορούν διοικητικές δαπάνες (25%), οδοιπορικά αθλητών (22%) και δαπάνες χρήσης και συντήρησης αθλητικών εγκαταστάσεων.

Οι δαπάνες των ομοσπονδιών ανέρχονται στα 11,5 δισ. δρχ. Οι κυριότερες δαπάνες αφορούν αμοιβές προπονητών (31,3%), δαπάνες για

αθλητικές διοργανώσεις στο εσωτερικό και το εξωτερικό (30% περίπου), αμοιβές διοικητικού προσωπικού και οδοιπορικά (Πίνακας 4.5).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.5

Ποσοστιαία σύνθεση δαπανών ομοσπονδιών κατά είδος, 1992

Είδος δαπάνης	Ποσοστό (%)
Οδοιπορικά	8,7
Αμοιβές προπονητών	31,3
Αμοιβές διοικητικού προσωπικού	8,8
Αμοιβές λοιπού προσωπικού	0,5
Αθλητικό υλικό	1,4
Συντήρηση εγκαταστάσεων	0,1
Αθλητικές διοργανώσεις εσωτερικού	16,8
Αθλητικές διοργανώσεις εξωτερικού	8,1
Μεγάλες διοργανώσεις	6,1
Δαπάνες ανάπτυξης	2,6
Λοιπές δαπάνες	15,7
	100,0
Σύνολο δαπανών	11,5 δισ.δρ.

Πηγή: Αποτελέσματα ερωτηματολογίων.

4.2.3. Κρατικές επιχορηγήσεις αθλητικών σωματείων

4.2.3.1. Κριτήρια επιχορηγήσεων

Σε όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές χώρες λειτουργεί ένα σύστημα επιχορηγήσεων των αθλητικών ομοσπονδιών. Το σύστημα αυτό ποικίλλει

από χώρα σε χώρα ανάλογα με την πηγή χρηματοδότησης, τα κριτήρια χρηματοδότησης και το βαθμό ελέγχου που ασκούν στις ομοσπονδίες οι φορείς που τις χρηματοδοτούν. Οι επιχορηγήσεις που παίρνουν οι ομοσπονδίες προέρχονται από το κράτος ή από τις περιφερειακές κρατικές υπηρεσίες (κοινότητες-περιφέρειες) ή από τα έσοδα των διάφορων μορφών οργάνωσης τυχερών παιχνιδιών (προγνωστικά αγώνων ποδοσφαίρου, ιπποδρομιακά στοιχήματα, λαχεία).

Στην Ελλάδα οι επιχορηγήσεις των σωματείων στηρίζονται στη θέσπιση κριτηρίων, από τη δραχμοποίηση των οποίων εξαρτάται κάθε φορά το ύψος ποσού με το οποίο επιχορηγείται κάθε σωματείο.

Κάθε έτος συγκεντρώνονται από τις ομοσπονδίες τα στοιχεία βάσει των οποίων καθορίζεται το ύψος της ετήσιας επιχορήγησης και τα οποία αφορούν:

- α. Την αγωνιστική δραστηριότητα των σωματείων ανάλογα με τη θέση που οι ομοσπονδίες τα κατέταξαν ή την κατηγορία στην οποία αγωνίζονται και
- β. Το συνολικό αριθμό των αθλητών που έχουν τα σωματεία, καθώς επίσης και το συνολικό αριθμό νέων αθλητών και αθλητών που ενεγράφησαν κατά το συγκεκριμένο έτος.

Η συνολική επιχορήγηση κάθε σωματείου διαμορφώνεται από το άθροισμα της τακτικής και της πρόσθετης επιχορήγησης.

Ειδικότερα, η τακτική επιχορήγηση περιλαμβάνει:

- α. Κριτήριο αγωνιστικής δραστηριότητας των σωματείων: τα ποσά που χορηγούνται με βάση την αγωνιστική δραστηριότητα των σωματείων.
- β. Συμμετοχή αθλητών σε πρωταθλήματα: 3.000 δρχ. ανά αθλητή που συμμετέχει σε πρωτάθλημα.

- γ. Πριμ δραστηριότητας: προσαύξηση των ποσών που έχουν διαμορφωθεί από τα προηγούμενα κριτήρια κλιμακούμενο ως εξής:

Επιχορήγηση 1992		Πριμ %
Από	Έως	
0	999.999	30
1.000.000	1.999.999	30
2.000.000	2.999.999	35
3.000.000	3.999.999	40
4.000.000	4.999.999	45
5.000.000	5.999.999	50
6.000.000	7.999.999	60
38.000.000	10.999.999	70
11.000.000	12.999.999	80
13.000.000	99.999.999	90

Επιχορήγηση 1991		Πριμ %
Από	Έως	
0	2.000.000	20
2.000.000	3.000.000	30
3.000.000	5.000.000	37
5.000.000	7.000.000	45
7.000.000	9.000.000	53
9.000.000	11.000.000	60
11.000.000	16.000.000	68
16.000.000	και άνω	75

Η πρόσθετη επιχορήγηση περιλαμβάνει τη συμμετοχή της ΓΓΑ στα έξοδα των ερασιτεχνικών σωματείων που λαμβάνουν μέρος σε Πανευρωπαϊκούς Αγώνες, Παγκόσμια Πρωταθλήματα και Ολυμπιακούς Αγώνες, και ειδικότερα στις τελικές φάσεις, όπου προβλέπεται να καλύπτει όλα τα σχετικά με τη συμμετοχή έξοδα.

Για το 1992 δόθηκε έμφαση στο πρώτο κριτήριο και ειδικότερα ενισχύθηκαν σημαντικά τα σωματεία των Εθνικών Κατηγοριών και τα σωματεία που έχουν έντονη αγωνιστική παρουσία, τόσο στον ελληνικό όσο και στο διεθνή χώρο, και ουσιαστική συμμετοχή των αθλητών τους στη συγκρότηση των Εθνικών Ομάδων όλων των αθλημάτων. Με αυτό τον τρόπο αναμένεται να γίνει αισθητή η βελτίωση της επιχορήγησης σε σωματεία που καλλιεργούν αθλητισμό υψηλού επιπέδου.

Η επιλογή αυτή κινείται επίσης στην κατεύθυνση να ευθυγραμμιστούν οι επιχορηγήσεις των αθλητικών σωματείων με την προολυμπιακή προετοιμασία της χώρας μας και να ενισχυθούν περισσότερο τα σωματεία που είναι δυνατόν να βοηθήσουν προς αυτή την κατεύθυνση, όσα δηλαδή έχουν αθλητική ανάπτυξη αλλά και υψηλές επιδόσεις. Παράλληλα η οριζόντια ανάπτυξη του αθλητισμού, που στην ουσία αποτελεί μια μορφή μαζικοποίησης του αγωνιστικού αθλητισμού, δεν αγνοείται γιατί οι

επιχορηγήσεις των μικρών σωματείων αυξάνονται μέσω του τρίτου κριτηρίου της προσαύξησης της επιχορήγησης.

Με τον παραπάνω τρόπο χρηματοδότησης αναμένεται να αναβαθμιστούν όλα τα Εθνικά Πρωταθλήματα μέσω της οικονομικής ενδυνάμωσης των μικρών και κυρίως των επαρχιακών σωματείων που μετέχουν σε αυτά, ενώ τα κριτήρια που καθιερώνονται αποσκοπούν στην επιβράβευση της ποιοτικής δομής του αθλητισμού.

4.2.3.2. Επιχορηγήσεις αθλητικών σωματείων από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού

Με βάση τα προαναφερθέντα κριτήρια η Γενική Γραμματεία κατανέμει επιχορηγήσεις σε ποδοσφαιρικά σωματεία και σε σωματεία λοιπών αθλημάτων. Οι επιχορηγήσεις ποδοσφαιρικών σωματείων αφορούν τα ποδοσφαιρικά σωματεία Α', Β' και Γ' ερασιτεχνικής κατηγορίας, τα ποδοσφαιρικά σωματεία Δ' Εθνικής κατηγορίας (ή Εθνικής ερασιτεχνικής κατηγορίας), ενώ πριν από το 1987 και τα σωματεία Β' και Γ' Εθνικής κατηγορίας.

Από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού ορίζεται το ποσό της χρηματοδότησης κάθε σωματείου ανάλογα με την κατηγορία στην οποία έχει καταταγεί. Η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού κρατά επίσης ένα αποθεματικό, το οποίο αποτελεί ένα πολύ μικρό ποσοστό (1-2%) των συνολικών επιχορηγήσεων, για να καλύπτονται με αυτό οι υποχρεώσεις ενίσχυσης των συλλόγων όπως:

- αποστολή προπονητών στο εξωτερικό για απόκτηση εμπειρίας σε ειδικά αθλητικά θέματα,
- ειδικές κοινωνικές παροχές σε αθλητές,
- δαπάνες για νεοϊδρυόμενους συλλόγους,
- δαπάνες για τη διοργάνωση αγώνων συλλόγων,
- δαπάνες για συμμετοχή των συλλόγων σε έκτακτες διοργανώσεις δευτεροβάθμιων οργάνων,
- δαπάνες για συμμετοχή σε Ευρωπαϊκά Πρωταθλήματα.

Για τα υπόλοιπα αθλήματα η κατανομή γίνεται με βάση τα κριτήρια αγωνιστικής δραστηριότητας, τη συμμετοχή των αθλητών και το πρωιμ αθλητικής δραστηριότητας.

Οι επιχορηγήσεις που δόθηκαν στα σωματεία από την Γενική Γραμματεία Αθλητισμού στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.6.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.6

Επιχορηγήσεις αθλητικών σωματείων *
από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού 1983-1992

(Σε χιλ. δρχ.)

Έτη	Επιχορηγήσεις ερασιτεχνικών σωματείων	Ετήσια μεταβολή %	Επιχορηγήσεις σωματείων **	Ετήσια μεταβολή %
1983	450.750	-	581.467	-
1984	709.594	57,4	862.215	48,3
1985	901.050	27,0	1.178.376	36,7
1986	960.000	6,5	1.300.000	10,3
1987	1.236.410	28,8	1.800.000	38,5
1988	1.800.000	45,6	1.800.000	0,0
1989	1.894.900	5,3	1.894.900	5,3
1990	2.600.000	37,2	2.600.000	37,2
1991	3.463.600	33,2	4.500.000	73,1
1992	3.846.285	11,0	5.100.000	13,3
Μεταβολή (%) 1983-92		753,3		777,1
Μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής 1983-92		26,9		27,3

*Δεν περιλαμβάνονται τα σωματεία του ΣΕΓΑΣ.

**Περιλαμβάνονται:

-1983-1987 τα ποδοσφαιρικά σωματεία Β' και Γ' Εθνικής κατηγορίας.

-έως το 1987 τα σωματεία Εθνικής ερασιτεχνικής κατηγορίας και ως το 1991-1992 τα ποδοσφαιρικά σωματεία Δ' Εθνικής κατηγορίας.

Πηγή: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας παρατηρείται σημαντική αύξηση των επιχορηγήσεων των ερασιτεχνικών σωματείων, 753%, με αντίστοιχη περίπου αύξηση των συνολικών επιχορηγήσεων, 777%, όταν συμπεριληφθούν και οι επιχορηγήσεις των σωματείων Β' και Γ' Εθνικής

κατηγορίας ή Δ' Εθνικής κατηγορίας. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης των επιχορηγήσεων των ερασιτεχνικών σωματείων ήταν 26,9%, ενώ ο αντίστοιχος ρυθμός αύξησης των συνολικών επιχορηγήσεων ήταν 27,3%. Η ετήσια αύξηση παρουσιάζει σημαντικές αυξομειώσεις από χρόνο σε χρόνο.

Στον Πίνακα 4.7 παρουσιάζονται οι επιχορηγήσεις των σωματείων ποδοσφαίρου ανάλογα με την κατάταξή τους στις ερασιτεχνικές κατηγορίες και λοιπών αθλημάτων ανάλογα με τα κριτήρια χρηματοδότησης και εάν ευρίσκονται εντός ή εκτός Αττικής, για την τελευταία τριετία (1990-1992).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.7

Επιχορηγήσεις σωματείων (ποδοσφαίρου και λοιπών αθλημάτων) 1990-1992

(Σε χιλ. δρχ.)

	1990	1991	1992
Επιχορηγήσεις συλλόγων ποδοσφαίρου			
Α' Ερασιτεχνική	287.700	331.100	361.600
Β' Ερασιτεχνική	356.750	439.500	485.800
Γ' Ερασιτεχνική	253.400	285.500	336.900
Σύνολο ερασιτεχνικών	897.850	1.056.100	1.184.300
Γυναικείο Πανελλήνιο Πρωτάθλημα	-	7.600	4.000
Δ' Εθνική*	-	1.044.000	1.160.000
Σύνολο ποδοσφαίρου	897.850	2.107.700	2.348.300
Επιχορηγήσεις συλλόγων λοιπών αθλημάτων			
Σύνολο	1.662.160	2.341.275	2.657.985
Αθλητική δραστηριότητα	939.640	1.438.340	1.568.180
Κριτήρια Β'	268.880	286.870	294.035
Πριμ δραστηριότητας	453.640	616.065	795.770
Επιχορηγήσεις συλλόγων Αττικής	645.460	909.895	954.075
Επιχορηγήσεις συλλόγων εκτός Αττικής	1.016.700	1.431.380	1.703.910
Αποθεματικό για χρήση	39.790	51.025	93.715
Γενικό Σύνολο	2.600.000	4.500.000	5.100.000

* Υπολογίζεται ότι ανέρχεται σε 1.100 εκατ. δρχ. η επιχορήγηση της Δ' Εθνικής κατηγορίας.

Πηγή: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

Τα ποδοσφαιρικά σωματεία αντλούν το 46-47% των συνολικών επιχορηγήσεων, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τα μη ποδοσφαιρικά σωματεία είναι περίπου 52%.

Οι τρεις ερασιτεχνικές κατηγορίες του ποδοσφαίρου μοιράζονται με την Δ' Εθνική κατηγορία τις επιχορηγήσεις των συλλόγων ποδοσφαίρου. Ένα πολύ μικρό ποσό διατίθεται για το γυναικείο πρωτάθλημα, στο οποίο συμμετέχουν λιγότερα από 20 σωματεία.

Το σύνολο των αθλητικών σωματείων των ερασιτεχνικών κατηγοριών ποδοσφαίρου το 1992 ανέρχεται σε 3.415, 904, 1.388 και 1.123 αντίστοιχα για την Α', Β' και Γ' ερασιτεχνική κατηγορία. Το κάθε σωματείο επιχορηγείται με βάση την κατάταξή του στις ερασιτεχνικές κατηγορίες. Το επίπεδο των επιχορηγήσεων που αντιστοιχούν σε κάθε ερασιτεχνική κατηγορία, όπως διαμορφώθηκαν κατά την τελευταία τριετία, παρουσιάζεται παρακάτω:

(Σε χιλ. δρχ.)

Κατηγορία	1990	1991	1992
Δ' Εθνική	-	4.500	5.000
Α' Ερασιτεχνική	300	400	400
Β' Ερασιτεχνική	250	300	350
Γ' Ερασιτεχνική	200	250	300
Γυναικείο Πρωτάθλημα	-	400	500

Από τις επιχορηγήσεις των λοιπών αθλημάτων ποσοστό περίπου 60% αφορά το κριτήριο της αγωνιστικής δραστηριότητας των συλλόγων, 11-12% τη συμμετοχή των αθλητών και 26-30% το πριμ δραστηριότητας. Η αντίστοιχη κατανομή μεταξύ συλλόγων που βρίσκονται στην Αττική ή εκτός Αττικής είναι 35-38% έναντι 62-65%.

Στον Πίνακα 4.8 παρουσιάζονται οι επιχορηγήσεις των ερασιτεχνικών ποδοσφαιρικών σωματείων από το 1983-1992. Κατά την τελευταία δεκαετία οι επιχορηγήσεις των ερασιτεχνικών κατηγοριών αυξήθηκαν κατά 510%, με μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 22%. Οι επιχορηγήσεις προς

αυτή την κατηγορία των σωματείων φαίνεται να αυξάνονται με χαμηλότερους ρυθμούς από το σύνολο των επιχορηγήσεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.8

Επιχορηγήσεις ποδοσφαιρικών ερασιτεχνικών σωματείων
κατά κατηγορία (1983-1992)

(Σε χιλ. δρχ.)

Έτη	Επιχορηγήσεις				Ετήσια μεταβολή (%)
	Α' Ερασιτεχνική	Β' Ερασιτεχνική	Γ' Ερασιτεχνική	Σύνολο	
1983	73.500	68.950	51.600	194.050	-
1984	86.040	81.440	75.870	243.350	25,4
1985	127.660	121.000	108.450	357.110	46,7
1986	122.050	130.240	116.550	368.840	3,3
1987	142.500	165.100	143.000	450.600	22,2
1988	196.000	234.180	225.920	656.100	45,6
1989	239.750	291.720	268.660	800.130	22,0
1990	287.700	356.750	253.400	897.850	12,2
1991	331.100	439.500	285.500	1,056.100	17,6
1992	361.600	485.800	336.900	1,184.300	12,1
Μεταβολή (%) 1983-92					510,3
Μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής 1983-92					22,26

Πηγή: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

Μια εικόνα για την κατανομή των επιχορηγήσεων κατά είδος αθλήματος προκύπτει από τα στοιχεία για τις επιχορηγήσεις με βάση το κριτήριο της αγωνιστικής δραστηριότητας, με το οποίο κατανέμεται και το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχορηγήσεων. Οι επιχορηγήσεις αυτές από το 1985-1992 παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.9.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.9

Επιχορηγήσεις σωματείων από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού κατ' άθλημα
(μόνο κριτήριο αθλητικής δραστηριότητας), 1985-1992

(Σε χιλ. δρχ.)

Αθλήματα	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1992 %
1. Ποδοσφαίρο	357.110	369.640	450.600	656.100	800.000	898.050	2.107.700	2.348.300	59,96
2. Καλαθοσφαίριση	79.980	89.970	124.600	176.860	400.000	325.380	486.540	439.400	11,22
3. Πετοσφαίριση	57.580	72.780	90.980	148.900	260.000	185.590	296.980	263.500	6,73
4. Ποδολάσισ	6.840	6.510	7.410	13.510	20.000	17.340	14.460	40.650	1,04
5. Άρση βαρών	6.710	4.280	7.190	12.250	25.000	14.000	26.620	38.210	0,98
6. Πάλη	13.130	11.180	14.600	19.500	50.000	27.100	38.040	46.770	1,19
7. Πυγμαχία	5.310	3.900	5.810	8.950	12.000	12.350	18.450	31.200	0,80
8. Κολύμβηση	16.200	23.760	32.170	60.600	100.000	43.650	55.030	70.250	1,79
9. Ιστιοπλοΐα	5.220	7.200	9.450	19.500	30.000	29.000	54.810	56.150	1,43
10. Ορειβασία	3.030	2.790	3.100	4.050	6.000	4.190	6.040	6.560	0,17
11. Σκοποβολή	2.310	2.460	2.880	5.310	7.000	6.840	18.790	26.670	0,68
12. Επιτραπέζια αντισφαίριση	7.420	8.150	15.440	25.790	35.000	29.330	41.590	51.670	1,32
13. Αντισφαίριση	2.870	3.820	4.080	8.980	12.000	7.880	13.900	17.850	0,46
14. Σκάκι	5.400	6.610	9.940	18.860	20.000	28.190	39.730	48.490	1,24
15. Χειροσφαίριση	17.030	21.960	27.00	50.200	65.000	99.270	135.420	178.380	4,55
16. Κωπηλασία	3.690	3.520	5.040	10.300	20.000	13.200	17.500	33.200	0,85
17. Κανόε καγιάκ	-	-	-	-	-	-	4.800	3.900	0,10
18. Θαλάσσιο σκι	850	1.000	1.080	1.230	2.000	1.540	3.000	3.700	0,09
19. Χιονοδρομία	6.580	4.630	6.260	8.570	12.000	9.450	13.260	13.500	0,34
20. Ξιφασκία	990	820	1.270	1.870	3.000	2.500	5.550	6.600	0,17

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.9 (συνέχεια)

Αθλήματα	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1992 %
21. Τζούντο	-	-	-	10.250	12.000	11.950	16.750	14.030	0,36
22. Υποβρύχια δραστηριότητα	360	720	1.070	1.660	2.000	2.480	3.180	4.680	0,12
23. Μπριτζ	60	420	560	980	1.200	1.200	1.760	2.690	0,07
24. Γκολφ	-	100	200	400	600	210	320	640	0,02
25. Tae Kwon-Do	-	-	-	-	-	9.000	16.900	19.480	0,50
26. Πόλο	-	-	-	-	-	55.950	92.510	123.330	3,15
27. Καταδύσεις	-	-	-	-	-	2.050	4.200	3.950	0,10
28. Καλλιτεχνικό πατιάζ	-	-	-	-	-	-	1.400	2.200	0,06
29. Speed Skating	-	-	-	-	-	-	2.440	3.090	0,08
30. Συγχρονική κολύμβηση	-	-	-	-	-	-	7.700	6.700	0,17
31. Χόκεϊ επί πάγου	-	-	-	-	-	-	980	1.620	0,04
32. Μπόουλινγκ	-	-	-	-	-	-	-	1.320	0,03
33. Καράτε	-	-	-	-	-	-	-	7.800	0,20
Σύνολο	598.690	646.220	820.740	1.264.620	1.894.800	1.837.690	3.546.040	3.916.480	100,00

Πηγή: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

Περισσότερο από τα 3/4 των επιχορηγήσεων αντλούν το ποδόσφαιρο, η καλαθοσφαίριση και η πετοσφαίριση που συγκεντρώνουν και την πλειοψηφία των αθλητών (περίπου το 74% του συνολικού αριθμού για το 1992). Από τις επιχορηγήσεις αυτές το 55-60% κατευθύνεται στο ποδόσφαιρο. Από το 1989 και ύστερα αυξήθηκε σημαντικά η χρηματοδότηση της καλαθοσφαίρισης και τα αντίστοιχα ποσοστά για το 1989 και 1990 διαμορφώθηκαν γύρω στο 20% των συνολικών επιχορηγήσεων.

Η χειροσφαίριση και το πόλο ακολουθούν στην κατάταξη με αντίστοιχα ποσοστά 4,6% και 3,2%. Ποσοστό πάνω από 1% έχουν η ποδηλασία, η πάλη, η κολύμβηση, η ιστιοπλοΐα, η επιτραπέζια αντισφαίριση και το σκάκι. Τα υπόλοιπα αθλήματα φαίνεται να υστερούν και οι επιχορηγήσεις κυμαίνονται από 1 - 7 εκατ. δραχ. ετησίως. Πολλά από αυτά έχουν μόλις την τελευταία τριετία χρηματοδοτηθεί για πρώτη φορά. Αν ληφθεί υπόψη και η χρηματοδότηση από τον ΟΠΑΠ η κατάσταση βελτιώνεται σε μερικές ομοσπονδίες, όχι σημαντικά όμως, ώστε να ανατραπεί η κυρίαρχη εικόνα.

Οι επιχορηγήσεις των μη ποδοσφαιρικών σωματείων αυξήθηκαν την τελευταία τριετία κατά 60% περίπου. Από την περιφερειακή κατανομή τους (Πίνακας 4.10) φαίνεται ότι η Αττική και η περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας, όπου βρίσκονται τα 2 μεγάλα αστικά κέντρα, αντλούν το 60% περίπου των συνολικών επιχορηγήσεων. Η κατανομή φαίνεται να ευνοεί τις περιφέρειες αυτές που, μολονότι συγκεντρώνουν το 44% των επιχορηγούμενων σωματείων (από το σύνολο των 1.733 το 1992, 556 η Αττική και 207 η Κεντρ. Μακεδονία), αντλούν πολύ περισσότερες επιχορηγήσεις.

Η περιφερειακή κατανομή των επιχορηγήσεων για το 1992, η οποία αφορά όλα τα ερασιτεχνικά σωματεία, ποδοσφαιρικά (μέσω ποδοσφαιρικών ενώσεων) και μη ποδοσφαιρικά (Πίνακας 4.11), διαφοροποιείται δείχνοντας κάπως βελτιωμένη την εικόνα των υπόλοιπων περιφερειών σε σχέση με την Αττική και την Κεντρική Μακεδονία, οι οποίες απορροφούν πλέον επιχορηγήσεις που ξεπερνούν το 50% των συνολικών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.10

Επιχορηγήσεις αθλητικών μη ποδοσφαιρικών σωματείων* κατά περιφέρεια, 1990-1992
(Σε χιλ.δρχ.)

Περιφέρειες	Απόλυτα μεγέθη			Ποσοστιαία σύνθεση (%)		
	1990	1991	1992	1990	1991	1992
I. Ανατ. Μακεδονία-Θράκη	80.855	124.095	138.860	4,86	5,30	5,22
II. Κεντρική Μακεδονία	402.340	569.150	619.420	24,21	24,31	23,30
III. Δυτική Μακεδονία	36.770	56.075	74.585	2,21	2,40	2,81
IV. Ήπειρος	43.140	57.765	68.590	2,60	2,47	2,58
V. Θεσσαλία	61.835	91.440	116.030	3,72	3,91	4,37
VI. Ιόνια Νησιά	18.680	26.595	36.915	1,20	1,14	1,39
VII. Δυτική Ελλάδα	106.875	148.205	179.825	6,43	6,33	6,77
VIII. Στερεά Ελλάδα	47.390	69.210	96.815	2,85	2,96	3,64
IX. Αττική	646.255	909.895	954.075	38,88	38,86	35,89
X. Πελοπόννησος	92.065	114.705	128.470	5,54	4,90	4,83
XI. Βόρειο Αιγαίο	43.285	61.265	85.455	2,60	2,62	3,22
XII. Νότιο Αιγαίο	22.020	36.425	46.995	1,32	1,56	1,77
XIII. Κρήτη	51.330	76.450	111.950	3,09	3,27	4,21
Ακατανέμητα	9.310			0,56		
Σύνολο	1.662.150	2.341.275	2.657.985	100,00	100,00	100,00

* Δεν περιλαμβάνονται σωματεία που χρηματοδοτούνται από τον ΣΕΓΑΣ.
Πηγή: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.11

Επιχορηγήσεις ερασιτεχνικών σωματείων κατά περιφέρεια
(Λοιπά αθλήματα - Ποδοσφαιρικές ενώσεις)*, 1992

(Σε χιλ. δρχ)

Περιφέρειες	Απόλυτα μεγέθη			Ποσοστιαία σύνθεση (%)		
	Λοιπά αθλήματα	Ποδοσφ. ενώσεις	Σύνολο	Λοιπά αθλήματα	Ποδοσφ. ενώσεις	Σύνολο
I. Ανατ. Μακεδονία-Θράκη	138.860	175.950	314.810	5,22	14,60	8,15
II. Κεντρική Μακεδονία	619.420	178.150	797.570	23,30	14,80	20,66
III. Δυτική Μακεδονία	74.585	76.900	151.485	2,81	6,39	3,92
IV. Ήπειρος	68.590	73.050	141.640	2,58	6,07	3,67
V. Θεσσαλία	116.030	127.650	243.680	4,37	10,61	6,31
VI. Ιόνια Νησιά	36.915	35.100	72.015	1,39	2,92	1,87
VII. Δυτική Ελλάδα	179.825	98.750	278.575	6,77	8,21	7,21
VIII. Στερεά Ελλάδα	96.815	117.100	213.915	3,64	9,73	5,54
IX. Αττική	954.075	94.400	1.048.475	35,89	7,84	27,15
X. Πελοπόννησος	128.470	103.450	231.920	4,83	8,60	6,01
XI. Βόρειο Αιγαίο	85.455	31.200	116.655	3,22	2,59	3,02
XII. Νότιο Αιγαίο	46.995	30.750	77.745	1,77	2,56	2,01
XIII. Κρήτη	111.950	60.950	172.900	4,21	5,06	4,48
Σύνολο	2.657.985	1.203.400	3.861.385	100,00	100,00	100,00

* Δεν περιλαμβάνονται σωματεία που χρηματοδοτούνται από τον ΣΕΓΑΣ.

Η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, με τη δυνατότητα που έχει να διαχειρίζεται τα κονδύλια των επιχορηγήσεων κατά άθλημα και περιφέρεια, μπορεί με τις κατάλληλες αποφάσεις να επιφέρει σημαντικές βελτιώσεις στην αθλητική πολιτική.

4.3. Αθλητές - Απασχόληση

Στον Πίνακα 4.12 παρουσιάζεται ο αριθμός των αθλητών κατά άθλημα. Ο συνολικός αριθμός των αθλουμένων ανέρχεται σε 200 χιλ. περίπου αθλητές. Στον πίνακα αυτό περιλαμβάνονται οι αθλητές που συμμετέχουν στα πρωταθλήματα των αντίστοιχων αθλημάτων και έχουμε μια πρώτη ένδειξη για την κατανομή τους κατά είδος αθλήματος.

Το 74% περίπου των αθλουμένων ασχολούνται με το ποδόσφαιρο, το μπάσκετ και το βόλλεϋ. Σημαντική είναι η παρουσία των αθλητών στο Tae Kwon-Do και τη χειροσφαίριση. Ακολουθούν η κολύμβηση, το σκάκι, το τζούντο και το πόλο, ενώ περίπου 2.000 αθλητές εμφανίζονται στην ποδηλασία, την πάλη, τη σκοποβολή και την επιτραπέζια αντισφαίριση. Πολύ περιορισμένος είναι ο αριθμός των αθλητών στις καταδύσεις, τη συγχρονική κολύμβηση και το σκι. Ο μέσος αριθμός αθλουμένων ανά τμήμα είναι 17 αθλητές, κυμαίνεται δε από 2 αθλητές (πυγμαχία)- 117 αθλητές (Tae Kwon-Do).

Ο πραγματικός αριθμός των αθλουμένων είναι αρκετά μεγαλύτερος, υπερδιπλάσιος αυτών που συμμετέχουν στα πρωταθλήματα. Από τις απαντήσεις των ερωτηματολογίων των ερασιτεχνικών σωματείων οι αθλούμενοι ανέρχονται σε 430 χιλ. άτομα. Τα στοιχεία μας βέβαια δεν έχουν πληροφορίες για τη συχνότητα συμμετοχής των ατόμων αυτών, το φύλο και την ηλικία για να σχηματίσουμε μια πλήρη εικόνα των αθλουμένων στη χώρα μας. Οι αθλούμενοι έχουν κατανεμηθεί κατά προσέγγιση ως εξής:

98 Μεγάλα ερασιτεχνικά σωματεία x 548 άτομα κατά μέσο όρο
= 53.704 άτομα

5321 Μικρά ερασιτεχνικά σωματεία x 71 άτομα κατά μέσο όρο
= 377.791 άτομα

Συνολικός αριθμός αθλουμένων = 431.495 άτομα

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.12

Κατανομή αθλητών κατ' άθλημα

Αθλήματα	Αριθμός αθλητών		Αριθμός τμημάτων	Αθλητές ανά τμήμα
	1992	%		
1. Ποδόσφαιρο	85.000	42,12	3.655	23
2. Καλαθοσφαίριση	41.271	20,45	3.125	13
3. Πετοσφαίριση	22.423	11,11	1.496	15
4. Ποδηλασία	2.208	1,09	131	17
5. Άρση βαρών	759	0,38	150	5
6. Πάλη	2.124	1,05	265	8
7. Πυγμαχία	318	0,16	150	2
8. Κολύμβηση	4.650	2,30	367	13
9. Ιστιοπλοΐα	991	0,49	89	11
10. Ορειβασία	920	0,46	63	15
11. Σκοποβολή	1.847	0,92	124	15
12. Επιτραπέζια αντισφαίριση	1.965	0,97	531	4
13. Αντισφαίριση	1.272	0,63	78	16
14. Σκάκι	3.316	1,64	547	6
15. Χειροσφαίριση	7.552	3,74	574	13
16. Κωπηλασία	952	0,47	42	23
17. Κανόε καγιάκ	155	0,08	14	11
18. Θαλάσσιο σκι	107	0,05	8	13
19. Χιονοδρομία	906	0,45	35	26
20. Ξιφασκία	513	0,25	24	21
21. Τζούντο	3.500	1,73	68	51
22. Υποβρύχια δραστηριότητα	664	0,33	31	21
23. Μπριτζ	360	0,18	36	10
24. Γκολφ	360	0,18	6	60
25. Tae Kwon-Do	12.500	6,19	107	117
26. Πόλο	3.686	1,83	250	15
27. Καταδύσεις	43	0,02	10	4
28. Καλλιτεχνικό πατινάζ	161	0,08	18	9
29. Speed skating	94	0,05	25	4
30. Συγχρονική κολύμβηση	83	0,04	21	4
31. Χόκεϊ επί πάγου	183	0,09	7	26
32. Μπόουλινγκ	530	0,26	11	48
33. Καράτε	379	0,19	80	5
Σύνολο	201.792	100,00	12.138	17

Πηγή: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

Το σύνολο του αμειβόμενου προσωπικού στα αθλητικά σωματεία και ομοσπονδίες, σύμφωνα με εκτιμήσεις από τις απαντήσεις των ερωτηματολογίων, ανέρχεται σε 10.000 άτομα. Το 17% των μικρών σωματείων δεν έχουν καθόλου αμειβόμενο προσωπικό, ενώ το 43,6% αυτών απασχολούν μόνο 1 άτομο. Το απασχολούμενο προσωπικό είναι κυρίως προπονητές, διοικητικό προσωπικό και εργάτες για τη συντήρηση των αθλητικών εγκαταστάσεων.

4.4. Κίνητρα για αθλητές

Στα πλαίσια της θέσπισης κινήτρων για την ενασχόληση με τον αθλητισμό και για την ανταμοιβή των αθλητών που παρουσιάζουν καλές επιδόσεις, η πολιτεία χορηγεί ειδικές υποτροφίες για αθλητές και ειδικούς όρους εγγραφής σε πανεπιστημιακές σχολές. Έτσι:

1. Σε Έλληνες μαθητές των γυμνασίων και των λυκείων της δευτεροβάθμιας γενικής και τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, καθώς και σε Έλληνες σπουδαστές ΑΕΙ ή ΤΕΙ, οι οποίοι παρουσιάζουν ιδιαίτερη επίδοση στις σπουδές τους και τον αθλητισμό, χορηγούνται με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού μετά από πρόταση της οικείας ομοσπονδίας υποτροφίες διάρκειας ενός έτους, που μπορούν να ανανεώνονται, με δαπάνη της ΓΓΑ.
2. Επίσης είναι δυνατόν να χορηγούνται με σχετική απόφαση υποτροφίες για μετεκπαίδευση ή εξειδίκευση στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό σε θέματα που προωθούν τις επιλογές του εθνικού αθλητικού σχεδιασμού.

Παράλληλα, οι διακρινόμενοι αθλητές εγγράφονται καθ' υπέρβαση στα ΑΕΙ ως εξής: 30% στις γυμναστικές ακαδημίες, 3% σε άλλες σχολές ΑΕΙ, 5% σε παιδαγωγικές, σχολές οικιακής οικονομίας κλπ.

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι αθλητές που κατακτούν πρώτη, δεύτερη ή τρίτη ατομική ή ομαδική νίκη στους Ολυμπιακούς Αγώνες ή σε Παγκόσμιο ή σε Πανευρωπαϊκό Πρωτάθλημα ή Μεσογειακούς ή Βαλκανικούς Αγώνες. Επίσης αυτοί που καταρρίπτουν ή κατέχουν πανελλήνια

επίδοση ή είναι πρώτοι νικητές Πανελληνίων Αγώνων ή Πανελληνίων σχολικών αγώνων σε οποιοδήποτε ολυμπιακό, ατομικό ή ομαδικό άθλημα ή κατηγορία. Ανήκουν επίσης αυτοί που έχουν λάβει μέρος 2 φορές τουλάχιστον σε διεθνείς αγώνες Εθνικών Ομάδων ή σε διεθνείς σχολικούς αγώνες.

Οι αθλητές αυτοί έχουν και ιδιαίτερη μεταχείριση στις προσλήψεις στο Δημόσιο.

4.5. Εθελοντική εργασία

Η πιο σημαντική εισροή στα αθλητικά σωματεία και τις ομοσπονδίες είναι η προσφορά εθελοντικής εργασίας από τα μέλη και τα Διοικητικά Συμβούλια τους. Η εργασία αυτή γίνεται συνήθως σε χρόνο έξω από την επαγγελματική απασχόληση και δεν υπόκειται σε νομικές ή οικονομικές υποχρεώσεις.

Ο αριθμός μελών των ερασιτεχνικών σωματείων που προσφέρουν μη αμειβόμενη εργασία προσδιορίζεται κατά βάση από τον αριθμό των εφόρων, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για την κάθε αθλητική δραστηριότητα που αναπτύσσει το σωματείο. Ο αριθμός τους κυμαίνεται ανάλογα με τον αριθμό και το είδος των αθλητικών δραστηριοτήτων που αναπτύσσει το κάθε σωματείο. Από τα μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων των σωματείων ενεργό συμμετοχή συνήθως έχουν ο Πρόεδρος, ο Γραμματέας και ο Ταμίας.

Ο Πίνακας 4.13 παρουσιάζει εκτιμήσεις κατά προσέγγιση του αριθμού των ατόμων τα οποία προσφέρουν μη αμειβομένη εργασία στο σύνολο των σωματείων που υπάρχουν στη χώρα, ανάλογα με τον αριθμό των αθλητικών δραστηριοτήτων που αναπτύσσουν.

Υπολογίζεται ότι πάνω από 40.000 άτομα προσφέρουν εθελοντική εργασία σε όλα τα αθλητικά σωματεία της χώρας.

Για την εκτίμηση της μη αμειβόμενης εργασίας είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε τις ώρες εργασίας των ενασχολούμενων. Σύμφωνα με εκτιμήσεις ο μέσος αριθμός ωρών ενασχόλησης ετησίως είναι 560 ώρες για τον έφορο, 60 ώρες για τον Πρόεδρο και το Γ. Γραμματέα, 90 ώρες για τον ταμία και 30 ώρες για τα υπόλοιπα μέλη του Δ.Σ. Με βάση τα πιο πάνω,

η μη αμειβόμενη εργασία, που κατά μέσο όρο προσφέρεται σε κάθε ερασι-
τεχνικό σωματείο, εκτιμάται σε 1.821 ανθρωποώρες ετησίως (Πίνακας
4.14).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.13

Αριθμός ατόμων που προσφέρουν εθελοντική εργασία

Αθλητικές δραστη- ριότητες	Σωματεία	Έφοροι	Πρόεδροι Γραμματείς Ταμίες	Λοιποί	Μη αμειβόμενα μέλη	
					Ανά σωματείο	Σύνολο
1	4533	2	3	2	7	
2 - 4	790	6	3	3	12	
> 4	96	12	5	3	20	
Σύνολο	5419	3*	3*	2*	8*	43.352

* Μέσος σταθμικός.

Πηγή: Στοιχεία ερωτηματολογίων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.14

Εκτίμηση της μη αμειβόμενης εργασίας ανά ερασιτεχνικό σωματείο
κατά μέσο όρο

Κατηγορία ενασχολουμένων	Αριθμός ενασχολουμένων	Ώρες ενασχόλησης κατ' έτος	Ανθρωποώρες
Έφορος	3	560	1680
Πρόεδρος και Γ.Γραμματέας	2	60	120
Ταμίας	1	90	90
Λοιπά μέλη Δ.Σ.	2	30	60
Σύνολο			1950

Πηγή: Στοιχεία ερωτηματολογίων.

Επομένως η μη αμειβόμενη εργασία στο σύνολο των 5419
ερασιτεχνικών σωματείων υπολογίζεται σε 9.868 χιλιάδες ανθρωποώρες
(1.821 ανθρωποώρες x 5.419 σωματεία).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

5.1. Κλάδος αθλητικών ειδών

5.1.1. Εισαγωγή

Παρά τη θετική εξέλιξη που σημειώθηκε στην παραγωγή, στην υποκατάσταση εισαγωγών και στις εξαγωγές, κυρίως κατά την τελευταία δεκαετία, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο κλάδος αθλητικών ειδών στη χώρα μας βρίσκεται ακόμα σε "νηπιακή" κατάσταση και είναι σχετικά ανοργάνωτος με κύρια χαρακτηριστικά τις ελλείψεις σε ειδικευμένο προσωπικό, προδιαγραφές προϊόντων και στατιστικά στοιχεία, ενώ κυριαρχείται από μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Για τους παραπάνω λόγους και, επιπλέον, λόγω του ότι υπάρχει μια μεγάλη ποικιλία αθλητικών ειδών που εντάσσονται σε διαφορετικούς κλάδους μεταποίησης και διαφορετικές κατηγορίες εμπορευματικής ταξινόμησης, όσον αφορά την παραγωγή και το εξωτερικό εμπόριο, αντιμετωπίσαμε σοβαρά προβλήματα στην προσπάθειά μας να συγκεντρώσουμε τα απαραίτητα στοιχεία και πληροφορίες για τη σύνταξη του παρόντος κεφαλαίου.

Για να μετριάσουμε τα παραπάνω προβλήματα, στείλαμε σχετικά ερωτηματολόγια σε 53 βασικές επιχειρήσεις του κλάδου (μεταποιητικές και εμπορικές), αλλά η ανταπόκρισή τους ήταν μικρή (απάντησαν μόνο 5 επιχειρήσεις).

Έτσι, βασιστήκαμε σχεδόν αποκλειστικά σε στοιχεία και πληροφορίες που συγκεντρώσαμε από λίγες συνεντεύξεις με επιχειρηματίες του κλάδου, από την έκδοση του ICAP 1993 (Τόμοι 1 και 2), από την ΕΣΥΕ, καθώς και από την κλαδική μελέτη με τίτλο "Ο κλάδος των Sportswear στην Ελλάδα" (IOBE, 1987). Από την τελευταία αυτή πηγή αντλήσαμε κυρίως κάποιες ποιοτικές πληροφορίες, αφού τα στοιχεία της είναι παλιά (1983-1985).

5.1.2. Η ζήτηση αθλητικών ειδών

Κατά τη δεκαετία 1980-1990, η ζήτηση ειδών σπορ και αθλητικών ειδών ένδυσης, υπόδησης, οργάνων γυμναστικής κλπ. αυξήθηκε με σχετικά ταχείς ρυθμούς (μέσος ετήσιος ρυθμός περίπου 15%). Αυτή η ευνοϊκή εξέλιξη συνεχίζεται και μέχρι σήμερα, με χαμηλότερους βέβαια ρυθμούς, λόγω της οικονομικής ύφεσης που αντιμετωπίζει η χώρα μας.

Οι βασικότεροι παράγοντες που επηρέασαν την εγχώρια ζήτηση αθλητικών ειδών, κατά την τελευταία δεκαετία και μέχρι σήμερα, είναι:

- α. Οι διαφημιστικές εκστρατείες που γίνονται από το Υφυπουργείο Αθλητισμού και την Τοπική Αυτοδιοίκηση για τα πλεονεκτήματα της άθλησης και της γυμναστικής γενικότερα.
- β. Τα διάφορα προγράμματα μαζικού αθλητισμού που υλοποιούν οι δήμοι της χώρας.
- γ. Οι επιτυχίες των Εθνικών μας Ομάδων σε διεθνείς διοργανώσεις μπάσκετ, στίβου κλπ.
- δ. Η τάση για άνετο και περισσότερο λειτουργικό ντύσιμο που έχει επικρατήσει στη χώρα μας, κυρίως τα τελευταία 10-15 χρόνια, η οποία δεν αποτελεί "μόδα" που θα περάσει, αφού εξυπηρετεί βασικές ανάγκες (άνεση, υγεία κλπ.).

Για τους λόγους αυτούς, κατά την τελευταία δεκαετία ο κλάδος αθλητικών ειδών και ειδών σπορ έχει αναπτυχθεί σημαντικά στη χώρα μας, ενώ διαγράφονται θετικές προοπτικές και για την τρέχουσα δεκαετία.

Τέλος, ένα σημείο που θα πρέπει να τονίσουμε είναι οι σχετικά καλύτερες επιδόσεις του υποκλάδου αθλητικών ενδυμάτων και ενδυμάτων σπορ, αφού η χώρα μας είχε ούτως ή άλλως συγκριτικό πλεονέκτημα στην παραγωγή και εξαγωγές ειδών ένδυσης. Μάλιστα, στον τομέα αυτό έχει σημειωθεί (και συνεχίζει να σημειώνεται) σημαντική υποκατάσταση εισαγωγών, αφού με βάση εκτιμήσεις του IOBE (κλαδική μελέτη, 1987) το σχετικό μερίδιο των εισαγωγών στην εγχώρια κατανάλωση είναι σήμερα χαμηλότερο του 20%, έναντι του 60% που ήταν το 1980. Φυσικά, στον ίδιο τομέα σημειώνονται και αξιόλογες εξαγωγές και αυτόνομα αλλά και,

κυρίως, με το σύστημα φασόν για γνωστά "επώνυμα" προϊόντα ξένων οίκων.

5.1.3. Η προσφορά αθλητικών ειδών

Τα κύρια σημεία που χαρακτηρίζουν τη δομή του κλάδου παραγωγής αθλητικών ειδών στη χώρα μας είναι τα εξής:

- α. Ο κλάδος κυριαρχείται από μικρομεσαίες επιχειρήσεις που στη συντριπτική τους πλειοψηφία απασχολούν προσωπικό κάτω των 100 ατόμων.
- β. Όσον αφορά την αξία της παραγωγής και των εξαγωγών, ο κλάδος κυριαρχείται από επιχειρήσεις που παράγουν αθλητικά ενδύματα και ενδύματα σπορ, ενώ ακολουθούν, με αρκετά μικρότερη σημασία, οι επιχειρήσεις παραγωγής αθλητικών υποδημάτων, αθλητικών οργάνων, οργάνων γυμναστικής κλπ. Θα πρέπει να σημειώσουμε, επίσης, ότι οι περισσότερες ελληνικές επιχειρήσεις που παράγουν αθλητικά ενδύματα και υποδήματα δεν είναι αποκλειστικοί παραγωγοί αυτών των ειδών, αλλά παράγουν κυρίως αντίστοιχα είδη μη αθλητικά.
- γ. Η ανάπτυξη του υποκλάδου αθλητικού ενδύματος και υποδήματος κατά την τελευταία δεκαετία στη χώρα μας, στηρίχτηκε βασικά σε τρία πρότυπα επιχειρήσεων. Πρώτο, επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται αποκλειστικά στο φασόν και τών οποίων τα προϊόντα φέρουν το όνομα ξένης εταιρείας (στην κατηγορία αυτή υπάγονται σήμερα οι περισσότερες ελληνικές επιχειρήσεις παραγωγής αθλητικών ενδυμάτων). Δεύτερο, επιχειρήσεις των οποίων τα προϊόντα φέρουν και πάλι το όνομα ξένης εταιρείας, αλλά αυτές δουλεύουν με δική τους παραγωγή και πληρώνουν royalties (στην κατηγορία αυτή ανήκουν ελάχιστες ελληνικές επιχειρήσεις). Τρίτο, επιχειρήσεις με δικά τους "επώνυμα" προϊόντα που ανταγωνίζονται, κυρίως μέσω χαμηλότερων τιμών, τα προϊόντα των δύο παραπάνω κατηγοριών επιχειρήσεων.

Γίνεται λοιπόν φανερό γιατί είναι δύσκολο να εκτιμηθεί η ακριβής παραγωγική δυναμικότητα του κλάδου αθλητικών ειδών. Όπως τονίσαμε άλλωστε και στην Εισαγωγή, ο κλάδος αυτός είναι "νεοσύστατος" για τη χώρα μας, γι' αυτό και δεν υπάρχουν ακόμα συστηματικές πηγές συλλογής και καταγραφής των απαραίτητων στοιχείων.

Τα στοιχεία της ΕΣΥΕ (ποσότητες) που μας δίνει ο Πίνακας 5.1 αποτελούν μόνο μία ενδεικτική εικόνα της παραγωγής του κλάδου. Δυστυχώς, υπάρχει αρκετά μεγάλη χρονική υστέρηση, ενώ η σχετική ονοματολογία προϊόντων της ΕΣΥΕ δεν είναι συγκρίσιμη με τις 5ψήφιες κατηγορίες της ΤΤΔΕ (SITC) που χρησιμοποιήσαμε για τα στοιχεία εισαγωγών-εξαγωγών, οπότε δεν μπορέσαμε να έχουμε χρήσιμους δείκτες για τη σύγκριση παραγωγής, εισαγωγών, εξαγωγών κλπ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1

Εγχώρια παραγωγή αθλητικών ειδών

(Χιλ.ζεύγη)

Προϊόντα	1987	1988	1989	1990
Φόρμες ανδρικές	859	749	657	628
Φόρμες γυναικείες	420	364	369	419
Φόρμες παιδικές	1107	1241	1292	1390
Φόρμες γενικών	1166	1222	632	591
Σύνολο ενδυμάτων	3552	3576	2950	3028
Αθλητικά υποδήματα	1486	1415	1336	1037
Είδη σπορ ελαστικά	1288	1461	1243	1020
Αθλητικά όργανα	125	120	131	144

Πηγή: ΕΣΥΕ.

Ο Πίνακας 5.2 που ακολουθεί μας δίνει μία εικόνα του κλάδου παραγωγής αθλητικών ειδών για το 1991, όσον αφορά τον αριθμό και τη νομική μορφή των μεταποιητικών επιχειρήσεων, το απασχολούμενο προσωπικό, καθώς και το πάγιο κεφάλαιο.

Τα συγκεντρωτικά στοιχεία του Πίνακα 5.2 προέκυψαν από τα αντίστοιχα στοιχεία των επιμέρους επιχειρήσεων, τις οποίες εντοπίσαμε στον Οδηγό ICAP 1993 με βάση τις κατηγορίες των αθλητικών ειδών, όπως αυτές δίνονται στο ευρετήριο προϊόντων του ICAP καθώς και στην πρώτη στήλη του Πίνακα 5.2.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.2

Μεταποιητικές επιχειρήσεις αθλητικών ειδών, 1991

Αθλητικά είδη	Αριθμός επιχειρήσεων						Προσωπικό	Πάγιο κεφάλαιο (εκατ.δρχ)	Εξαγωγικές επιχειρήσεις
	ΑΕ	ΕΠΕ	ΕΕ	ΟΕ	Προσ/κές	Σύνολο			
1. Ενδύματα αθλητικά	7	3	1	4	-	15 (10)	678	1.543	10
2. Ενδύματα σπορ (κυνγιού, αλυσίας, σκι κλπ.)	2	-	1	1	-	4 (2)	89	117	2
3. Ενδύματα αθλητικά (φόρμες αθλητικές)	16	17	5	3	2	43 (27)	1.350	1.761	25
Σύνολο ενδυμάτων	25	20	7	8	2	62 (39)	2.117	3.421	37
4. Υποδήματα αθλητικά	3	1	-	-	-	43 (3)	346	1.772	1
5. Αθλητικά είδη και όργανα	5	1	1	-	-	7 (5)	138	903	4
6. Όργανα γυμναστικής και Παιδικής Χαράς	-	3	1	3	-	7 (2)	85	38	1
Σύνολο	33	25	9	11	2	80 (49)	2.686	6.134	43

Σημειώσεις: 1. Από το σύνολο των 80 επιχειρήσεων, οι 75 έχουν προσωπικό κάτω των 100 ατόμων και μόνο 5 επιχειρήσεις έχουν πάνω από 100 άτομα (και πάντως κάτω από 200).
2. Τα στοιχεία του παγίου κεφαλαίου αφορούν μόνο ΑΕ και ΕΠΕ, δηλαδή τις επιχειρήσεις που είναι σε παρένθεση και για τις οποίες δημοσιεύει αναλυτικά στοιχεία ο ICAP.
3. Παρ' όλο που εντοπίστηκαν επιχειρήσεις (πολύ λίγες) που δεν υπάρχουν στον ICAP, ο πίνακας περιλαμβάνει τη συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων του κλάδου (>90%).

Πηγή: ICAP (Τόμος 1, 1993).

Θα πρέπει να σημειώσουμε εδώ ότι ο Πίνακας 5.2 δεν μας δίνει τον πραγματικό συνολικό αριθμό των μεταποιητικών επιχειρήσεων αθλητικών ειδών, αφού βρήκαμε περιπτώσεις ορισμένων επιχειρήσεων¹ που δεν είναι καταχωρημένες στον ICAP. Επειδή όμως πρόκειται περί σχετικά μικρών επιχειρήσεων (κυρίως ΟΕ), η εικόνα του Πίνακα 5.2 δεν απέχει ουσιαστικά από την πραγματικότητα. Με άλλα λόγια, θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα συγκεντρωτικά στοιχεία του Πίνακα 5.2 μάς δείχνουν πάνω από το 90% της παραγωγικής δυναμικότητας του κλάδου.

Σύμφωνα με τα συγκεντρωτικά στοιχεία (τελευταία γραμμή του Πίνακα 5.2), από το σύνολο των 80 αυτών επιχειρήσεων παραγωγής αθλητικών ειδών, οι 58 (72,5%) έχουν τη μορφή ΑΕ και ΕΠΕ. Όσον αφορά το προσωπικό τους, τούτο ανέρχεται σε 2.686 άτομα, δηλαδή έχουμε μέσο όρο 33 απασχολούμενους ανά επιχείρηση, πράγμα που δείχνει ότι κυριαρχούν οι ΜΜΕ. Το συνολικό πάγιο κεφάλαιο, αφορά μόνο τις 49 επιχειρήσεις (από το σύνολο των 80) για τις οποίες ο ICAP δημοσιεύει αναλυτικά στοιχεία, είναι 6.134 εκατ. δρχ., δηλαδή έχουμε κατά μέσο όρο 125,2 εκατ. δρχ. πάγιο κεφάλαιο κατά επιχείρηση. Τέλος, από το σύνολο των 80 επιχειρήσεων οι 43 (54%) έχουν εξαγωγική δραστηριότητα.

Όπως τονίσαμε και προηγουμένως, στον κλάδο κυριαρχούν οι επιχειρήσεις που παράγουν αθλητικά ενδύματα. Αυτό είναι προφανές από τα συγκεντρωτικά στοιχεία που μας δίνει η γραμμή του Πίνακα 5.2 "Σύνολο ενδυμάτων", όπου αθροίζονται τα στοιχεία των 3 επιμέρους υποκλάδων αθλητικών ενδυμάτων.

¹. Πριν σχηματίσουμε τους καταλόγους των επιχειρήσεων που είναι καταχωρημένες στον ICAP με βάση τις συγκεκριμένες κατηγορίες αθλητικών ειδών (βλέπε 1η στήλη του Πίνακα 5.2), εντοπίσαμε ένα σημαντικό αριθμό επιχειρήσεων (περίπου 70) στις εξής πηγές:

- α. Τους 2 καταλόγους των επιχειρήσεων που είναι μέλη αντίστοιχα των Κλαδικών Οργανώσεων "ΕΝ.Α.ΣΠΟΡ" (Ένωση Κατασκευαστών και Εισαγωγέων Ειδών Σπορ και Ένδυσης) και "ORION, Α.Ε." (Εταιρεία Αναπτύξεως του Κλάδου Αθλητικών Ειδών),
 - β. Το "Χρυσό Οδηγό" του ΟΤΕ.
- Βέβαια, υπάρχει σημαντική επικάλυψη μεταξύ των επιχειρήσεων που είναι καταχωρημένες στον ICAP και εκείνων που βρίσκονται στις δύο άλλες πηγές που αναφέραμε παραπάνω.

Με βάση τα στοιχεία αυτά, οι επιχειρήσεις που παράγουν αθλητικά ενδύματα είναι 62 (77,5% του συνόλου) και το αντίστοιχο προσωπικό τους ανέρχεται σε 2.117 άτομα (78,8% του συνόλου). Το συνολικό πάγιο κεφάλαιο των 3.421 εκατ. δρχ. αναφέρεται στις 39 επιχειρήσεις (ΑΕ και ΕΠΕ), αφού μόνο γι' αυτές ο ICAP δημοσιεύει αναλυτικά στοιχεία (79,6% του συνόλου των 49 επιχειρήσεων). Τέλος, οι επιχειρήσεις με εξαγωγική δραστηριότητα είναι 37, δηλαδή το 86% του συνόλου των 43 εξαγωγικών επιχειρήσεων.

5.1.4. Εσωτερικό εμπόριο

Με βάση στοιχεία του 1991 που εντοπίσαμε στον Οδηγό ICAP (Τόμος 2, 1993), οι μεγάλες εμπορικές επιχειρήσεις του κλάδου αθλητικών ειδών είναι 22, έχουν σχεδόν όλες τη μορφή ΑΕ, απασχολούν συνολικά 522 άτομα και έχουν συνολικό τζίρο 18.507 εκατ.δρχ.

Οι επιχειρήσεις αυτές δραστηριοποιούνται στο χονδρεμπόριο, κυρίως αθλητικών ενδυμάτων και υποδημάτων και σε μικρότερη έκταση άλλων αθλητικών ειδών (μπάλες διαφόρων αγωνισμάτων, όργανα γυμναστικής, κλπ.). Πολλές από αυτές είναι αποκλειστικοί αντιπρόσωποι εισαγωγείς αθλητικών ειδών, ενώ άλλες πωλούν χονδρικώς ελληνικά προϊόντα στην εγχώρια αγορά και στο εξωτερικό.

Τα εγχώρια και εισαγόμενα προϊόντα προωθούνται στους λιανοπωλητές (καταστήματα αθλητικών ειδών) με διάφορους τρόπους. Στην Αθήνα, κάθε μεγάλη μεταποιητική ή εμπορική (εισαγωγική) επιχείρηση έχει δικό της χώρο δειγματοσυστάσεως για τους πελάτες της. Επίσης, οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν δικούς τους πωλητές (πλασιέ) οι οποίοι προωθούν τα προϊόντα τους στην επαρχία, ενώ οι μικρές επιχειρήσεις έχουν αντιπροσώπους σε διάφορα αστικά κέντρα.

Σύμφωνα με απαντήσεις που έδωσαν σε σχετικό ερώτημά μας 5 ή 6 από τις παραπάνω 22 μεγάλες εμπορικές επιχειρήσεις του κλάδου, και υπολογίζοντας μέσους όρους, εκτιμήσαμε ότι σε ολόκληρη τη χώρα λειτουργούν σήμερα περίπου 1.000 καταστήματα λιανικής πώλησης αθλητικών ειδών (400 στην Αττική και 600 στην υπόλοιπη χώρα). Αν υποθέσουμε ότι ο μέσος όρος απασχολουμένων ανά κατάστημα είναι 3 άτομα

για την Αττική και 2 άτομα για την υπόλοιπη χώρα, τότε στα καταστήματα όλης της χώρας απασχολούνται 2.400 άτομα (δηλαδή από 1.200 αντίστοιχα).

Έτσι, οι παραπάνω εκτιμήσεις μας δείχνουν ότι το 40% του συνολικού αριθμού των καταστημάτων λιανικής πώλησης αθλητικών ειδών, καθώς και το 50% των απασχολούμενων υπαλλήλων αντίστοιχα, συγκεντρώνονται στην Αττική.

Όπως φάνηκε από τα παραπάνω, στο χονδρικό εμπόριο του κλάδου κυριαρχεί το αθλητικό και το σπορ ένδυμα. Στα συγκεκριμένα αυτά είδη, ο ανταγωνισμός των επιχειρήσεων γίνεται κυρίως μέσω των τιμών, της ποιότητας και του σχεδιασμού, καθώς και των διαφόρων τρόπων διαφήμισης (τηλεόραση, τύπος, περιοδικά, φανέλες αθλητών μεγάλων ομάδων ποδοσφαίρου, μπάσκετ κλπ.). Φαίνεται μάλιστα ότι η τελευταία αυτή μορφή διαφήμισης θεωρείται πολύ αποτελεσματική διεθνώς και γι' αυτό κερδίζει συνεχώς έδαφος, με αποτέλεσμα να δαπανώνται τεράστια κονδύλια που άρχισαν να αποτελούν σημαντικότερη πηγή εσόδων για πολλές ομάδες.

Ο ανταγωνισμός μέσω των τιμών και της διαφήμισης γίνεται κυρίως μεταξύ των προϊόντων που φέρουν ξένα εμπορικά σήματα, ενώ η μορφή αυτή ανταγωνισμού δεν είναι σημαντική για προϊόντα με ελληνικά εμπορικά σήματα.

Υποστηρίζεται (κλαδική μελέτη IOBE, 1987) ότι το μερίδιο αγοράς των αθλητικών και σπορ ενδυμάτων με ελληνικά εμπορικά σήματα είναι περίπου 70%, ενώ με ξένα εμπορικά σήματα 30%. Η παραπάνω διαφορά οφείλεται κυρίως στις χαμηλές τιμές των προϊόντων με ελληνικό εμπορικό σήμα.

Με άλλα λόγια, οι μικρές ελληνικές επιχειρήσεις με δικό τους εμπορικό σήμα προσπαθούν να ανταγωνιστούν τις μεγάλες εισαγωγικές ή μεταποιητικές (με φασόν ή royalties) επιχειρήσεις που έχουν ξένα εμπορικά σήματα, κυρίως μέσω χαμηλών τιμών, αφού δεν έχουν επιτύχει ακόμα ανταγωνιστική ποιότητα, αλλά ούτε μπορούν να δαπανούν τεράστια ποσά για διαφημίσεις (στην τηλεόραση, τον τύπο, τις φανέλες αθλητών κλπ.), όπως κάνουν οι μεγάλες επιχειρήσεις με ξένα σήματα. Μάλιστα, σε πολλές από τις παραπάνω περιπτώσεις, τη δαπάνη για

διαφήμιση την αναλαμβάνουν εξ ολοκλήρου οι αντίστοιχες ξένες πολυεθνικές εταιρείες.

5.1.5. Εξωτερικό εμπόριο

Στην τελευταία δεκαετία το εξωτερικό εμπόριο αθλητικών ειδών σημείωσε σημαντικές αυξητικές τάσεις στη χώρα μας, με έμφαση όμως στο σκέλος των εισαγωγών.

Στον Πίνακα 5.3 που ακολουθεί παρουσιάζουμε τις εισαγωγές και εξαγωγές της Ελλάδας για διάφορα αθλητικά είδη κατά τα έτη 1988 και 1992. Παρατηρώντας για τα 2 αυτά έτη την εξέλιξη των συνολικών εισαγωγών και εξαγωγών αθλητικών ειδών, βλέπουμε ότι υπάρχει ένα σημαντικό εμπορικό έλλειμμα σε βάρος της Ελλάδος, το οποίο μάλιστα αυξήθηκε από 3.405,8 εκατ.δρχ. το 1988 σε 15.208,3 εκατ.δρχ. το 1992 (δηλαδή περίπου 4,5 φορές στην 5ετία 1988-1992). Εκεί που έχουμε εμπορικό πλεόνασμα, και μάλιστα σημαντικό, είναι στις αθλητικές φόρμες (1η γραμμή Πίνακα 5.3).

Το περιεχόμενο του Πίνακα 5.3 προέκυψε από επεξεργασία αδημοσίευτων στοιχείων της ΕΣΥΕ κατά 5ψήφιους κωδικούς της ΤΤΔΕ (σε πίνακες Η/Υ)¹. Συγκεκριμένα, από τις 9 κατηγορίες αθλητικών ειδών που παρουσιάζει ο Πίνακας 5.3, η 1η κατηγορία (Φόρμες αθλητικές) αναφέρεται σε 8ψήφιους κωδικούς εμπορευμάτων, ενώ οι υπόλοιπες 8 κατηγορίες αποτελούν ομαδοποιημένες κατηγορίες που προέκυψαν από 17 5ψήφιους κωδικούς της ΤΤΔΕ (SITC). Θα πρέπει να σημειώσουμε, τέλος, ότι παρ' όλο που ο κατάλογος των αθλητικών ειδών του Πίνακα 5.3 δεν είναι εξαντλητικός, σίγουρα μας δίνει πάνω από το 80% της πραγματικής αξίας των συνολικών εισαγωγών και εξαγωγών αθλητικών ειδών αντίστοιχα.

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 5.3, οι εισαγωγές αυξήθηκαν από 7.297,3 εκατ.δρχ. το 1988 σε 18.930,6 εκατ.δρχ. το 1992 (+ 159,4%).

¹. Στην ΕΣΥΕ αναζητήσαμε και αντίστοιχα στοιχεία εισαγωγών και εξαγωγών για το έτος 1980, αλλά δεν υπήρχαν.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.3

Εξωτερικό εμπόριο της Ελλάδας σε αθλητικά είδη, 1988-1992

(Σε χιλ. δρχ., σε τρέχ. τιμές)

Περιγραφή αθλητικών ειδών	1988			1992			Μεταβολή 1992/88 (%)	
	Σύνολο	ΕΟΚ	ΕΟΚ/Σύνολο %	Σύνολο	ΕΟΚ	ΕΟΚ/Σύνολο %	Σύνολο	ΕΟΚ
Εισαγωγές								
Φόρμες αθλητικές	249.670	162.618	65,13	866.863	502.830	58,01	247,2	209,2
Κοστούμια για σκι	47.196	44.690	94,69	255.101	130.685	51,23	440,5	192,4
Μπότες για σκι	438.993	186.155	42,41	135.007	109.516	81,12	(69,2)	(41,2)
Υποδήματα τέννις	913.622	227.332	24,88	2.973.487	507.967	17,08	225,5	123,4
Λοιπά υποδήματα για αθλητισμό	3.323.874	1.555.225	46,79	7.516.623	2.928.169	38,96	126,1	88,3
Σύνολο αθλητικών ενδυμάτων-υποδημάτων	4.973.355	2.176.020	43,75	11.747.081	4.179.167	35,58	136,2	92,1
Όπλα και λοιπά για αθλητισμό	490.884	359.868	73,31	1.654.480	1.185.080	71,63	237,0	229,3
Είδη και εξαρτήματα για μπιλιάρδα	99.439	29.514	29,68	491.862	311.152	63,26	394,6	954,2
Διάφορα αθλητικά είδη	1.394.674	484.899	34,77	3.789.565	1.630.799	43,03	171,7	236,3
Αθλητικά είδη και εξοπλισμός για γυμναστήρια	338.957	225.371	66,49	1.247.651	540.710	43,34	268,1	139,9
Σύνολο	7.297.309	3.275.672	44,89	18.930.639	7.846.908	41,45	159,4	139,5
Εξαγωγές								
Φόρμες αθλητικές	2.990.329	2.056.891	68,78	2.395.550	1.459.042	60,91	(19,9)	(29,1)
Κοστούμια για σκι	48.787	43.944	90,07	191.563	185.032	96,59	292,6	321,1
Μπότες για σκι	228	100	43,86	-	-	-	-	-
Υποδήματα τέννις	5.286	4.132	78,17	64.509	8.658	13,42	1120,4	109,5
Λοιπά υποδήματα για αθλητισμό	789.003	664.110	84,17	766.763	64.645	8,43	(2,8)	(90,3)
Σύνολο αθλητικών ενδυμάτων-υποδημάτων	3.833.633	2.769.177	72,23	3.418.385	1.717.377	50,24	(10,8)	(38,0)
Όπλα και λοιπά για αθλητισμό	2.256	2.074	91,93	46.485	7.208	15,51	1960,5	247,5
Είδη και εξαρτήματα για μπιλιάρδα	16.305	3.035	18,61	30.772	18.635	60,56	88,7	514,0
Διάφορα αθλητικά είδη	36.382	22.858	62,83	219.671	109.086	49,66	503,8	377,2
Αθλητικά είδη και εξοπλισμός για γυμναστήρια	2.906	454	15,62	7.076	2.186	30,89	143,5	381,5
Σύνολο	3.891.482	2.797.598	71,89	3.722.389	1.854.492	49,82	(4,3)	(33,7)

Σημείωση: 1. Τα αθλητικά είδη αναφέρονται σε 5ψήφιους κωδικούς της SITC, εκτός από τις αθλητικές φόρμες που αναφέρονται στους 8ψήφιους κωδικούς εμπορευμάτων.

2. Τα ποσοστά μεταβολής που είναι μέσα σε παρένθεση είναι αρνητικά.

Πηγή: ΕΣΥΕ, Εξωτερικό Εμπόριο της Ελλάδας.

Θα πρέπει να σημειώσουμε, επίσης, ότι το ποσοστό των εισαγωγών από χώρες της ΕΟΚ ήταν 44,9% το 1988 και 41,5% το 1992.

Ένα άλλο σημείο που θα πρέπει να τονίσουμε, και το οποίο προκύπτει από την πληροφόρηση που μας δίνει η γραμμή του Πίνακα "Σύνολο αθλητικών ενδυμάτων-υποδημάτων", είναι ότι στο σύνολο των εισαγωγών κυριαρχούν τα ενδύματα-υποδήματα με ποσοστό 68,2% για το 1988 και 62,0% για το 1992.

Παρά την αυξητική τάση των εισαγωγών, σημειώνεται συνεχώς σημαντική υποκατάστασή τους με εγχωρίως παραγόμενα προϊόντα, κυρίως όσον αφορά το αθλητικό και σπορ ένδυμα. Έτσι, σύμφωνα με κλαδική μελέτη του IOBE (1987) για την τελευταία αυτή κατηγορία προϊόντων, υπολογίζεται ότι το μερίδιο των εισαγωγών στην εγχώρια κατανάλωση μειώθηκε από 60% το 1980 σε περίπου 20% το 1987. Η κατάσταση προβλέπεται να βελτιώνεται συνεχώς, τόσο λόγω των υψηλών τιμών των ξένων προϊόντων, όσο και της συνεχούς βελτίωσης της ποιότητας των ελληνικών προϊόντων.

Θα πρέπει να σημειώσουμε, επίσης, ότι κατά την τελευταία δεκαετία σημαντική υποκατάσταση εισαγωγών έχει παρατηρηθεί και στα αθλητικά όργανα, όργανα γυμναστικής κλπ., όπου έχουμε πολύ λίγες παραγωγικές μονάδες (4-5), αλλά φαίνεται ότι ικανοποιούν ένα συνεχώς αυξανόμενο κομμάτι της εγχώριας μικρής αγοράς¹.

Επειδή ο μεγαλύτερος όγκος των κρατικών προμηθειών σε αθλητικά είδη (που διενεργούνται μέσω της ΓΓΑ) αποτελείται από εισαγόμενα είδη, θεωρούμε σκόπιμο να παραθέσουμε στοιχεία για την περίοδο 1988-1993, με τη διευκρίνιση ότι αυτά αναφέρονται σε προγραμματισμένες πιστώσεις που εξαντλήθηκαν κατά 100%. Τα στοιχεία αυτά έχουν ως εξής:

¹. Αυτό προκύπτει από συνέντευξη που είχαμε με τον Γενικό Γραμματέα του Συλλόγου Ιδιοκτητών Ιδιωτικών Γυμναστηρίων, ο οποίος μας τόνισε ότι όλα τα όργανα γυμναστικής του γυμναστηρίου του είναι ελληνικής παραγωγής, και μάλιστα αγορασμένα σε τιμές πολύ χαμηλότερες των αντίστοιχων εισαγόμενων, ενώ το ίδιο συμβαίνει και με πολλά άλλα ιδιωτικά γυμναστήρια.

Έτος	Ποσά (Χιλ. δρχ.)
1988	1.890.000
1989	3.500
1990	1.480.000
1991	1.480.000
1992	3.500
1993	259.200

Πηγή: Υπουργείο Εμπορίου (Γεν. Γραμματεία Κρατικών Προμηθειών).

Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η εικόνα που μας δίνουν τα παραπάνω στοιχεία δεν είναι εξαντλητική, αφού οι προμήθειες που είναι κάτω του 1.000.000 δρχ. δεν περνούν από το Ενιαίο Πρόγραμμα Προμηθειών, αλλά γίνονται με ανάθεση.

Τέλος, στα κονδύλια που αναφέραμε παραπάνω κυριαρχούν οι εισαγωγές των εξής 4 βασικών κατηγοριών προϊόντων: ελκυστήρες ειδικής χρήσεως, όργανα αποστάσεων ηλεκτρονικά, χρονόμετρα και πίνακες αθλητικοί ηλεκτρονικοί.

Όπως μας πληροφόρησε η αρμόδια υπηρεσία του Υπ. Εμπορίου, από το κονδύλι του 1990 που ήταν 1.480.000 χιλ. δρχ., περίπου το 1.000.000 χιλ. δρχ. αφορούσε εισαχθέντες πίνακες αθλητικούς ηλεκτρονικούς.

Όσον αφορά τώρα τις ελληνικές εξαγωγές αθλητικών ειδών, ο Πίνακας 5.3 μάς δείχνει ότι αυτές μειώθηκαν ελαφρά από 3.891,5 εκατ. δρχ. το 1988 σε 3.722,4 εκατ. δρχ. το 1992 (-4,3%). Παρ' όλο που δεν διαθέτουμε συγκριτικά στοιχεία (βλέπε υποσημείωση σελ. 131), είμαστε βέβαιοι ότι σε σύγκριση με το 1980 οι εξαγωγές μας το 1992 πρέπει να είναι αυξημένες σε σημαντικό βαθμό. Υπολογίζεται ότι από την εγχώρια παραγωγή αθλητικών και σπορ ενδυμάτων, μόνο ένα 20% περίπου εξάγεται.

Όσον αφορά τώρα τη γεωγραφική κατανομή των εξαγωγών μας σε αθλητικά είδη, ο Πίνακας 5.3 μάς δείχνει ότι ναι μεν ο κύριος όγκος τους κατευθύνεται προς χώρες της ΕΟΚ (κυρίως Ιταλία, Γαλλία), αλλά το σχετικό ποσοστό μειώθηκε σημαντικά (από 72,2% το 1988 σε 50,2% το 1992). Όπως φαίνεται στον Πίνακα 5.3, η παραπάνω μείωση οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στη "στροφή" υπέρ τρίτων χωρών (Φορμόζα, Ταϊβάν, Φιλιππίνες, Ν.Κορέα, Χονγκ Κονγκ κλπ.), η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των εξαγωγών μας κυρίως για αθλητικές φόρμες, υποδήματα τέννις και λοιπά υποδήματα για αθλητισμό.

Τέλος, όπως είδαμε στις εισαγωγές, έτσι και στις εξαγωγές (και μάλιστα με μεγαλύτερη έμφαση) ο κύριος όγκος συγκεντρώνεται στα αθλητικά ενδύματα και υποδήματα. Αυτό προκύπτει και πάλι από την πληροφόρηση που μας δίνει η γραμμή του Πίνακα "Σύνολο αθλητικών ενδυμάτων-υποδημάτων". Βλέπουμε, δηλαδή, ότι στο σύνολο των εξαγωγών κυριαρχούν τα ενδύματα-υποδήματα με ποσοστό 98,5% για το 1988 και 91,8% για το 1992. Αυτή ακριβώς η διαπίστωση για τις εξαγωγές μας απλώς επιβεβαιώνει τις διαπιστώσεις μας κατά την ανάλυση της δομής του κλάδου από πλευράς παραγωγής και παραγωγικής δυναμικότητας (βλέπε Πίνακες 5.1 και 5.2).

5.1.6. Οικονομικά στοιχεία του κλάδου

Ο Πίνακας 5.4 που ακολουθεί μας δίνει μια συγκεντρωτική εικόνα για τα βασικά οικονομικά στοιχεία και την αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων των μεταποιητικών επιχειρήσεων αθλητικών ειδών. Με άλλα λόγια, ο πίνακας αυτός αντιστοιχεί με τον Πίνακα 5.2, ο οποίος αναφέρεται στην παραγωγική δυναμικότητα των ιδίων επιχειρήσεων (απασχολούμενο προσωπικό, πάγιο κεφάλαιο κλπ.).

Με βάση τα στοιχεία του 1991, οι 49 μεταποιητικές επιχειρήσεις (από το σύνολο των 80) για τις οποίες ο ICAP δημοσιεύει αναλυτικά στοιχεία, έχουν αθροιστικά κύκλο εργασιών 17.205 εκατ. δρχ., ίδια κεφάλαια 5.600 εκατ. δρχ., καθαρά κέρδη 681 εκατ. δρχ. και αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων 12,16%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.4

Οικονομικά στοιχεία των μεταποιητικών επιχειρήσεων
αθλητικών ειδών, 1991

(Εκατ. δρχ.)

Αθλητικά είδη	Αριθμός επιχ/σεων	Κύκλος εργα- σιών	Ίδια κεφάλαια	Καθαρά κέρδη	Αποδοτι- κότητα %
1. Ενδύματα αθλητικά	15 (10)	4.240	1.162	110	9,48
2. Ενδύματα σπορ (Κυνηγίου, αλιείας, σκι κλπ.)	4 (2)	153	106	29	27,89
3. Ενδύματα αθλητικά (Φόρμες αθλητικές)	43 (27)	8.534	1.350	117	8,70
Σύνολο ενδυμάτων	62 (39)	12.927	2.618	256	9,78
4. Υποδήματα αθλητικά	4 (3)	3.540	2.341	388	16,59
5. Αθλητικά είδη και όργανα	7 (5)	654	598	28	4,68
6. Όργανα γυμναστικής και Παιδικής Χαράς	7 (2)	84	43	9	20,49
Σύνολο	80 (49)	17.205	5.600	681	12,16

Σημείωση: Τα στοιχεία του κύκλου εργασιών, ιδίων κεφαλαίων, καθαρών κερδών και αποδοτικότητας αφορούν μόνο ΑΕ και ΕΠΕ, δηλαδή τις επιχειρήσεις που είναι σε παρένθεση και για τις οποίες δημοσιεύει αναλυτικά στοιχεία ο ICAP.

Πηγή: ICAP (Τόμος 1, 1993).

Όπως στον Πίνακα 5.2 (παραγωγική δυναμικότητα επιχειρήσεων), έτσι και στον Πίνακα 5.4 (οικονομικά στοιχεία) θα πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι σχεδόν όλες οι επιχειρήσεις που παράγουν αθλητικά ενδύματα και υποδήματα παράγουν ταυτόχρονα και αντίστοιχα προϊόντα μη αθλητικά. Όμως, είναι αδύνατο να ξεχωρίσουμε τα δύο σκέλη παραγωγής των επιχειρήσεων αυτών, ώστε να παρουσιάσουμε ξεχωριστά στοιχεία για την παραγωγική δυναμικότητα και την αποδοτικότητα μόνο όσον αφορά τα αθλητικά ενδύματα και υποδήματα. Έτσι λοιπόν κρίναμε σκόπιμο να παρουσιάσουμε τα αντίστοιχα συγκεντρωτικά στοιχεία ξεχωριστά για τις 39 (από τις 62 συνολικά) επιχειρήσεις που παράγουν διαφόρων ειδών αθλητικά ενδύματα, για τις οποίες ο ICAP δημοσιεύει αναλυτικά στοιχεία.

Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 5.4 έχουμε σε απόλυτους αριθμούς (και μέσα σε παρένθεση σε ποσοστά έναντι του συνόλου των 49 επιχειρήσεων) τα εξής στοιχεία για το 1991: Αριθμός επιχειρήσεων 39

(79,6%), κύκλος εργασιών 12.927 εκατ. δρχ. (75,1%), ίδια κεφάλαια 2.618 εκατ. δρχ. (46,8%), καθαρά κέρδη 256 εκατ. δρχ. (37,6%) και αποδοτικότητα 9,78%, δηλαδή μικρότερη από την αντίστοιχη του συνόλου των 49 επιχειρήσεων κατά 2,38 ποσοστιαίες μονάδες.

Τέλος, ένα άλλο ενδιαφέρον σημείο, που προκύπτει από την πληροφόρηση που μας παρέχει ο Πίνακας 5.4, είναι το ότι η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων για τους υποκλάδους ενδυμάτων σπορ (27,89%), οργάνων γυμναστικής-Παιδικής Χαράς (20,49%) και αθλητικών υποδημάτων (16,59%) είναι μεγαλύτερη από τη συνολική αποδοτικότητα του κλάδου (12,16%).

5.1.7. Προβλήματα και αδυναμίες του κλάδου

Σύμφωνα με απόψεις των επιχειρηματιών του κλάδου αθλητικών ειδών, όπως αυτές αποτυπώθηκαν στην κλαδική μελέτη του IOBE (1987), την οποία μνημονεύσαμε και σε άλλα σημεία της ανάλυσής μας, τα κυριότερα προβλήματα και αδυναμίες του κλάδου είναι:

- α. Δεδομένου ότι ο κλάδος αθλητικών ειδών είναι σχετικά καινούριος για τη χώρα μας, υπάρχει σχεδόν για όλες τις μεταποιητικές επιχειρήσεις πρόβλημα σοβαρών ελλείψεων σε εξειδικευμένο προσωπικό, ιδιαίτερα σε θέματα οργάνωσης παραγωγής, σχεδιασμού και μάρκετινγκ.
- β. Για τις περισσότερες μονάδες, ο υπάρχων παραγωγικός εξοπλισμός είναι αρκετά παλιός και χρειάζεται εκσυγχρονισμό.
- γ. Όπως συμβαίνει σχεδόν με όλες τις ΜΜΕ της ελληνικής βιομηχανίας, έτσι και για τις ΜΜΕ του κλάδου αθλητικών ειδών υπάρχει σοβαρό πρόβλημα χρηματοδότησης.

Το πρόβλημα είναι οξύτερο κυρίως για τις μικρές "ανώνυμες" επιχειρήσεις, οι οποίες αναγκάζονται να παρέχουν πιστώσεις με γραμμάτια 4-5 μηνών, ενώ οι μεγαλύτερες "επώνυμες" επιχειρήσεις παρέχουν πιστώσεις μόνο για 1-2 μήνες. Με άλλα λόγια, οι μικρές "ανώνυμες" επιχειρήσεις στην ουσία χρηματοδοτούν τους εμπόρους.

- δ. Δεν υπάρχει ακόμα κατάλληλη νομοθεσία, η οποία να προστατεύει αποτελεσματικά τις επιχειρήσεις στο θέμα της παράνομης χρήσης των εμπορικών σημάτων.

Η νομοθεσία που ισχύει σήμερα θεσπίστηκε το 1936. Έτσι, οι επιχειρήσεις που θίγονται από αυτό το είδος αθέμιτου ανταγωνισμού, αστυνομεύουν οι ίδιες με δικό τους προσωπικό. Έχει εκτιμηθεί (κλαδική μελέτη IOBE, 1987) ότι, ενώ το 1980 το 80% των εμπορικών σημάτων που κυκλοφορούσαν ήταν ψεύτικα, το ποσοστό μειώθηκε στο 20% περίπου το 1987. Βέβαια, η κατάσταση αναμένεται να βελτιωθεί ακόμα περισσότερο, στα πλαίσια της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς.

- ε. Ένα άλλο σοβαρό πρόβλημα του κλάδου, είναι η ανυπαρξία σχετικού προδιαγραφολογίου για τα αθλητικά είδη.

Αν και μόνο 5 επιχειρήσεις απάντησαν στο ειδικό ερωτηματολόγιό μας, το γεγονός ότι στο σχετικό με τις προδιαγραφές ερώτημα έδωσαν την ίδια ακριβώς απάντηση και οι 5 επιχειρήσεις, σημαίνει ότι υπάρχει σοβαρό πρόβλημα, όχι μόνο από την πλευρά της προσφοράς, αλλά και από την πλευρά της ζήτησης. Συγκεκριμένα, μεταποιητικές και εμπορικές επιχειρήσεις του κλάδου διατύπωσαν παράπονα για την άγνοια των Αθλητικών Σωματείων, Ομοσπονδιών κλπ. (που προμηθεύονται μέσω της ΓΓΑ αθλητικά είδη με διαγωνισμούς), σχετικά με τις ζητούμενες προδιαγραφές.

- στ. Τέλος, ο κατακερματισμός του κλάδου σε πολλές ΜΜΕ από τη μια μεριά, καθώς και η μεγάλη γκάμα και ποικιλία των αθλητικών ειδών από την άλλη, δεν επιτρέπουν την παραγωγή τυποποιημένων προϊόντων σε μεγάλες ποσότητες, ώστε να επιτευχθεί εξειδίκευση της παραγωγής, βελτίωση της ποιότητας και συμπίεση του κόστους παραγωγής μέσω επίτευξης "οικονομιών κλίμακος".

Πιστεύουμε ότι το μικρό μέγεθος της εγχώριας αγοράς αθλητικών ειδών δεν αποτελεί εμπόδιο για την επίτευξη "οικονομιών κλίμακος", αφού

υπάρχει η διέξοδος των εξαγωγών. Αρκεί τα προϊόντα μας να είναι ανταγωνιστικά και ως προς την ποιότητα και ως προς την τιμή. Στην περίπτωση μάλιστα των αθλητικών και σπορ ενδυμάτων, υπάρχουν πράγματι μεγάλες δυνατότητες για σημαντική ανάπτυξη των εξαγωγών, αφού γενικά ο κλάδος έτοιμου ενδύματος παρουσιάζει κατά την τελευταία δεκαετία δυναμική ανάπτυξη και πολύ καλές εξαγωγικές επιδόσεις.

5.1.8. Προοπτικές - Προτάσεις πολιτικής

Όπως τονίσαμε ήδη, ο κλάδος αθλητικών ειδών στη χώρα μας βρίσκεται ακόμα σε "νηπιακή" κατάσταση, αφού στην ουσία άρχισε να διαμορφώνεται και να αναπτύσσεται κατά την τελευταία δεκαετία. Παρ' όλα αυτά, η μέχρι τώρα εμπειρία και τα σχετικά στοιχεία (υποκατάσταση εισαγωγών, εξαγωγές κλπ.) δείχνουν ότι ο κλάδος αυτός έχει σημαντικές δυνατότητες και καλές προοπτικές για παραπέρα ανάπτυξή του στο άμεσο μέλλον.

Για την επίτευξη των παραπάνω, μερικές από τις βασικότερες προτάσεις πολιτικής θα μπορούσαν να είναι οι εξής:

- α. Επειδή ο κλάδος αθλητικών ειδών κυριαρχείται από ΜΜΕ, οποιαδήποτε μέτρα οριζόντιας μορφής εξαγγείλει η Κυβέρνηση υπέρ των ΜΜΕ θα έχουν ευνοϊκές επιδράσεις και στις ΜΜΕ του κλάδου.

Όπως είναι γνωστό, το βασικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν σήμερα οι ΜΜΕ, και επομένως και οι επιχειρήσεις του κλάδου αθλητικών ειδών, είναι η χρηματοδότηση. Το ΚΕΠΕ έχει προτείνει πρόσφατα στον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας μια σειρά μέτρων για την ανάπτυξη των ΜΜΕ, στα οποία συμπεριλαμβάνονται και μέτρα για τη χρηματοδότηση.

- β. Το πρόβλημα της έλλειψης εξειδικευμένου προσωπικού σε θέματα οργάνωσης της παραγωγής, σχεδιασμού και μάρκετινγκ, θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί (τουλάχιστον βραχυχρόνια) από τις ίδιες τις επιχειρήσεις οι οποίες, για το μετριασμό του προβλήματος αυτού, θα πρέπει να αξιοποιήσουν στο έπακρο τις δυνατότητες της

Κοινοτικής χρηματοδότησης για επιμόρφωση του προσωπικού τους μέσα στο χώρο της επιχείρησης.

Επίσης, στον τομέα αυτό θα πρέπει να δραστηριοποιηθούν κατάλληλα και οι υπάρχουσες 2 Κλαδικές Οργανώσεις Παραγωγών (βλέπε υποσημείωση σελ. 128).

- γ. Για την αποτελεσματική προστασία των επιχειρήσεων αθλητικών ειδών έναντι της παράνομης χρήσης των εμπορικών σημάτων τους (ελληνικών ή ξένων για τα οποία πληρώνουν royalties), θα πρέπει να αναμορφωθεί και να εκσυγχρονιστεί το ταχύτερο η ισχύουσα στη χώρα μας σχετική νομοθεσία.
- δ. Αποτελεί άμεση ανάγκη η σύνταξη προδιαγραφολογίου αθλητικών ειδών. Αυτό θα μπορούσε να γίνει από τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης (ΕΛΟΤ) σε συνεργασία με τη ΓΓΑ, τους Αθλητικούς Συλλογικούς Φορείς και τις Κλαδικές Οργανώσεις Παραγωγών Αθλητικών Ειδών.
- ε. Θα πρέπει να υλοποιηθεί το πάγιο αίτημα των Κλαδικών Οργανώσεων Ετοίμου Ενδύματος για την κατασκευή (στην Αττική) ενός Μονίμου Εκθετηρίου με στόχο την προώθηση των πωλήσεων στο εσωτερικό και εξωτερικό, μέσω εκθέσεων και δειγματισμών των αντίστοιχων προϊόντων. Εννοείται ότι στο ίδιο εκθετήριο θα εκτίθενται και θα δειγματίζονται και τα αθλητικά και спор ενδύματα.
- στ. Ο ΕΟΜΜΕΧ θα πρέπει να στηρίζει τις εξαγωγικές επιχειρήσεις αθλητικών ειδών, συμπεριλαμβάνοντας στα επιδοτούμενα προγράμματά του για συμμετοχή ΜΜΕ σε Διεθνείς Εμπορικές Εκθέσεις και μικρές επιχειρήσεις που παράγουν αθλητικά είδη και που δεν έχουν μέχρι στιγμής στραφεί στην εξωτερική αγορά.

- ζ. Τέλος, ο Οργανισμός Προώθησης Εξαγωγών (ΟΠΕ), σε συνεργασία με τα Εμπορικά Τμήματα των Ελληνικών Πρεσβειών (Γραφεία Εμπορικών Συμβούλων-Ακολουθών), θα πρέπει να διεξάγει έρευνες αγορών εξωτερικού για την προώθηση των ελληνικών εξαγωγών αθλητικών ειδών. Για τον ίδιο σκοπό, ο ΟΠΕ θα πρέπει να σχεδιάσει και να υλοποιήσει προγράμματα προβολής και διαφήμισης των ελληνικών αθλητικών ειδών σε μεγάλες αγορές του εξωτερικού.

Επίσης, με σκοπό τη βελτίωση της οργάνωσης της παραγωγής, του σχεδιασμού προϊόντων κλπ., ο ΟΠΕ θα πρέπει να προσκαλεί στη χώρα μας ειδικούς στο σχεδιασμό γραμμών παραγωγής (line builders) και στο σχεδιασμό προϊόντων (product designers) από το εξωτερικό, οι οποίοι θα επισκέπτονται μονάδες παραγωγής αθλητικών προϊόντων για επιτόπου αξιολόγηση της κατάστασης και παροχή τεχνικών συμβουλών (πριν 5 περίπου χρόνια, ο ΟΠΕ εφάρμοσε την παραπάνω πρότασή μας για μονάδες παραγωγής υποδημάτων).

5.2. Ιδιωτικά γυμναστήρια¹

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι την τελευταία δεκαετία έχει αυξηθεί σημαντικά το ενδιαφέρον των Ελλήνων για τον ερασιτεχνικό αθλητισμό και τη γυμναστική γενικότερα. Σε αυτό συνέβαλε ο σύγχρονος τρόπος ζωής (κίνηση με αυτοκίνητο, καθιστική εργασία κλπ.), αλλά και οι διάφορες καμπάνιες από πλευράς Πολιτείας (ΓΓΑ) υπέρ του αθλητισμού και της σωματικής άσκησης.

Σοβαρά με τον αθλητισμό ασχολούνται στη χώρα μας κυρίως οι νέοι και των δύο φύλων, αλλά υπερέχουν αριθμητικά οι γυναίκες που αντιπροσωπεύουν περίπου το 60% των μελών των γυμναστηρίων. Κατά

¹. Η πληροφόρηση και τα στοιχεία που αναφέρονται στην παρούσα υποδιαίρεση θα πρέπει να ερμηνευτούν με κάποιες επιφυλάξεις, δεδομένου ότι προέκυψαν από συνέντευξη με το Γενικό Γραμματέα του Συλλόγου Ιδιοκτητών Ιδιωτικών Γυμναστηρίων κ.Κ.Τσικριά.

την τελευταία δεκαετία μάλιστα, τόσο οι πολύ μικρές, όσο και οι μέσης ηλικίας γυναίκες ανταποκρίθηκαν στο σύνθημα-κάλεσμα της Πολιτείας για άθληση, πολύ περισσότερο από τους άνδρες.

Επειδή η Πολιτεία, και κυρίως η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Δήμοι), δε διαθέτουν τις απαραίτητες κλειστές εγκαταστάσεις μέσα στις συνοικίες (γυμναστήρια με εξοπλισμό και γυμναστές), αναπτύχθηκαν σε σημαντικό βαθμό τα Ιδιωτικά Γυμναστήρια, κυρίως κατά την τελευταία δεκαετία. Στα ιδιωτικά αυτά γυμναστήρια λειτουργούν κυρίως ομαδικά προγράμματα σουηδικής και αεροβικής γυμναστικής, ατομικά προγράμματα με αθλητικά όργανα και μηχανήματα, σάουνα, ατμόλουτρα κλπ.

Για να λειτουργήσει ένα ιδιωτικό γυμναστήριο απαιτείται άδεια λειτουργίας, την οποία χορηγεί η Νομαρχία, αφού προσκομιστούν ορισμένα δικαιολογητικά (πτυχίο γυμναστή, πιστοποιητικό πυροσβεστικής υπηρεσίας, πιστοποιητικό υγειονομικής υπηρεσίας, πιστοποιητικό πολεοδομίας κλπ.).

Σήμερα λειτουργούν νόμιμα (δηλαδή με άδεια λειτουργίας) περίπου 300 ιδιωτικά γυμναστήρια στο Λεκανοπέδιο της Αττικής, ενώ εκτιμάται ότι υπάρχουν περίπου άλλα 300 σε ολόκληρη την υπόλοιπη χώρα. Έχουμε δηλαδή περίπου 600 ιδιωτικά γυμναστήρια σε ολόκληρη τη χώρα, ενώ σύμφωνα με εκτιμήσεις του Συλλόγου Ιδιοκτητών Γυμναστηρίων, σε όλη τη χώρα λειτουργούν παράνομα (δηλαδή χωρίς άδεια λειτουργίας) περίπου άλλα 600 γυμναστήρια.

Τα παράνομα γυμναστήρια αποτελούν συνήθως μονάδες μικρού μεγέθους με μοναδικό υπάλληλο τον ιδιοκτήτη - επιχειρηματία, ο οποίος στις περισσότερες περιπτώσεις δεν έχει πτυχίο γυμναστή, ενώ δεν πληρούν τις παραπάνω προϋποθέσεις για παροχή άδειας λειτουργίας από τη Νομαρχία. Έτσι, το μόνο που σχεδόν αποκλειστικά προσφέρουν είναι η άθληση με όργανα γυμναστικής, ενώ η μηνιαία συνδρομή των αθλούμενων μελών κυμαίνεται γύρω στις 4-5.000 δρχ., δηλαδή όσο και στα νόμιμα γυμναστήρια, εφόσον παρέχεται το δικαίωμα στον πελάτη να κάνει χρήση μόνο των αθλητικών οργάνων και να μη συμμετέχει και σε προγράμματα γυμναστικής (σουηδικής, αεροβικής κλπ.).

Το προσωπικό που απασχολείται στα νόμιμα γυμναστήρια αποτελείται κυρίως από γυμναστές-εκπαιδευτές, μασέρ, υπαλλήλους

γραμματείας, καθαρίστριες, λογιστές κλπ. Εκτιμάται ότι, κατά μέσο όρο, σε καθένα από τα 300 γυμναστήρια της Αττικής απασχολούνται τουλάχιστον 4 άτομα ($300 \times 4 \text{ άτομα} = 1.200 \text{ άτομα}$), ενώ στα υπόλοιπα γυμναστήρια της χώρας 3 άτομα ($300 \times 3 \text{ άτομα} = 900 \text{ άτομα}$). Δηλαδή συνολικά, και με συντηρητικές εκτιμήσεις, απασχολούνται περίπου 2.100 άτομα στα 600 γυμναστήρια όλης της χώρας. Αν σε αυτά προσθέσουμε και το προσωπικό των παράνομων γυμναστηρίων, δηλαδή ένα άτομο-γυμναστής κατά γυμναστήριο ($600 \times 1 \text{ άτομο} = 600 \text{ άτομα}$), τότε το γενικό σύνολο ανέρχεται σε 2.700 άτομα.

Όσον αφορά τον αριθμό των αθλούμενων μελών-συνδρομητών, εκτιμάται ότι ο ελάχιστος απαιτούμενος αριθμός κατά γυμναστήριο (για να είναι βιώσιμη η επιχείρηση) είναι 120 άτομα. Όμως, πολλά από τα 300 γυμναστήρια της Αττικής έχουν 200-300 μέλη και υπάρχουν και ορισμένα με πολύ περισσότερα. Μπορούμε συνεπώς να υποθέσουμε με συντηρητικές εκτιμήσεις ότι, κατά μέσο όρο, οι συνδρομητές για κάθε γυμναστήριο της Αττικής ανέρχονται σε 200 άτομα, πράγμα που σημαίνει ότι στην Αττική υπάρχουν 60.000 αθλούμενα μέλη-συνδρομητές ($300 \times 200 \text{ άτομα}$). Στην υπόλοιπη χώρα, μπορούμε να υποθέσουμε ότι οι αθλούμενοι-συνδρομητές είναι κατά μέσο όρο 150 άτομα κατά γυμναστήριο, οπότε έχουμε 45.000 συνδρομητές ($300 \times 150 \text{ άτομα}$). Τέλος, αν υποθέσουμε ότι στα μικρού μεγέθους-παράνομα γυμναστήρια αθλούνται κατά μέσο όρο 100 μέλη κατά γυμναστήριο, έχουμε άλλα 60.000 μέλη ($600 \times 100 \text{ άτομα}$). Έτσι, ο συνολικός αριθμός των αθλουμένων στα ιδιωτικά γυμναστήρια όλης της χώρας ανέρχεται σε 165.000 άτομα περίπου.

Όσον αφορά τώρα τα έσοδα των ιδιωτικών γυμναστηρίων, αυτά αποτελούνται από το ποσό της εγγραφής των νέων μελών και τις μηνιαίες συνδρομές. Για τα γυμναστήρια της Αττικής, η εγγραφή κυμαίνεται από 0-15.000 δρχ., ενώ οι συνδρομές είναι κατά μέσο όρο 10.000 δρχ. και αντιστοιχούν συνήθως σε δύο βασικά προγράμματα, δηλαδή σουηδικής ή αεροβικής γυμναστικής και χρήσης αθλητικών οργάνων. Σε ετήσια βάση, οι συνδρομές ανέρχονται σε 100.000 δρχ., δεδομένου ότι τα γυμναστήρια λειτουργούν συνήθως 10 μήνες το χρόνο (δηλαδή τα περισσότερα κλείνουν Ιούλιο και Αύγουστο).

Για τα γυμναστήρια της υπόλοιπης χώρας το ύψος των εγγραφών και συνδρομών κυμαίνεται σε κάπως χαμηλότερα επίπεδα. Οι μηνιαίες συνδρομές, για τα δύο βασικά προγράμματα που αναφέραμε παραπάνω, κυμαίνονται γύρω στις 7.000 - 8.000 δρχ. Τέλος, οι μηνιαίες συνδρομές στα μικρά (και χωρίς άδεια λειτουργίας) γυμναστήρια, που συνήθως παρέχουν μόνο τη χρήση αθλητικών οργάνων, κυμαίνονται γύρω στις 4.000 - 5.000 δρχ.

Με δεδομένα τα παραπάνω, μπορούμε να έχουμε μια συντηρητική εκτίμηση για τα ετήσια ακαθάριστα έσοδα (τζίρο) των ιδιωτικών γυμναστηρίων όλης της χώρας, που ταυτόχρονα αποτελούν και την ετήσια ιδιωτική δαπάνη για άθληση. Έτσι, υπολογίζοντας τα ετήσια έσοδα μόνο από τις συνδρομές και όχι τις εγγραφές, για μεν την Αττική έχουμε 6 δισ. δρχ. (60.000 μέλη x 100.000 δρχ.), για την υπόλοιπη χώρα 3,6 δισ. δρχ. (45.000 μέλη x 80.000 δρχ.), ενώ για τα μικρά-παράνομα γυμναστήρια 3 δισ. δρχ. (60.000 μέλη x 50.000 δρχ.). Άρα, η συνολική ετήσια δαπάνη για άθληση στα γυμναστήρια όλης της χώρας εκτιμάται γύρω στα 12,6 δισ. δρχ. Θα πρέπει να σημειώσουμε, επίσης, ότι οι συνδρομές στα γυμναστήρια επιβαρύνονται με ΦΠΑ που πρόσφατα αυξήθηκε από 8% σε 18%. Τέλος, εννοείται ότι τα ιδιωτικά γυμναστήρια δεν επιχορηγούνται καθόλου από την ΓΓΑ ή από άλλο φορέα.

Όσον αφορά τώρα τα έξοδα των γυμναστηρίων, αυτά αποτελούνται από τις αμοιβές προσωπικού (περίπου 40%) και τις λειτουργικές δαπάνες (περίπου 60%), οι οποίες αποτελούνται από ενοίκια, καθώς και δαπάνες ρεύματος, νερού, τηλεφώνου κλπ. Με δεδομένο το γεγονός ότι, κατά μέσο όρο, οι δαπάνες αποτελούν το 50% περίπου των ακαθάριστων εσόδων, έχουμε για το σύνολο της χώρας περίπου 2,5 δισ. δρχ. για αμοιβές προσωπικού των γυμναστηρίων και 3,8 δισ. δρχ. για λειτουργικές δαπάνες.

Ο εξοπλισμός των γυμναστηρίων σε αθλητικές εγκαταστάσεις και όργανα κυμαίνεται, κατά περίπτωση, μεταξύ 10-20 εκατ. δρχ. κατά γυμναστήριο. Στο παρελθόν (δηλαδή πριν από μια δεκαετία), ένα πολύ σημαντικό ποσοστό του επενδεδυμένου εξοπλισμού των ολιγάριθμων τότε γυμναστηρίων ήταν εισαγόμενο, ενώ εδώ και μερικά χρόνια έχουν αναπτυχθεί ορισμένες αξιόλογες ελληνικές παραγωγικές μονάδες, οι

οποίες είναι βέβαια ΜΜΕ, αλλά με δεδομένη τη μικρή σχετικά εγχώρια αγορά, ικανοποιούν ολοένα και μεγαλύτερο μέρος της εγχώριας ζήτησης και έτσι υποκαθιστούν τις αντίστοιχες εισαγωγές. Δεδομένου μάλιστα ότι οι σημερινές τιμές των παραγόμενων στην Ελλάδα αθλητικών εγκαταστάσεων και οργάνων είναι πολύ χαμηλότερες των αντίστοιχων εισαγόμενων (συνήθως στο 50% ή και χαμηλότερα), τα περισσότερα γυμναστήρια σήμερα έχουν επενδεδυμένο εξοπλισμό σχεδόν κατά 100% ελληνικής παραγωγής.

Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι στην περίοδο 1990-1992, εξαιτίας της εφαρμοζόμενης αυστηρής σταθεροποιητικής πολιτικής, υπήρξε μείωση του τζίρου των γυμναστηρίων κατά 35% περίπου, ενώ ταυτόχρονα υπάρχει και μία σειρά προβλημάτων-αντικινήτρων θεσμικού χαρακτήρα που και αυτά πλήττουν τον κλάδο και δημιουργούν σοβαρούς κινδύνους για τη συνέχιση της λειτουργίας ή ακόμα και αυτή την επιβίωση των γυμναστηρίων.

Τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα ο κλάδος είναι τα εξής:

- α. Ο ΦΠΑ που επιβαρύνει τις συνδρομές των αθλουμένων στα γυμναστήρια αυξήθηκε πρόσφατα από 8% σε 18%.
- β. Με πρόσφατη ρύθμιση, έγινε υποχρεωτική η εγγραφή των γυμναστηρίων στα οικεία Επιμελητήρια.
- γ. Λειτουργούν πάρα πολλά παράνομα γυμναστήρια, χωρίς άδεια λειτουργίας και χωρίς πτυχιούχους γυμναστές, τα οποία ανταγωνίζονται αθέμιτα τα νόμιμα γυμναστήρια. Όπως αναφέραμε παραπάνω, τα παράνομα γυμναστήρια σε όλη τη χώρα είναι περίπου όσα και τα νόμιμα.
- δ. Σοβαρό πρόβλημα άρχισε να γίνεται πρόσφατα και η έλλειψη νερού για τα ντους, σάουνες κλπ. των γυμναστηρίων, δεδομένου ότι η ΕΥΔΑΠ δεν έχει προβεί σε καμία ειδική ρύθμιση, όπως έχει ζητηθεί από το Σύλλογο Ιδιοκτητών Γυμναστηρίων.
- ε. Τέλος, ένα άλλο σοβαρότατο πρόβλημα αποτελεί το ύψος ενοικίων των γυμναστηρίων, δεδομένου ότι οι ρυθμίσεις για απελευθέρωση

θα καταστήσουν απαγορευτικό το κόστος λειτουργίας των περισσότερων γυμναστηρίων που δεν έχουν ιδιόκτητες αίθουσες, ούτε φυσικά μπορούν να δανειοδοτηθούν για την κατασκευή ιδιόκτητων αιθουσών. Σε περίπτωση π.χ. που το ενοίκιο διπλασιάζεται, είναι αδύνατο να αυξήσουν το ύψος των συνδρομών κατά 100%, γιατί αυτό θα συνεπάγονταν κατακόρυφη μείωση του αριθμού των αθλούμενων συνδρομητών. Έτσι, αίτημα του Συλλόγου Ιδιοκτητών Γυμναστηρίων είναι να ισχύσει και για τις αίθουσες γυμναστηρίων το ειδικό καθεστώς που ισχύει για τις αίθουσες γηροκομείων, νοσοκομείων κλπ. Δηλαδή, να μην εφαρμοστεί ο πρόσφατος Νόμος 2041/1992, αλλά να επανέλθει σε ισχύ ο Νόμος 813/1978.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

6.1. Δαπάνες παρακολούθησης αγώνων

Στην κατηγορία αυτή των δαπανών περιλαμβάνονται τα εισιτήρια ποδοσφαίρου και στίβου, των οποίων η συνολική αξία ανήλθε κατά το 1992 στο ποσό των 3,2 δισ. δρχ., σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΥΠΕΘΟ - Εθνικοί Λογαριασμοί. Επίσης περιλαμβάνονται τα εισιτήρια του μπάσκετ (επαγγελματικού και ερασιτεχνικού), η συνολική αξία των οποίων ανήλθε κατά το ίδιο έτος στο ποσό των 800 εκατ. δρχ., σύμφωνα με εκτιμήσεις της Ένωσης Συλλόγων Αμειβόμενων Καλαθοσφαιριστών (ΕΣΑΚ) και της Ελληνικής Ομοσπονδίας Καλαθοσφαίρισης (ΕΟΚ). Στα πιο πάνω ποσά περιλαμβάνεται και ο ΦΠΑ.

Σε αυτή την κατηγορία των δαπανών δεν περιλαμβάνονται, λόγω έλλειψης στοιχείων, οι εισπράξεις εισιτηρίων των υπόλοιπων αθλημάτων, οι οποίες λόγω του μικρού αριθμού των θεατών και της μικρής συχνότητας των αγώνων δεν συνεισφέρουν σημαντικά ποσά ικανά να επηρεάσουν αισθητά το συνολικό μέγεθος της κατηγορίας αυτής των δαπανών.

6.2. Δαπάνες συμμετοχής στους αγώνες

Στην κατηγορία αυτή των δαπανών έχουν συμπεριληφθεί οι εγγραφές/συνδρομές των μελών, οι δαπάνες προμήθειας των απαραίτητων για τους αγώνες εφοδίων και αθλητικών οργάνων, οι δαπάνες ένδυσης και υπόδησης για άθληση και οι δαπάνες μετακίνησης των παικτών.

Οι συνδρομές των μελών των αθλητικών σωματείων τα οποία επιχορηγούνται από την ΓΓΑ έχει εκτιμηθεί, από τις απαντήσεις στα ερωτηματολόγια που εστάλησαν, ότι ανέρχονται για το 1992 στο ποσό των 2,05 δισ. δρχ., συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ.

Η αξία του απαραίτητου εξοπλισμού και της ένδυσης/υπόδησης για άθληση έχει εκτιμηθεί προσεγγιστικά από τα στοιχεία των μηχανογραφημένων καταστάσεων του εξωτερικού εμπορίου και της παραγωγής της ΕΣΥΕ, με την υπόθεση ότι το ύψος των αποθεμάτων παραμένει σταθερό για μια μεγάλη χρονική περίοδο. Σύμφωνα με αυτές τις εκτιμήσεις, το ύψος της αξίας του εξοπλισμού για το 1992 ανήλθε σε 7,5 δισ. δρχ., ενώ της ένδυσης και υπόδησης για άθληση, σε 45,3 δισ. δρχ.

Τέλος, με εκτιμήσεις που προέκυψαν από τις απαντήσεις που έδωσαν τα επαγγελματικά σωματεία στα ερωτηματολόγια, σχετικά με τις δαπάνες για οδοιπορικά το 1992, αυτά ανήλθαν στο ποσό των 4,4 δισ. δρχ.

Όσον αφορά τα ιδιωτικά γυμναστήρια εκτιμήθηκε, μετά από επίσκεψεις που έγιναν στα μεγαλύτερα από αυτά, ότι οι συνδρομές των μελών τους ανέρχονται για το 1992 στο ποσό των 12,6 δισ. δρχ., συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ.

6.3. Δαπάνες για την αθλητική ενημέρωση

Στην κατηγορία αυτή των δαπανών συμπεριλαμβάνονται μόνο οι δαπάνες για την αγορά των αθλητικών εφημερίδων και περιοδικών, οι οποίες, σύμφωνα με στοιχεία που εδόθησαν από τα πρακτορεία εφημερίδων και περιοδικών του Αθηναϊκού Τύπου, ανήλθαν για το 1992 στο ποσό των 4,4 δισ. δρχ. Στις δαπάνες για αθλητική ενημέρωση δεν περιλαμβάνονται οι δαπάνες της τηλεόρασης λόγω έλλειψης σχετικών στοιχείων.

6.4 Δαπάνες για τα τυχερά παιχνίδια

Στην κατηγορία αυτή των δαπανών υπάγονται οι δαπάνες που γίνονται για τα παιχνίδια του ΟΠΑΠ, ΠΡΟΠΟ και ΛΟΤΤΟ, καθώς και για τον Ιππόδρομο. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΥΠΕΘΟ η ιδιωτική κατανάλωση για τυχερά παιχνίδια είναι σημαντική και για το 1992 ανέρχεται στο ποσό των 127,2 δισ. δρχ. Στον Πίνακα 6.1 παρουσιάζεται η ιδιωτική κατανάλωση για τον αθλητισμό στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένης της

δαπάνης για τα τυχερά παιχνίδια λόγω της σημαντικής επίπτωσης που έχουν τα κονδύλια αυτά στη διαμόρφωση της συνολικής δαπάνης.

Οι προαναφερθείσες κατηγορίες δαπανών που εμφανίζονται στον Πίνακα 6.1 αντιστοιχούν μόνο σε εκείνες τις δραστηριότητες που συναρτώνται άμεσα με αθλητικές δραστηριότητες. Υπάρχουν όμως άλλες δαπάνες για δραστηριότητες οι οποίες δεν διακρίνονται ξεκάθαρα εάν γίνονται για αθλητικούς σκοπούς και, επομένως, είναι δύσκολο να εκτιμηθούν, τουλάχιστον για τα ελληνικά δεδομένα. Τέτοιες δαπάνες είναι:

- τα έξοδα ταξιδίων για παρακολούθηση αγώνων, τα οποία μπορεί να συνδυάζονται και με άλλους μη αθλητικούς σκοπούς, όπως π.χ τουριστικούς,
- οι τροφές και τα ποτά που καταναλώνονται κατά τη διάρκεια των αγώνων, όπου δεν μπορεί κανείς να αποφανθεί εάν η κατανάλωση αυτών έχει σχέση με το θέαμα ή αποτελεί απλά αναγκαία διατροφή,
- τα μέσα μαζικής ενημέρωσης τα οποία δεν μεταδίδουν μόνο αθλητικά γεγονότα, και
- η εκπαίδευση για την οποία δεν υπάρχει σαφής διάκριση εάν γίνεται για αθλητικούς σκοπούς ή για διατήρηση καλής φυσικής κατάστασης.

Στον Πίνακα 6.2 παρουσιάζονται διάφορες κατηγορίες δαπανών που αφορούν τον αθλητισμό και ο τρόπος που χειρίζονται τις δαπάνες αυτές στον προσδιορισμό της ιδιωτικής κατανάλωσης για τον αθλητισμό μερικές χώρες - μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, δεν υπάρχει ενιαία αντιμετώπιση του θέματος. Έτσι, υπάρχουν χώρες που συμπεριλαμβάνουν στην ιδιωτική κατανάλωση για τον αθλητισμό όλα τα είδη των προαναφερθεισών αμφισβητούμενων κατηγοριών (όπως Βέλγιο - Φλαμανδοί), άλλες χώρες που δεν συμπεριλαμβάνουν καμία κατηγορία (όπως Δανία, Ισλανδία) και άλλες

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.1

Η ιδιωτική κατανάλωση για αθλητισμό στην Ελλάδα, 1992

Δαπάνες	Εκατ. δρχ.
<u>Παρακολούθηση αγώνων</u>	
Εισιτήρια	4.000
<u>Συμμετοχή στους αγώνες</u>	
Συνδρομές μελών	14.645
Εφόδια	7.492
Ένδυση - υπόδηση για άθληση	45.277
Οδοιπορικά	4.400
<u>Αθλητική ενημέρωση</u>	
Αθλητικές εφημερίδες και περιοδικά	4.039
Σύνολο	79.853
<u>Τυχρά παιχνίδια (ΟΠΑΠ, Ιππόδρομος)</u>	127.187
Γενικό Σύνολο	207.040

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.2

Είδη ιδιωτικών δαπανών που περιλαμβάνονται ή μη στον προσδιορισμό της ιδιωτικής κατανάλωσης για τον αθλητισμό σε διάφορες χώρες-μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

Χώρα	Ταξίδια	Τροφές και ποτά	Μέσα ενημέρωσης	Εκπαίδευση
Βέλγιο Φλαμανδών	ν	ν	ν	ν
Γαλλία	ν	ε.σ.	ε.σ.	ε.σ.
Δανία	ο	ο	ο	ο
Φιλανδία	ν	ο	ν	ο
Γερμανία	ο	ο	ο	ε.σ.
Ισλανδία	ο	ο	ο	ο
Ολλανδία	ν	ν	ν	ο
Πορτογαλία	ο	ο	ο	ν
Αγγλία	ν	ο	ν	ν

ν = περιλαμβάνονται, ο = δεν περιλαμβάνονται, ε.σ. = δεν υπάρχουν στοιχεία.

χώρες που συμπεριλαμβάνουν ορισμένες κατηγορίες είτε γιατί θεωρούν ότι αυτές έχουν άμεση σχέση με τον αθλητισμό, είτε γιατί μόνο γι' αυτές υπάρχουν επαρκή στοιχεία για την εκτίμησή τους¹.

Στον Πίνακα 6.3 παρουσιάζεται η εγχώρια ιδιωτική κατανάλωση για ορισμένες επιλεγμένες κατηγορίες αγαθών, αφού αφαιρέθηκαν τα κονδύλια που είναι σχετικά με τον αθλητισμό από τις ορισμένες κατηγορίες (π.χ. υπηρεσίες αναψυχής και διασκέδασης, βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά). Όπως φαίνεται η ιδιωτική κατανάλωση για τον αθλητισμό συμπεριλαμβανομένων και των τυχερών παιχνιδιών (ΟΠΑΠ, Ιππόδρομος) καταλαμβάνει τη δέκατη θέση μεταξύ των πιο πάνω επιλεγμένων κατηγοριών δαπανών και απορροφά το 1,9% της συνολικής εγχώριας ιδιωτικής κατανάλωσης. Από άποψη μεγέθους δαπάνης μπορεί να συγκριθεί με τις δαπάνες για ατομικό ευπρεπισμό, ψωμί και άλλα δημητριακά. Χωρίς τα τυχερά παιχνίδια η καταναλωτική δαπάνη για αθλητικές δραστηριότητες απορροφά μόλις το 0,7% της συνολικής εγχώριας ιδιωτικής κατανάλωσης.

¹. Council of Europe, Sport, The Economic Impact and Importance of Sport: A European Sport Study, υπό Jones, H. G, Strasbourg, 1989.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.3

Εγχώρια ιδιωτική κατανάλωση για ορισμένες κατηγορίες αγαθών
1992*

Εγχώρια ιδιωτική κατανάλωση	Εκατ.δρχ.	%
Ένδυση και υπόδηση	841.642	7,6
Εστιατόρια, καφενεία και ξενοδοχεία	714.781	6,5
Αναψυχή, διασκέδαση, εκπαίδευση και μόρφωση	488.950	4,4
- Υπηρεσίες αναψυχής, διασκέδασης και μόρφωσης	83.244	0,7
- Βιβλία, εφημερίδες και περιοδικά	103.348	0,9
Αγορά ιδιωτικών μέσων μεταφοράς	537.287	4,9
Δαπάνες υγείας	429.607	3,9
Καπνός	423.023	3,8
Οινοπνευματώδη ποτά	328.870	3,0
Θέρμανση και φωτισμός	276.159	2,5
Ατομικός ευπρεπισμός	217.489	2,0
Ψωμί και άλλα δημητριακά	208.554	1,9
Ιδιωτική κατανάλωση για αθλητισμό (περιλαμβάνονται και τα τυχερά παιχνίδια)	207.040	1,9
Μη οινοπνευματώδη ποτά	125.816	1,1
Έπιπλα, χαλιά κλπ.	92.000	0,8
Ιδιωτική κατανάλωση για αθλητισμό (χωρίς τα τυχερά παιχνίδια)	79.850	0,7
Καφές, τσάι, κακάο	35.445	0,3
Σύνολο εγχώριας ιδιωτικής κατανάλωσης	11.035.916	100,0

* Εκτιμήσεις.

Πηγή: ΥΠΕΘΟ, Εθνικοί Λογαριασμοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΕΣ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

7.1. Γενικά

7.1.1. Εισαγωγή

Παρά τη σημαντική συμβολή του αθλητισμού σε όλους σχεδόν τους τομείς της οικονομίας δεν είχε επιχειρηθεί μέχρι τα μέσα σχεδόν της προηγούμενης δεκαετίας καμία συστηματική έρευνα οικονομικής αξιολόγησης του κλάδου. Μόλις το 1984 στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης συγκροτήθηκε μια Επιτροπή για την Ανάπτυξη του Αθλητισμού, η οποία αποφάσισε να αναθέσει στην Αγγλία την εκπόνηση μελέτης για τη συμβολή του αθλητισμού στην οικονομία των χωρών μελών. Τα συμπεράσματα αυτής της μελέτης δημοσιεύτηκαν στην 'Εκθεση Jones¹.

Το Σεπτέμβριο του 1992 το Συμβούλιο της Ευρώπης ανέθεσε στη Γαλλία νέα μελέτη με θέμα: "The Economic Importance of Sport in Europe: Financing and Economic Impact" ως συνέχεια της μελέτης Jones και με την εμπειρία της μελέτης αυτής. Τα κυριότερα σημεία των δύο αυτών μελετών παρουσιάζονται πιο κάτω.

7.1.2. 'Εκθεση Jones

Στο πρόγραμμα αυτό συμμετείχαν: το Βέλγιο, η Δανία, η Φιλανδία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ισλανδία, η Ολλανδία, η Πορτογαλία και η Αγγλία και κάθε χώρα ανέλαβε τη σύνταξη εθνικής μελέτης.

Αντικειμενικός σκοπός της προσπάθειας της ερευνητικής ομάδας της Αγγλίας υπό τον καθηγητή Jones ήταν να αξιοποιηθούν τα στοιχεία των εθνικών μελετών, να δοθεί μια διεθνής διάσταση στην ανάλυση των εθνικών μελετών και να γίνουν συγκρίσεις μεταξύ των χωρών.

¹. Council of Europe, Sport, The Economic Impact and Importance of Sport: A European Study, υπό Jones, H. G., Strasbourg, 1989.

Η πρώτη αυτή προσέγγιση αντιμετώπισε δυσκολίες γιατί:

- Η μεθοδολογική προσέγγιση της μελέτης του θέματος δεν υπήρξε ενιαία, επειδή το διαθέσιμο στατιστικό υλικό κάθε χώρας διέφερε ως προς την ομοιογένεια των πηγών και την ποιότητα, ενώ πολλές φορές ήταν ελλιπές ή χρειάστηκε να γίνουν εκτιμήσεις από τους μελετητές.
- Υπήρξαν πολλά προβλήματα ακόμη και ως προς τον προσδιορισμό της έννοιας του αθλήματος ή της αθλητικής δραστηριότητας¹.
- Υπήρξαν προβλήματα στον προσδιορισμό της αντίστοιχης διάρθρωσης του εισοδήματος και των δαπανών, λόγω ύπαρξης πολλών ασαφειών για τα είδη των δαπανών που πρέπει να συμπεριληφθούν (όπως δαπάνες ταξιδιού για την παρακολούθηση ή τη συμμετοχή στις αθλητικές δραστηριότητες, κατανάλωση τροφίμων και ποτών κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής των αγώνων, δαπάνη για την αγορά αθλητικών βιβλίων και περιοδικών, στοιχήματα και δαπάνες για σχολικό αθλητισμό). Για το λόγο αυτό οι έρευνες πολλών χωρών περιλαμβάνουν μόνο ορισμένα από τα έξοδα αυτά, ενώ θεωρούν ότι τα υπόλοιπα δεν έχουν σχέση με τον αθλητισμό ή δεν υπάρχουν αξιόπιστα στοιχεία.
- Οι οικονομίες των χωρών μελών διαφέρουν τόσο στα απόλυτα όσο και στα κατά κεφαλήν μεγέθη.
- Οι φορείς άσκησης αθλητικής πολιτικής των χωρών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα διαφέρουν. Σε ορισμένες χώρες, όπως το

¹. Υιοθετήθηκε η σχετική ταξινόμηση που έγινε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το 1980, σύμφωνα με την οποία στα αθλήματα περιλαμβάνονται:

- Ανταγωνιστικά παιχνίδια και αθλήματα, τα οποία πρέπει να γίνονται με ορισμένους όρους και προδιαγραφές.
- Αθλοπαιδιές που απαιτούν ειδικούς αγωνιστικούς χώρους.
- Δραστηριότητες αισθητικής, που περιλαμβάνουν δραστηριότητες κατά τις οποίες οι συμμετέχοντες ενδιαφέρονται μόνο για τη σωματική τους κατάσταση (π.χ. ρυθμική γυμναστική, κολύμβηση κλπ.).
- Δραστηριότητες υγιεινής και φυσικής κατάστασης.

Βέλγιο, την Ολλανδία, την Πορτογαλία και την Αγγλία, κυριαρχεί ο κρατικός τομέας, ενώ σε άλλες, όπως στη Δανία, τη Φιλανδία, τη Γερμανία και την Ισλανδία, ο εθελοντικός τομέας παρουσιάζει μεγαλύτερη δραστηριοποίηση. Επομένως οι χρηματοδοτικές ροές μεταξύ των τομέων παρουσιάζουν σημαντικές αποκλίσεις.

Όσον αφορά τη μεθοδολογία, μερικές χώρες υιοθέτησαν μακροοικονομική προσέγγιση (Βέλγιο-Φλαμανδοί, Φιλανδία, Γερμανία, Ολλανδία, Αγγλία), ενώ άλλες αντιμετώπισαν τη μελέτη από μικροοικονομική σκοπιά (Βέλγιο-Γαλλόφωνοι) ή κοινωνιολογική (Δανία, Πορτογαλία). Επομένως η μεθοδολογία διέφερε σημαντικά. Επιπλέον, για τη μακροοικονομική προσέγγιση χρησιμοποιήθηκαν διαφορετικές τεχνικές μέτρησης είτε μέσω των Εθνικών Λογαριασμών είτε μέσω των Πινάκων Εισροών-Εκροών.

Στη μακροοικονομική προσέγγιση της μελέτης έγινε προσπάθεια να καταμετρηθούν οι επιπτώσεις της αθλητικής δραστηριότητας στα συνολικά μεγέθη της οικονομίας (εθνικό εισόδημα, κατανάλωση, απασχόληση) και να γίνουν συγκρίσεις μεταξύ των χωρών ανάλογα με τον τρόπο οργάνωσης των αθλητικών δραστηριοτήτων. Στα πλαίσια αυτής της προσέγγισης προσδιορίστηκαν οι εξής τομείς των οποίων εξετάστηκαν οι χρηματοοικονομικές ροές:

- Κρατικός τομέας.
- Τοπική Αυτοδιοίκηση.
- Εμπορικός τομέας (ιδιωτικά κερδοσκοπικά σωματεία, βιομηχανίες παραγωγής ένδυσης/υπόδησης κλπ.).
- Εμπορικές δραστηριότητες που δεν έχουν άμεση σχέση με την άθληση (διαφημίσεις, χορηγίες κλπ.).
- Καταναλωτικός τομέας.
- Εθελοντικός τομέας (ερασιτεχνικά σωματεία και ομοσπονδίες).
- Τομέας εξωτερικού (προσδιορίζεται από τις εισαγωγές που αποτελούν εισόδημα για τους αλλοδαπούς και από τις εξαγωγές που αποτελούν έξοδα για τους αλλοδαπούς).

Στη μικροοικονομική προσέγγιση ιδιαίτερη σημασία δόθηκε στην κατανομή της δαπάνης για τον αθλητισμό μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών αθλουμένων ανάλογα με τη συχνότητα που συμμετέχουν στις αθλητικές δραστηριότητες (Γαλλόφωνοι-Βέλγιο) ή στις επιπτώσεις που έχει η κατασκευή αθλητικών εγκαταστάσεων σε μία περιοχή και το εισόδημα που δημιουργεί.

Στις κοινωνιολογικές μελέτες για τον αθλητισμό το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε στη λειτουργία του εθελοντικού τομέα από άποψη χρηματοδότησης, μεγέθους, εισοδήματος και δαπάνης.

A. Μακροοικονομική προσέγγιση- Μελέτη της Αγγλίας

Παράδειγμα μελέτης στην οποία υιοθετήθηκε η μακροοικονομική προσέγγιση μπορεί να θεωρηθεί η μελέτη της Αγγλίας¹. Η διάρθρωση των αθλημάτων στη χώρα αυτή έχει έντονο κρατικό χαρακτήρα και η μελέτη επικεντρώνεται στην ανάλυση της οικονομικής δραστηριότητας κατά τομείς. Οι κυριότερες πηγές εσόδων του κρατικού τομέα από τον αθλητισμό είναι:

- Ο φόρος προστιθεμένης αξίας που πληρώνεται από τους συμμετέχοντες στα αθλήματα και τους φιλάθλους.
- Οι έμμεσοι φόροι κατανάλωσης για αθλητικά είδη και οι φόροι επί των προγνωστικών και στοιχημάτων.
- Οι φόροι εισοδήματος των απασχολούμενων στον αθλητισμό.
- Οι φόροι επί των κερδών των εμπορικών επιχειρήσεων αθλητικών ειδών.
- Τα σιδηροδρομικά εισιτήρια για τη μεταφορά αθλητών.

Η διάρθρωση του εισοδήματος από αθλητικές δραστηριότητες του κρατικού τομέα της Αγγλίας το 1990 παρουσιάζεται στον Πίνακα 7.1.

¹. Henley Center, The Economic Impact of Sport in the United Kingdom in 1990, July 1992.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.1

Έσοδα του αγγλικού Δημοσίου από αθλητικές δραστηριότητες, 1990

(Εκατ. στερλίνες)

Πηγή	Αξία	%
Φόρος προστιθεμένης αξίας	984	27
Έμμεσοι φόροι κατανάλωσης και προγνωστικά	468	13
Φόροι εισοδήματος	1.738	49
Φόροι επί των κερδών	332	10
Σιδηροδρομικά εισιτήρια	34	1
Σύνολο	3.556	100

Πηγή: Henley Center, The Economic Impact of Sport in the United Kingdom in 1990, July 1992.

Από τον Πίνακα 7.1 φαίνεται ότι η κυριότερη πηγή εσόδων από αθλητικές δραστηριότητες στην Αγγλία είναι οι φόροι εισοδήματος των απασχολούμενων στον εμπορικό τομέα των αθλητικών ειδών. Τα έσοδα από τα προγνωστικά και τα στοιχήματα αποτελούν μόνο το 13% των συνολικών εσόδων.

Στον Πίνακα 7.2, αναλύονται οι δαπάνες για αθλητικούς σκοπούς του κρατικού τομέα της Αγγλίας το έτος 1990.

Από τον Πίνακα 7.2, παρατηρούμε ότι από τα έξοδα του κρατικού τομέα της Αγγλίας για αθλητικούς σκοπούς τα 87% αποτελούν μεταβιβάσεις, ενώ το 13% διοχετεύεται στην πληρωμή των συντελεστών παραγωγής των αθλητικών δραστηριοτήτων.

Στον Πίνακα 7.3 συνοψίζονται τα αποτελέσματα από την ανάλυση του εισοδήματος του εθελοντικού τομέα στην Αγγλία. Στη διαμόρφωση του εισοδήματος αυτού παρατηρείται ότι οι ακαθάριστες εισπράξεις από τα κυλκεία, μπαρ κλπ. συμμετέχουν με ένα υψηλό ποσοστό 47,5%, αν και η κατηγορία αυτή δεν θεωρείται ότι αποτελεί οικονομική δραστηριότητα αποκλειστικά εμπλεκόμενη με τον αθλητισμό. Ακολουθούν οι

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.2

Δαπάνες του αγγλικού Δημοσίου για αθλητικούς σκοπούς, 1990

(Εκατ. στερλίνες)

Προορισμός	Αξία	%
Μεταβιβάσεις (transfers)	463	87
- επιχορηγήσεις σε ερασιτεχνικά σωματεία	55	11
- επιχορηγήσεις στην τοπική αυτοδιοίκηση για έξοδα που αφορούν:		
τα αθλήματα	143	27
την αθλητική εκπαίδευση	173	32
την ίδρυση σωματείων κλπ.	38	7
τις ενώσεις ποδοσφαιρικών σωματείων	20	4
- επιχορηγήσεις προς εργαζομένους στον κρατικό τομέα για θέματα αθλητισμού	34	6
Έξοδα συντελεστών	70	13
- μισθοί και άλλες εισροές στα σωματεία	27	4
- λοιπές δαπάνες	48	9
Σύνολο	533	100

Πηγή: Henley Center, The Economic Impact of Sport in the United Kingdom in 1990, July 1992.

κατηγορίες συνδρομές μελών/αγορά εισιτηρίων με ποσοστό 31,9% και ακολουθούν τα λαχεία/τυχερά παιχνίδια με 9,1%. Στην κατηγορία Λοιπά εκτός των άλλων περιλαμβάνονται και οι κρατικές επιχορηγήσεις που αποτελούν όμως πολύ μικρό ποσοστό, 4,7% του συνόλου.

Από τα πιο πάνω προκύπτει το συμπέρασμα ότι ο κρατικός τομέας στην Αγγλία χρηματοδοτείται κυρίως από τους φόρους που προβλέπονται για τον αθλητισμό από το φόρο εισοδήματος, ενώ δεν συμμετέχει πολύ στη χρηματοδότηση του εθελοντικού τομέα. Θα πρέπει εδώ να αναφερθεί ότι το τμήμα εκείνο του εισοδήματος του τομέα αυτού που προέρχεται από τα προγνωστικά διατίθεται αποκλειστικά στα ποδοσφαιρικά σωματεία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.3

Ανάλυση του εισοδήματος του εθελοντικού τομέα
της Αγγλίας κατά πηγή προέλευσης, 1990

(Εκατ. στερλίνες)

Πηγή προέλευσης	Αξία	%
Συνδρομές μελών/αγορά εισιτηρίων	800	31,9
Εξοπλισμός		
Διαφημίσεις, χορηγία	11	0,4
Λαχεία, τυχερά παιχνίδια	66	2,6
Εισπράξεις κυλικείων, μπαρ	229	9,1
	1.190	47,5
Σύνολο	2.296	91,7
Λοιπά		
Κρατικές επιχορηγήσεις	209	8,3
	117	4,8
Γενικό Σύνολο	2.505	100,0

Πηγή: Henley Center, The Economic Impact of Sport in the United Kingdom in 1990, July 1992.

B. Μικροοικονομική προσέγγιση

Δύο μελέτες υιοθέτησαν τη μικροοικονομική προσέγγιση. Στην πρώτη το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε στην κατανομή των δαπανών που αφορούν τις αθλητικές δραστηριότητες μεταξύ διαφόρων κατηγοριών αθλουμένων (ανάλογα με τη συχνότητα συμμετοχής τους). Στη δεύτερη εξετάζονται οι οικονομικές επιπτώσεις που προκύπτουν από την κατασκευή ενός αθλητικού κέντρου σε μια περιοχή και τα εισοδήματα που δημιουργούνται μέσω του λεγόμενου "πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος".

Β.1. Μελέτη Βελγίου

Στη μελέτη του Βελγίου (Γαλλική Κοινότητα) οι αθλούμενοι κατατάσσονται σε 4 κατηγορίες: σε αυτούς που δεν έχουν συνεχή συμμετοχή (1 φορά το μήνα), σε αυτούς που έχουν ευκαιριακή συμμετοχή (1 φορά την εβδομάδα), σε αυτούς που έχουν τακτή συμμετοχή (2 φορές την εβδομάδα) και σε αυτούς που έχουν εντατική συμμετοχή (4 φορές την εβδομάδα).

Η κατανομή των συνολικών και των κατά κεφαλήν δαπανών κατά κατηγορία συμμετεχόντων στις αθλητικές δραστηριότητες παρουσιάζεται στον Πίνακα 7.4.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.4

Κατανομή των δαπανών κατά κατηγορίες συμμετεχόντων

	Συμμετοχή				
	Μη συνεχής	Ευκαι- ριακή	Τακτή	Εντατική	Σύνολο
Συνολική δαπάνη (δισ. βελγ. φράγκα)	5,2	9,1	11,4	21,3	47,0
%	12	19	24	45	100
Κατά κεφαλήν δαπάνη (χιλ. βελγ. φράγκα)	18,7	21,8	30,8	65,5	136,8

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 7.4, περίπου το μισό της καταναλωτικής δαπάνης που αφορά τον αθλητισμό προέρχεται από τα άτομα που συμμετέχουν εντατικά στις αθλητικές δραστηριότητες. Οι δαπάνες των ατόμων με εντατική και τακτή συμμετοχή (οι δύο δηλαδή κατηγορίες με την πιο ενεργή συμμετοχή στις αθλητικές δραστηριότητες), που αριθμούν το 50% των αθλουμένων, ανέρχονται στο 70% της συνολικής καταναλωτικής δαπάνης.

Ενδιαφέροντα είναι τα αποτελέσματα από την εξέταση των κατά κεφαλήν δαπανών. Οι αθλούμενοι με μη συνεχή συμμετοχή δαπανούν πάνω από το 1/4 του ποσού που δαπανούν οι συμμετέχοντες εντατικά στις

αθλητικές δραστηριότητες. Ομοίως, οι έχοντες ευκαιριακή και τακτή συμμετοχή δαπανούν το 1/3 και κάτω από το 1/2 αντίστοιχα, των δαπανών αυτών που συμμετέχουν εντατικά.

Στη συνέχεια εξετάστηκε η κατανομή των δαπανών για αθλητισμό κατά κατηγορία αθλουμένων και είδος δαπάνης και κατά φύλο και είδος δαπάνης, η οποία παρουσιάζεται στον Πίνακα 7.5.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.5

Κατανομή δαπανών για αθλητισμό κατά κατηγορία αθλουμένων, είδος δαπάνης και φύλο

Δαπάνες	Κατηγορία αθλουμένων (%)					
	Μη συνεχής	Ευκαιριακή	Τακτή	Εντατική	Άνδρες	Γυναίκες
Συνδρομές	5	5	3	2	3	4
Εγγραφές	9	22	19	23	17	27
Μεταφορικά	19	34	46	51	43	41
Αγώνες	12	7	9	7	10	5
Μαθήματα	4	3	3	3	3	4
Ένδυση	19	13	10	6	9	10
Εξοπλισμός	32	17	10	8	15	9

Από τον Πίνακα 7.5 παρατηρούμε ότι οι δαπάνες για μεταφορικά αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των συνολικών δαπανών για όλες τις κατηγορίες των αθλουμένων. Όσο περισσότερο εντατική είναι η συμμετοχή στις αθλητικές δραστηριότητες, τόσο μεγαλύτερα είναι τα μεταφορικά. Πάνω από το 50% των δαπανών των αθλουμένων εντατικά αφορά τα μεταφορικά, ενώ, ακόμα και στην κατηγορία αυτών που δεν έχουν συνεχή συμμετοχή στις αθλητικές δραστηριότητες, το 1/5 αφορά τις δαπάνες αυτές. Οι άνδρες δαπανούν αναλογικά περισσότερα από τις γυναίκες για εξοπλισμό και συμμετοχή σε αγώνες, ενώ οι γυναίκες αναλογικά περισσότερα σε εγγραφές. Αυτό φαίνεται να συσχετίζεται με το είδος των αθλημάτων στο οποίο συμμετέχει κάθε φύλο.

B.2. Οι επιδράσεις του πολλαπλασιαστή

Στη μακροοικονομική έρευνα της Αγγλίας εξετάστηκε η δυνατότητα υπολογισμού των πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων των αθλητικών δραστηριοτήτων για την εκτίμηση συνολικά της συμβολής του αθλητισμού στην οικονομία. Η εφαρμογή όμως του πολλαπλασιαστή σε εθνικό επίπεδο παρουσιάζει σημαντικές δυσκολίες. Εντούτοις η εφαρμογή του σε περιορισμένο επίπεδο, δηλαδή στην αποτίμηση των επιπτώσεων από την κατασκευή π.χ. ενός αθλητικού κέντρου στην οικονομία της περιοχής και ο υπολογισμός των πολλαπλασιαστικών επιδράσεων, είναι δυνατά.

Γ. Κοινωνιολογική προσέγγιση - Μελέτη της Δανίας

Αρκετές χώρες έχουν υιοθετήσει κοινωνιολογική προσέγγιση στην έρευνά τους για τη συμβολή του αθλητισμού στην εθνική οικονομία. Οι χώρες αυτές είναι η Δανία, η Ισλανδία και η Πορτογαλία. Η προσέγγιση αυτή δίνει έμφαση στη ροή των κεφαλαίων μεταξύ των διαφόρων τομέων και τη σχέση μεταξύ αυτών. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στη χρηματοδότηση των δημόσιων φορέων (κεντρικών ή τοπικών), στον εθελοντικό τομέα (voluntary sector), στην αυτονομία και στο μέγεθος του τομέα αυτού. Επομένως, βασικό προαπαιτούμενο κατά την προσέγγιση αυτή είναι ο καθορισμός της διάρθρωσης των αθλημάτων και η ανάλυση του εθελοντικού τομέα της κάθε χώρας.

Παράδειγμα μελέτης στην οποία έχει υιοθετηθεί η κοινωνιολογική προσέγγιση είναι η μελέτη της Δανίας, στην οποία ο αθλητισμός αντιμετωπίζεται με βάση τις πολιτιστικές επιδιώξεις και τις ιστορικές τάσεις. Η έρευνα αυτή, αντί να επικεντρώνεται στην αύξηση του εθνικού προϊόντος που προέρχεται από τον αθλητισμό, δίνει μεγαλύτερη έμφαση στις οικονομικές δομές και τις κοινωνικές μεταβολές που προκύπτουν.

Στη Δανία, το Υπουργείο Πολιτισμού είναι αρμόδιο για τα θέματα αθλητισμού. Το μεγαλύτερο μέρος της κρατικής χρηματοδότησης για τον αθλητισμό προέρχεται από τα έσοδα του "Tipsloven", του αντίστοιχου ΟΠΑΠ στην Ελλάδα. Οι αθλητικές ομοσπονδίες λαμβάνουν ένα σταθερό μέρος από το "Tipsloven", το οποίο αποτελεί ένα συνεχώς αυξανόμενο

τμήμα του εισοδήματός τους. Ο αθλητικός τομέας λαμβάνει το 71% από τα έσοδα του "Típsloven", το οποίο κατανέμεται ως εξής: 44% στις συνομοσπονδίες, 23% στην ένωση γυμναστικής και αθλημάτων, 18% στην ένωση γυμναστριών και νεότητας, 4% στην ομοσπονδία επαγγελματικών αθλημάτων, 2% στην ομοσπονδία ποδοσφαίρου και 7% στο Υπουργείο Πολιτισμού.

Οι δημόσιες δαπάνες για τα αθλητικά σωματεία και για αθλητικές εγκαταστάσεις, που κυρίως χρησιμοποιούνται από τα αθλητικά σωματεία σε επίπεδο περιφέρειας, έχουν ανέλθει από 1,3 δισεκ. DKr. το 1979 σε 1,8 δισεκ. DKr. το 1986 σε τρέχουσες τιμές. Λόγω της οικονομικής κρίσης μια σημαντική αλλαγή έχει γίνει στη διάρθρωση των επιχορηγήσεων κατά την περίοδο αυτή. Το 1979 οι επενδύσεις για αθλητικές εγκαταστάσεις ανήρχοντο στο 35% των συνολικών εξόδων, ενώ το 1986 η συμμετοχή αυτή έπεσε στο 15%. Το υψηλό επίπεδο της αθλητικής υποδομής που διαμορφώθηκε τα προηγούμενα χρόνια στη χώρα εξηγεί τις μειωμένες δαπάνες για επενδύσεις σε αθλητικές εγκαταστάσεις.

Ο Πίνακας 7.6 δίνει το εισόδημα όλων των σωματείων του εθελοντικού τομέα της Δανίας κατά το έτος 1986. Όπως φαίνεται από τον πίνακα, το εισόδημα του τομέα αυτού ανέρχεται σε 1,1 δισεκ. DKr., το οποίο προέρχεται από τα μέλη των σωματείων, συμβάλλουν κατά 52%, τις δημόσιες επιχορηγήσεις, κατά 26%, και άλλες πηγές χρηματοδότησης, κατά 22%. Σε αυτά τα μεγέθη δεν περιλαμβάνεται η ελεύθερη ή επιδοτούμενη είσοδος στις αθλητικές εγκαταστάσεις, η οποία εκτιμήθηκε σε 330 εκατ. DKr. Αν συμπεριληφθούν και αυτά, τότε η συμμετοχή των κρατικών επιχορηγήσεων διαμορφώνεται στο 44%, των μελών στο 40% και των λοιπών πηγών στο 16%.

Στη δεκαετία του 1970 οι κρατικές επιχορηγήσεις αυξήθηκαν σημαντικά και ο εθελοντικός τομέας εξαρτάται όλο και περισσότερο από τις κρατικές επιχορηγήσεις, οι οποίες αποτελούσαν περίπου το 50% των εσόδων του τομέα. Στη δεκαετία του 1980 οι επιχορηγήσεις αυτές λόγω οικονομικών περιορισμών μειώθηκαν και ο κρατικός και ο εθελοντικός τομέας οδηγήθηκε σε άλλες πηγές χρηματοδότησης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.6

Ανάλυση του εισοδήματος του εθελοντικού τομέα
της Δανίας κατά πηγή προέλευσης

(Εκατ. DKr.)

Πηγή	Αξία	%
- Εγγραφές μελών	519	49
- Άλλες πληρωμές μελών	37	3
- Επιχορηγήσεις από την Τ.Α. στους χρήστες των ιδιωτικών εγκαταστάσεων	212	20
- Άλλες δωρεές από την Τ.Α.	67	6
- Διαφημίσεις	85	8
- Εφόδια και υφάσματα	2	
- Τροφές και ποτά	10	1
- Φίλαθλοι	28	3
- Τυχικά παιχνίδια, Bingo	32	3
- Άλλα εισοδήματα	76	7
Σύνολο	1068	100

Πηγή: Riiskjaer 1986.

Οι δαπάνες των ερασιτεχνικών σωματείων παρουσιάζονται στον Πίνακα 7.7.

Οι πιο πάνω δαπάνες μπορούν να χωριστούν σε τρεις βασικές κατηγορίες: δαπάνες για αθλητικές εγκαταστάσεις, το 45% των συνολικών δαπανών, δαπάνες αθλητικών προγραμμάτων, το 43% των συνολικών δαπανών και λειτουργικές δαπάνες, το 8% των συνολικών δαπανών.

Ο μελετητής σημειώνει ότι, παρά τις σημαντικές οικονομικές αλλαγές που συνέβησαν - το 50% περίπου των δαπανών του εθελοντικού τομέα χρηματοδοτείται από κρατικούς πόρους - δεν εμποδίζεται η αυτονομία του τομέα.

7.1.3. Μελέτη της Γαλλίας

Τη μελέτη αυτή ανέλαβε να συντάξει ερευνητική ομάδα από το Πανεπιστήμιο του Παρισιού με επικεφαλής τον καθηγητή Wladimir Andreff. Στο πρόγραμμα αυτό συμμετείχαν οι εξής χώρες: Γαλλία, Γερμανία, Ελβετία, Βέλγιο, Αγγλία, Δανία, Ισπανία, Φιλανδία, Ιταλία, Ουγγαρία, Πορτογαλία και Σουηδία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.7

Δαπάνες του εθελοντικού τομέα της Δανίας

(Εκατ. DKr.)

Πηγή	Αξία	%
Εγκαταστάσεις	349	32
Εξοπλισμός	143	13
Εκπαίδευση	8	1
Αγώνες - Τουρνουά	250	23
Μεταφορικά	211	19
Διοίκηση	67	6
Συνδρομές	16	2
Άλλα έξοδα	45	4
Σύνολο	1089	100

Πηγή: Riiskjaer 1986.

Η προσέγγιση που υιοθέτησε η ερευνητική ομάδα της Γαλλίας ήταν διαφορετική από αυτήν που ακολούθησε η ομάδα της Αγγλίας στην Έκθεση Jones. Αντικειμενικός σκοπός της ήταν να αυξηθεί η ομοιογένεια και η συγκρισιμότητα των στοιχείων μεταξύ των χωρών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Για το λόγο αυτό συνέταξε ερωτηματολόγιο, με βάση το οποίο κάθε χώρα έπρεπε να παρέχει, όσο το δυνατόν, ίδια πληροφό-

ρηση. Οι ερευνητικές ομάδες των χωρών, αντί να αντλούν την πληροφόρησή τους από ήδη υπάρχουσες στη χώρα τους μελέτες, θα έπρεπε να επικεντρωθούν στη συγκέντρωση των απαραίτητων για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου στοιχείων.

Τα στοιχεία αυτά αφορούσαν:

- I. Τη χρηματοδότηση των αθλημάτων.
 - A. Πηγή χρηματοδότησης (κυβέρνηση, τοπική αυτοδιοίκηση, επιχειρήσεις, μέσα ενημέρωσης, νοικοκυριά).
 - B. Προορισμός της χρηματοδότησης (για αθλήματα υψηλού επιπέδου, για ειδικούς φορείς π.χ ομοσπονδίες, ενώσεις κλπ., για αθλητικές εγκαταστάσεις, για μεγάλα αθλητικά γεγονότα).
- II. Τη συμβολή του αθλητισμού στην οικονομία.
 - A. Η βιομηχανία αθλητικών ειδών (παραγωγή, κύκλος εργασιών κλπ.).
 - B. Προσδιορισμός της απασχόλησης στον αθλητισμό.
 - Γ. Προσδιορισμός του εθελοντικού τομέα (η οικονομική του σημασία και συχνότητα συμμετοχής).
- III. Τη συμμετοχή στις αθλητικές δραστηριότητες (κατά ηλικία, φύλο και κοινωνική θέση).

Τα βασικότερα συμπεράσματα της μελέτης ήταν:

- Η χρηματοδότηση του αθλητισμού από τον κρατικό τομέα κυμαίνεται μεταξύ των ποσών 38,5, 43,7 και 47 εκατ. \$ PPP¹, στην Ελβετία, το Βέλγιο (Γαλλική κοινότητα) και τη Σουηδία και των ποσών 1.066 και 1.2895 εκατ. \$ PPP στην Ιταλία και τη Γαλλία, αντίστοιχα.
- Η χρηματοδότηση του αθλητισμού από την τοπική αυτοδιοίκηση κυμαίνεται μεταξύ των ποσών 31, 170, και 224,3 εκατ. \$ PPP στην Ουγγαρία, το Βέλγιο (Γαλλική κοινότητα) και την Πορτογαλία

¹. Ισοτιμία αγοραστικής δύναμης του δολλαριού (purchasing power parity dollar, \$PPP).

και των ποσών 3.668,9 και 4.334,5 εκατ. \$ PPP στη Γερμανία και τη Γαλλία αντίστοιχα.

- Η χρηματοδότηση του αθλητισμού από τις επιχειρήσεις διαχωρίζει τις χώρες σε αυτές με χαμηλή χρηματοδότηση 24,5 και 26,8 εκατ. \$ PPP, όπως είναι το Βέλγιο (Φλαμανδική κοινότητα) και η Ουγγαρία αντίστοιχα, και στις χώρες με υψηλή χρηματοδότηση 1.026,2 εκατ. \$ PPP όπως είναι η Ιταλία.
- Υπάρχει μια γενική τάση η χρηματοδότηση του αθλητισμού από ιδιωτικούς φορείς να είναι μεγαλύτερη από την κρατική χρηματοδότηση. Η κρατική χρηματοδότηση κυμαίνεται μεταξύ των ποσών 87,8, 213,7 και 327,1 εκατ. \$ PPP για την Ουγγαρία, το Βέλγιο (Γαλλική Κοινότητα) και τη Δανία και των ποσών 3.788,7 και 5.624 εκατ. \$ PPP στην Αγγλία και τη Γερμανία αντίστοιχα. Η ιδιωτική χρηματοδότηση κυμαίνεται μεταξύ των ποσών 120,9, 509,4, και 615,8 εκατ. \$ PPP στην Ουγγαρία, τη Δανία και το Βέλγιο (Γαλλική Κοινότητα), και των ποσών 10.461,1, 13.871,6 και 17.322,8 εκατ. \$ PPP στην Ιταλία, την Αγγλία και τη Γερμανία αντίστοιχα. Η ιδιωτική χρηματοδότηση είναι πολλαπλάσια της δημόσιας σε όλες της χώρες-μέλη και κυμαίνεται από 1,4 φορές στην Ουγγαρία και 1,5 φορές στη Δανία μέχρι 6 φορές στην Ισπανία και 16 φορές στην Ελβετία.
- Η εθελοντική εργασία αποτιμώμενη σε αξία έχει μεγαλύτερη συμβολή στον αθλητισμό από εκείνη της κρατικής χρηματοδότησης στις τρεις σκανδιναβικές χώρες: 1,3 φορές στη Φιλανδία, 1,7 φορές στη Δανία και 3,8 φορές στη Σουηδία.
- Σχετικά με τη συμμετοχή της κρατικής χρηματοδότησης στο σύνολο της χρηματοδότησης μπορούμε να κατατάξουμε τις χώρες μέλη σε δύο ομάδες. Εκείνες όπου η δημόσια χρηματοδότηση υπολογίζεται πάνω από το 1/4 της συνολικής (Βέλγιο, Πορτογαλία, Γαλλία, Δανία, Ουγγαρία) και σε εκείνες όπου η δημόσια χρηματοδότηση είναι χαμηλότερη από το 1/5 της συνολικής (Ελβετία, Ισπανία, Γερμανία, Σουηδία, Φιλανδία, Αγγλία και Ιταλία).
- Η δημόσια χρηματοδότηση, που προορίζεται για τον αθλητισμό, αντιπροσωπεύει ποσοστό μεταξύ 0,2 και 0,4 % του ΑΕΠ σε όλες

τις χώρες, με εξαίρεση την Πορτογαλία όπου αντιπροσωπεύει το 0,61% του ΑΕΠ.

- Η χρηματοδότηση, που προορίζεται για τα υψηλού επιπέδου αθλήματα, κυμαίνεται μεταξύ των ποσών 1,8 και 3,5 εκατ. \$PPP στη Σουηδία και την Ουγγαρία αντίστοιχα, και του ποσού 42 εκατ. \$ PPP στη Γαλλία.
- Η συνολική προσφορά της αγοράς αθλητικών ειδών εκτιμάται μεταξύ των ποσών 133,7 και 383,7 εκατ. \$ PPP στην Ουγγαρία και τη Δανία και των ποσών 10.801,1 και 10.918 εκατ. \$ PPP στη Γερμανία και την Αγγλία αντίστοιχα.
- Η χρηματοδότηση από την Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι μεγαλύτερη από την κρατική χρηματοδότηση σε όλες τις χώρες-μέλη και κυμαίνεται μεταξύ 1,7 φορές στην Πορτογαλία και 30,6 φορές στη Γερμανία.
- Η συμβολή των επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση κυμαίνεται μεταξύ 20,2% της κρατικής χρηματοδότησης στο Βέλγιο (Φλαμανδική κοινότητα) και 76,2% στη Σουηδία.
- Οι δαπάνες των νοικοκυριών για τον αθλητισμό είναι σε όλες τις χώρες-μέλη μεγαλύτερη από τη συμβολή του κρατικού τομέα και κυμαίνεται μεταξύ 1,66 φορές στην Ουγγαρία και 204 φορές στην Ελβετία.
- Το ποσοστό συμμετοχής των δημόσιων φορέων στη χρηματοδότηση των υψηλού επιπέδου αθλημάτων κυμαίνεται από 1,2% στο Βέλγιο (Φλαμανδική κοινότητα) μέχρι και 72,4% στη Φιλανδία.

7.2. Κριτήρια επιχορήγησης σε άλλες χώρες της ΕΟΚ

Το σύστημα επιχορηγήσεων στις άλλες χώρες της ΕΟΚ έχει διαμορφωθεί ως εξής:

1. Στη Μ. Βρετανία το Συμβούλιο των Αθλημάτων ενδιαφέρεται πολύ για το αν οι επιχορηγήσεις που δίνονται χρησιμοποιούνται αποδοτικά. Έτσι η ομοσπονδία που θέλει να χρηματοδοτηθεί πρέπει να προετοιμάσει ένα στρατηγικό σχέδιο για τα επόμενα 5 χρόνια. Το Συμβούλιο των Αθλημά-

των έχει εκδώσει 2 φυλλάδια για να βοηθήσει τις ομοσπονδίες να συντάξουν τέτοιου είδους σχέδια. Ο σκοπός του συμβουλίου και των ομοσπονδιών είναι να αυξήσουν τη συμμετοχή των αθλητών και να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους. Το σχέδιο εγκρίνεται από το συμβούλιο και στη συνέχεια δίνονται οι επιχορηγήσεις. Οι ομοσπονδίες πρέπει να παρουσιάσουν λεπτομερείς λογαριασμούς 3 μήνες μετά το τέλος κάθε χρόνου.

2. Στην Ολλανδία η Κυβέρνηση χρηματοδοτεί 65 από τις 90 αθλητικές ομοσπονδίες για ιστορικούς λόγους. Στην προσπάθειά τους να επιτύχουν ένα πιο ρεαλιστικό σύστημα επιχορηγήσεων αποφάσισαν από το 1992 έως το 1995 να εφαρμόσουν ένα νέο. Έτσι, το 75% της επιχορήγησης δίνεται παραδοσιακά και το υπόλοιπο 25% εξαρτάται από τον αριθμό των μελών που έχει η κάθε ομοσπονδία. Η ομοσπονδία ποδοσφαίρου με 1 εκατ. μέλη εξαιρέθηκε από τη χρηματοδότηση. Οι ομοσπονδίες ελέγχονται μόνο για τα χρήματα που παίρνουν ως επιχορήγηση και δεν γίνεται κανένας ποιοτικός έλεγχος για τις δραστηριότητες που αναπτύσσουν.

3. Στην Πορτογαλία το 1985 η Γενική Διεύθυνση Αθλητισμού του Υπουργείου Παιδείας άρχισε την εφαρμογή ενός συστήματος παράλληλης χρηματοδότησης με τις αθλητικές ομοσπονδίες. Οι ομοσπονδίες αναπτύσσουν ένα πρόγραμμα με τις δραστηριότητές τους και το κόστος τους, αναφέροντας λεπτομερώς τα ποσά που κατευθύνονται σε αθλήματα υψηλών επιδόσεων, σε συνήθεις δραστηριότητες και σε περιφερειακά σωματεία. Κάθε ομοσπονδία εξασφαλίζει μηνιαία χρηματοδότηση το ύψος της οποίας εξαρτάται από την εποχικότητα του αθλήματος και τις δραστηριότητες που αυτή αναπτύσσει.

Το 1989 η Γενική Διεύθυνση Αθλητισμού αποφάσισε να αναπτύξει μία πολιτική χωρίζοντας τις ομοσπονδίες ανάλογα με τις δυνατότητες που έχουν να συμμετάσχουν στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Οι επιχορηγήσεις χωρίστηκαν σε επιχορηγήσεις συνήθους δραστηριότητας και ολυμπιακής προετοιμασίας. Αντικειμενικός σκοπός τους ήταν να δώσουν μεγαλύτερη προσοχή στις ομοσπονδίες που θα είχαν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1996 και του 2000, σε σχέση με αυτές

που προετοιμάζονταν για τους αγώνες του 1992, γιατί αυτές που ανήκαν στην τελευταία κατηγορία ήταν πιο πλούσιες και είχαν μεγαλύτερες δυνατότητες χρηματοδότησης από χορηγούς. Για το 1991 η μέση αύξηση σε σχέση με το 1990 για διάφορες κατηγορίες διαμορφώθηκε ως εξής:

Κατηγορία	Ολυμπιακή προετοιμασία	Συνήθειες δραστηριότητες
Στόχος 1992	+ 20,0%	+ 13,9%
Στόχος 1996	+ 25,9%	+ 20,0%
Στόχος 2000	+ 37,9%	+ 25,9%
Λοιπές δραστηριότητες		+ 14,7%

4. Στη Γαλλία από το 1987 η Διεύθυνση Αθλητισμού, σκοπεύοντας να εφαρμόσει μία νέα δυναμική πολιτική για τον αθλητισμό, αλλά και εξαιτίας των πολλών επικρίσεων που είχε δεχτεί για τον τρόπο κατανομής των επιχορηγήσεων, ο οποίος εθεωρείτο αυθαίρετος και οδηγούσε σε διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης (status quo), χρησιμοποίησε ένα νέο σύστημα για τον υπολογισμό των επιχορηγήσεων προς τις αθλητικές ομοσπονδίες. Με το καινούργιο σύστημα ανταμείβεται ο δυναμισμός και η αγωνιστική παρουσία, ενώ γίνεται προσπάθεια για καλύτερη αξιοποίηση των επιχορηγήσεων στις ομοσπονδίες που παρουσιάζουν αύξηση των μελών τους, έχουν καλά αποτελέσματα και ελέγχουν αυστηρά την πραγματοποίηση των στόχων τους.

Σύμφωνα με αυτό το σύστημα, κάθε ομοσπονδία καταθέτει ένα φάκελο με τις δραστηριότητες του τρέχοντος έτους και ένα πρόγραμμα για το επόμενο, ενώ δίνει λεπτομερείς πληροφορίες για την αξιοποίηση της χρηματοδότησης που έχει πάρει για το τρέχον έτος και για τις προβλεπόμενες για το επόμενο ως ποσοστό της συνολικής δαπάνης του προγράμματός της.

Η Διεύθυνση Αθλητισμού εξετάζει τους φακέλους και κατατάσσει τις ομοσπονδίες σε 4 κατηγορίες: A, B + , B και C. Στη συνέχεια ανάλογα με την κατηγορία που έχει καταταγεί η κάθε ομοσπονδία, η χρηματοδότηση προσαυξάνεται π.χ. A = + 6%, B = + 3% κλπ. Η κατάταξη στις κατηγορίες γίνεται με τα εξής κριτήρια:

- αύξηση του αριθμού των συλλόγων της ομοσπονδίας,
- αύξηση του τεχνικού προσωπικού ή των αθλητών υψηλών επιδόσεων,
- επιμόρφωση προπονητών,
- αθλητικές επιδόσεις,
- έλεγχος της αθλητικής ηθικής,
- δυνατότητα εξασφάλισης χρηματοδότησης από άλλες πηγές και προσπάθειες αυτοχρηματοδότησης,
- δυναμισμός σε διεθνή συμμετοχή και έρευνα.

Με αυτό τον τρόπο η κυβέρνηση έχει τη δυνατότητα να ελέγχει τα προγράμματα και τα αποτελέσματα της κάθε ομοσπονδίας.

Η χρηματοδότηση περιλαμβάνει ένα σταθερό τμήμα που εξαρτάται από την κατηγορία στην οποία έχει καταταγεί η κάθε ομοσπονδία και ειδικές επιχορηγήσεις για συμμετοχή σε διεθνείς αθλητικές συναντήσεις, συμμετοχή των διοικήσεων σε διεθνείς συναντήσεις κλπ.

Όλες οι ομοσπονδίες αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο και οι επιχορηγήσεις προκαθορίζονται κατόπιν συμφωνίας με την κάθε ομοσπονδία, πριν υπογραφεί η τελική συμφωνία. Η κατάταξη των ομοσπονδιών σε κατηγορίες γίνεται κάθε χρόνο και έτσι κάθε ομοσπονδία έχει τη δυνατότητα να μετακινηθεί προς τα πάνω ή προς τα κάτω.

5. Στην Ιταλία το ποσό των χρημάτων που συγκεντρώνεται από τους διαγωνισμούς πρόγνωσης των ποδοσφαιρικών αγώνων (totocalcio) και τα λαχεία (enalotto) κατανέμεται στις ομοσπονδίες με βάση ένα σταθερό ποσοστό. Το ποσοστό, το οποίο έχει καθοριστεί πριν από χρόνια με ασαφή κριτήρια προσδιορισμού, έχει ελάχιστα αλλάξει τα τελευταία χρόνια, μάλλον μειώθηκε λίγο για να εξυπηρετηθούν περισσότερες ομοσπονδίες. Όμως τα χρήματα που συγκεντρώνονται από το totocalcio είναι αρκετά και όλοι φαίνεται να είναι ευχαριστημένοι με το σύστημα.

Σύμφωνα με αυτό το σύστημα, η Ιταλική Ολυμπιακή Επιτροπή (CONI) ενημερώνει τις ομοσπονδίες για το προϋπολογιζόμενο ύψος των κονδυλίων που θα διατεθούν και οι ομοσπονδίες παρουσιάζουν τα προγράμματά τους σύμφωνα με αυτό. Κάθε εβδομάδα δημοσιεύονται τα

έσοδα του totocalcio και έτσι κάθε ομοσπονδία με βάση το ποσοστό της γνωρίζει το ποσό που της αντιστοιχεί. Οι αθλητικές ομοσπονδίες φαίνονται ευχαριστημένες με το σύστημα αυτό και, όταν χρειάζονται έκτακτη χρηματοδότηση από την CONI, εύκολα την επιτυγχάνουν. Η CONI ελέγχει τα ποσά που κατανέμονται στις ομοσπονδίες, οι οποίες όμως είναι αρμόδιες για τον προγραμματισμό των δαπανών τους.

6. Στη Γερμανία δίνονται επιχορηγήσεις μόνο για αθλήματα υψηλής επίδοσης, όταν η Γερμανία αντιπροσωπεύεται ως χώρα σε διεθνείς διοργανώσεις. Άλλου είδους αθλητικές δραστηριότητες, όπως ο σχολικός αθλητισμός, ο μαζικός αθλητισμός κλπ. χρηματοδοτούνται από τις περιφέρειες. Τα ποσά που παίρνουν οι ομοσπονδίες εξαρτώνται αποκλειστικά από τη συμμετοχή των αθλητών τους σε αθλητικές συναντήσεις, τα αποτελέσματα των ομάδων και τις υψηλές επιδόσεις των αθλητών τους.

Οι ομοσπονδίες κατατάσσονται σε κατηγορίες και ανάλογα δίνονται οι επιχορηγήσεις. Αξιολογούνται κάθε 4 χρόνια, αλλά έχουν τη δυνατότητα να αλλάξουν προς τα πάνω κατηγορία, αν έχουν τα απαραίτητα μόρια στο τέλος κάθε χρόνου. Προς τα κάτω αλλάζουν κατηγορία κάθε 4 χρόνια.

Οι ομοσπονδίες κατατάσσονται σε 4 κατηγορίες με τα εξής κριτήρια:

- Τα αποτελέσματα από τη συμμετοχή τους σε διεθνείς αγώνες. Υπάρχει ένα καθορισμένο σύστημα βαθμολόγησης ανάλογα με το χρόνο, τη βαθμολογία ή τη θέση που κατετάγησαν οι αθλητές τους σε διεθνείς αγώνες.
- Τη σημασία της αθλητικής δραστηριότητας σε διεθνές, εθνικό ή ατομικό επίπεδο.

Η αρμόδια Επιτροπή για τα αθλήματα υψηλών επιδόσεων παρακολουθεί τα αποτελέσματα που επιτυγχάνει κάθε ομοσπονδία, για να επιβεβαιώσει ότι πληρούν τα κριτήρια για την κατάταξή τους σε κάθε κατηγορία.

7. Στο Βέλγιο το σύστημα οργάνωσης της αθλητικής δραστηριότητας στηρίζεται στις 3 ομάδες πολιτών ανάλογα με τη γλώσσα που μιλούν, δηλαδή γερμανόφωνοι, γαλλόφωνοι και φλαμανδοί. Το γερμανόφωνο τμήμα είναι πολύ μικρό και δεν παρουσιάζει ενδιαφέρον. Το γαλλόφωνο τμήμα διοικείται από την ADEPS, η οποία χρηματοδοτεί και τις αθλητικές ομοσπονδίες. Οι επιχορηγήσεις στηρίζονται στο μέγεθος της ομοσπονδίας, στον αριθμό των μελών της και στην αθλητική δραστηριότητά της. Η χρηματοδότηση περιλαμβάνει ένα σταθερό ποσό που προσδιορίζεται από το δείκτη τιμών και αφορά συμμετοχή στο κόστος προσωπικού των ομοσπονδιών, ανάλογα με το μέγεθος, το χρόνο απασχόλησης και τον αριθμό των απασχολούμενων κατά μέλος, και ένα ποσό που εξαρτάται από την αθλητική δραστηριότητα και κυμαίνεται από 50-75%.

Η ADEPS ελέγχει αν τα ποσά που διατέθηκαν χρησιμοποιήθηκαν για τα προγράμματα που είχαν συμφωνηθεί, ενώ δεν ασκεί ποιοτικό έλεγχο στις δραστηριότητες που αναπτύσσει η ομοσπονδία.

Ο οργανισμός που ασχολείται με τα αθλήματα των Φλαμανδών είναι η BLOSO. Τα τελευταία χρόνια έχουν μειωθεί οι ομοσπονδίες που χρηματοδοτούνται (από 105 σε 82 για το 1991) λόγω αυστηρότερων ελέγχων. Οι προτεραιότητες για χρηματοδότηση καθορίζονται από τις εγκαταστάσεις των ομοσπονδιών, το είδος του αθλήματος, τον αριθμό των ενεργών μελών και από το αν το άθλημα είναι ολυμπιακό ή όχι.

Όλες οι φλαμανδικές ομοσπονδίες μπορούν να χρηματοδοτηθούν ανάλογα με τα μέλη που έχουν για: α) την κάλυψη του κόστους του προσωπικού και των λειτουργικών δαπανών, β) την εκπαίδευση αθλητών υψηλών επιδόσεων, γ) τη συμμετοχή σε διεθνείς διοργανώσεις, δ) τη διοργάνωση αθλητικών δραστηριοτήτων και ε) για ειδικές διοργανώσεις. Η BLOSO ελέγχει τις ομοσπονδίες για τα επιχορηγούμενα ποσά, ενώ με τις επιτροπές παρακολούθησης που έχει εποπτεύει και ελέγχει τις ομοσπονδίες.

7.3. Τα τυχερά παιχνίδια στα κράτη της ΕΟΚ

Τα τυχερά παιχνίδια παρουσιάζουν μεγάλο οικονομικό ενδιαφέρον. Όπως αναφέρεται σε μελέτη σχετικά με τη διάρθρωση της ζήτησης των χωρών-μελών της ΕΟΚ, οι 12 της ΕΟΚ δαπανούν περισσότερα των 46,5 δισεκ. ECU στα τυχερά παιχνίδια. Τα μεγαλύτερα ποσά δαπανώνται στα λαχεία (17 δισ. ECU), στους ιππικούς αγώνες και άλλα προγνωστικά (14 δισ. ECU) και στα καζίνο (8 δισ. ECU).

Η οργάνωση, ο τρόπος διεξαγωγής και ο τύπος των τυχερών παιχνιδιών, καθώς και η κατανομή των πόρων διαφέρει από χώρα σε χώρα.

Στην Ιταλία, τα τυχερά παιχνίδια διακρίνονται σε δύο ευρύτερες κατηγορίες: α) σε αυτά που εποπτεύονται άμεσα από το κράτος και β) σε αυτά που οργανώνονται από ιδιωτικούς φορείς.

1. Τα τυχερά παιχνίδια τα οποία εποπτεύονται άμεσα από το κράτος είναι το Totocalcio (προγνωστικά αγώνων ποδοσφαίρου) και το Enalotto, τα οποία οργανώνονται από την Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων (CONI) που εποπτεύεται από το Υπουργείο Οικονομικών και το TOTIP (προγνωστικά ιππικών αγώνων), που οργανώνεται και διαχειρίζεται από τον UNIRE, ο οποίος εποπτεύεται από το Υπουργείο Γεωργίας.

α. Totocalcio

Το Totocalcio είναι η βασική πηγή χρηματοδότησης της CONI (Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων). Το 1991 εισέπραξε από το Totocalcio περίπου 700 εκατ. δολ.ΗΠΑ. Αναλυτικότερα, τα έσοδα από το Totocalcio κατανέμονται κυρίως ως εξής:

- 2,5% στην CONI συν 7% για έξοδα διαχείρισης,
- 26,8% κρατικός φόρος,
- 3% στον Οργανισμό Αθλητικών Δαπανών, και
- 38% στους νικητές.

Πρόσφατα, η ιταλική Κυβέρνηση πρότεινε στη Βουλή την επιβολή ειδικού σταθερού φόρου 100 λιρετών κατά στήλη (ελάχιστο όριο στοιχήματος οι δύο στήλες). Αυτός ο πρόσθετος όμως φόρος θα μείωνε τα έσοδα από το ΤΟΤΟ (το 80% των παικτών, δηλαδή "οι συστηματικοί παίκτες", επενδύουν τεράστια ποσά στο ΤΟΤΟ), μια και οποιαδήποτε αύξηση του φόρου θα είχε ως αποτέλεσμα τη στροφή των παικτών σε παράνομα παιχνίδια ή σε άλλους τύπους παιχνιδιών.

β. Enalotto

Τα έσοδα από το αριθμολαχείο Enalotto είναι πολύ μικρότερα από του ΤΟΤΟ. Η κατανομή των εσόδων γίνεται ως εξής: στην CONI το 18% των συνολικών ακαθάριστων εσόδων (32 εκατ. δολ. ΗΠΑ το 1990), 44% στο κράτος και 38% στους νικητές.

γ. Ιπποδρομιακό Στοιχείμα

Το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων από το Ιπποδρομιακό Στοιχείμα κατανέμεται ως ακολούθως: 5% στο κράτος, 12% στον UNIRE (Οργανισμός Διεξαγωγής Ιπποδρομιών) και 78% στους νικητές.

2. Στους ιδιωτικούς φορείς έχει ανατεθεί η οργάνωση των εθνικών λαχείων, των τοπικών λαχείων και της τόμπολας.

Ο νόμος προβλέπει τη διοργάνωση και διεξαγωγή 13 λαχειοφόρων αγορών ετησίως, καθεμιά από τις οποίες συνδέεται με διαφορετικά γεγονότα. Οι φορείς οι οποίοι διοργανώνουν τις εκδηλώσεις αυτές διαθέτουν ένα μέρος των εσόδων (μετά την αφαίρεση των οργανωτικών δαπανών) στους νικητές και τα υπόλοιπα στο κράτος. Τα ποσά αυτά διοχετεύονται από το κράτος σε καλλιτεχνικές, μορφωτικές, περιβαλλοντικές ή αθλητικές δραστηριότητες. Τα εθνικά λαχεία, τα οποία σχετίζονται με αθλητικά γεγονότα, οργανώνονται από τα αντίστοιχα αθλητικά σωματεία. Για παράδειγμα, το 1991 έξι από τις λαχειοφόρους αγορές οργανώθηκαν από αθλητικά σωματεία, όπως αγώνες ιστιοπλοΐας, ποδοσφαίρου, ιπποδρομίες, αγώνες αυτοκινήτων κλπ.

Στη Γαλλία υπεύθυνος για την οργάνωση και διαχείριση των στοιχημάτων και των τυχερών παιχνιδιών είναι το κράτος. Ο οργανισμός France-Loto, του οποίου την πλειοψηφία (το 72%) έχει το κράτος, διαχειρίζεται το εθνικό Loto και το αθλητικό Loto, ενώ τους εθνικούς

ιππικούς αγώνες οργανώνει ο Οργανισμός Διεξαγωγής Ιπποδρομιών (PMU) κάτω από την εποπτεία του κράτους. Οι πόροι από τα τυχερά παιχνίδια κατανέμονται ως εξής:

- α. Από το Αθλητικό ΛΟΤΟ:
 - 50% στους νικητές,
 - 20% για οργανωτικές δαπάνες, και
 - 30% στον Εθνικό Οργανισμό για την Ανάπτυξη του Αθλητισμού.
- β. Από τον Οργανισμό Διεξαγωγής Ιπποδρομιών (PMU):
 - 25% στο Δημόσιο,
 - 74,7% στους νικητές και για διαφόρους κοινωνικούς σκοπούς, και
 - 0,3% στον Εθνικό Οργανισμό για την Ανάπτυξη του Αθλητισμού και
- γ. Από το Εθνικό ΛΟΤΟ:
 - 47% στο Δημόσιο, και
 - 53% στους νικητές.

Στην Ισπανία υπεύθυνος για την οργάνωση και διαχείριση των λαχείων, των στοιχημάτων και των τυχερών παιχνιδιών είναι ο Εθνικός Οργανισμός Λαχείων και Στοιχημάτων (ONLAE). Ο ONLAE είναι αυτόνομος οργανισμός, ελεγχόμενος από το κράτος.

Στην Πορτογαλία τα τυχερά παιχνίδια οργανώνονται από ιδιωτικούς οργανισμούς, οι οποίοι έχουν αναλάβει και τη διαχείριση των πόρων. Η ίδρυση και η λειτουργία των οργανισμών αυτών καθορίζεται από τη σχετική νομοθεσία. Ένας βοηθητικός κοινωνικός φορέας διαχειρίζεται την Totobola (προγνωστικά αγώνων ποδοσφαίρου) και το Totoloto, ενώ το Bingo οργανώνεται από τους αθλητικούς συλλόγους.

Στην Ελλάδα οι οργανισμοί (ΟΠΑΠ, ΟΔΙΕ), οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για την οργάνωση και διεξαγωγή των τυχερών παιχνιδιών, δηλαδή του ΠΡΟΠΟ, του ΛΟΤΤΟ, του ΠΡΟΤΟ, του Αμοιβαίου Ιπποδρο-

μιακού Στοιχήματος και του Sweepstake, είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου εποπτευόμενα από το κράτος. Η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού ελέγχει όλες τις αποφάσεις των Διοικητικών Συμβουλίων των φορέων αυτών (σχετική αναφορά στο Κεφάλαιο 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΣΥΝΟΨΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, ΤΟ ΠΡΟΙΟΝ, ΤΙΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ, ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΜΕΓΕΘΗ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ

8.1. Εισαγωγή

Κάθε κλάδος οικονομικής δραστηριότητας δημιουργεί ζήτηση για το προϊόν άλλων κλάδων και έτσι οι συνολικές επιδράσεις του στην οικονομία ξεπερνούν κατά πολύ τη συμμετοχή του στο σχηματισμό του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος, όπως αυτό ορίζεται εθνικολογιστικά, καθώς και τη συμμετοχή του στη συνολική απασχόληση.

Έτσι, για τον προσδιορισμό του μεριδίου ενός κλάδου δραστηριότητας στα εθνικολογιστικά σύνολα (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, απασχόληση, επενδύσεις παγίου κεφαλαίου κλπ.) με την αυστηρή εθνικολογιστική έννοια του όρου, θα έπρεπε να περιοριστεί κανείς στις δραστηριότητες παραγωγής "αθλητικού προϊόντος", όπως π.χ. το αθλητικό θέαμα, ή οι υπηρεσίες που προσφέρουν τα γυμναστήρια στους αθλουμένους. Κρίνεται όμως χρήσιμο στην πρώτη αυτή αναγνωριστική προσέγγιση και σύμφωνα με την τακτική που φαίνεται να έχει ακολουθηθεί και σε άλλες χώρες, όπως αναφέρεται σε προηγούμενα κεφάλαια, η εξέταση να επεκταθεί και σε δραστηριότητες που με την αυστηρή έννοια του όρου εντάσσονται σε άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, οι οποίες όμως συνδέονται στενά και άμεσα με τις αθλητικές δραστηριότητες και δεν θα υπήρχαν δίχως αυτές, όπως π.χ. ορισμένες κρατικές υπηρεσίες που δεν συνιστούν γενική διοίκηση αλλά έχουν καθαρά αθλητικό αντικείμενο, ορισμένες μεταποιητικές δραστηριότητες που παράγουν προϊόντα η ζήτηση των οποίων συνδέεται άμεσα με τις αθλητικές δραστηριότητες κλπ.

Βέβαια με τη διασταλτική αυτή ερμηνεία η διαχωριστική γραμμή μεταξύ του κλάδου παραγωγής "αθλητικών υπηρεσιών" και των λοιπών

δραστηριοτήτων δεν καθίσταται απόλυτα σαφής και θα μπορούσαν να υπάρξουν οριακές περιπτώσεις η κατάταξη των οποίων να είναι αμφιλεγόμενη. Γίνεται όμως δεκτό στην παρούσα προσέγγιση ότι οι ποσοτικές εκτιμήσεις αποτελούν εν πάση περιπτώσει τάξεις μεγέθους που θα μπορούσαν να αλλάξουν σε κάποιο βαθμό ανάλογα με τις υποθέσεις που υιοθετούνται και για το λόγο αυτό, όπως γίνεται σαφές πιο κάτω, τα στοιχεία δίνονται σε αρκετές περιπτώσεις με τρόπο που να επιτρέπει εύκολα την πραγματοποίηση εναλλακτικών εκτιμήσεων, με βάση εναλλακτικές υποθέσεις όσον αφορά την οριοθέτηση του αθλητικού κλάδου.

8.2. Απασχόληση

Στον Πίνακα 8.1 που ακολουθεί δίνονται εκτιμήσεις του αριθμού των θέσεων απασχόλησης που υπάρχουν στην περίοδο 1992-1993 στις διάφορες αθλητικές δραστηριότητες, καθώς και στις δραστηριότητες που συνδέονται στενά και άμεσα με τον αθλητισμό. Στις περιπτώσεις που πρόκειται για μερική απασχόληση οι αριθμοί υποδηλώνουν ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης.

Πηγές των στοιχείων αυτών αποτελούν:

- α. Οι πληροφορίες που μας έχουν δοθεί από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού (ΓΓΑ), από άλλες υπηρεσίες με αθλητικό αντικείμενο όπως π.χ. την ΕΟΑ (Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων), τον ΟΔΙΕ (Οργανισμό Διεξαγωγής Ιπποδρομιών Ελλάδος) κλπ.
- β. Δεδομένα από την Υπηρεσία Εθνικών Λογαριασμών της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας.
- γ. Τα στοιχεία των τεσσάρων κατηγοριών ερωτηματολογίων που με τη συνδρομή της ΓΓΑ διανεμήθησαν στις διάφορες κατηγορίες αθλητικών Α.Ε., Αθλητικών Σωματείων κλπ.
- δ. Στοιχεία από άλλες πηγές όπως οι επιχειρήσεις παραγωγής αθλητικών ειδών, τα ιδιωτικά γυμναστήρια κλπ.

Οι αριθμοί που δίνονται στον πίνακα δεν προήλθαν άμεσα από τις πιο πάνω πηγές. Είναι αποτέλεσμα επεξεργασίας των στοιχείων που προ-

ΠΙΝΑΚΑΣ 8.1

Αριθμός απασχολουμένων κατά αθλητική δραστηριότητα

Είδος αθλητικής δραστηριότητας	Άτομα
1. ΠΑΕ Πρώτης Εθνικής Κατηγορίας (18 ΠΑΕ με μέσο αριθμό απασχολουμένων 45 άτομα)	810
2. ΠΑΕ Δεύτερης Εθνικής Κατηγορίας (18 ΠΑΕ με μέσο αριθμό απασχολουμένων 40 άτομα)	720
3. ΠΑΕ Τρίτης Εθνικής Κατηγορίας (36 ΠΑΕ με μέσο αριθμό απασχολουμένων 25 άτομα)	900
4. Τμήματα Αμειβόμενων Καλαθοσφαιριστών (ΤΑΚ) (28 σωματεία με μέσο αριθμό απασχολουμένων 20 άτομα)	560
5. Τμήματα Αμειβόμενων Πετοσφαιριστών (ΤΑΠ) (20 σωματεία με μέσο αριθμό απασχολουμένων 15 άτομα)	300
6. Μεγάλα Αθλητικά Σωματεία (98 σωματεία με μέσο αριθμό απασχολουμένων 2 άτομα)	196
7. Μικρά Αθλητικά Σωματεία (6.000 σωματεία με μέσο αριθμό απασχολουμένων επ'αμοιβή το λιγότερο ένα άτομο)	6.000
8. Αθλητικές Ομοσπονδίες (35 Ομοσπονδίες με μέσο αριθμό απασχολουμένων 10 άτομα)	350
9. Γυμναστήρια (300 γυμναστήρια με μέσο αριθμό απασχολουμένων 5 άτομα)	1.500
10. Γενική Γραμματεία Αθλητισμού	300
11. Ισοδύναμο υφιστάμενων Γεν. Γραμματείας Αθλητισμού και άλλων	200
12. Αναγνωρισμένα Ιδιωτικά Γυμναστήρια (300 γυμναστήρια Αττικής με μέσο όρο απασχολουμένων 4 άτομα) (300 γυμναστήρια εκτός Αττικής με μέσο όρο απασχολουμένων 3 άτομα)	1.200 900
13. Μη αναγνωρισμένα ιδιωτικά γυμναστήρια (600 γυμναστήρια με μέσο όρο απασχολουμένων ένα άτομο)	600
14. ΟΠΑΠ (προσωπικό συνεχούς απασχόλησης) (αριθμός εκτάκτως απασχολουμένων και άλλων περιοδικά απασχολουμένων ανηγμένος σε ισοδύναμο συνεχώς απασχολουμένων)	225 1.750
15. Πρακτορεία ΠΡΟΠΟ (υπολογιζόμενο ισοδύναμο συνεχώς απασχολουμένων)	1.400
16. Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων (ΕΟΑ)	130
17. ΟΔΙΕ και Φίλιππος Ένωσις (προσωπικό συνεχούς απασχόλησης) (αριθμός μη συνεχώς απασχολουμένων ανηγμένος σε ισοδύναμο συνεχώς απασχολουμένων)	357 400
18. Μονάδες παραγωγής αθλητικών ειδών (μέρος της συνολικής απασχόλησης σε μεταποιητικές μονάδες παραγωγής αθλητικών ειδών που αντιστοιχεί στην εγχώρια κατανάλωση)	2.150
19. Εμπόριο αθλητικών ειδών (υπολογιζόμενη απασχόληση σε εμπορικά καταστήματα που ειδικεύονται σε αθλητικά είδη καθώς και σε τμήματα αθλητικών ειδών μεγάλων καταστημάτων)	2.000
20. Αθλητική ενημέρωση (υπολογιζόμενη απασχόληση σε αθλητικά έντυπα και στην αθλητική ενημέρωση στα μέσα μαζικής επικοινωνίας)	450
21. Κατασκευή αθλητικών έργων και εγκαταστάσεων σε ΠΑΕ, Αθλητικά Σωματεία κλπ.	1.000
22. Κατασκευή έργων αθλητικής υποδομής	1.200
23. Αθλητικές Υπηρεσίες Δήμου Αθηναίων	194
24. Αθλητικές Υπηρεσίες λοιπών δήμων	220
Σύνολο	24.012

ήλθαν από αυτές τις πηγές και μιας σειράς υπολογισμών και υποθέσεων που είναι απαραίτητες σε εργασίες αυτού του είδους, αφού τα πρωτογενή στοιχεία δεν είναι πλήρη ούτε απαλλαγμένα σφαλμάτων, έτσι ώστε να απαιτείται επεξεργασία, υπολογισμοί και αναπλήρωση των κενών που αναπόφευκτα παρουσιάζονται με βάση εύλογες υποθέσεις και τη σχετική εμπειρία. Πάντως επειδή, όπως φαίνεται και από τον πίνακα, η συνολική εικόνα συντίθεται από πολλά επιμέρους στοιχεία και πηγές, είναι πιθανόν τα τυχόν σφάλματα να αλληλοεξουδετερώνονται ενμέρει, έτσι ώστε τα τελικά συνολικά συμπεράσματα να είναι αξιόπιστα.

Ειδικά για την απασχόληση στην κατασκευή αθλητικών έργων διαφορετικών ειδών, σημειώνεται ότι οι αριθμοί αποτελούν ενδεικτικούς μέσους όρους ενός αριθμού ετών μάλλον παρά το συγκεκριμένο αριθμό θέσεων για το 1992-1993, για το οποίο δεν υπάρχουν στοιχεία. Η απασχόληση στις κατασκευές κυμαίνεται κατά πολύ από έτος σε έτος και ο μέσος όρος περισσότερων ετών αποτελεί αντιπροσωπευτικότερο μέγεθος.

Είναι συνηθισμένο φαινόμενο, όταν διεξάγεται δειγματοληπτική έρευνα με αποστολή ερωτηματολογίων, μόνο ένα σχετικά μικρό μέρος του συνολικού αριθμού των ερωτηματολογίων που αποστέλλονται να συμπληρώνεται. Αυτό όμως δεν περιορίζει την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων, εφόσον ο αριθμός των ερωτηματολογίων που τελικά απαντώνται ικανοποιεί τα κριτήρια της στατιστικής αξιοπιστίας. Η συνθήκη αυτή πληρούται στην παρούσα περίπτωση και η προσπάθεια να ληφθούν και άλλες απαντήσεις απλά αντικατοπτρίζει την επιθυμία τα αποτελέσματα να είναι όσο το δυνατόν περισσότερο αξιόπιστα.

Στον Πίνακα 8.2 παρέχεται μια συνοπτική εικόνα για την απασχόληση που συνδέεται με τον αθλητισμό, ενώ στον Πίνακα 8.3 δίνονται συγκριτικά στοιχεία για ορισμένες άλλες ευρωπαϊκές χώρες, για τις οποίες είναι διαθέσιμα, εκφρασμένα ως ποσοστό της αντίστοιχης συνολικής απασχόλησης.

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 8.3, το σύνολο των απασχολούμενων στον αθλητισμό ως ποσοστό % της συνολικής απασχόλησης στη χώρα ανέρχεται σε 1 % περίπου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8.2

Απασχολούμενοι σε αθλητικές δραστηριότητες

	Αριθμός απασχολουμένων	Αριθμός απασχολουμένων ανηγμένος σε ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης
Πλήρως απασχολούμενοι	17.443	17.443
Μερικώς απασχολούμενοι	18.531	6.569
Σύνολο	35.974	24.012

ΠΙΝΑΚΑΣ 8.3

Απασχολούμενοι σε αθλητικές δραστηριότητες ως ποσοστό % της συνολικής απασχόλησης

	Σύνολο απασχολουμένων	Πλήρως απασχολούμενοι
Ελλάδα	1,0	0,5
Αγγλία	1,8	1,2
Ιταλία	2,7	

Το μέγεθος αυτό είναι συγκριτικά χαμηλότερο από ό,τι φαίνεται να είναι σε άλλες περισσότερες αναπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες, όπου η συμμετοχή της απασχόλησης στον αθλητισμό και τις στενά συνδεδεμένες με αυτόν δραστηριότητες φθάνει το 2% ή και περισσότερο. Οι διαφορές αυτές μπορεί ενμέρει να οφείλονται στο γεγονός ότι η προσπάθεια στατιστικής τεκμηρίωσης του αθλητισμού είναι ακόμα σε νηπιακό στάδιο, με αποτέλεσμα να μην έχει ακόμη αναπτυχθεί μεθοδολογία συλλογής και ταξινόμησης των στοιχείων, η οποία να εξασφαλίζει συγκρισιμότητα. Κατά πάσα όμως πιθανότητα οι διαφορές που φαίνονται στους αριθμούς του Πίνακα 8.3 είναι, κατά μέγα τουλάχιστον μέρος, πραγματικές. Αυτό δεν πρέπει να εκπλήσσει. Αν υπήρχαν στοιχεία για την απασχόληση στον αθλητικό κλάδο συγκρίσιμα με τα στοιχεία του προηγούμενου πίνακα για το 1980 ή το 1970, μπορεί να θεωρηθεί βέβαιο ότι η απασχόληση στον κλάδο ως ποσοστό της συνολικής απασχόλησης θα ήταν πολύ μικρότερη

από ό,τι το 1992-1993, δεδομένου ότι η δημιουργία του επαγγελματικού αθλητισμού στα πρόσφατα χρόνια οδήγησε σε γρήγορη αύξηση της απασχόλησης.

Φαίνεται, δηλαδή, ότι οι εξελίξεις στον αθλητικό κλάδο, σε συνδυασμό με το επίπεδο του κατά κεφαλήν εισοδήματος στη χώρα, συντείνουν ώστε να βρισκόμαστε σε φάση όπου η εισοδηματική ελαστικότητα ζήτησης στον αθλητισμό είναι ακόμη στην Ελλάδα σχετικά υψηλή. Είναι δε πιθανόν ότι η απασχόληση στον αθλητικό κλάδο θα συνεχίσει να αυξάνεται γρήγορα για ένα διάστημα, καθώς θα αυξάνει το κατά κεφαλήν εισόδημα, για να φτάσει σε επίπεδα συγκρίσιμα με αυτά των περισσότερο αναπτυγμένων χωρών. Η αύξηση αυτή είναι πιθανόν να προέλθει τόσο από την αύξηση των εργαζομένων στον επαγγελματικό και ερασιτεχνικό αθλητισμό με τη στενή έννοια, αλλά ακόμη περισσότερο από την αύξηση των εργαζομένων στην παραγωγή αθλητικών ειδών για εγχώρια κατανάλωση και εξαγωγές καθώς και υπηρεσιών που συνδέονται με τις αθλητικές δραστηριότητες (μεταφορές, υπηρεσίες αναψυχής κλπ.).

Έλλο βασικό χαρακτηριστικό της ελληνικής απασχόλησης με τις αθλητικές δραστηριότητες, όπως έχει αποτυπωθεί στους πιο πάνω πίνακες, είναι ότι σημαντικό μέρος της λαμβάνει τη μορφή μερικής ή συμπληρωματικής απασχόλησης μάλλον παρά τη μορφή νέων θέσεων εργασίας πλήρους απασχόλησης. Το φαινόμενο παίρνει σχετικά μεγαλύτερη έκταση στην Ελλάδα, όπου ο αριθμός των μερικώς απασχολούμενων είναι ίσος περίπου με τον αριθμό των πλήρως απασχολούμενων, σε αντίθεση π.χ. με την Αγγλία, όπου οι μερικά απασχολούμενοι δεν υπερβαίνουν το ήμισυ των πλήρως απασχολούμενων. Αυτό συνδέεται τόσο με τον χαρακτήρα της ελληνικής οικονομίας όσο και με το επίπεδο ανάπτυξής της. Η μερική και ακόμη περισσότερο η συμπληρωματική απασχόληση εξυπηρετεί πολλούς εργαζομένους για την ενίσχυση του εισοδήματός τους, ενώ είναι πιθανόν ότι μειώνει το αντίστοιχο κόστος εργασίας για τους αθλητικούς φορείς, αφού τους απαλλάσσει από το μεγαλύτερο κόστος που συνεπάγονται μισθωτοί πλήρους απασχόλησης (υψηλότερες συνολικές αμοιβές, ασφαλιστική κάλυψη κλπ.).

8.3. Αθλητικό προϊόν

Εύλογα μπορεί κανείς να υποθέσει ότι η μεγάλη μάζα των 24 περίπου χιλιάδων εργαζομένων - σε ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης - στις αθλητικές δραστηριότητες έχει αμοιβές που δεν διαφέρουν σημαντικά, κατά μέσο όρο, από τις αμοιβές της μεγάλης μάζας των εργαζομένων στους άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας. Με το σκεπτικό αυτό η συμμετοχή των αθλητικών δραστηριοτήτων, όπως αυτές ορίζονται εδώ, στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν δεν πρέπει να διαφέρει σημαντικά από την αντίστοιχη συμμετοχή του κλάδου στη συνολική απασχόληση.

Είναι βέβαια προφανές ότι τα στοιχεία των ερωτηματολογίων ως προς τις αμοιβές των επαγγελματιών, ιδιαίτερα στο ποδόσφαιρο και το μπάσκετ, δεν είναι πάντοτε αντιπροσωπευτικά, αφού είναι γνωστό ότι τα μεγάλα ονόματα εισπράττουν πολύ υψηλές αμοιβές, το ακριβές ύψος των οποίων είναι σχεδόν αδύνατο να εξακριβωθεί και συχνά φυλάττεται και από τις δύο πλευρές ως επαγγελματικό απόρρητο. Σε σχέση όμως με το σύνολο των θέσεων πλήρους απασχόλησης που εκτιμάται ότι υπάρχουν στις αθλητικές δραστηριότητες, τα άτομα που εισπράττουν αμοιβές οι οποίες υπερβαίνουν κατά πολύ τη μέση αμοιβή του Έλληνα εργαζόμενου δεν ξεπερνούν τις ολίγες δεκάδες, όπως άλλωστε καθίσταται σαφές και από τα στοιχεία που έχουν παρατεθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο. Έτσι, κάνοντας εναλλακτικές υποθέσεις για τις πραγματικές αμοιβές των αστέρων, σύμφωνα με όσα κατά καιρούς εμφανίζονται στον Τύπο ή δηλώνονται, τα αντίστοιχα εθνικολογιστικά σύνολα δεν επηρεάζονται παρά μόνο οριακά, λόγω του μικρού αριθμού των ατόμων με υψηλές αμοιβές σε σύγκριση με τα σύνολα. Άλλωστε σε όλους ή τουλάχιστον στους περισσότερους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, στην κορυφή της πυραμίδας των αμοιβών βρίσκεται ένας πολύ μικρός αριθμός ατόμων με πολύ υψηλά εισοδήματα, έτσι ώστε από την άποψη αυτή οι συνθήκες στις αθλητικές δραστηριότητες να μη διαφοροποιούνται ριζικά σε σύγκριση με άλλους κλάδους. Μπορεί λοιπόν κανείς να συμπεράνει ότι το αθλητικό προϊόν καλύπτει ποσοστό του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος της τάξης του 0,75%-0,80% και ίσως ελαφρά υψηλότερο ποσοστό του Ακαθάριστου

Εγχώριου Προϊόντος, δεδομένου ότι μεταξύ των υψηλά αμειβομένων βρίσκεται σημαντικός αριθμός μη Ελλήνων υπηκόων.

Η συγκριτική εικόνα της Ελλάδας σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες είναι βέβαια παραπλήσια με αυτή για την απασχόληση, αφού, ελλείπει άλλων στοιχείων για την προστιθέμενη αξία στον αθλητικό κλάδο, η συμβολή του στο σχηματισμό του ΑΕΠ έχει υπολογιστεί με αφετηρία την απασχόληση. Έτσι για την Ιταλία και την Αγγλία, για τις οποίες υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, η συμβολή του αθλητικού κλάδου στο σχηματισμό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) υπολογίζεται σε 2% και 1,7% αντίστοιχα.

Η εικόνα αυτή ως προς τη συμμετοχή του αθλητικού κλάδου στο σχηματισμό του ΑΕΠ επιβεβαιώνεται και με βάση εκτιμήσεις για την αξία των προσφερόμενων αγαθών και υπηρεσιών στον αθλητικό τομέα. Στον Πίνακα 8.4 που ακολουθεί δίνεται η σχέση μεταξύ ΑΕΠ και της αξίας αυτής, η οποία περιλαμβάνει την αξία των παραγόμενων αθλητικών ειδών, το συνολικό ποσό της χορηγίας, το συνολικό ποσό που καταβάλλεται για τηλεοπτικά δικαιώματα και τη συνολική καταναλωτική δαπάνη για αθλητικές υπηρεσίες εξαιρουμένων των δαπανών για συνδρομές και στοιχήματα. Όπως φαίνεται από τον πίνακα, η σχέση αυτή για την Ελλάδα είναι μικρότερη από ό,τι σε όλες τις άλλες χώρες που αναφέρονται και σε βαθμό ανάλογο με το βαθμό που προκύπτει με βάση τις πιο πάνω εκτιμήσεις για την απασχόληση και το ΑΕΠ.

8.4. Κατανάλωση

Οι τάξεις μεγεθών της απασχόλησης και του προϊόντος που συνδέονται στενά με τις αθλητικές δραστηριότητες, σε σύγκριση και με άλλες χώρες, φαίνεται να επιβεβαιώνονται και από μια ανεξάρτητη πηγή στατιστικής πληροφόρησης, δηλαδή την καταναλωτική δαπάνη για τις αθλητικές δραστηριότητες που πηγάζει από τις Έρευνες Οικογενειακών Προϋπολογισμών. Πάντοτε με την επιφύλαξη ότι τα στοιχεία δεν είναι απόλυτα συγκρίσιμα μεταξύ χωρών, όπως φαίνεται και από το συνοπτικό Πίνακα 8.5 που ακολουθεί, η συμμετοχή της καταναλωτικής δαπάνης

ΠΙΝΑΚΑΣ 8.4

Αξία προσφερόμενων αγαθών και υπηρεσιών στον αθλητισμό
ως ποσοστό % στο ΑΕΠ, 1990

Χώρα	Ποσοστό %
Ελλάδα	0,21
Ιταλία	0,86
Αγγλία	0,98
Γαλλία	0,79
Δανία	0,26
Αυστρία	0,64
Βέλγιο	0,59
Σουηδία	0,42
Φιλανδία	0,92

για τον αθλητισμό στην Ελλάδα στη συνολική καταναλωτική δαπάνη γύρω στο 1990 ανερχόταν στα 2/3 περίπου της αντίστοιχης δαπάνης σε χώρες όπως η Αγγλία και η Ιταλία, για τις οποίες διαθέτουμε συγκριτικά στοιχεία. Έτσι οι πιο πάνω εκτιμήσεις για τη συμμετοχή του αθλητισμού στο σχηματισμό του εθνικού προϊόντος και στη συνολική απασχόληση και τα συγκριτικά χαμηλά μεγέθη στην Ελλάδα, σε σχέση με άλλες πλουσιότερες ευρωπαϊκές χώρες, φαίνεται να επιβεβαιώνονται από την αντίστοιχα χαμηλή καταναλωτική δαπάνη για τον αθλητισμό, η οποία κατά μέγα μέρος είναι γενεσιουργός αιτία απασχόλησης και παραγωγής στον τομέα.

Σχετικά με τη σύνθεση της καταναλωτικής δαπάνης αξίζει να παρατηρηθεί ότι, αν αφαιρεθεί από το σύνολο η δαπάνη για στοιχήματα, τότε το σχετικό ύψος για την Ελλάδα γίνεται πολύ μικρότερο και φαίνεται να κυμαίνεται γύρω στο 1/3-1/4 των αντίστοιχων μεγεθών σε άλλες χώρες. Φαίνεται δηλαδή ότι οι καταναλωτικές δαπάνες στην Ελλάδα για αθλητικές δραστηριότητες, εξαιρουμένων των στοιχημάτων, ως ποσοστό της συνολικής καταναλωτικής δαπάνης είναι κατά πολύ μικρότερες από

ό,τι σε περισσότερες αναπτυγμένες χώρες. Αυτό ενμέρει δικαιολογείται από το χαμηλότερο επίπεδο κατα κεφαλήν εισοδήματος στην Ελλάδα, το οποίο ύστερα από την ικανοποίηση των βασικών αναγκών αφήνει μικρότερα περιθώρια δαπανών για τον αθλητισμό. Μπορεί όμως να συνδέεται και με άλλους παράγοντες όπως οι ελλείψεις σε αθλητική υποδομή που περιορίζουν τις δυνατότητες μαζικής άθλησης ή ακόμη και η νοοτροπία που περιορίζει πολύ μεγάλο μέρος του πληθυσμού σε μια "παθητική" συμμετοχή στον αθλητισμό μέσω των στοιχημάτων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8.5

Ιδιωτική καταναλωτική δαπάνη για τον αθλητισμό
ως ποσοστό % επί της συνολικής ιδιωτικής καταναλωτικής δαπάνης

Χώρα	Συνολική δαπάνη	Δαπάνη για στοιχήματα	Δαπάνη εκτός στοιχημάτων
Ελλάδα	1,9	1,17	0,73
Αγγλία	2,8	0,85	1,95
Ιταλία	3,3	0,40	2,90

8.5. Εξωτερικό εμπόριο

Η συγκριτικά χαμηλή συμμετοχή των αθλητικών δραστηριοτήτων στην παραγωγή και την απασχόληση συνδέεται και με το χαμηλό βαθμό ανάπτυξης των κλάδων παραγωγής αθλητικών ειδών με εξαίρεση, όπως συνάγεται και από τα στοιχεία που παρατίθενται στο Κεφάλαιο 5.1, τις αθλητικές φόρμες όπου πολύ σημαντικό μέρος της ελληνικής παραγωγής εξάγεται στο εξωτερικό και όπου η χώρα έχει πλεονασματικό εμπορικό ισοζύγιο (βαθμός κάλυψης των εισαγωγών από εξαγωγές, δηλαδή σχέση εξαγωγών προς εισαγωγές 2,76).

Ενδεικτικά του χαμηλού βαθμού ανάπτυξης των κλάδων παραγωγής αθλητικών ειδών είναι και τα συγκριτικά δεδομένα του Πίνακα 8.6 που ακολουθεί.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8.6

Βαθμός κάλυψης εισαγωγών αθλητικών ειδών
από εξαγωγές, 1990

Χώρα	Λόγος εξαγωγών προς εισαγωγές
Ελλάδα	
Σύνολο	0,19
Ενδύματα-υποδήματα	0,29
Πορτογαλία	0,16
Ιταλία	
Σύνολο	3,16
Ενδύματα-υποδήματα	4,25
Δανία	5,44
Γαλλία	0,59
Σουηδία	0,46
Αγγλία	0,61
Αυστρία	0,47

Όπως φαίνεται από τον πίνακα αυτόν, ενώ χώρες όπως η Ιταλία και η Δανία παράγουν και εξαγουν πολύ μεγαλύτερες ποσότητες αθλητικών ειδών από ό,τι εισάγουν, άλλες έχουν παθητικό εμπορικό ισοζύγιο αθλητικών ειδών με τις εισαγωγές να είναι περίπου διπλάσιες από τις εξαγωγές. Μόνο για την Πορτογαλία και την Ελλάδα οι εισαγωγές είναι περίπου πενταπλάσιες από τις εξαγωγές. Η υστέρηση της Ελλάδας είναι τόσο μεγάλη, ώστε να μη μπορεί να αποδοθεί στις αδυναμίες και την περιορισμένη συγκρισιμότητα των στοιχείων για λόγους που έχουν ήδη αναφερθεί. Η δυσμενής αυτή εικόνα αντανακλά ίσως τον γενικά χαμηλό βαθμό ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας αλλά και τα πολύ χαμηλά επίπεδα δαπάνης για αθλητικά είδη συγκριτικά με άλλες χώρες, με

αποτέλεσμα την πολύ περιορισμένη αγορά, η οποία με τη σειρά της δεν συμβάλλει στην ανάπτυξη των αντίστοιχων κλάδων παραγωγής.

8.6. Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου

Με βάση τις απαντήσεις των ερωτηματολογίων από τα σωματεία και τις ομοσπονδίες, οι μέσες ετήσιες δαπάνες για επενδύσεις παγίου κεφαλαίου για την περίοδο 1988-1992 ανήλθαν σε 7 δισ. δρχ. και χρηματοδοτήθηκαν κατά τα 2/3 περίπου από επιδοτήσεις του Δημοσίου (μέσω ΓΓΑ, ΟΠΑΠ κ.ά.) και κατά το υπόλοιπο από ίδιους πόρους των οργανώσεων αυτών.

Οι δαπάνες για τα μεγάλα έργα αθλητικής υποδομής κυμαίνονται κατά πολύ από έτος σε έτος ανάλογα με τις προτεραιότητες και τη συγκυρία. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που κατέστη δυνατόν να συλλεγούν και με επιφύλαξη μπορεί να λεχθεί ότι, κατά μέσο όρο, το σχετικό μέγεθος είναι περίπου το διπλάσιο από το κονδύλι που αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο, αν και το συγκεκριμένο μέγεθος για δεδομένο χρόνο μπορεί να συμβεί να είναι πολύ μεγαλύτερο ή και μικρότερο.

Με βάση τις εκτιμήσεις αυτές, το σύνολο των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου για την αθλητική υποδομή και ανωδομή, με εξαίρεση τις καθαρά ιδιωτικές δραστηριότητες, πρέπει να ανέρχεται κατά μέσο όρο στο 1 % των συνολικών επενδύσεων παγίου κεφαλαίου στη χώρα.

8.7. Η χρηματοδότηση του αθλητισμού με πόρους του Δημοσίου

Στον Πίνακα 8.7 που ακολουθεί δίνεται μια συνοπτική εικόνα της χρηματοδότησης των αθλητικών δραστηριοτήτων από πόρους του Δημοσίου, με βάση τα λεπτομερέστερα στοιχεία που δίνονται σε προηγούμενα κεφάλαια. Οι πόροι αυτοί προέρχονται κατά το μεγαλύτερο μέρος τους (90% περίπου) από τα έσοδα του ΟΠΑΠ και άλλων αθλητικών στοιχημάτων (ΟΔΙΕ) και κατά το υπόλοιπο από τον κρατικό προϋπολογισμό (τρέχοντα και Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων). Τα μεγέθη δεν είναι απολύτως ακριβή, είναι δε ενδεχόμενο να μην εξαντλούν πλήρως την έκταση των επιδοτήσεων του Δημοσίου προς τις αθλητικές δραστηριό-

τητες. Καλύπτουν όμως ασφαλώς το μέγιστο τμήμα τους και δίνουν αντιπροσωπευτική εικόνα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8.7

Χρηματοδότηση αθλητικών δραστηριοτήτων από
οικονομικούς πόρους του Δημοσίου

(Σε εκατ. δρχ., τρέχ. τιμές)

Αντικείμενο	1991	1992
ΠΑΕ	4.100	4.400
Αθλητικά έργα	13.735	11.859
Αθλητικά Σωματεία	7.366 (1.845)	6.510 (2.105)
Αθλητικές Ομοσπονδίες	7.388 (370)	8.009 (435)
Εθνικά Στάδια	6.365 (1.784)	5.701 (2.070)
Μαζικός Αθλητισμός	1.440	1.333
Σχολικός Αθλητισμός	1.025	830
Εθνική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων (ΕΕΜΑ)	6.000	100
Ελλ. Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία (ΕΠΟ)	1.065	1.102
ΣΕΓΑΣ	1.065	1.102
Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αμαρουσίου (ΟΑΚΑ)	1.612	1.528
Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας (ΣΕΦ)	580	380
Εξυπηρέτηση δανείων	2.851	4.708
Λοιπά	2.080 (1.325)	2.488 (1.443)
Σύνολο	56.672	50.050

Σημείωση: Τα μεγέθη εντός παρενθέσεως αποτελούν χρηματοδότηση από τον προϋπολογισμό της ΓΓΑ και περιλαμβάνονται στα σύνολα εκτός παρενθέσεως.

Πηγή: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

Σε σύγκριση με το ύψος του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) των ετών 1991 και 1992, το συνολικό ύψος της χρηματοδότησης των αθλητικών δραστηριοτήτων με πόρους του Δημοσίου, όπως φαίνεται στον πιο κάτω πίνακα, καλύπτει ποσοστό της τάξης του 0,4%-0,5%. Δεδομένου ότι, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, οι αθλητικές δραστηριότητες καλύπτουν ποσοστό του ΑΕΠ της τάξης του 0,75%-0,80%, είναι φανερό

ότι το ύψος της χρηματοδότησης του Δημοσίου αντιστοιχεί προς το ήμισυ περίπου του προϊόντος του κλάδου.

Το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος της δημόσιας χρηματοδότησης προέρχεται από στοιχήματα, μέρος των οποίων συνδέεται με αθλητικές δραστηριότητες, δεν αίρει το χαρακτήρα της δημόσιας χρηματοδότησης, αφού αποτελεί προνόμιο του Δημοσίου η παραχώρηση αδείας εκμετάλλευσης στοιχημάτων παντός είδους και αφού, όπως άλλωστε έδειξε και η πείρα του πρόσφατου παρελθόντος με την κάμψη των εισπράξεων του ΠΡΟΠΟ, πηγή των εσόδων από τα παντός είδους τυχερά παιχνίδια δεν είναι το ακριβές είδος του παιχνιδιού και η σύνδεσή του με τον αθλητισμό, αλλά κατά μέγα μέρος τουλάχιστον η τάση του κοινού να δαπανά για τυχερά παιχνίδια διαφόρων μορφών.

Βέβαια, πρέπει να σημειωθεί ότι η φύση των αθλητικών δραστηριοτήτων σε σχέση με άλλους παραγωγικούς κλάδους παρουσιάζει ιδιομορφίες. Ιδιαίτερα ο χαρακτήρας ορισμένων τουλάχιστον δραστηριοτήτων του τομέα ως δημόσιου αγαθού και ο χαμηλός βαθμός ανάπτυξης του κλάδου μπορεί ως ένα σημείο να δικαιολογούν ένα σχετικά υψηλό βαθμό επιδότησης.

Συγκριτικά με άλλες ευρωπαϊκές χώρες η δημόσια χρηματοδότηση των αθλητικών δραστηριοτήτων εκφρασμένη ως ποσοστό του ΑΕΠ εμφανίζεται υψηλή. Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 8.8 που ακολουθεί, σε αρκετές χώρες το ποσοστό αυτό είναι περίπου το ήμισυ του ελληνικού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8.8

Δημόσια χρηματοδότηση αθλητικών δραστηριοτήτων
ως ποσοστό % του ΑΕΠ, 1990

Χώρα	Ποσοστό %
Ελλάδα	0,45
Ιταλία	0,18
Αγγλία	0,21
Γαλλία	0,22
Ισπανία	0,33
Δανία	0,23
Αυστρία	0,23

Εκεί όπου οι διαφορές στις σχέσεις του Δημοσίου με τον αθλητικό τομέα μεταξύ της χώρας μας και ορισμένων τουλάχιστον άλλων χωρών φαίνεται να είναι πράγματι μεγάλες είναι ο τομέας των δημοσίων εσόδων. Τα διαθέσιμα στοιχεία για τα δημόσια έσοδα από τις αθλητικές δραστηριότητες, όπως ορίζονται στην παρούσα εργασία, είναι ελλιπή. Πάντως, τα έσοδα από το ΦΠΑ στα εισιτήρια των αθλητικών αγώνων, από τα τηλεοπτικά δικαιώματα και τα δικαιώματα πινακίδων, ορισμένα άλλα έσοδα στον τομέα των ιπποδρομιών κλπ., δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα 2-3 δισ. ετησίως τα τελευταία χρόνια. Μαζί με τα έσοδα ΦΠΑ από τις πωλήσεις αθλητικών ειδών και υπηρεσιών, εκτός από αυτές που αναφέρονται πιο πάνω και τους φόρους εισοδήματος και τις ασφαλιστικές εισφορές των εργαζομένων στον αθλητισμό, το σύνολο δεν είναι πιθανόν να υπερβαίνει τα 10 δισ., μπορεί δε να είναι και αρκετά μικρότερο δεδομένης της εκτεταμένης φοροδιαφυγής στα καταστήματα πώλησης αθλητικών ειδών και υπηρεσιών και στα δηλούμενα εισοδήματα. Έτσι τα έσοδα του κράτους από τις αθλητικές δραστηριότητες, σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, είναι κατά πολύ μικρότερα από τις δημόσιες δαπάνες στήριξης των αθλητικών δραστηριοτήτων.

Αντίθετα, σε χώρες όπως η Αγγλία και η Ιταλία τα δημόσια έσοδα από τις αθλητικές δραστηριότητες είναι μεγαλύτερα από τα έξοδα. Στην Αγγλία το 1990 τα έσοδα του Δημοσίου ήταν 2,5 φορές μεγαλύτερα από τα έξοδα και στην Ιταλία 1,3 φορές μεγαλύτερα. Έτσι ο αθλητικός κλάδος, όπως και οι άλλοι παραγωγικοί κλάδοι, είναι δημοσιονομικά πλεονασματικός, ώστε το κράτος να εξασφαλίζει έσοδα για τη χρηματοδότηση κλάδων που είναι ελλειμματικοί από τη φύση τους, όπως η άμυνα, η υγεία και η παιδεία.

Συμπερασματικά πρέπει να τονιστούν τα εξής:

Οι αθλητικοί θεσμοί, η αθλητική λειτουργία, η μορφή και η έκταση της κρατικής παρέμβασης στον αθλητικό τομέα διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό μεταξύ χωρών. Παράλληλα, επειδή η οικονομική τεκμηρίωση των αθλητικών δραστηριοτήτων ευρίσκεται ακόμη σε νηπιακό στάδιο, η σύγκριση των στατιστικών δεδομένων είναι σε μεγάλο βαθμό επισφαλής. Στα προηγούμενα επιχειρήθηκε μια πρώτη παρουσίαση του οικονομικού προφίλ του αθλητικού κλάδου στην Ελλάδα και ορισμένες συγκρίσεις με

άλλες ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίες μπορεί να είναι χρήσιμες για το σχηματισμό μιας εικόνας για τη σχετική μας θέση.

Με όλες τις επιφυλάξεις που δικαιολογούνται για τους λόγους που μόλις αναφέρθηκαν, μπορεί να λεχθεί ότι ο αθλητικός κλάδος στην Ελλάδα είναι ακόμη σε σχετικά χαμηλό στάδιο ανάπτυξης, όπως συνάγεται από τη συγκριτικά χαμηλή συμμετοχή του στο σχηματισμό του ΑΕΠ και στην απασχόληση. Αυτό είναι ενμέρει φυσική συνέπεια του γεγονότος ότι η ελληνική οικονομία είναι γενικά λιγότερο αναπτυγμένη από τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Δεδομένου ότι οι αθλητικές υπηρεσίες δεν αποτελούν είδος πρώτης ανάγκης, η ζήτησή τους και επομένως και η παραγωγική ανάπτυξη του κλάδου είναι σχετικά χαμηλή.

Εκτός όμως από το σχετικά χαμηλό βαθμό ανάπτυξης που ως ένα σημείο μπορεί να θεωρηθεί φυσικός, φαίνεται να υπάρχουν και σοβαρές διαρθρωτικές αδυναμίες. Η σοβαρότερη ίσως είναι ο υψηλός βαθμός εξάρτησης του κλάδου από την κρατική στήριξη και παρέμβαση, πράγμα που, δεδομένων των σοβαρών δημοσιονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει η χώρα και των μεγάλων αναγκών των κλάδων που παράγουν δημόσια αγαθά, αποτελεί και γενικότερο πρόβλημα. Το ενδεδειγμένο ύψος της κρατικής επιχορήγησης των αθλητικών δραστηριοτήτων δεν είναι του παρόντος. Εκείνο πάντως που μπορεί να λεχθεί είναι ότι, και αν ακόμη το παρόν ύψος κρίνεται ενδεδειγμένο για λόγους που έχουν να κάνουν με το χαμηλό στάδιο ανάπτυξης του κλάδου και την προτεραιότητα που του δίνεται, είναι ανάγκη να εξετάζεται με περισσή προσοχή η αξιοποίηση των δημόσιων πόρων που απορροφώνται από τον κλάδο με αποδοτικούς τρόπους, δεδομένου του αυξημένου βάρους τους και της σημασίας των άλλων αναγκών σε άλλους τομείς που θα μπορούσαν να ικανοποιηθούν με τους σχετικούς πόρους.

Έλλο σοβαρό διαρθρωτικό πρόβλημα είναι ο πολύ χαμηλός βαθμός κάλυψης της εγχώριας ζήτησης αθλητικών ειδών από εγχωρίως παραγόμενα προϊόντα. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι, σε μια χώρα όπου γενικά οι εισαγωγές αγαθών είναι κατά πολύ μεγαλύτερες από τις εξαγωγές, το ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο στα αθλητικά είδη θα ήταν αναμενόμενο. Αυτό όμως δεν αποτελεί ικανοποιητική απάντηση, δεδομένου ότι τα περισσότερα αθλητικά είδη ανήκουν στην κατηγορία των

σχετικά απλών μεταποιητικών προϊόντων (αθλητικά ενδύματα και υποδήματα), στα οποία υποτίθεται ότι η χώρα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα. Φαίνεται δηλαδή ότι ο ελληνικός μεταποιητικός τομέας δεν κατέστη δυνατόν να αξιοποιήσει τη γρήγορα αυξανόμενη ζήτηση γι' αυτά τα είδη.

Ένα άλλο σοβαρό διαρθρωτικό πρόβλημα συνδέεται με τη σύνθεση της καταναλωτικής δαπάνης για τον αθλητισμό, πολύ μεγάλο μέρος της οποίας απορροφάται από τα στοιχήματα. Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, αυτό συνδέεται με τη στενότητα της αθλητικής υποδομής κυρίως για μαζικό αθλητισμό καθώς και με τη νοοτροπία και τον τρόπο ζωής. Σε σύγκριση με άλλους ευρωπαϊκούς λαούς, οι Έλληνες φαίνεται ότι προτιμούν αντί να αθλούνται να στοιχηματίζουν και να παρακολουθούν αθλητικά θεάματα που παράγονται, σε σημαντικό βαθμό, από εισαγόμενους αθλητές.

Κάτω από συνθήκες όπου το κράτος δαπανά συγκριτικά μεγάλα ποσά για τη στήριξη του αθλητισμού εδώ και πολλά χρόνια, η αθλητική αδράνεια ενός πολύ μεγάλου μέρους του πληθυσμού δημιουργεί την εντύπωση ότι η αποτελεσματικότητα των πόρων που έχουν διατεθεί δεν υπήρξε ικανοποιητική.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΕΠΙΛΟΓΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ- ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

Επιλογή δείγματος

Οι πηγές των στοιχείων που είναι διαθέσιμες και αφορούν τον αριθμό και το είδος των αθλητικών σωματείων που λειτουργούν στη χώρα, προέρχονται από τη ΓΓΑ και αναφέρονται στα εξής στοιχεία:

- α. Το συνολικό αριθμό των ερασιτεχνικών αθλητικών σωματείων όλων των αθλημάτων.
- β. Τα σωματεία ποδοσφαίρου Α', Β' και Γ' Εθνικής κατηγορίας επαγγελματικά (ΠΑΕ) και μη επαγγελματικά.
- γ. Τα σωματεία, τα οποία περιλαμβάνουν Τμήματα Αμειβόμενων Καλαθοσφαιριστών (ΤΑΚ) και Τμήματα Αμειβόμενων Πετοσφαιριστών (ΤΑΠ).
- δ. Αναλυτικές καταστάσεις επιχορηγήσεων της ΓΓΑ προς αθλητικά σωματεία, εκτός των σωματείων της ΕΠΟ και του ΣΕΓΑΣ.

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα εστάλησαν εξειδικευμένα ερωτηματολόγια προς τις διαφορετικές κατηγορίες αθλητικών σωματείων οι παραλήπτες των οποίων είναι οι εξής:

Ερωτηματολόγιο 1 : Παραλήπτες είναι όλες οι ομάδες Ποδοσφαίρου Α', Β' και Γ' Εθνικής κατηγορίας, επαγγελματικές ΠΑΕ και μη επαγγελματικές (αριθμός σωματείων 72).

Ερωτηματολόγιο 2 : Παραλήπτες είναι όλα τα μη ποδοσφαιρικά σωματεία με επιχορήγηση άνω των 5 εκατ. δρχ., καθώς και όλα τα σωματεία στα οποία λειτουργούν και τμήματα ΤΑΚ (28 σωματεία) και ΤΑΠ (20 σωματεία) (συνολικός αριθμός σωματείων 111).

Ερωτηματολόγιο 3 : Παραλήπτες είναι το 10% περίπου των ερασιτεχνικών σωματείων όλων των αθλημάτων. Η επιλογή του δείγματος αυτού έγινε κατά νομό με τη χρησιμοποίηση της μεθόδου των τυχαίων αριθμών, για να υπάρχει αντιπροσωπευτικότητα (αριθμός σωματείων 598 από πληθυσμό περίπου 5,5 χιλιάδων).

Ερωτηματολόγιο 4 : Παραλήπτες είναι οι ομοσπονδίες όλων των αθλημάτων (αριθμός ομοσπονδιών 35).

Ερωτηματολόγιο 5 : Παραλήπτες είναι οι δήμοι των πρωτευουσών όλων των νομών της χώρας καθώς και οι μεγαλύτεροι δήμοι της Περιφέρειας Πρωτευούσης, με βάση τον πληθυσμό της Απογραφής Πληθυσμού 1991 (αριθμός δήμων 57).

Επεξεργασία ερωτηματολογίων

A. Γενικά

Η επεξεργασία που ακολουθεί βασίστηκε στις απαντήσεις τεσσάρων τύπων αθλητικών σωματείων, στα οποία εστάλησαν ισάριθμοι τύποι ερωτηματολογίων. Δηλαδή, στις Ποδοσφαιρικές Ανώνυμες Εταιρείες - ΠΑΕ - (Α', Β', Γ') εστάλη το ερωτηματολόγιο τύπου 1, στα μεγάλα ερασιτεχνικά σωματεία το ερωτηματολόγιο τύπου 2, στα ερασιτεχνικά σωματεία το ερωτηματολόγιο τύπου 3, και στις ομοσπονδίες το ερωτηματολόγιο τύπου 4¹.

Ο κάθε τύπος ερωτηματολογίου χωρίζεται σε τρεις ενότητες:

Ενότητα 1. Φυσιογνωμία του φορέα

Ενότητα 2. Αξιολόγηση αθλητικής πολιτικής και προτάσεις

Ενότητα 3. Οικονομική ταυτότητα του φορέα

Η κάθε ενότητα περιλαμβάνει ορισμένα ερωτήματα κοινά για όλους τους τύπους των ερωτηματολογίων και ορισμένα ερωτήματα - έχει καταβληθεί κάθε προσπάθεια ώστε αυτά να είναι όσο το δυνατόν λιγότερα - που παρουσιάζουν διαφορές από τύπο σε τύπο για θέματα που κρίθηκαν

¹. Εστάλη και ένας 5ος τύπος ερωτηματολογίου προς τις υπηρεσίες αθλητισμού ορισμένων δήμων, για τα οποία όμως αποφασίστηκε από την ερευνητική ομάδα να μην υποστούν μηχανογραφική επεξεργασία.

απολύτως αναγκαία λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των διαφορετικών σωματείων.

Ο βαθμός ανταπόκρισης των ερωτηθέντων σωματείων ήταν:

- 22% (16 στους 72) για το ερωτηματολόγιο 1,
- 14% (16 στους 111) για το ερωτηματολόγιο 2,
- 16% (94 στα 598) για το ερωτηματολόγιο 3, και
- 26% (9 στους 35) για το ερωτηματολόγιο 4.

Για τη μηχανογραφική επεξεργασία χρησιμοποιήθηκε το πακέτο SPSS-X, που τρέχει στον Η/Υ τύπου Cyber του ΚΕΠΕ. Ελήφθησαν υπόψη απαντήσεις που έφθασαν στο ΚΕΠΕ μέχρι και την Τρίτη 27-7-1993.

Η στατιστική/μηχανογραφική επεξεργασία αφορά τις ενότητες 1 και 3, δηλαδή τη φυσιογνωμία του φορέα και την οικονομική του ταυτότητα. Οι ενότητες αυτές αποτελούνται από "κλειστά" ερωτήματα. Η γραμμογράφηση των records των ίδιων ενοτήτων βρίσκεται στο Παράρτημα II.

Οι απαντήσεις στην ενότητα 2, δηλαδή η αξιολόγηση της αθλητικής πολιτικής και οι σχετικές προτάσεις των φορέων, αποφασίστηκε να καταγραφούν και να δοθούν αναλυτικά λόγω του αριθμού των απαντήσεων σε αυτά σε συνδυασμό με την ποικιλία τους. Εκτιμήθηκε ότι μια τέτοια παρουσίαση θα φανεί πιο χρήσιμη στο φορέα λήψης αποφάσεων από μία στατιστική, απλά, επεξεργασία στα ποιοτικά αυτά ερωτήματα. Στην καταγραφή αυτή προηγούνται οι απαντήσεις που εμφανίζονται με τη μεγαλύτερη συχνότητα. Επίσης όμως καταγράφονται και εκείνες που έχουν δοθεί έστω και από ένα σωματείο.

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι η στατιστική επεξεργασία έγινε, κατά κύριο λόγο, για κάθε τύπου σωματείο χωριστά. Δεν επιχειρείται δηλαδή κάποια συστηματική συγκριτική, μεταξύ των διαφόρων τύπων σωματείων, ανάλυση. Επίσης, η ανάλυση βασίζεται κατά κύριο λόγο σε περιορισμένη επεξεργασία του υλικού (μέσοι όροι, ποσοστιαίες κατανομές, συχνότητες), χωρίς να επιχειρείται ανάλυση με αναγωγές στον πληθυσμό, συγκριτικές εικόνες, ή συνδυασμός των πληροφοριών των ερωτηματολογίων με εθνικοοικονομικά μεγέθη.

B. ΠΑΕ : Ερωτηματολόγιο τύπου 1

B.1. Φυσιογνωμία και οικονομική ταυτότητα του φορέα

Το αρχαιότερο σωματείο ιδρύθηκε το 1904, ενώ περισσότερα από τα μισά (το 60%) ιδρύθηκαν μετά το 1975.

Στο ερωτηματολόγιο αυτό απάντησαν 16 ΠΑΕ σε όλα τα ερωτήματα. Από τις 16 αυτές ΠΑΕ οι 3 ανήκουν στην Α' Εθνική, οι 4 ανήκουν στη Β' Εθνική και οι υπόλοιπες 9 ανήκουν στη Γ' Εθνική κατηγορία.

Στον Πίνακα Π.1 παρακάτω παρατίθενται οι μέσοι όροι και οι ποσοστιαίες κατανομές των απαντήσεων στα ερωτήματα αριθμός 3, 10 και 11 του ερωτηματολογίου 1. Οι απαντήσεις αυτές αφορούν τη διαχειριστική περίοδο 1991-1992.

Από τον Πίνακα Π.1 και από την ανάλυση συχνοτήτων που έγινε, παρατηρούμε τα εξής:

1. Προσωπικό (ερωτήματα 3, 4): Το κάθε σωματείο απασχολεί κατά μέσο όρο 68 άτομα, από τα οποία τα 63 (93%) είναι αθλητές και μόλις 2 άτομα (3%) είναι προπονητές. Δηλαδή κατά μέσο όρο αντιστοιχεί ένας προπονητής σε 32 αθλητές. Το 19% των σωματείων αναφέρουν ότι δεν απασχολούν κανένα επαγγελματία αθλητή και το 31% αυτών κανένα ερασιτέχνη αθλητή. Το 19% αναφέρουν ότι απασχολούν από 25 επαγγελματίες αθλητές, που είναι και ο μέγιστος αριθμός ανά σωματείο. Αντίστοιχα, ένα 19% αναφέρουν ότι απασχολούν από 120 ερασιτέχνες αθλητές, που είναι και ο μέγιστος αριθμός ανά σωματείο. Η μεγάλη πλειοψηφία (81%) απασχολεί μέχρι 3 προπονητές, ενώ κανένα σωματείο δεν απασχολεί περισσότερους από 6. Αντίστοιχη είναι η εικόνα και για τις λοιπές κατηγορίες προσωπικού. Εδώ όμως παρατηρείται επιπλέον ότι το 25% των σωματείων δεν απασχολεί καθόλου διοικητικό προσωπικό και το 81% κανένα εργάτη.
2. Έσοδα (ερώτημα 10): Τα έσοδα των σωματείων ανέρχονται κατά μέσο όρο στα 113 εκατ. δρχ., τα οποία προέρχονται κατά το

μεγαλύτερο ποσοστό (48%) από τις επιχορηγήσεις του κράτους, μόνο κατά 1% από συνδρομές μελών, και κατά 19% από εισπράξεις εισιτηρίων. Οι εισπράξεις από διαφημίσεις και προβολή στα ΜΜΕ δεν ξεπερνούν το 16% του συνόλου των εσόδων. Εντύπωση προκαλεί το σχετικά υψηλό μέσο ποσοστό (16%) της κατηγορίας "άλλες πηγές εσόδων".

Οι επιχορηγήσεις κυμαίνονται από 5 εκατ. δρχ. η ελάχιστη σε 100 εκατ. δρχ. η μέγιστη.

Μεγάλη διακύμανση παρουσιάζουν οι συνδρομές μελών: περίπου τα μισά σωματεία (44%) δεν εισπράττουν συνδρομές, ενώ των υπόλοιπων κυμαίνονται από 500 χιλ. δρχ. μέχρι 11 εκατ. δρχ. Οι συνδρομές του 81% των σωματείων είναι μικρότερες από τη μέση τιμή (1,6 εκατ.).

Οι εισπράξεις εισιτηρίων παρουσιάζουν παρόμοια εικόνα με αυτή των συνδρομών.

3. Δαπάνες (ερώτημα 11): Οι δαπάνες ανέρχονται κατά μέσο όρο σε 144 εκατ. δρχ., οι οποίες σχεδόν μοιράζονται μεταξύ των αμοιβών των αθλητών (33%), των δαπανών για μεταγραφές (30%) και της κατηγορίας "άλλες δαπάνες" (30%).

Η μέγιστη δαπάνη που αναφέρεται για αμοιβές αθλητών είναι 129 εκατ. και η ελάχιστη 5 εκατ. δρχ., ενώ το 70% σχεδόν των σωματείων βρίσκονται κάτω από τη μέση τιμή.

Τα κονδύλια για δαπάνες μεταγραφών δεν ξεπερνούν τα 92 εκατ. Αυτό συμβαίνει σε όλα τα σωματεία εκτός από ένα που δαπανά σχεδόν τα διπλά (166 εκατ.). Το 63% των σωματείων βρίσκονται κάτω από τη μέση τιμή ως προς το κονδύλι αυτό.

Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι το κονδύλι για "άλλες δαπάνες" είναι σχεδόν όσο και αυτό των αμοιβών αθλητών, ενώ σε 4 από τις 16 ΠΑΕ το κονδύλι για "άλλες δαπάνες" είναι μεγαλύτερο από εκείνο για αμοιβές αθλητών (συμπεριλαμβανομένης και της ΠΑΕ με το μέγιστο εμφανιζόμενο κονδύλι και στις δύο αυτές κατηγορίες δαπανών).

ΠΙΝΑΚΑΣ Π.1

Ερωτηματολόγιο 1

Απασχολούμενοι, έσοδα και δαπάνες 1991-1992

Περιγραφή ερωτήματος		Μέσοι όροι	Ποσοστά
3.	Αριθμός απασχολουμένων και καθεστώς απασχόλησης κατά την αγωνιστική περίοδο 1991-1992: (αριθμός ατόμων)		
α.	Επαγγελματίες αθλητές	20	29,0
ι)	Κανονικοί επαγγελματίες	18	26,1
ιι)	Ημιεπαγγελματίες	2	2,9
β.	Προπονητές	2	2,9
γ.	Διοικητικό προσωπικό	2	2,9
δ.	Εργάτες	0	0,0
ε.	Άλλες κατηγορίες	2	2,9
	Σύνολο	26	37,7
4.	Ερασιτέχνες αθλητές	43	62,3
	Σύνολο 3 + 4	69	100,0
10	Οι κυριότερες πηγές εσόδων κατά τη διαχειριστική περίοδο 1991-1992: (χιλ.δρχ.)		
α.	Επιχορηγήσεις από το κράτος	54.042	47,7
β.	Συνδρομές μελών	1.597	1,4
γ.	Εισπράξεις εισιτηρίων	21.005	18,6
δ.	Εισπράξεις από διαφημίσεις	9.231	8,2
ε.	Δικαιώματα από προβολή σε Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	8.924	7,9
στ.	Άλλες πηγές εσόδων	18.460	16,3
	Σύνολο	113.259	100,0
11	Οι κυριότερες δαπάνες (στις αμοιβές αθλητών και λοιπού προσωπικού αναφέρεται η συνολική επιβάρυνση του φορέα από μισθούς, ασφαλιστικές εισφορές κλπ.) κατά το 1991-1992 (χιλ.δρχ.)		
α.	Αμοιβές αθλητών	47.429	32,9
β.	Αμοιβές λοιπού προσωπικού	8.822	6,1
γ.	Δαπάνες μεταγραφών	42.704	29,6
δ.	Δαπάνες για χρήση αθλητικών εγκαταστάσεων	2.279	1,6
ε.	Άλλες δαπάνες	42.901	29,8
	Σύνολο	144.135	100,0

4. Προσωπικό-Έσοδα-Δαπάνες (ερωτήματα 3, 4, 10, 11): Κατά μέσο όρο οι δαπάνες υπερβαίνουν τα έσοδα κατά 31 εκατ. δρχ. Σύμφωνα, τέλος, με τις απαντήσεις των ΠΑΕ, ο κάθε επαγγελματίας αθλητής αμείβεται κατά μέσο όρο με λιγότερο από 2¹/₂ εκατ. δρχ. ετησίως.

B.2. Αξιολόγηση αθλητικής πολιτικής και προτάσεις

Οι απαντήσεις των ερωτηματολογίων συνοψίζονται ως εξής:

1. Οικονομικά αντικίνητρα (ερώτημα 5.α)
 - Οι ανεπαρκείς οικονομικές επιχορηγήσεις και το μικρό ποσοστό των εσόδων του ΠΡΟΠΟ.
 - Ο περιορισμός στην τιμή των εισιτηρίων.
 - Ο υψηλός συντελεστής ΦΠΑ (18%) επί των εισιτηρίων και των μεταγραφών.
 - Οι υψηλές δαπάνες διαιτησίας.
 - Οι παρακρατήσεις των σταδίων επί των εισιτηρίων.
 - Η μικρή οικονομική ενίσχυση του κράτους προς τα ερασιτεχνικά σωματεία και τα ερασιτεχνικά τμήματα συλλόγων.
 - Η έλλειψη αθλητικών εγκαταστάσεων.
2. Θεσμικά αντικίνητρα (ερώτημα 5.β)
 - Η έλλειψη ενός κώδικα αθλητικής νομοθεσίας
 - Η έλλειψη εθνικής πολιτικής για το ποδόσφαιρο.
 - Η δυσκαμψία του Ν.1958/1991.
 - Το ίδιο ποσοστό επιχορήγησης σε όλα τα σωματεία ανεξαρτήτως έδρας της ομάδας.
 - Το υψηλό ποσοστό υπέρ των σταδίων (15%).
 - Η μη ύπαρξη παραρτήματος της ΕΠΟ και της ΕΠΑΕ στη Θεσσαλονίκη.
3. Προτάσεις για άρση οικονομικών αντικινήτρων (ερώτημα 6.α)
 - Αύξηση των επιχορηγήσεων και των εσόδων του ΠΡΟΠΟ.

- Ελεύθερη τιμή των εισιτηρίων και κατάργηση του ΦΠΑ από τα εισιτήρια και τις μεταγραφές.
 - Μείωση των προκαταβαλλόμενων χρημάτων στα στάδια.
 - Αύξηση των παροχών προς τα ερασιτεχνικά σωματεία και ερασιτεχνικά τμήματα των συλλόγων.
 - Ύπαρξη χορηγίας και δωρεών.
4. Προτάσεις για άρση θεσμικών αντικινήτρων (ερώτημα 6.β)
- Βελτίωση του νομικού πλαισίου του Ν. 1958/1991, ώστε να γίνει πιο αποτελεσματικός και ευέλικτος.
 - Δίκαιες αποφάσεις του αθλητικού δικαστή προς όλες τις ομάδες.
 - Δημιουργία παραρτήματος ΕΠΟ και ΕΠΑΕ στη Θεσσαλονίκη και κλήρωση διαιτησίας εκεί.
 - Κατασκευή βοηθητικών γηπέδων.
5. Κριτική για την εφαρμοσθείσα από το κράτος αθλητική πολιτική κατά την τελευταία 15ετία (ερώτημα 7)
- Ανεπαρκής κρατική αθλητική πολιτική σε μακροπρόθεσμη βάση σχετικά με το ποδόσφαιρο.
 - Ο Ν. 75/1975 ήταν θετικός, χρειάζεται όμως βελτίωση.
 - Ο Ν. 1958/1991 σε γενικές γραμμές υπήρξε θετικός για το ποδόσφαιρο. Κατά την εφαρμογή του όμως φάνηκαν ορισμένες αδυναμίες (π.χ. στον τρόπο οικονομικής διευκόλυνσης των ΠΑΕ από τους μετοχούς και συμβούλους).
 - Η έλλειψη επαρκών αθλητικών εγκαταστάσεων.
6. Προτάσεις βελτίωσης της εφαρμοζόμενης από το κράτος αθλητικής πολιτικής (ερώτημα 8)
- Θέσπιση σωστών νόμων-παισίων και ισονομία προς όλες τις κατευθύνσεις.
 - Βελτίωση της υποδομής με την κατασκευή βοηθητικών γηπέδων ποδοσφαίρου, τη δημιουργία αθλητικών κέντρων και γηπέδων με χλοοτάπητα και τη δημιουργία προπονητικών κέντρων προετοιμασίας των ομάδων κατά τους θερινούς μήνες.

- Να βοηθηθούν τα σωματεία της επαρχίας και ειδικότερα των παραμεθόριων περιοχών.
- 7. Άλλες παρατηρήσεις και προτάσεις για την αναβάθμιση του αθλήματος που αφορά το φορέα σας (ερώτημα 9)
- Να δοθούν κίνητρα σε μεγάλες επιχειρήσεις, ώστε να αναλάβουν τη χορηγία των ΠΑΕ.

Γ. Μεγάλα ερασιτεχνικά σωματεία : Ερωτηματολόγιο τύπου 2

Γ.1 Φυσιογνωμία και οικονομική ταυτότητα του φορέα

Το αρχαιότερο σωματείο ιδρύθηκε το 1908, ενώ περισσότερα από τα μισά (το 69%) ιδρύθηκαν πριν το 1975.

Το ερωτηματολόγιο τύπου 2 αποτελείται από τρία μέρη:

- το πρώτο αφορά πληροφορίες για όλα τα τμήματα των σωματείων εκτός των ΤΑΚ και ΤΑΠ,
- το δεύτερο μέρος αφορά μόνο τα ΤΑΚ (Τμήματα Αμειβόμενων Καλαθοσφαιριστών), ενώ
- το τρίτο μέρος αφορά μόνο τα ΤΑΠ (Τμήματα Αμειβόμενων Πετοσφαιριστών).

Τα ερωτήματα του πρώτου μέρους απαντήθηκαν, στην πλειοψηφία τους, από όλους, δηλαδή 16 σωματεία. Εξαίρεση αποτελούν τα ερωτήματα 12, 13 και 14, στα οποία απάντησαν μόνο 8, 5 και 10 σωματεία, αντίστοιχα. Επίσης, από τα 16 σωματεία μόνο τα 3 απάντησαν για τα ΤΑΚ και 5 για τα ΤΑΠ.

Για τους παραπάνω λόγους, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι τα σωματεία αυτά έδειξαν να είναι τα λιγότερο πρόθυμα να απαντήσουν στο ερωτηματολόγιο (μόλις 14% απάντησαν), τα συμπεράσματα που μπορούν να εξαχθούν από το υλικό αυτό για τα ΤΑΚ και τα ΤΑΠ είναι περιορισμένα.

Γ.1.1. Όλος ο φορέας, εκτός ΤΑΚ και ΤΑΠ

Στον Πίνακα Π.2 παρακάτω δίνονται, για την περίοδο 1992-1993, οι μέσοι όροι και οι ποσοστιαίες κατανομές των απαντήσεων στα ερωτήματα αρ. 3, 10, 11, 12, 13, 14.

Από τον Πίνακα Π.2 και από την ανάλυση συχνοτήτων που έγινε, παρατηρούμε τα εξής:

1. Προσωπικό (ερώτημα 3): Το κάθε σωματείο απασχολεί κατά μέσο όρο 567 άτομα, από τα οποία τα 548 (97%) είναι αθλητές και μόνο τα 16 άτομα (3%) είναι προπονητές. Δηλαδή κατά μέσο όρο αντιστοιχεί ένας προπονητής σε 34 αθλητές. Το υπόλοιπο προσωπικό είναι σχεδόν ανύπαρκτο (μόλις 0,5%).
Ο αριθμός των αθλητών κυμαίνεται μεταξύ των 250 (ελάχιστος) και των 1.620 (μέγιστος). Περίπου το 70% των σωματείων έχουν κάτω από 500 αθλητές, και μόνο 6% έχει περισσότερους από 1.000 αθλητές.
Η μεγάλη πλειοψηφία (70%) των σωματείων απασχολεί λιγότερους από 16 προπονητές (κάτω από τη μέση τιμή).
2. Έσοδα (ερώτημα 10): Τα έσοδα των σωματείων ανέρχονται κατά μέσο όρο στα 45 εκατ. δρχ., προέρχονται δε κατά το μεγαλύτερο ποσοστό (45%) από τις επιχορηγήσεις του κράτους, μόνο κατά 1% από εισπράξεις εισιτηρίων, και κατά 15% από συνδρομές μελών. Οι εισπράξεις από διαφημίσεις και προβολή στα ΜΜΕ δεν φέρνουν σχεδόν κανένα έσοδο. Εντύπωση προκαλεί το ιδιαίτερα υψηλό μέσο ποσοστό (21%) της κατηγορίας "άλλες πηγές εσόδων". Αρκετά σημαντικό έσοδο φαίνεται να αποτελούν οι εισπράξεις από παραχώρηση αθλητικών εγκαταστάσεων.
Οι επιχορηγήσεις από το κράτος παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις. Κυμαίνονται από 1 εκατ. δρχ. η ελάχιστη μέχρι 107 εκατ. δρχ. η μέγιστη. Το 80% των σωματείων επιχορηγείται με ποσό μικρότερο από τη μέση τιμή, δηλαδή με λιγότερα από 21 εκατ. δρχ. Παρόμοια εικόνα παρουσιάζουν οι εισπράξεις από συνδρομές μελών και από παραχώρηση αθλητικών εγκαταστάσεων. Επίσης

ΠΙΝΑΚΑΣ Π.2

Ερωτηματολόγιο 2 (εκτός ΤΑΚ και ΤΑΠ)
Απασχολούμενοι και χρηματοοικονομικά μεγέθη έτους 1992

Περιγραφή ερωτήματος	Μέσοι όροι	Ποσοστά
3. Αριθμός απασχολούμενων (εκτός ΤΑΚ, ΤΑΠ) και καθεστώς απασχόλησης το 1992 (αριθμός ατόμων)		
α. Αθλητές	548	96,7
β. Προπονητές	16	2,8
γ. Διοικητικό προσωπικό	2	0,4
δ. Εργάτες	1	0,2
ε. Άλλες κατηγορίες	0	0,0
Σύνολο	567	100,1
10. Οι κυριότερες πηγές εσόδων κατά τη διαχειριστική περίοδο 1992-1993: (χιλ.δρχ.)		
α. Επιχορηγήσεις από το κράτος	20.412	45,2
β. Συνδρομές μελών	6.946	15,4
γ. Εισπράξεις εισιτηρίων	387	0,9
δ. Εισπράξεις από διαφημίσεις	435	1,0
ε. Δικαιώματα από προβολή σε Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	1	0,0
στ. Εισπράξεις από παραχώρηση αθλητικών εγκαταστάσεων	7.286	16,1
ζ. Άλλες πηγές εσόδων	9.734	21,5
Σύνολο	45.203	100,1
11. Οι κυριότερες δαπάνες (στις αμοιβές αθλητών και λοιπού προσωπικού αναφέρεται η συνολική επιβάρυνση του φορέα από μισθούς, ασφαλιστικές εισφορές κλπ.) κατά το 1992-1993 (χιλ.δρχ.)		
α. Οδοιπορικά έξοδα αθλητών	14.033	31,9
β. Αμοιβές λοιπού προσωπικού	7.808	17,7
γ. Δαπάνες μεταγραφών	1.895	4,3
δ. Δαπάνες συντήρησης αθλητικών εγκαταστάσεων	5.361	12,2
ε. Άλλες δαπάνες	14.918	33,9
Σύνολο	44.015	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ Π.2 (συνέχεια)

Περιγραφή ερωτήματος	Μέσοι όροι	Ποσοστά
12. Αξία και είδος έργων που έγιναν από το φορέα κατά την περίοδο 1988-1992 (χιλ. δρχ.)		
α. Αθλητικές εγκαταστάσεις	34.004	79,5
β. Κτίρια διοικητικών υπηρεσιών	4.311	10,1
γ. Όργανα γυμναστικής, προπονήσεων κλπ.	1.678	3,9
δ. Μεταφορικά μέσα	875	2,0
ε. Μηχανογραφικός εξοπλισμός	492	1,2
στ. Άλλες κατηγορίες επενδύσεων	1.437	3,4
Σύνολο	42.797	100,1
13. Τρόποι χρηματοδότησης των παραπάνω έργων (χιλ. δρχ.)		
α. ΓΓΑ	43.200	65,8
β. ΟΠΑΠ	14.800	22,6
γ. Ίδια κεφάλαια	7.620	11,6
δ. Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων	0	0,0
ε. Άλλες πηγές	0	0,0
Σύνολο	65.620	100,0
14. Έργα που προγραμματίζει ο φορέας για την προσεχή 5ετία 1993-1997 (χιλ. δρχ.)		
α. Αθλητικές εγκαταστάσεις	51.750	3,6
β. Κτίρια διοικητικών υπηρεσιών	19.800	1,4
γ. Όργανα γυμναστικής, προπονήσεων κλπ.	10.200	0,7
δ. Μεταφορικά μέσα	5.000	0,3
ε. Μηχανογραφικός εξοπλισμός	6.100	0,4
στ. Άλλες κατηγορίες έργων	1.357.800	93,6
Σύνολο	1.450.650	100,0

παρατηρείται η ίδια εικόνα, αλλά σε ελαφρά χαμηλότερο βαθμό (γύρω στο 65%), στις εισπράξεις από διαφημίσεις και από προβολή στα ΜΜΕ. Ας σημειωθεί ότι περίπου τα μισά σωματεία δεν παρουσιάζουν κανένα έσοδο από διαφημίσεις και από προβολή στα ΜΜΕ.

3. Δαπάνες (ερώτημα 11): Οι δαπάνες ανέρχονται κατά μέσο όρο στα 44 εκατ. δρχ., οι οποίες σχεδόν μοιράζονται μεταξύ των οδοιπορικών εξόδων των αθλητών (32%) και της κατηγορίας "άλλες δαπάνες" (34%). Οι αμοιβές λοιπού προσωπικού και οι δαπάνες συντήρησης των αθλητικών εγκαταστάσεων αποτελούν το 18% και το 12%, αντίστοιχα. Οι δαπάνες μεταγραφών είναι μόλις το 4% της μέσης συνολικής δαπάνης.

Εντύπωση προκαλεί το μεγάλο ποσοστό συμμετοχής στις δαπάνες του κονδυλίου "άλλες δαπάνες". Υπάρχουν σωματεία όπου το κονδύλι αυτό είναι όσο και όλες οι άλλες δαπάνες αθροιστικά.

4. Προσωπικό-Έσοδα-Δαπάνες (ερωτήματα 3, 10, 11): Κατά μέσο όρο οι δαπάνες και τα έσοδα βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο με ελάχιστα υψηλότερα τα έσοδα.

Σύμφωνα, τέλος, με τις απαντήσεις των σωματείων αυτών ο κάθε αθλητής έχει κατά μέσο όρο οδοιπορικά έξοδα 26 χιλ. δρχ. ετησίως.

5. Αξία και τρόποι χρηματοδότησης έργων της περιόδου 1988-1992 (ερωτήματα 12, 13): Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, μόνο μέρος όσων απάντησαν στο ερώτημα 12 (αξία έργων) απάντησαν και στο επόμενο ερώτημα που αφορά τους τρόπους χρηματοδότησης (5 στους 8). Για το λόγο αυτό παρατηρούνται οι αποκλίσεις στα αντίστοιχα κονδύλια.

Η μέση αξία των επενδύσεων κατά την 5ετία 1988-1992 ήταν 43 εκατ. δρχ.

Παρατηρώντας τώρα την ποσοστιαία κατανομή βλέπουμε ότι οι αθλητικές εγκαταστάσεις απορρόφησαν το 80% σχεδόν των επενδύσεων για την πενταετία 1988-1992. Ο μεγαλύτερος χρηματοδότης κατά την ίδια περίοδο ήταν η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού (66% συμμετοχή), ενώ μόνο ένα 12% των επενδύσεων καλύφθη-

κε από ίδια κεφάλαια. Αισθητή είναι η απουσία χρηματοδότησης μέσω του προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.

6. Προγραμματιζόμενα έργα για το 1993-1997 (ερώτημα 14): Οι μέσες δαπάνες για τα προγραμματιζόμενα έργα της επόμενης πενταετίας είναι σχεδόν 1,5 δισ. Αυτό οφείλεται σε ένα σωματείο που προγραμματίζει την κατασκευή γηπέδου μπάσκετ (1,5 δισ.) και την κατασκευή σταδίου (13,5 δισ.). Αν εξαιρέσουμε αυτό το κονδύλι, τα υπόλοιπα έργα που προγραμματίζονται δεν ξεπερνούν τα 150 εκατ. δρχ.

Ένα 20% των σωματείων δεν προγραμματίζει καμία δαπάνη για εγκαταστάσεις ή όργανα γυμναστικής, ενώ τα ποσοστά αυτά φθάνουν και το 50% των σωματείων για τις υπόλοιπες κατηγορίες έργων.

Θα πρέπει, τέλος, να επισημανθεί ότι ένα 10% δεν απάντησε στο ερώτημα αυτό.

Γ.1.2. Τμήματα Αμειβόμενων Καλαθοσφαιριστών (ΤΑΚ)

Στον Πίνακα Π.2α παρακάτω παρατίθενται οι μέσοι όροι και οι ποσοστιαίες κατανομές των απαντήσεων στα ερωτήματα αριθμός 1, 2, 3 του τμήματος του ερωτηματολογίου 2 που απευθύνεται στα ΤΑΚ. Οι απαντήσεις αυτές αφορούν τη διαχειριστική περίοδο 1992-1993.

Από τον Πίνακα Π.2α παρατηρούμε τα εξής¹:

1. Προσωπικό (ερώτημα 1): Το κάθε ΤΑΚ απασχολεί κατά μέσο όρο 20 άτομα, από τα οποία το 65% (13) είναι αθλητές, ένα 10% είναι προπονητές, άλλο ένα 10% είναι διοικητικοί, 10% είναι άλλες κατηγορίες και ένα 5% είναι εργάτες. Εδώ η σχέση αθλητές προς προπονητές είναι διαφορετική, Δηλαδή κατά μέσο όρο αντιστοιχεί ένας προπονητής σε 7 αθλητές.

¹. Η ανάλυση συχνοτήτων δεν έχει νόημα εδώ. Υπάρχουν μόνο 3 παρατηρήσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ Π.2α

Ερωτηματολόγιο 2 (ΤΑΚ)

Απασχολούμενοι, έσοδα και δαπάνες έτους 1992

Περιγραφή ερωτήματος	Μέσοι όροι	Ποσοστά
1. Αριθμός απασχολούμενων και καθεστώς απασχόλησης το 1992 (αριθμός ατόμων)		
α. Αθλητές	13	65,0
β. Προπονητές	2	10,0
γ. Διοικητικό προσωπικό	2	10,0
δ. Εργάτες	1	5,0
ε. Άλλες κατηγορίες	2	10,0
Σύνολο	20	100,0
2. Οι κυριότερες πηγές εσόδων του φορέα κατά τη διαχειριστική περίοδο 1992-1993: (χιλ.δρχ.)		
α. Επιχορηγήσεις από το κράτος	23.733	23,9
β. Συνδρομές μελών	0	0,0
γ. Εισπράξεις εισιτηρίων	29.167	29,3
δ. Εισπράξεις από διαφημίσεις	32.833	33,0
ε. Δικαιώματα από προβολή σε Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	2.667	2,7
στ. Άλλες πηγές εσόδων	11.000	11,1
Σύνολο	99.400	100,0
3. Οι κυριότερες δαπάνες (στις αμοιβές αθλητών και λοιπού προσωπικού αναφέρεται η συνολική επιβάρυνση του φορέα από μισθούς, ασφαλιστικές εισφορές κλπ.) κατά το 1992-1993 (χιλ.δρχ.)		
α. Αμοιβές αθλητών	36.655	24,3
β. Αμοιβές λοιπού προσωπικού	4.183	2,8
γ. Δαπάνες μεταγραφών	56.000	37,1
ε. Άλλες δαπάνες	54.123	35,9
Σύνολο	150.961	100,1

2. Έσοδα (ερώτημα 2): Τα έσοδα των σωματείων ανέρχονται κατά μέσο όρο στα 99 εκατ. δρχ. Η κυριότερη πηγή εσόδων των ΤΑΚ είναι οι διαφημίσεις με μερίδιο 33%. Έπονται οι εισπράξεις εισιτηρίων (29%), και αμέσως μετά είναι οι κρατικές επιχορηγήσεις (24%). Δεν υπάρχουν συνδρομές μελών, ενώ η προβολή από τα ΜΜΕ και οι "άλλες πηγές" συμβάλλουν με ποσοστά 3% και 11%, αντίστοιχα.
3. Δαπάνες (ερώτημα 3): Οι δαπάνες ανέρχονται κατά μέσο όρο στα 151 εκατ. δρχ. Οι δαπάνες μεταγραφών απορροφούν το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών (37%). Αμέσως μετά ακολουθούν οι "άλλες δαπάνες" με 36%, γεγονός που προξενεί εντύπωση. Οι αμοιβές των αθλητών δεν ξεπερνούν το 24% της μέσης συνολικής δαπάνης, ενώ οι αμοιβές του λοιπού προσωπικού είναι ένα 3%.
4. Προσωπικό-Έσοδα-Δαπάνες (ερωτήματα 1, 2, 3): Κατά μέσο όρο οι δαπάνες υπερβαίνουν τα έσοδα κατά 52 εκατ. δρχ. Σύμφωνα, τέλος, με τις απαντήσεις των ΤΑΚ, ο κάθε αθλητής αμείβεται κατά μέσο όρο με λιγότερο από 3 εκατ. δρχ. ετησίως.

Γ.1.3. Τμήματα Αμειβόμενων Πετοσφαιριστών (ΤΑΠ)

Στον Πίνακα Π.2β παρακάτω παρατίθενται οι μέσοι όροι και οι ποσοστιαίες κατανομές των απαντήσεων στα ερωτήματα αριθμός 1, 2, 3 του τμήματος του ερωτηματολογίου 2 που απευθύνεται στα ΤΑΠ. Οι απαντήσεις αυτές αφορούν τη διαχειριστική περίοδο 1992-1993. Από τον Πίνακα Π.2β παρατηρούμε τα εξής¹:

1. Προσωπικό (ερώτημα 1): Το κάθε ΤΑΠ απασχολεί κατά μέσο όρο 18 άτομα, από τα οποία τα 16 (δηλαδή σχεδόν όλα) είναι αθλητές. Κατά μέσο όρο απασχολείται ένας προπονητής σε κάθε ΤΑΠ, ο οποίος έχει την ευθύνη των 16 αθλητών, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι ένα ΤΑΠ δηλώνει ότι δεν απασχολεί κανένα προπονητή.

¹. Η ανάλυση συχνοτήτων γίνεται πολύ περιορισμένα εδώ, επειδή υπάρχουν μόνο 5 παρατηρήσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ Π.2β

Ερωτηματολόγιο 2 (ΤΑΠ)

Απασχολούμενοι, έσοδα και δαπάνες έτους 1992

Περιγραφή ερωτήματος	Μέσοι όροι	Ποσοστά
1. Αριθμός απασχολουμένων και καθεστώς απασχόλησης το 1992 (αριθμός ατόμων)		
α. Αθλητές	16	88,9
β. Προπονητές	1	5,6
γ. Διοικητικό προσωπικό	1	5,6
δ. Εργάτες	0	0,0
ε. Άλλες κατηγορίες	0	0,0
Σύνολο	18	100,1
2. Οι κυριότερες πηγές εσόδων του φορέα κατά τη διαχειριστική περίοδο 1992-1993: (χιλ.δρχ.)		
α. Επιχορηγήσεις από το κράτος	21.500	65,3
β. Συνδρομές μελών	0	0,0
γ. Εισπράξεις εισιτηρίων	1.743	5,3
δ. Εισπράξεις από διαφημίσεις	6.474	19,7
ε. Δικαιώματα από προβολή σε Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	80	0,2
στ. Άλλες πηγές εσόδων	3.143	9,5
Σύνολο	32.940	100,0
3. Οι κυριότερες δαπάνες (στις αμοιβές αθλητών και λοιπού προσωπικού αναφέρεται η συνολική επιβάρυνση του φορέα από μισθούς, ασφαλιστικές εισφορές κλπ.) κατά το 1992-1993 (χιλ.δρχ.)		
α. Αμοιβές αθλητών	22.370	54,9
β. Αμοιβές λοιπού προσωπικού	1.610	4,0
γ. Δαπάνες μεταγραφών	1.265	3,1
ε. Άλλες δαπάνες	15.495	38,0
Σύνολο	40.740	100,0

2. Έσοδα (ερώτημα 2): Τα έσοδα των ΤΑΠ ανέρχονται κατά μέσο όρο στα 33 εκατ. δρχ. Η κυριότερη πηγή εσόδων των ΤΑΠ είναι οι κρατικές επιχορηγήσεις με μερίδιο 65 %. Έπονται οι εισπράξεις από διαφημίσεις (20 %). Δεν υπάρχουν συνδρομές μελών, ενώ οι υπόλοιπες πηγές συμβάλλουν με μικρότερα ποσοστά. Δύο ΤΑΠ δηλώνουν, τέλος, μηδενικές εισπράξεις από εισιτήρια.
3. Δαπάνες (ερώτημα 3): Οι δαπάνες ανέρχονται κατά μέσο όρο στα 41 εκατ. δρχ. Οι αμοιβές αθλητών απορροφούν περισσότερο από το μισό των δαπανών, και για την ακρίβεια το 55 %. Οι "άλλες δαπάνες" είναι επίσης σημαντικός παράγοντας απορροφώντας το 38 %. Οι αμοιβές του λοιπού προσωπικού και οι δαπάνες μεταγραφών απορροφούν ελάχιστα κονδύλια, δηλαδή ένα 4 % και 3 %, αντίστοιχα.
4. Προσωπικό-Έσοδα-Δαπάνες (ερωτήματα 1, 2, 3): Κατά μέσο όρο οι δαπάνες υπερβαίνουν τα έσοδα περίπου κατά 8 εκατ. δρχ. Σύμφωνα, τέλος, με τις απαντήσεις των ΤΑΠ, ο κάθε αθλητής αμείβεται κατά μέσο όρο με λιγότερο από ενάμισι εκατομμύριο δραχμές ετησίως.

Γ.2. Αξιολόγηση αθλητικής πολιτικής και προτάσεις

Οι απαντήσεις που δόθηκαν συνοψίζονται ως εξής:

1. Οικονομικά αντικίνητρα (ερώτημα 5.α)
 - Οι ανεπαρκείς οικονομικές επιχορηγήσεις, οι οποίες δίνονται πάντα με καθυστέρηση με αποτέλεσμα τη μη σωστή λειτουργία και ανάπτυξη των αθλητικών τμημάτων και τη μη επαρκή κάλυψη των λειτουργικών τους δαπανών.
 - Η καταβολή ΦΠΑ για τις πάσης φύσεως δαπάνες.
 - Η έλλειψη ικανής νομοθεσίας για φοροαπαλλαγές χρημάτων που επενδύουν φυσικά ή νομικά πρόσωπα στον αθλητισμό (δωρεές κλπ.)

- Ο Ν. 1958/1991 που καταργεί το Ν. 879/1979 και περιορίζει τα έσοδα των ερασιτεχνικών σωματείων.
- Η έλλειψη σωστής ιεράρχησης κατασκευής αθλητικών εγκαταστάσεων.
- Η μείωση του αριθμού των φιλάθλων.

2. Θεσμικά αντικίνητρα (ερώτημα 5.β)

- Ο καταμερισμός των επιχορηγήσεων δεν γίνεται μετά από αξιολόγηση των δραστηριοτήτων των συλλόγων.
- Δεν υπάρχει οικονομική ενίσχυση στα σωματεία των οποίων οι αθλητές διακρίνονται σε πανελλήνιους αγώνες ή σε εθνικές ομάδες.
- Η συμμετοχή των σωματείων στις ενώσεις και ομοσπονδίες ισότιμα ασχέτως δυναμικού και απόδοσης.
- Η απαγόρευση δημιουργίας νέας αθλητικής ένωσης από το Ν.75/1975, που εμποδίζει την επιβαλλόμενη σύσταση και άλλων ενώσεων.
- Η μη δίκαιη χορήγηση δικαιωμάτων και κινήτρων μεταξύ των σωματείων του κέντρου και της επαρχίας.

3. Προτάσεις για άρση οικονομικών αντικινήτρων (ερώτημα 6.α)

- Αύξηση και έγκαιρη καταβολή των επιχορηγήσεων (μέσα στο πρώτο τρίμηνο κάθε έτους).
- Απαλλαγή από τον ΦΠΑ για τις πάσης φύσεως δαπάνες των σωματείων που είναι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.
- Προσφορά των υπηρεσιών των αθλητικών κέντρων δωρεάν στα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα σωματεία.
- Νομοθετική κατοχύρωση των δωρεών για απαλλαγή από τη φόρολογία.

4. Προτάσεις για άρση θεσμικών αντικινήτρων (ερώτημα 6.β)

- Τροποποίηση του άρθρου 13, παρ. 7 του Ν. 75/1975, ώστε να είναι δυνατή η δημιουργία ενώσεων αν αυξηθεί ο αριθμός των

σωματείων χωρίς να απαιτείται απόφαση Γεν. Συνέλευσης των σωματείων της ήδη υπάρχουσας ένωσης.

- Δυνατότητα μεταγραφής του επιτυχόντος αθλητού σε σχολή άλλης πόλης, στην πόλη-έδρα της ομάδας του συλλόγου του, μετά από σχετική βεβαίωση της οικείας ένωσης ή ομοσπονδίας για την αγωνιστική του ποιότητα.

5. Κριτική για την εφαρμοσθείσα από το κράτος αθλητική πολιτική κατά την τελευταία 15ετία (ερώτημα 7)

- Η αθλητική πολιτική που ασκεί το κράτος είναι περιστασιακή, χωρίς κανέναν ουσιαστικό προγραμματισμό.
- Έλλειψη αθλητικών εγκαταστάσεων και οργάνων γυμναστικής.

6. Προτάσεις βελτίωσης της εφαρμοζόμενης από το κράτος αθλητικής πολιτικής (ερώτημα 8)

- Κατανομή των επιχορηγήσεων κατ' άθλημα, σύμφωνα με την αναπτυξιακή πορεία του αθλήματος και τον αριθμό των εν ενεργεία αθλητών των σωματείων.
- Ανάπτυξη του σχολικού αθλητισμού.
- Δημιουργία νέων αθλητικών εγκαταστάσεων και παροχή πιστώσεων για συντήρηση ήδη υπαρχουσών.
- Ειδική επιχορήγηση σωματείων παραμεθόριων περιοχών.
- Δημιουργία φορέα ερασιτεχνικών σωματείων, ο οποίος σε συνεργασία με τη ΓΓΑ θα χειρίζεται το μέλλον του κάθε αθλήματος.

7. Άλλες παρατηρήσεις και προτάσεις για την αναβάθμιση του αθλήματος που αφορά το φορέα σας (ερώτημα 9)

- Υπάρχει ανάγκη ενίσχυσης και τόνωσης των επαρχιακών σωματείων.
- Προτείνεται η δημιουργία χώρων άθλησης και προπόνησης μέσα στα σχολικά συγκροτήματα.
- Μεγαλύτερη νομοθετημένη συμμετοχή των σωματείων στη λήψη αποφάσεων σε βασικούς τομείς από τις κατά άθλημα ομοσπονδίες.

Δ. Ερασιτεχνικά σωματεία : Ερωτηματολόγιο τύπου 3

Δ.1. Φυσιογνωμία και οικονομική ταυτότητα του φορέα

Το αρχαιότερο σωματείο ιδρύθηκε το 1908, ενώ μόλις το 40% ιδρύθηκαν πριν το 1975.

Το ερωτηματολόγιο τύπου 3 απαντήθηκε από 94 σωματεία και από όλες τις περιφέρειες. Απάντησαν δηλαδή 14 σωματεία από την Κεντρική Μακεδονία, 14 από την Αττική, 13 από την Πελοπόννησο, 11 από τη Μακεδονία-Θράκη, 9 από τη Θεσσαλία, 9 από τη Στερεά Ελλάδα, 7 από τη Δυτική Μακεδονία, 6 από τη Δυτική Ελλάδα και τα υπόλοιπα 12 από τις άλλες περιφέρειες της χώρας.

Οι αθλητικές δραστηριότητες των σωματείων αυτών παρουσιάζουν συνοπτικά την εξής εικόνα:

- Τα περισσότερα, 61 σωματεία ή 65%, έχουν μόνο μία αθλητική δραστηριότητα, 17 (18%) έχουν δύο δραστηριότητες, 11 σωματεία (12%) έχουν 3, 2 σωματεία έχουν 4 και τα υπόλοιπα 3 σωματεία έχουν 5 αθλητικές δραστηριότητες.
- 62 σωματεία (66%) ασχολούνται με το ποδόσφαιρο, 17 (18%) με το μπάσκετ, 11 σωματεία με το βόλλεϋ, από 6 σωματεία ασχολούνται με το στίβο ή/και με το σκάκι. Οι υπόλοιπες αθλητικές δραστηριότητες (βλέπε Παράρτημα Ι, όπου αναφέρονται όλες οι αθλητικές δραστηριότητες) συναντώνται πολύ σπανιότερα.

Τα ερωτήματα του Πίνακα Π.3 παρακάτω που είναι σχετικά με το προσωπικό και τα έσοδα απαντήθηκαν από όλα τα σωματεία (94), ενώ αυτά με τις δαπάνες απαντήθηκαν από ένα λιγότερο (93).

45 από τα 94 σωματεία, δηλαδή περίπου τα μισά, δήλωσαν ότι διαθέτουν αθλητικές εγκαταστάσεις. Αυτά τα σωματεία, κατά κύριο λόγο, απάντησαν και τις υπόλοιπες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου. Συγκεκριμένα, 38 από αυτά ανέφεραν την αξία των έργων για την 5ετία 1988-1992 και 37 εξειδίκευσαν και τους τρόπους χρηματοδότησης των έργων αυτών.

Το ερώτημα για την αξία των έργων που προγραμματίζονται για το 1993-1997 απαντήθηκε από 51 σωματεία. Τα περισσότερα από αυτά διαθέτουν αθλητικές εγκαταστάσεις.

Δ.1.1. Προσωπικό, έσοδα και δαπάνες

Στον Πίνακα Π.3 παρακάτω δίνονται οι μέσοι όροι και οι ποσοστιαίες κατανομές των απαντήσεων στα ερωτήματα αρ. 3, 8, και 9, δηλαδή αυτά που απαντήθηκαν από όλα τα σωματεία. Οι απαντήσεις αυτές αφορούν το 1992.

Από τον Πίνακα Π.3 και από την ανάλυση συχνοτήτων που έγινε, παρατηρούμε τα εξής:

1. Προσωπικό (ερώτημα 3): Το κάθε σωματείο απασχολεί κατά μέσο όρο 79 άτομα, από τα οποία τα 71, δηλαδή σχεδόν όλα (90%) είναι αθλητές. Μόλις τα 2 (2,5%) είναι προπονητές. Δηλαδή κατά μέσο όρο αντιστοιχεί ένας προπονητής σε 36 αθλητές. Το υπόλοιπο προσωπικό είναι ελάχιστο, εκτός από το διοικητικό που είναι το 6%, δηλαδή διπλάσιο από τους προπονητές.
Ο αριθμός των αθλητών κυμαίνεται μεταξύ των 18 (ελάχιστος) και των 320 (μέγιστος). Το 68% των σωματείων έχουν κάτω από 71 αθλητές (δηλαδή κάτω από τη μέση τιμή), και μόνο ένα 5% έχει περισσότερους από 200 αθλητές. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση παρατηρείται στην απασχόληση μεταξύ 25 και 35 αθλητών (28% των σωματείων).
Η μεγάλη πλειοψηφία (61%) των σωματείων απασχολεί λιγότερους από 2 προπονητές (κάτω από τη μέση τιμή), ενώ ένα 17% από αυτά τα σωματεία δεν απασχολεί ούτε ένα προπονητή.
2. Έσοδα (ερώτημα 8): Τα έσοδα των σωματείων ανέρχονται κατά μέσο όρο στα 1.800 χιλ. δρχ., τα οποία προέρχονται κατά το μεγαλύτερο ποσοστό (42%) από τις επιχορηγήσεις του κράτους. Επίσης σημαντικά συμβάλλουν με ένα 14% οι συνδρομές μελών. Εντύπωση προκαλεί η υψηλή συμμετοχή του κονδυλίου "άλλες πηγές εσόδων", που φθάνει το 39% του μέσου συνόλου εσόδων.

Τα υπόλοιπα κονδύλια συμβάλλουν από συμβολικά έως καθόλου στα έσοδα.

Οι επιχορηγήσεις από το κράτος παρουσιάζουν αποκλίσεις. Κυμαίνονται από μηδέν δρχ. η ελάχιστη (6% των σωματείων δεν επιχορηγούνται καθόλου από το κράτος) μέχρι 5 εκατ. δρχ. η μέγιστη. Το 75% των σωματείων επιχορηγείται με λιγότερο από τη μέση τιμή, δηλαδή με λιγότερα από 765 χιλ. δρχ. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση παρατηρείται στην επιχορήγηση ύψους 300 χιλ. δρχ. (20 σωματεία) και 350 χιλ. δρχ. (15 σωματεία).

Συνδρομές μελών: ένα 17% των σωματείων δεν εισπράττει καμία συνδρομή. Το 75% των σωματείων εισπράττουν λιγότερα από τη μέση τιμή, δηλαδή λιγότερα από 757 χιλ. δρχ., 21% των σωματείων εισπράττουν συνδρομές ετησίως μεταξύ 100 και 150 χιλ. δρχ., ενώ τα υπόλοιπα κυμαίνονται από μηδέν μέχρι 2.880 χιλ. δρχ.

Οι άλλες πηγές εσόδων φθάνουν μέχρι 9 εκατ. δρχ., εκτός από ένα σωματείο που έχει 27 εκατ. δρχ.

Ας σημειωθεί ότι περίπου τα μισά σωματεία δεν παρουσιάζουν κανένα έσοδο από εισπράξεις εισιτηρίων και από άλλες πηγές εσόδων.

3. Δαπάνες (ερώτημα 9): Οι δαπάνες ανέρχονται κατά μέσο όρο στα 2 εκατ. 694 χιλ. δρχ., οι οποίες σχεδόν μοιράζονται μεταξύ των οδοιπορικών εξόδων των αθλητών (20%), των αμοιβών λοιπού προσωπικού (27%) και της κατηγορίας "άλλες δαπάνες" (32%). Οι δαπάνες μεταγραφών είναι περίπου το 10% της μέσης συνολικής δαπάνης.

Το 75% των σωματείων έχει οδοιπορικά έξοδα λιγότερα από τη μέση τιμή, δηλαδή λιγότερα από 553 χιλ. δρχ. Παρόμοια εικόνα παρουσιάζουν και τα υπόλοιπα σημαντικά κονδύλια.

4. Προσωπικό-Έσοδα-Δαπάνες (ερωτήματα 3, 8, 9): Κατά μέσο όρο οι δαπάνες ξεπερνούν τα έσοδα κατά 900 χιλ. δρχ.

ΠΙΝΑΚΑΣ Π.3

Ερωτηματολόγιο 3

Απασχολούμενοι, έσοδα και δαπάνες έτους 1992

Περιγραφή ερωτήματος		Μέσοι όροι	Ποσοστά
3.	Αριθμός απασχολούμενων το 1992 (αριθμός ατόμων)		
α.	Αθλητές	71	89,9
β.	Προπονητές	2	2,5
γ.	Διοικητικό προσωπικό	5	6,3
δ.	Εργάτες	0	0,0
ε.	Άλλες κατηγορίες	1	1,3
Σύνολο		79	100,0
8.	Οι κυριότερες πηγές εσόδων το 1992 (χιλ.δρχ.)		
α.	Επιχορηγήσεις από το κράτος	765	42,5
β.	Συνδρομές μελών	257	14,3
γ.	Εισπράξεις εισιτηρίων	64	3,6
δ.	Εισπράξεις από διαφημίσεις	3	0,2
ε.	Δικαιώματα από προβολή σε Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	0	0,0
στ.	Εισπράξεις από παραχώρηση αθλητικών εγκαταστάσεων	10	0,6
ζ.	Άλλες πηγές εσόδων	702	39,0
Σύνολο		1.801	100,2
9.	Οι κυριότερες δαπάνες (στις αμοιβές αθλητών και λοιπού προσωπικού αναφέρεται η συνολική επιβάρυνση του φορέα από μισθούς, ασφαλιστικές εισφορές κλπ.) κατά το 1992 (χιλ.δρχ.)		
α.	Οδοιπορικά έξοδα αθλητών	553	20,5
β.	Αμοιβές λοιπού προσωπικού	719	26,7
γ.	Δαπάνες μεταγραφών	255	9,5
δ.	Δαπάνες συντήρησης αθλητικών εγκαταστάσεων	127	4,7
ε.	Δαπάνες για χρήση αθλητικών εγκαταστάσεων	189	7,0
στ.	Άλλες δαπάνες	851	31,6
Σύνολο		2.694	100,0

Σύμφωνα, τέλος, με τις απαντήσεις των σωματείων αυτών, ο κάθε αθλητής έχει κατά μέσο όρο οδοιπορικά έξοδα 8 χιλ. δρχ. ετησίως, ενώ εντύπωση προξενεί το επίπεδο των μέσων ετήσιων αμοιβών του λοιπού προσωπικού (90 χιλ. δρχ.)

Δ.1.2. Λοιπά χρηματοοικονομικά μεγέθη

Στον Πίνακα Π.3α παρακάτω δίνονται οι μέσοι όροι και οι ποσοστιαίες κατανομές των απαντήσεων στα ερωτήματα αρ. 10, 11, και 12, δηλαδή αυτά που απαντήθηκαν από μερίδα των σωματείων και κυρίως από όσα διαθέτουν αθλητικές εγκαταστάσεις.

Από τον Πίνακα Π.3α και από την ανάλυση συχνοτήτων που έγινε, παρατηρούμε τα εξής:

1. Αξία και τρόποι χρηματοδότησης έργων της περιόδου 1988-1992 (ερωτήματα 10, 11): Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, όλα τα σωματεία με αθλητικές εγκαταστάσεις, εκτός από ένα, απάντησαν στο ερώτημα 10 (αξία έργων) και στο επόμενο ερώτημα που αφορά τους τρόπους χρηματοδότησης.
Η μέση αξία των επενδύσεων κατά την 5ετία 1988-1992 ήταν 4.447 χιλ. δρχ. Από αυτά, οι αθλητικές εγκαταστάσεις απορρόφησαν το 66% και τα όργανα γυμναστικής, προπονήσεων κλπ. απορρόφησαν το 23% των επενδύσεων για την πενταετία 1988-1992. Οι δύο αυτές κατηγορίες δηλαδή απορρόφησαν σχεδόν το 90% των κονδυλίων.
Ο μεγαλύτερος χρηματοδότης κατά την ίδια περίοδο ήταν τα ίδια κεφάλαια (35%). Επίσης, η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού συμμετείχε με υψηλό ποσοστό (32% συμμετοχή) και οι "άλλες πηγές" χρηματοδότησης με 19%. Αισθητή είναι η παρουσία χρηματοδότησης, μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, με 11%.

ΠΙΝΑΚΑΣ Π.3α

Ερωτηματολόγιο 3

(μόνο αν ο φορέας διαθέτει αθλητικές εγκαταστάσεις)

Χρηματοοικονομικά μεγέθη έτους 1992

Περιγραφή ερωτήματος	Μέσοι όροι	Ποσοστά
10. Αξία και είδος έργων που έγιναν από τον φορέα κατά την περίοδο 1988-1992 (χιλ. δρχ.)		
α. Αθλητικές εγκαταστάσεις	2.925	65,8
β. Κτίρια διοικητικών υπηρεσιών	126	2,8
γ. Όργανα γυμναστικής, προπονήσεων κλπ.	1.004	22,6
δ. Μεταφορικά μέσα	141	3,2
ε. Μηχανογραφικός εξοπλισμός	26	0,6
στ. Άλλες κατηγορίες επενδύσεων	225	5,1
Σύνολο	4.447	100,1
11. Τρόποι χρηματοδότησης των παραπάνω έργων (χιλ. δρχ.)		
α. Γ. Γ. Αθλητισμού	1.537	32,4
β. ΟΠΑΠ	148	3,1
γ. Ίδια κεφάλαια	1.642	34,6
δ. Πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων	530	11,2
ε. Άλλες πηγές	886	18,7
Σύνολο	4.743	100,0
12. Έργα που προγραμματίζει ο φορέας για την προσεχή 5ετία 1993-1997 (χιλ. δρχ.)		
α. Αθλητικές εγκαταστάσεις	20.027	82,6
β. Κτίρια διοικητικών υπηρεσιών	799	3,3
γ. Όργανα γυμναστικής, προπονήσεων κλπ.	1.145	4,7
δ. Μεταφορικά μέσα	678	2,8
ε. Μηχανογραφικός εξοπλισμός	217	0,9
στ. Άλλες κατηγορίες έργων	1.390	5,7
Σύνολο	24.256	100,0

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, επειδή απάντησε ένα σωματείο λιγότερο στο ερώτημα 11 που αφορά τους τρόπους χρηματοδό-

τησης, από ό,τι στο ερώτημα 10, παρατηρείται μία μικρή απόκλιση στα αντίστοιχα κονδύλια, τα οποία θα πρέπει να συμπίπτουν.

2. Προγραμματιζόμενα έργα για το 1993-1997 (ερώτημα 12): Οι μέσες δαπάνες για τα προγραμματιζόμενα έργα της επόμενης πενταετίας υπερβαίνουν λίγο τα 24 εκατ. δρχ., δηλαδή είναι 5 φορές περισσότερες από τα κονδύλια που δαπανήθηκαν την προηγούμενη 5ετία.

Το μεγαλύτερο κονδύλι (83%) προορίζεται για τη δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων. Τα αντίστοιχα ποσά κυμαίνονται από 0 για το 16% των σωματείων μέχρι 50 εκατ. δρχ., εκτός από δύο μόνο σωματεία που προγραμματίζουν δαπάνες 200 και 400 εκατ., αντίστοιχα.

Δ.2. Αξιολόγηση αθλητικής πολιτικής και προτάσεις

Οι απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά διατυπώθηκαν από τα σωματεία ως εξής:

1. Κριτική για την εφαρμοσθείσα από το κράτος αθλητική πολιτική κατά την τελευταία 15ετία (ερώτημα 5)
- Δεν είναι σταθερή. Έχει ασαφείς στόχους, με αποτέλεσμα να ενισχύει τότε την κορυφή και τότε τη βάση. Οι επιχορηγήσεις είναι συνήθως πενιχρές.
 - Στήριξη του ερασιτεχνικού αθλητισμού, παροχή δωρεάν φαρμακευτικού και αθλητικού υλικού, πληρωμή διαιτητών.
 - Ανεπαρκείς επιχορηγήσεις. Ενίσχυση των 10 Ολυμπιακών αθλημάτων.
 - Έλλειψη πιστώσεων για την κατασκευή-συντήρηση αθλητικών εγκαταστάσεων.
 - Μεγαλύτερη ενίσχυση των επαρχιακών σωματείων και ειδικότερα αυτών των παραμεθόριων περιοχών.
 - Διορισμός γυμναστών-προπονητών.

2. Προτάσεις βελτίωσης της εφαρμοζόμενης από το κράτος αθλητικής πολιτικής (ερώτημα 6)

- Να υπάρξει ενιαία, σταθερή και μακροχρόνια πολιτική ανεξάρτητη από τις εναλλαγές κυβερνήσεων.
- Με το Ν.75/1975 άρχισε η ανοδική πορεία του ελληνικού αθλητισμού, ενώ με τους πόρους που προέκυψαν από το ΠΡΟΠΟ-ΛΟΤΤΟ έγιναν σημαντικά αθλητικά έργα, τα οποία όμως δεν κατανεμήθηκαν σωστά και δεν κάλυψαν τις υπάρχουσες ανάγκες.
- Να ενισχυθεί ο σχολικός αθλητισμός στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και να ιδρυθούν αθλητικά σχολεία.
- Χορήγηση δανείων στα σωματεία από τη ΓΓΑ (μέσω τράπεζας) με μικρό τόκο για αγορά γηπέδων και αιθουσών για διάφορα αθλήματα, που σε περίπτωση διάλυσης των σωματείων να περιέρχονται στη ΓΓΑ.
- Πληρέστερη εκπαίδευση των διαιτητών και αυστηρότερα κριτήρια επιλογής τους.
- Διορισμός γυμναστών στα δημοτικά σχολεία και ενίσχυση του σχολικού αθλητισμού.
- Παροχή ιατρικών υπηρεσιών στους αθλητές και διοργάνωση ιατρικών σεμιναρίων για τους παράγοντες των σωματείων.
- Δωρεάν διαιτησίες. Κατασκευή αθλητικών εγκαταστάσεων (ποδοσφαίρου, μπάσκετ). Κατανομή των οικονομικών επιχορηγήσεων στα σωματεία ανάλογα με τη χιλιομετρική τους απόσταση από τις πρωτεύουσες των νομών.
- Καλύτερη οργάνωση προγραμμάτων μαζικού αθλητισμού.
- Εξοπλισμός μικρών ομάδων με αθλητικό υλικό αφού πρώτα αναπτύξουν αξιόλογη αθλητική δράση.

3. Άλλες παρατηρήσεις και προτάσεις για την αναβάθμιση του αθλήματος που αφορά το φορέα σας (ερώτημα 7)

- Να παύσει η χρηματοδότηση των σωματείων "σφραγίδες" που σκοπό τους έχουν την απομύζηση των κρατικών επιχορηγήσεων και να αυξηθεί η χρηματοδότηση των "ενεργών" σωματείων.

- Η εκλογή των αιρετών οργάνων των ομοσπονδιών να γίνεται με απλή αναλογική.
- Να γίνει ουσιαστική αθλητική αποκέντρωση διοικητική και νομική.
- Δημιουργία σχολών προπονητών.
- Δημιουργία στις επαρχίες, κατά γεωγραφικές ενότητες, ομάδων με την εποπτεία γυμναστή, προκειμένου ενισχυθούν οι αθλητές του κλασικού αθλητισμού. Κατασκευή αιθουσών πολλαπλής χρήσης.
- Διοργάνωση πρωταθλημάτων σε επίπεδο δημοτικών σχολείων. Αναβάθμιση του θεσμού των παιδικών-εφηβικών πρωταθλημάτων.

Ε. Ομοσπονδίες : Ερωτηματολόγιο τύπου 4

Ε.1. Φυσιογνωμία και οικονομική ταυτότητα του φορέα

Η αρχαιότερη ομοσπονδία από όσες απάντησαν ιδρύθηκε το 1948, ενώ οι περισσότερες (το 67%) ιδρύθηκαν μετά το 1975.

Στο ερωτηματολόγιο αυτό απάντησαν 9 ομοσπονδίες σε όλα τα ερωτήματα. Η κατηγορία αυτή ανταποκρίθηκε περισσότερο από όλες τις άλλες στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου (26% των ερωτηθέντων).

Στον Πίνακα Π.4 παρακάτω παρατίθενται οι μέσοι όροι και οι ποσοστιαίες κατανομές των απαντήσεων στα ερωτήματα αριθμός 3, 10, 11, 12, 13 και 14 του ερωτηματολογίου 4. Οι απαντήσεις αυτές αφορούν τη διαχειριστική περίοδο 1991-1992.

Από τον Πίνακα Π.4 και από την ανάλυση συχνοτήτων που έγινε, παρατηρούμε τα εξής:

1. Προσωπικό (ερώτημα 3): Στην κάθε ομοσπονδία ανήκουν κατά μέσο όρο 8.890 άτομα, από τα οποία σχεδόν όλα (το 99,8%) είναι αθλητές. Μόλις 7 είναι προπονητές. Δηλαδή κατά μέσο όρο αντιστοιχεί ένας προπονητής σε 1.125 αθλητές. Το υπόλοιπο προσωπικό είναι σχεδόν ανύπαρκτο.
Το 70% περίπου των ομοσπονδιών έχουν μέχρι 6.000 αθλητές, μόνο 2 έχουν γύρω στους 15.000 και μία έχει περίπου 24.000 αθλητές.

2. Έσοδα (ερώτημα 10): Τα έσοδα των σωματείων ανέρχονται κατά μέσο όρο στα 148 εκατ. δρχ., τα οποία προέρχονται σχεδόν αποκλειστικά (88%) από τις επιχορηγήσεις του κράτους, και ειδικότερα από τη ΓΓΑ (79%).
Οι επιχορηγήσεις από το κράτος παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις. Κυμαίνονται από 16 εκατ. δρχ. η ελάχιστη μέχρι 315 εκατ. δρχ. η μέγιστη. Όλες οι ομοσπονδίες χρηματοδοτούνται με ποσά που δεν υπερβαίνουν τα 150 εκατ. δρχ., εκτός από μία που παίρνει 315 εκατ. δρχ., δηλαδή περισσότερα από τα διπλά.
3. Δαπάνες (ερώτημα 11): Οι δαπάνες ανέρχονται κατά μέσο όρο στα 144 εκατ. δρχ. Το μεγαλύτερο κονδύλι αφορά την κατηγορία "άλλες δαπάνες" με συμμετοχή 33%. Ακολουθούν τα έξοδα συμμετοχής σε αθλητικές διοργανώσεις του εσωτερικού (16%), οι αμοιβές διοικητικού προσωπικού (10%), τα έξοδα συμμετοχής σε αθλητικές διοργανώσεις του εξωτερικού (9%), τα οδοιπορικά αθλητών (8%), οι αμοιβές προπονητών και δαπάνες ανάπτυξης (ανά 6% η κάθε κατηγορία).
4. Προσωπικό-Έσοδα-Δαπάνες (ερωτήματα 3, 10, 11): Κατά μέσο όρο τα έσοδα είναι κατά 3 εκατ. περισσότερα από τις δαπάνες.
5. Αξία και τρόποι χρηματοδότησης έργων της περιόδου 1988-1992 (ερωτήματα 12, 13): Η μέση αξία των επενδύσεων κατά την 5ετία 1988-1992 ήταν 13 εκατ. δρχ. Παρατηρώντας τώρα την ποσοστιαία κατανομή των επενδύσεων βλέπουμε ότι οι "άλλες κατηγορίες επενδύσεων" απορρόφησαν το 64% και οι αθλητικές εγκαταστάσεις μόλις το 16% για την πενταετία 1988-1992. Η συμβολή των δαπανών για αθλητικές εγκαταστάσεις είναι η μικρότερη σε σύγκριση με την αντίστοιχη των άλλων σωματείων (αφορά μόνο 2 ομοσπονδίες, γιατί οι υπόλοιπες 7 δεν έχουν δαπανήσει κανένα κονδύλι γι' αυτή την κατηγορία). Οι 6 από τις 9 ομοσπονδίες έχουν δαπανήσει κάποιο κονδύλι για μηχανογραφικό εξοπλισμό (ποσοστό 12% των επενδύσεων).

ΠΙΝΑΚΑΣ Π.4
Ερωτηματολόγιο 4

Απασχολούμενοι και χρηματοοικονομικά μεγέθη έτους 1992

Περιγραφή ερωτήματος		Μέσοι όροι	Ποσοστά
3.	Αριθμός απασχολουμένων (εκτός ΤΑΚ, ΤΑΠ) και καθεστώσ απασχόλησης το 1992 (αριθμός)		
α.	Αθλητές	7.877	99,8
	1. Μόνο μέλη εθνικών ομάδων	33	0,4
	2. Σύνολο αθλητών με δελτίο της ομοσπονδίας	7.844	99,4
β.	Προπονητές	7	0,1
γ.	Διοικητικό προσωπικό	4	0,1
δ.	Εργατικό προσωπικό	0	0,0
ε.	Άλλες κατηγορίες	2	0,0
Σύνολο		7.890	100,0
10.	Οι κυριότερες πηγές εσόδων κατά τη διαχειριστική περίοδο 1991-1992: (χιλ.δρχ.)		
α.	Επιχορηγήσεις από το κράτος	130.315	88,3
	1. Από ΓΓΑ	117.071	79,4
	2. Από ΟΠΑΠ	0	0,0
	3. Από ΕΟΑ	13.244	9,0
β.	Συνδρομές σωματείων-μελών	365	0,3
γ.	Εισπράξεις εισιτηρίων	2.823	1,9
δ.	Εισπράξεις από διαφημίσεις	475	0,3
ε.	Δικαιώματα από προβολή σε Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	2.944	2,0
στ.	Άλλες πηγές εσόδων	10.618	7,2
Σύνολο		147.540	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ Π.4 (συνέχεια)

Περιγραφή ερωτήματος		Μέσοι όροι	Ποσοστά
11.	Οι κυριότερες δαπάνες (στις αμοιβές αθλητών και λοιπού προσωπικού αναφέρεται η συνολική επιβάρυνση του φορέα από μισθούς, ασφαλιστικές εισφορές κλπ.) κατά το 1991-1992 (χιλ.δρχ.).		
α.	Οδοιπορικά αθλητών	11.377	7,9
β.	Αμοιβές προπονητών	9.268	6,4
γ.	Αμοιβές διοικητικού προσωπικού	14.385	10,0
δ.	Αμοιβές λοιπού προσωπικού	5.784	4,0
ε.	Δαπάνες για προμήθεια αθλητικών οργάνων	0	0,0
στ.	Δαπάνες για προμήθεια λοιπού αθλητικού υλικού	1.817	1,3
ζ.	Δαπάνες συντήρησης αθλητικών εγκαταστάσεων	200	0,1
η.	Έξοδα συμμετοχής σε αθλητικές διοργανώσεις:		
	- Εσωτερικού	23.146	16,1
	- Εξωτερικού	13.178	9,2
θ.	Δαπάνες για διοργάνωση μεγάλων αθλητικών εκδηλώσεων (σε επίπεδο εθνικών ομάδων)	7.888	5,5
ι.	Δαπάνες ανάπτυξης	9.261	6,4
ια.	Άλλες δαπάνες	47.784	33,2
Σύνολο		144.088	100,1
12.	Αξία και είδος έργων που έγιναν από τον φορέα κατά την περίοδο 1988-1992 (χιλ. δρχ.)		
α.	Αθλητικές εγκαταστάσεις	2.044	15,6
β.	Κτίρια διοικητικών υπηρεσιών	1.056	8,0
γ.	Μηχανογραφικός εξοπλισμός	1.590	12,1
δ.	Άλλες κατηγορίες επενδύσεων	8.457	64,3
Σύνολο		13.147	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ Π.4 (συνέχεια)

Περιγραφή ερωτήματος		Μέσοι όροι	Ποσοστά
13.	Τρόποι χρηματοδότησης των παραπάνω έργων (χιλ. δρχ.)		
α.	Γ. Γ. Αθλητισμού	12.367	98,7
β.	ΟΠΑΠ	0	0,0
γ.	Ίδια κεφάλαια	167	1,3
δ.	Πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων	0	0,0
ε.	Άλλες πηγές	0	0,0
Σύνολο		12.534	100,0
14.	Έργα που προγραμματίζει ο φορέας για την προσεχή 5ετία 1993-1997 (χιλ. δρχ.)		
α.	Αθλητικές εγκαταστάσεις	12.500	36,4
β.	Κτίρια διοικητικών υπηρεσιών	500	1,5
γ.	Όργανα γυμναστικής, προπονήσεων, κλπ.	8.125	23,7
δ.	Μεταφορικά μέσα	1.125	3,3
ε.	Μηχανογραφικός εξοπλισμός	2.325	6,8
στ.	Άλλες κατηγορίες έργων	9.750	28,4
Σύνολο		34.325	100,1

Μοναδικός σχεδόν χρηματοδότης των επενδύσεων κατά την ίδια περίοδο ήταν η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού με συμμετοχή 99%. Τρεις από τις ομοσπονδίες δεν έλαβαν καμία χρηματοδότηση από τη ΓΓΑ, ενώ οι υπόλοιπες πήραν από 4 μέχρι 54 εκατ. δρχ. Δεν υπάρχει χρηματοδότηση μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.

6. Προγραμματιζόμενα έργα για το 1993-1997 (ερώτημα 14): Οι μέσες δαπάνες για τα προγραμματιζόμενα έργα της επόμενης πενταετίας είναι 34 εκατ. δρχ. (στο ερώτημα αυτό απάντησε μόνο

μία ομοσπονδία, οι υπόλοιπες είτε δεν απάντησαν είτε δεν προβλέπουν αντίστοιχες δαπάνες), δηλαδή περίπου τρεις φορές περισσότερες από αυτές που πραγματοποιήθηκαν την προηγούμενη 5ετία. Οι αθλητικές εγκαταστάσεις προγραμματίζεται να απορροφήσουν το 36% των κονδυλίων, τα όργανα γυμναστικής το 24%, οι "άλλες κατηγορίες έργων" το 28% και ο μηχανογραφικός εξοπλισμός το 7% (και στα ερωτήματα αυτά οι απαντήσεις είναι περιορισμένες).

E.2. Αξιολόγηση αθλητικής πολιτικής και προτάσεις

Στα σχετικά ερωτήματα συναντήσαμε τις εξής απαντήσεις:

1. Οικονομικά αντικίνητρα (ερώτημα 5.α)

- Οι ανεπαρκείς οικονομικές επιχορηγήσεις, οι οποίες δίνονται πάντα με καθυστέρηση και πολλές φορές στη μέση του έτους.
- Οι περικοπές των οικονομικών παροχών εκ μέρους της Πολιτείας στους προϋπολογισμούς των ομοσπονδιών και η οικονομική εξάρτηση των σωματείων από τη ΓΓΑ χωρίς ουσιαστική συμμετοχή των ομοσπονδιών.
- Η έλλειψη σαφούς νομοθετικού πλαισίου που να προσδιορίζει τη νομική υπόσταση και λειτουργία των ομοσπονδιών και των σωματείων τους.

2. Θεσμικά αντικίνητρα (ερώτημα 5.β)

- Η έλλειψη επαρκούς νομοθετικού πλαισίου σχετικά με τα κριτήρια επιχορήγησης των ομοσπονδιών, με την πάταξη της γραφειοκρατίας και με τις αρμοδιότητες, τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα ομοσπονδιών, σωματείων και κράτους.
- Η έλλειψη συντονισμού των διαφόρων φορέων που ασκούν αθλητική πολιτική και γενικότερα η ανεπάρκεια εθνικής αθλητικής πολιτικής.

3. Προτάσεις για άρση οικονομικών αντικινήτρων (ερώτημα 6.α)

- Αύξηση των επιχορηγήσεων, οι οποίες θα γίνονται με βάση αντικειμενικά κριτήρια.
 - Έγκαιρη καταβολή των επιχορηγήσεων με ποσά κλιμακούμενα ανάλογα με τις ανάγκες της ομοσπονδίας.
4. Προτάσεις για άρση θεσμικών αντικινήτρων (ερώτημα 6.β)
- Ριζική αλλαγή του νομικού πλαισίου για τον αθλητισμό και θεσμοθέτηση ενιαίας εθνικής αθλητικής πολιτικής, ώστε να διασφαλίζεται ένας ορθολογιστικός συντονισμός ενεργειών για την προώθηση του ελληνικού αθλητισμού (κατάργηση του νόμου περί κινήτρων αθλητών, θεσμοθέτηση επαγγελματικού και ερασιτεχνικού αθλητισμού, θεσμοθέτηση χορηγίας στον αθλητισμό, εισαγωγή αθλητών και πρωταθλητών στα ΤΕΦΑΑ, κίνητρα για τους Ολυμπιονίκες και όσους διακρίνονται στα παγκόσμια πρωταθλήματα κλπ.
5. Κριτική για την εφαρμοσθείσα από το κράτος αθλητική πολιτική κατά την τελευταία 15ετία (ερώτημα 7)
- Ο διαχωρισμός των αθλημάτων σε δύο κατηγορίες: "μικρά" και "μεγάλα", ή με άλλα λόγια σε αυτά που "πουλάνε" και αυτά που "δεν πουλάνε".
 - Η έλλειψη κεντρικής στρατηγικής προτεραιοτήτων.
 - Η δυσλειτουργία των υπαρχόντων μηχανισμών.
 - Η έλλειψη επαρκών αθλητικών εγκαταστάσεων με διεθνείς προδιαγραφές.
 - Το χαμηλό ύψος των επιχορηγήσεων.
6. Προτάσεις βελτίωσης της εφαρμοζόμενης από το κράτος αθλητικής πολιτικής (ερώτημα 8)
- Αύξηση των επιχορηγήσεων και έγκαιρη καταβολή τους.
 - Κατάργηση της γραφειοκρατίας.
 - Σχεδιασμός και κατάρτιση κατασκευαστικού προγράμματος αθλητικών εγκαταστάσεων με διεθνείς προδιαγραφές, καθώς

επίσης και ορθολογιστική χρήση των υφιστάμενων αθλητικών χώρων σύμφωνα με τις ανάγκες των διαφόρων αθλημάτων.

- Θεσμοθέτηση ειδικού συνδέσμου μεταξύ της ΓΓΑ και των ομοσπονδιών για την ταχεία επίλυση των προβλημάτων που ανακύπτουν.
- Νομοθετική ρύθμιση του θέματος των ειδικών αθλητικών αδειών απουσίας των μαθητών, φοιτητών, εργαζομένων και στρατευμένων αθλητών και παραγόντων.
- Καθορισμός των αρμοδιοτήτων των διαφόρων αθλητικών φορέων (ΓΓΑ, ΕΟΑ, ΕΚΑΕ, ΤΕΦΑΑ κλπ.)

7. Άλλες παρατηρήσεις και προτάσεις για την αναβάθμιση του αθλήματος που αφορά το φορέα σας (ερώτημα 9)

- Επαγγελματική εξασφάλιση αθλητών και πρωταθλητών.
- Τουριστική προβολή επιλεγμένων χώρων και ιστορικών περιοχών της Ελλάδας με τη διοργάνωση διεθνών αθλητικών εκδηλώσεων σε συνεργασία των αντίστοιχων ομοσπονδιών με τον ΕΟΤ και την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

ΣΤ. Διαπιστώσεις - Συμπεράσματα

Τα συμπεράσματα βασίζονται, κατά κύριο λόγο, στη χωριστή, για κάθε ένα από τα 4 είδη σωματείων, επεξεργασία.

Η ανταπόκριση των σωματείων θεωρείται, στατιστικά, ικανοποιητική. Τα ερωτηματολόγια εστάλησαν σε όλους τους φορείς όχι σε δείγμα, με εξαίρεση το ερωτηματολόγιο 3 που εστάλη σε δείγμα 10% του συνόλου των μικρών αθλητικών σωματείων. Η ανταπόκριση των φορέων στα ερωτηματολόγια ήταν: για το ερωτηματολόγιο 1 απάντησε το 22%, για το ερωτηματολόγιο 2 απάντησε το 14%, για το ερωτηματολόγιο 3 απάντησε το 1,6% και για το ερωτηματολόγιο 4 απάντησε το 26%.

ΣΤ.1. Φυσιογνωμία και οικονομική ταυτότητα των φορέων

Οι μέσες ετήσιες κατά κεφαλήν αμοιβές των επαγγελματιών αθλητών των ΤΑΚ, ΤΑΠ και ΠΑΕ δεν ξεπερνούν τα 3 εκατ. δρχ., ποσό που δεν φαίνεται να ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Οι αθλητές αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία (από 63% για τα ΤΑΚ μέχρι 99,8% για τις ομοσπονδίες) του μέσου απασχολούμενου προσωπικού των σωματείων.

Ο μέσος αριθμός των αθλητών ανά προπονητή παρουσιάζει μεγάλες διακυμάνσεις. Είναι 7 αθλητές ανά προπονητή για τα ΤΑΚ, 1.125 αθλητές για τις ομοσπονδίες και περίπου 35 αθλητές για τα μεγάλα και μικρά ερασιτεχνικά σωματεία.

Τα κονδύλια των κατηγοριών "άλλες πηγές εσόδων" και "άλλες δαπάνες" αποτελούν ένα σημαντικό μέρος των μέσων συνολικών εσόδων και δαπανών για όλους τους τύπους των υπό μηχανογραφική διερεύνηση σωματείων. Είναι το 39%, 21%, 16%, 11%, 10%, 7% του μέσου όρου εσόδων των μικρών ερασιτεχνικών σωματείων, των μεγάλων, των ΠΑΕ, των ΤΑΚ, των ΤΑΠ και των ομοσπονδιών, αντίστοιχα. Επίσης, αποτελούν το 35% περίπου των συνολικών μέσων δαπανών για όλους τους τύπους των σωματείων. Αυτό το θέμα χρειάζεται περαιτέρω διερεύνηση.

Οι διαπιστώσεις που ακολουθούν δεν αφορούν τις ΠΑΕ, γιατί στις ΠΑΕ δεν έγιναν ερωτήσεις σχετικά με τις πραγματοποιηθείσες (1988-1992) και προγραμματιζόμενες (1993-1997) επενδύσεις τους.

Οι μέσες πραγματοποιηθείσες επενδυτικές δαπάνες των ερασιτεχνικών σωματείων κατά την 5ετία 1988-1992 αφορούσαν κυρίως τις αθλητικές εγκαταστάσεις (80% και 66% για τα μεγάλα και τα μικρά, αντίστοιχα). Την ίδια περίοδο οι ομοσπονδίες δαπάνησαν το 64% του επενδυτικού τους κονδυλίου σε "άλλες κατηγορίες επενδύσεων". Αυτό το θέμα χρειάζεται περαιτέρω διερεύνηση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα μεγάλα ερασιτεχνικά σωματεία είναι τα μόνα που την περίοδο 1988-1992 ένα 12% των επενδύσεων αφορούσε μηχανογραφικό εξοπλισμό. Για όλα τα άλλα σωματεία το κονδύλι αυτό είναι ελάχιστο (1% περίπου).

Τα έργα που έγιναν την περίοδο 1988-1992 χρηματοδοτήθηκαν κατά κύριο λόγο από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

Η μέση αξία των έργων που ισχυρίζονται ότι προγραμματίζουν τα σωματεία είναι μεγαλύτερη από τη μέση αξία του ποσού που δαπανήθηκε για επενδύσεις την περασμένη 5ετία κατά 3 φορές για τις ομοσπονδίες, κατά 6 φορές για τα μικρά ερασιτεχνικά σωματεία και κατά 33 (!!) φορές για τα μεγάλα ερασιτεχνικά σωματεία. Τέτοια μεγέθη γεννούν ερωτηματικά για το ρεαλισμό τους.

ΣΤ.2. Αξιολόγηση αθλητικής πολιτικής και προτάσεις

Στο σημείο αυτό θα αναφέρουμε τις προτάσεις και διαπιστώσεις εκείνες που επισημαίνονται από όλα τα είδη των σωματείων.

1. Ζητείται αύξηση των επιχορηγήσεων και έγκαιρη καταβολή τους.
2. Προτείνεται η βελτίωση του θεσμικού πλαισίου προς την κατεύθυνση της αντικειμενικότητας, της αποτελεσματικότητας και της ευελιξίας.
3. Σχετικά με τα προβλήματα της μέχρι σήμερα εφαρμοζόμενης πολιτικής επισημαίνονται η ανεπαρκής κρατική πολιτική σε μακροπρόθεσμη βάση, καθώς και η έλλειψη επαρκών - με διεθνείς προδιαγραφές - αθλητικών εγκαταστάσεων.
4. Επαναλαμβάνεται η ανάγκη ενίσχυσης των σωματείων της επαρχίας και του σχολικού αθλητισμού.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

**ΓΡΑΜΜΟΓΡΑΦΗΣΗ ΤΩΝ RECORDS
ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ**

Ερωτηματολόγιο τύπου 1

Περιγραφή	Τιμή	Θέση στο record
αύξων αριθμός record	1	1
τύπος ερωτηματολογίου	1	2
α/α ερωτηματολογίου	1-999	3-5
έτος διενέργειας δειγματοληψίας	93	6-7
A. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ		
1. Επωνυμία και νομική μορφή του φορέα:	1-9	8
2. Έτος ίδρυσης του φορέα:	μέχρι 1993 κενό	9-12 13-24
3. Αριθμός απασχολούμενων και καθεστώς απασχόλησης κατά την αγωνιστική περίοδο 1991-1992:		
α. Επαγγελματίες αθλητές	>0	25-29
i) Κανονικοί επαγγελματίες	>0	30-34
ii) Ημιεπαγγελματίες	>0	35-39
β. Προπονητές	>0	40-41
γ. Διοικητικό προσωπικό	>0	42-43
δ. Εργάτες	>0	44-45
ε. Άλλες κατηγορίες (.....)		
Σύνολο	>0	46-47
4. Ερασιτέχνες αθλητές	>0	48-50
B. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΘΛΗΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	κενό	51-66
5. Αναφέρατε τα κατά τη γνώμη σας κυριότερα οικονομικά και θεσμικά αντικίνητρα (νόμοι, υπουργικές αποφάσεις, Προεδρικά Διατάγματα κλπ.) που υπάρχουν σήμερα και που εμποδίζουν την αναβάθμιση και παραπέρα ανάπτυξη του φορέα σας.		
α. Οικονομικά αντικίνητρα:		
β. Θεσμικά αντικίνητρα:		
6. Αναφέρατε τις προτάσεις σας για την άρση των παραπάνω αντικινήτρων:		
α. Προτάσεις άρσης οικονομικών αντικινήτρων:		

Ερωτηματολόγιο τύπου 1 (συνέχεια)

Περιγραφή	Τιμή	Θέση στο record
β. Προτάσεις άρσης θεσμικών αντικινήτρων: 		
7. Περιγράψατε, συνοπτικά, την κριτική σας (σχετικά με το άθλημα που σας αφορά) για την εφαρμοσθείσα από το κράτος αθλητική πολιτική κατά την τελευταία 15/ετία. 		
8. Αναφέρατε τις προτάσεις σας για τη βελτίωση της εφαρμοζόμενης από το κράτος αθλητικής πολιτικής: 		
9. Αναφέρατε όποιες άλλες παρατηρήσεις και προτάσεις κρίνετε σκόπιμες για την αναβάθμιση του αθλήματος που σας αφορά. 		
αύξων αριθμός record	2	1
τύπος ερωτηματολογίου	1	2
α/α ερωτηματολογίου	1-999	3-5
έτος διενέργειας δειγματοληψίας	93	6-7
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ Σας παρακαλούμε να συμπληρώσετε τα παρακάτω ερωτήματα με τα στοιχεία της τελευταίας διαχειριστικής περιόδου.		

Ερωτηματολόγιο τύπου 1 (συνέχεια)

Περιγραφή	Τιμή	Θέση στο record
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ: 1991-1992	π.χ. 9192	8-11
10. Ποιες είναι οι κυριότερες πηγές εσόδων του φορέα σας:		
Δραχμές		
α. Επιχορηγήσεις από το κράτος	χιλ. δρχ.	12-17
	κενό	18-35
β. Συνδρομές μελών	χιλ. δρχ.	36-41
γ. Εισπράξεις εισιτηρίων	χιλ. δρχ.	42-47
δ. Εισπράξεις από διαφημίσεις	χιλ. δρχ.	48-53
ε. Δικαιώματα από προβολή σε Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	χιλ. δρχ.	54-59
στ. Άλλες πηγές εσόδων	κενό	60-65
(.....)	χιλ. δρχ.	66-71
Σύνολο		
αύξων αριθμός record	3	1
τύπος ερωτηματολογίου	1	2
α/α ερωτηματολογίου	1-999	3-5
έτος διενέργειας δειγματοληψίας	93	6-7
11. Ποιες είναι οι κυριότερες δαπάνες του φορέα σας (στις αμοιβές αθλητών και λοιπού προσωπικού να αναφερθεί η συνολική επιβάρυνση του φορέα από μισθούς, ασφαλιστικές εισφορές κλπ.)		
Δραχμές		
α. Αμοιβές αθλητών	χιλ. δρχ.	8-13
β. Αμοιβές λοιπού προσωπικού	χιλ. δρχ.	14-19
γ. Δαπάνες μεταγραφών	χιλ. δρχ.	20-25
δ. Δαπάνες για χρήση αθλητικών εγκαταστάσεων	χιλ. δρχ.	26-31
	κενό	32-73
ε. Άλλες δαπάνες	χιλ. δρχ.	74-79
(.....)		
Σύνολο	κενό	80
Παρακαλούμε πολύ, σημειώστε το όνομα και τον αριθμό τηλεφώνου κάποιου αρμοδίου του φορέα σας, ώστε να μπορέσουμε να έλθουμε σε επικοινωνία αν χρειαστούμε κάποιες διευκρινίσεις.		

Ερωτηματολόγιο τύπου 2

Περιγραφή	Τιμή	Θέση στο record
αύξων αριθμός record	1	1
τύπος ερωτηματολογίου	2	2
α/α ερωτηματολογίου	1-999	3-5
έτος διενέργειας δειγματοληψίας	93	6-7
A. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ		
1. Επωνυμία και νομική μορφή του φορέα:	1-9	8
2. Έτος ίδρυσης του φορέα:	μέχρι 1993 κενό	9-12 13-24
3. Αριθμός απασχολουμένων (εκτός ΤΑΚ, ΤΑΠ) και καθεστώς απασχόλησης το 1992:		
α. Αθλητές	>0 κενό	25-29 30-39
β. Προπονητές	>0	40-41
γ. Διοικητικό προσωπικό	>0	42-43
δ. Εργάτες	>0	44-45
ε. Άλλες κατηγορίες (.....)	>0	46-47
Σύνολο	κενό	48-50
B. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΘΛΗΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ		
5. Αναφέρατε τα κατά τη γνώμη σας κυριότερα οικονομικά και θεσμικά αντικίνητρα (νόμοι, υπουργικές αποφάσεις, Προεδρικά Διατάγματα κλπ.) που υπάρχουν σήμερα και που εμποδίζουν την αναβάθμιση και παραπέρα ανάπτυξη του φορέα σας.	κενό	51-66
α. Οικονομικά αντικίνητρα: _____ _____		
β. Θεσμικά αντικίνητρα: _____ _____		
6. Αναφέρατε τις προτάσεις σας για την άρση των παραπάνω αντικινήτρων:		
α. Προτάσεις άρσης οικονομικών αντικινήτρων: _____ _____		

Ερωτηματολόγιο τύπου 2 (συνέχεια)

Περιγραφή	Τιμή	Θέση στο record
β. Προτάσεις άρσης θεσμικών αντικινήτρων:		
7. Περιγράψατε, συνοπτικά, την κριτική σας (σχετικά με το άθλημα που σας αφορά) για την εφαρμοσθείσα από το κράτος αθλητική πολιτική κατά την τελευταία 15/ετία.		
8. Αναφέρατε τις προτάσεις σας (σχετικά με το άθλημα ή τα αθλήματα που σας αφορούν) για τη βελτίωση της εφαρμοζόμενης από το κράτος αθλητικής πολιτικής:		
9. Αναφέρατε όποιες άλλες παρατηρήσεις και προτάσεις κρίνετε σκόπιμες για την αναβάθμιση του αθλήματος ή των αθλημάτων που σας αφορούν.		
αύξων αριθμός record	2	1
τύπος ερωτηματολογίου	1	2
α/α ερωτηματολογίου	1-999	3-5
έτος διενέργειας δειγματοληψίας	93	6-7
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ		
Σας παρακαλούμε να συμπληρώσετε τα παρακάτω ερωτήματα με τα στοιχεία της τελευταίας διαχειριστικής περιόδου.		
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ:	π.χ. 9192	8-11
10. Ποιες είναι οι κυριότερες πηγές εσόδων του φορέα σας:		
α. Επιχορηγήσεις από το κράτος	Δραχμές	χιλ. δρχ. κενό 12-17 18-35
β. Συνδρομές μελών		χιλ. δρχ. 36-41
γ. Εισπράξεις εισιτηρίων		χιλ. δρχ. 42-47
δ. Εισπράξεις από διαφημίσεις		χιλ. δρχ. 48-53
ε. Δικαιώματα από προβολή σε Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης		χιλ. δρχ. 54-59
στ. Εισπράξεις από παραχώρηση αθλητικών εγκαταστάσεων		χιλ. δρχ. 60-65
ζ. Άλλες πηγές εσόδων (.....)		χιλ. δρχ. 66-71
Σύνολο		

Ερωτηματολόγιο τύπου 2 (συνέχεια)

Περιγραφή		Τιμή	Θέση στο record
αύξων αριθμός record		3	1
τύπος ερωτηματολογίου		1	2
α/α ερωτηματολογίου		1-999	3-5
έτος διενέργειας δειγματοληψίας		93	6-7
11.	Ποιες είναι οι κυριότερες δαπάνες του φορέα σας (στις αμοιβές αθλητών και λοιπού προσωπικού να αναφερθεί η συνολική επιβάρυνση του φορέα από μισθούς, ασφαλιστικές εισφορές κλπ.)		
	Δραχμές		
	α. Οδοιπορικά έξοδα αθλητών	χιλ. δρχ.	8-13
	β. Αμοιβές λοιπού προσωπικού	χιλ. δρχ.	14-19
	γ. Δαπάνες μεταγραφών	χιλ. δρχ.	20-25
	δ. Δαπάνες συντήρησης αθλητικών εγκαταστάσεων	χιλ. δρχ.	26-31
	ε. Άλλες δαπάνες	κενό	32-73
	(.....)	χιλ. δρχ.	74-79
	Σύνολο	κενό	80
αύξων αριθμός record		4	1
τύπος ερωτηματολογίου		1	2
α/α ερωτηματολογίου		1-999	3-5
έτος διενέργειας δειγματοληψίας		93	6-7
12.	Αξία και είδος έργων που έγιναν από το φορέα σας την περίοδο 1988-1992.		
	Δραχμές		
	α. Αθλητικές εγκαταστάσεις	χιλ. δρχ.	8-13
	β. Κτίρια διοικητικών υπηρεσιών	χιλ. δρχ.	14-19
	γ. Όργανα γυμναστικής, προπονήσεων κλπ.	χιλ. δρχ.	20-25
	δ. Μεταφορικά μέσα	χιλ. δρχ.	26-31
	ε. Μηχανογραφικός εξοπλισμός	χιλ. δρχ.	32-37
	στ. Άλλες κατηγορίες επενδύσεων	χιλ. δρχ.	38-43
	(.....)	χιλ. δρχ.	
13.	Τρόποι χρηματοδότησης των παραπάνω έργων		
	Δραχμές		
	α. Από τη Γεν.Γραμματεία Αθλητισμού	χιλ. δρχ.	44-49
	β. Από τον ΟΠΑΠ	χιλ. δρχ.	50-55
	γ. Από ίδια κεφάλαια	χιλ. δρχ.	56-61
	δ. Από Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων	χιλ. δρχ.	62-67
	ε. Άλλες πηγές χρηματοδότησης έργων	χιλ. δρχ.	68-73
	(.....)	χιλ. δρχ.	

Ερωτηματολόγιο τύπου 2 (συνέχεια)

Περιγραφή		Τιμή	Θέση στο record
αύξων αριθμός record		5	1
τύπος ερωτηματολογίου		1	2
α/α ερωτηματολογίου		1-999	3-5
έτος διενέργειας δειγματοληψίας		93	6-7
14.	Αξία και είδος έργων που προγραμματίζει ο φορέας σας για την προσεχή 5/ετία (1993-1997).		
	Δραχμές		
	α. Αθλητικές εγκαταστάσεις	χιλ. δρχ.	8-13
	β. Κτίρια διοικητικών υπηρεσιών	χιλ. δρχ.	14-19
	γ. Όργανα γυμναστικής, προπονήσεων κλπ.	χιλ. δρχ.	20-25
	δ. Μεταφορικά μέσα	χιλ. δρχ.	26-31
	ε. Μηχανογραφικός εξοπλισμός	χιλ. δρχ.	32-37
	στ. Άλλες κατηγορίες έργων (.....)	χιλ. δρχ.	38-43
αύξων αριθμός record		6	1
τύπος ερωτηματολογίου		1	2
α/α ερωτηματολογίου		1-999	3-5
έτος διενέργειας δειγματοληψίας		93	6-7
ΤΜΗΜΑ ΑΜΕΙΒΟΜΕΝΩΝ ΚΑΛΑΘΟΣΦΑΙΡΙΣΤΩΝ (ΤΑΚ)			
1.	Αριθμός απασχολούμενων και καθεστώς απασχόλησης το 1992:		
	α. Αθλητές	>0	8-12
	β. Προπονητές	>0	13-14
	γ. Διοικητικό προσωπικό	>0	15-16
	δ. Εργάτες	>0	17-18
	ε. Άλλες κατηγορίες (.....)	>0	19-20
	Σύνολο		
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ: 1992 - 1993			
2.	Ποιες είναι οι κυριότερες πηγές εσόδων του φορέα σας:		
	Δραχμές		
	α. Επιχορηγήσεις από το κράτος	χιλ. δρχ.	21-26
	β. Συνδρομές μελών	χιλ. δρχ.	27-32
	γ. Εισπράξεις εισιτηρίων	χιλ. δρχ.	33-38
	δ. Εισπράξεις από διαφημίσεις	χιλ. δρχ.	39-44
	ε. Δικαιώματα από προβολή σε Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	χιλ. δρχ.	45-50
	στ. Άλλες πηγές εσόδων (.....)	χιλ. δρχ.	51-56
	Σύνολο		

Ερωτηματολόγιο τύπου 2 (συνέχεια)

Περιγραφή		Τιμή	Θέση στο record
3.	Ποιες είναι οι κυριότερες δαπάνες του φορέα σας (στις αμοιβές αθλητών και λοιπού προσωπικού να αναφερθεί η συνολική επιβάρυνση του φορέα από μισθούς, ασφαλιστικές εισφορές κλπ.)		
	Δραχμές		
	α. Αμοιβές αθλητών	χιλ. δρχ.	57-62
	β. Αμοιβές λοιπού προσωπικού	χιλ. δρχ.	63-68
	γ. Δαπάνες μεταγραφών	χιλ. δρχ.	69-74
	δ. Άλλες δαπάνες (.....)	χιλ. δρχ.	75-80
	Σύνολο		
αύξων αριθμός record		7	1
τύπος ερωτηματολογίου		1	2
α/α ερωτηματολογίου		1-999	3-5
έτος διενέργειας δειγματοληψίας		93	6-7
ΤΜΗΜΑ ΑΜΕΙΒΟΜΕΝΩΝ ΠΕΤΟΣΦΑΙΡΙΣΤΩΝ (ΤΑΠ)			
1.	Αριθμός απασχολουμένων και καθεστώς απασχόλησης το 1992:		
	α. Αθλητές	> 0	8-12
	β. Προπονητές	> 0	13-14
	γ. Διοικητικό προσωπικό	> 0	15-16
	δ. Εργάτες	> 0	17-18
	ε. Άλλες κατηγορίες (.....)	> 0	19-20
	Σύνολο		
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ: 1992 - 1993			
2.	Ποιες είναι οι κυριότερες πηγές εσόδων του φορέα σας:		
	Δραχμές		
	α. Επιχορηγήσεις από το κράτος	χιλ. δρχ.	21-26
	β. Συνδρομές μελών	χιλ. δρχ.	27-32
	γ. Εισπράξεις εισιτηρίων	χιλ. δρχ.	33-38
	δ. Εισπράξεις από διαφημίσεις	χιλ. δρχ.	39-44
	ε. Δικαιώματα από προβολή σε Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	χιλ. δρχ.	45-50
	στ. Άλλες πηγές εσόδων (.....)	χιλ. δρχ.	51-56
	Σύνολο		

Ερωτηματολόγιο τύπου 2

Περιγραφή		Τιμή	Θέση στο record
3.	Ποιες είναι οι κυριότερες δαπάνες του φορέα σας (στις αμοιβές αθλητών και λοιπού προσωπικού να αναφερθεί η συνολική επιβάρυνση του φορέα από μισθούς, ασφαλιστικές εισφορές κλπ.)		
	Δραχμές		
	α. Αμοιβές αθλητών		χιλ. δρχ. 57-62
	β. Αμοιβές λοιπού προσωπικού		χιλ. δρχ. 63-68
	γ. Δαπάνες μεταγραφών		χιλ. δρχ. 69-74
	δ. Άλλες δαπάνες (.....)		χιλ. δρχ. 75-80
	Σύνολο		

Ερωτηματολόγιο τύπου 3

Περιγραφή	Τιμή	Θέση στο record
αύξων αριθμός record	1	1
τύπος ερωτηματολογίου	3	2
α/α ερωτηματολογίου	1-999	3-5
έτος διενέργειας δειγματοληψίας	93	6-7
A. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ		
1. Επωνυμία και νομική μορφή του φορέα:	1-9	8
2. Έτος ίδρυσης του φορέα:	μέχρι 1993	9-12
Είδος αθλητικών δραστηριοτήτων του φορέα [μέχρι 5 αθλήματα από 2 θέσεις το κάθε ένα, από αριστερά]	1-99	13-22
Περιφέρεια	1-99	23-24
3. Αριθμός απασχολούμενων το 1992:		
α. Αθλητές	> 0	25-29
	κενό	30-39
β. Προπονητές	> 0	40-41
γ. Διοικητικό προσωπικό	> 0	42-43
δ. Εργάτες	> 0	44-45
ε. Άλλες κατηγορίες (.....)	> 0	46-47
Σύνολο		
	κενό	48-50
B. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΘΛΗΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ		
	κενό	51-66
5. Περιγράψατε, συνοπτικά, την κριτική σας (σχετικά με το άθλημα ή τα αθλήματα που σας αφορούν) για την εφαρμοσθείσα από το κράτος αθλητική πολιτική κατά την τελευταία 15/ετία. 		
6. Αναφέρατε τις προτάσεις σας για τη βελτίωση της εφαρμοζόμενης από το κράτος αθλητικής πολιτικής: 		
7. Αναφέρατε όποιες άλλες παρατηρήσεις και προτάσεις κρίνετε σκόπιμες για την αναβάθμιση του αθλήματος ή των αθλημάτων που σας αφορούν. 		

Ερωτηματολόγιο τύπου 3 (συνέχεια)

Περιγραφή	Τιμή	Θέση στο record
αύξων αριθμός record	2	1
τύπος ερωτηματολογίου	3	2
α/α ερωτηματολογίου	1-999	3-5
έτος διενέργειας δειγματοληψίας	93	6-7
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ		
Σας παρακαλούμε συμπληρώσετε τα παρακάτω ερωτήματα με τα στοιχεία του 1992.	π.χ. 9192	8-11
8. Ποιες είναι οι κυριότερες πηγές εσόδων του φορέα σας:		
Δραχμές		
α. Επιχορηγήσεις από το κράτος	χιλ. δρχ. κενό	12-17 18-35
β. Συνδρομές μελών	χιλ. δρχ.	36-41
γ. Εισπράξεις εισιτηρίων	χιλ. δρχ.	42-47
δ. Εισπράξεις από διαφημίσεις	χιλ. δρχ.	48-53
ε. Δικαιώματα από προβολή σε Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	χιλ. δρχ.	54-59
στ. Εισπράξεις από παραχώρηση αθλητικών εγκαταστάσεων	χιλ. δρχ.	60-65
ζ. Άλλες πηγές εσόδων (.....)	χιλ. δρχ.	66-71
Σύνολο		
αύξων αριθμός record	3	1
τύπος ερωτηματολογίου	3	2
α/α ερωτηματολογίου	1-999	3-5
έτος διενέργειας δειγματοληψίας	93	6-7
9. Ποιες είναι οι κυριότερες δαπάνες του φορέα σας (στις αμοιβές αθλητών και λοιπού προσωπικού να αναφερθεί η συνολική επιβάρυνση του φορέα από μισθούς, ασφαλιστικές εισφορές κλπ.)		
Δραχμές		
α. Οδοιπορικά έξοδα αθλητών	χιλ. δρχ.	8-13
β. Αμοιβές λοιπού προσωπικού	χιλ. δρχ.	14-19
γ. Δαπάνες μεταγραφών	χιλ. δρχ.	20-25
δ. Δαπάνες συντήρησης αθλητικών εγκαταστάσεων	χιλ. δρχ.	26-31
ε. Δαπάνες για χρήση αθλητικών εγκαταστάσεων	χιλ. δρχ. κενό	32-37 38-73
στ. Άλλες δαπάνες (.....)	χιλ. δρχ.	74-79
Σύνολο		
Ο ΦΟΡΕΑΣ ΣΑΣ ΔΙΑΘΕΤΕΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ;	ΝΑΙ ΟΧΙ 1 2	80

Ερωτηματολόγιο τύπου 3 (συνέχεια)

Περιγραφή	Τιμή	Θέση στο record
αύξων αριθμός record	4	1
τύπος ερωτηματολογίου	3	2
α/α ερωτηματολογίου	1-999	3-5
έτος διενέργειας δειγματοληψίας	93	6-7
ΑΝ Ο ΦΟΡΕΑΣ ΣΑΣ ΔΙΑΘΕΤΕΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ ΝΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΤΕ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:		
10. Αξία και είδος έργων που έγιναν από το φορέα σας κατά την περίοδο 1988-92.		
Δραχμές		
α. Αθλητικές εγκαταστάσεις	χιλ. δρχ.	8-13
β. Κτίρια διοικητικών υπηρεσιών	χιλ. δρχ.	14-19
γ. Όργανα γυμναστικής, προπονήσεων κλπ.	χιλ. δρχ.	20-25
δ. Μεταφορικά μέσα	χιλ. δρχ.	26-31
ε. Μηχανογραφικός εξοπλισμός	χιλ. δρχ.	32-37
στ. Άλλες κατηγορίες επενδύσεων (.....)	χιλ. δρχ.	38-43
11. Τρόποι χρηματοδότησης των παραπάνω έργων.		
Δραχμές		
α. Από τη Γεν. Γραμματεία Αθλητισμού	χιλ. δρχ.	44-49
β. Από τον ΟΠΑΠ	χιλ. δρχ.	50-55
γ. Από ίδια κεφάλαια	χιλ. δρχ.	56-61
δ. Από Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων	χιλ. δρχ.	62-67
ε. Άλλες πηγές χρηματοδότησης έργων (.....)	χιλ. δρχ.	68-73
αύξων αριθμός record	5	1
τύπος ερωτηματολογίου	3	2
α/α ερωτηματολογίου	1-999	3-5
έτος διενέργειας δειγματοληψίας	93	6-7
12. Αξία και είδος έργων που προγραμματίζει ο φορέας σας για την προσεχή 5/ετία (1993-1997).		
Δραχμές		
α. Αθλητικές εγκαταστάσεις	χιλ. δρχ.	8-13
β. Κτίρια διοικητικών υπηρεσιών	χιλ. δρχ.	14-19
γ. Όργανα γυμναστικής, προπονήσεων κλπ.	χιλ. δρχ.	20-25
δ. Μεταφορικά μέσα	χιλ. δρχ.	26-31
ε. Μηχανογραφικός εξοπλισμός	χιλ. δρχ.	32-37
στ. Άλλες κατηγορίες έργων (.....)	χιλ. δρχ.	38-43

Ερωτηματολόγιο τύπου 4

Περιγραφή	Τιμή	Θέση στο record
αύξων αριθμός record	1	1
τύπος ερωτηματολογίου	4	2
α/α ερωτηματολογίου	1-999	3-5
έτος διενέργειας δειγματοληψίας	93	6-7
A. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ		
1. Επωνυμία και νομική μορφή του φορέα:	1-9	8
2. Έτος ίδρυσης του φορέα:	μέχρι 1993 κενό	9-12 13-24
3. Αριθμός απασχολουμένων και καθεστώς απασχόλησης το 1992:		
α. Αθλητές:	>0	25-29
1. Μόνο μέλη Εθνικών Ομάδων	>0	30-34
2. Σύνολο αθλητών με δελτίο της ομοσπονδίας σας	>0	35-39
β. Προπονητές	>0	40-41
γ. Διοικητικό προσωπικό	>0	42-43
δ. Εργατικό προσωπικό	>0	44-45
ε. Άλλες κατηγορίες (.....)	>0	46-47
Σύνολο	κενό	48-50
B. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΘΛΗΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ		
5. Αναφέρατε τα κατά τη γνώμη σας κυριότερα οικονομικά και θεσμικά αντικίνητρα (νόμοι, υπουργικές αποφάσεις, Προεδρικά Διατάγματα κλπ.) που υπάρχουν σήμερα και που εμποδίζουν την αναβάθμιση και παραπέρα ανάπτυξη του φορέα σας.	κενό	51-66
α. Οικονομικά αντικίνητρα: _____ _____		
β. Θεσμικά αντικίνητρα: _____ _____		

Ερωτηματολόγιο τύπου 4 (συνέχεια)

Περιγραφή	Τιμή	Θέση στο record
6. Αναφέρατε τις προτάσεις σας για την άρση των παραπάνω αντικινήτρων: α. Προτάσεις άρσης οικονομικών αντικινήτρων: _____ _____ β. Προτάσεις άρσης θεσμικών αντικινήτρων: _____ _____		
7. Περιγράψατε, συνοπτικά, την κριτική σας (σχετικά με το άθλημα ή τα αθλήματα που σας αφορούν) για την εφαρμοσθείσα από το κράτος αθλητική πολιτική κατά την τελευταία 15/ετία. _____ _____		
8. Αναφέρατε τις προτάσεις σας (σχετικά με το άθλημα ή τα αθλήματα που σας αφορούν) για τη βελτίωση της εφαρμοζόμενης από το κράτος αθλητικής πολιτικής: _____ _____ 9. Αναφέρατε όποιες άλλες παρατηρήσεις και προτάσεις κρίνετε σκόπιμες για την αναβάθμιση του αθλήματος ή των αθλημάτων που σας αφορούν. _____ _____		
αύξων αριθμός record	2	1
τύπος ερωτηματολογίου	4	2
α/α ερωτηματολογίου	1-999	3-5
έτος διενέργειας δειγματοληψίας	93	6-7
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ Σας παρακαλούμε να συμπληρώσετε τα παρακάτω ερωτήματα με τα στοιχεία της τελευταίας διαχειριστικής περιόδου και να αναφέρετε ποια είναι αυτή:		

Ερωτηματολόγιο τύπου 4 (συνέχεια)

Περιγραφή	Τιμή	Θέση στο record
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ:	π.χ.9192	8-11
10. Ποιες είναι οι κυριότερες πηγές εσόδων του φορέα σας:		
Δραχμές		
α. Επιχορηγήσεις από το κράτος:	χιλ. δρχ.	12-17
1. Από ΓΓΑ	χιλ. δρχ.	18-23
2. Από ΟΠΑΠ	χιλ. δρχ.	24-29
3. Από ΕΟΑ	χιλ. δρχ.	30-35
β. Συνδρομές σωματείων - μελών	χιλ. δρχ.	36-41
γ. Εισπράξεις εισιτηρίων	χιλ. δρχ.	42-47
δ. Εισπράξεις από διαφημίσεις	χιλ. δρχ.	48-53
ε. Δικαιώματα από προβολή σε Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	χιλ. δρχ.	54-59
στ. Άλλες πηγές εσόδων (.....)	κενό	60-65
Σύνολο	χιλ. δρχ.	66-71
αύξων αριθμός record	3	1
τύπος ερωτηματολογίου	4	2
α/α ερωτηματολογίου	1-999	3-5
έτος διενέργειας δειγματοληψίας	93	6-7
11. Ποιες είναι οι κυριότερες δαπάνες του φορέα σας		
Δραχμές		
α. Οδοιπορικά αθλητών	χιλ. δρχ.	8-13
β. Αμοιβές προπονητών	χιλ. δρχ.	14-19
γ. Αμοιβές διοικητικού προσωπικού	χιλ. δρχ.	20-25
δ. Αμοιβές λοιπού προσωπικού	χιλ. δρχ.	26-31
ε. Δαπάνες για προμήθεια αθλητικών οργάνων	χιλ. δρχ.	32-37
στ. Δαπάνες για προμήθεια λοιπού αθλητικού υλικού	χιλ. δρχ.	38-43
ζ. Δαπάνες συντήρησης αθλητικών εγκαταστάσεων	χιλ. δρχ.	44-49
η. Έξοδα συμμετοχής σε αθλητικές διοργανώσεις:		
- Εσωτερικού	χιλ. δρχ.	50-55
- Εξωτερικού	χιλ. δρχ.	56-61
θ. Δαπάνες για διοργάνωση μεγάλων αθλητικών εκδηλώσεων (σε επίπεδο εθνικών ομάδων)	χιλ. δρχ.	62-67
ι. Δαπάνες ανάπτυξης	χιλ. δρχ.	68-73
ια. Άλλες δαπάνες (.....)	χιλ. δρχ.	74-79
Σύνολο	κενό	80

Ερωτηματολόγιο τύπου 4 (συνέχεια)

Περιγραφή	Τιμή	Θέση στο record
αύξων αριθμός record	4	1
τύπος ερωτηματολογίου	4	2
α/α ερωτηματολογίου	1-999	3-5
έτος διενέργειας δειγματοληψίας	93	6-7
12. Αξία και είδος έργων που έγιναν από το φορέα σας την περίοδο 1988-1992.		
Δραχμές		
α. Αθλητικές εγκαταστάσεις	χιλ. δρχ.	8-13
β. Κτίρια διοικητικών υπηρεσιών	χιλ. δρχ.	14-19
γ. Μηχανογραφικός εξοπλισμός	κενό	20-31
δ. Άλλες κατηγορίες επενδύσεων	χιλ. δρχ.	32-37
(.....)	χιλ. δρχ.	38-43
13. Τρόποι χρηματοδότησης των παραπάνω έργων		
Δραχμές		
α. Από τη Γεν.Γραμματεία Αθλητισμού	χιλ. δρχ.	44-49
β. Από τον ΟΠΑΠ	χιλ. δρχ.	50-55
γ. Από ίδια κεφάλαια	χιλ. δρχ.	56-61
δ. Από Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων	χιλ. δρχ.	62-67
ε. Άλλες πηγές χρηματοδότησης έργων	χιλ. δρχ.	68-73
(.....)		
αύξων αριθμός record	5	1
τύπος ερωτηματολογίου	4	2
α/α ερωτηματολογίου	1-999	3-5
έτος διενέργειας δειγματοληψίας	93	6-7
14. Αξία και είδος έργων που προγραμματίζει ο φορέας σας για την προσεχή 5/ετία (1993-1997).		
Δραχμές		
α. Αθλητικές εγκαταστάσεις	χιλ. δρχ.	8-13
β. Κτίρια διοικητικών υπηρεσιών	χιλ. δρχ.	14-19
γ. Όργανα γυμναστικής, προπονήσεων κλπ.	χιλ. δρχ.	20-25
δ. Μεταφορικά μέσα	χιλ. δρχ.	26-31
ε. Μηχανογραφικός εξοπλισμός	χιλ. δρχ.	32-37
στ. Άλλες κατηγορίες έργων	χιλ. δρχ.	38-43
(.....)		
Παρακαλούμε πολύ, σημειώστε το όνομα και τον αριθμό τηλεφώνου κάποιου αρμοδίου του φορέα σας, ώστε να μπορέσουμε να έλθουμε σε επικοινωνία αν χρειαστούμε κάποιες διευκρινίσεις.		

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

**ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ
(ICAP 1993, ΤΟΜΟΣ Ι)**

Α. Μεταποιητικές επιχειρήσεις

Ενδύματα αθλητικά

1. ΑΘΛΟΤΕΧΝΙΚΗ Ε.Π.Ε.
2. ΒΙΕΛ, Ν.ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ Α.Ε.Β.Ε.
3. GRIFO, Δ. ΠΑΤΗΝΙΩΤΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.
4. ΔΙΑΝΑΤΕΞ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΙ, Ε.Π.Ε.
5. ΔΟΥΡΟΣ, Α.Ε.
6. ΕΛΒΙΕΝ Ε.Π.Ε.
7. ΚΟΝΤΟΕΣ ΦΙΛΙΠΠΟΣ, Α.Ε.
8. CREST, Κ. ΠΡΕΒΕΝΑΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.
9. ΟΡΘΟΔΥΝΑΜΙΚΗ, Α.Ε.Β.Ε.
10. ΟΡΜΗ, Α.Ε.Β.Ε.
11. PRO-SPORTS HELLAS Α.Ε.Β.Ε.
12. SELISPORT, ΑΦΟΙ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗ - Α.ΖΑΦΕΙΡΙΑΔΟΥ Ο.Ε.
13. SPITZE, ΝΙΚΗ ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ & ΣΙΑ Ο.Ε.
14. SPORTEX Α.Ε.
15. ΤΣΑΒΕΑΣ ΦΙΛΙΠΠΟΣ & ΣΙΑ Ε.Β.Ε.Ε.
16. ΧΑΙΚΟ, ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΕΙΔΗ Ε.Π.Ε.

Είδη σπορ (κυνηγίου, αλιείας, σκι κλπ.)

17. DISPAN, Α.Ε.Β & Β.Ε.
18. ΡΟΛΟ, Α.Ε.
19. ΜΟΥΤΣΟΥ ΑΦΟΙ, Ο.Ε.
20. ΤΟΞΟΤΗΣ, ΗΛΙΑΣ ΧΡ. ΜΟΥΤΣΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.

Φόρμες αθλητικές

21. ΑΛΜΑΚΟ, Ε.Π.Ε.
22. ΑΛΦΑ ΤΕΞΤΙΛ, Ε.Π.Ε.
23. ΑΛΦΑ & ΩΜΕΓΑ, Ε.Π.Ε.
24. ΑΝΤΗΟΤΕΧ, ΓΡΗΓ. ΜΠΑΚΙΡΤΖΗΣ Ο.Ε.

25. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ, FALCON Α.Β.Ε.Ε.
26. ARSA, ΑΡΓΥΡΟΣ Α.Ε & Β.Ε.
27. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Γ. & ΣΙΑ Ε.Ε.
28. ΒΙ.Ε.Τ.Ε, Α.Ε.
29. BONY Α.Β.Ε.Ε.
30. ΕΛΒΙ, Ε.Π.Ε.
31. ΕΞ - ΕΝ, Α.Β.Ε.Ε.
32. ΕΞΠΟΝΙΤ, Α.Ε.
33. ΖΑΡΚ, Λ. ΖΑΡΚΑΔΑΣ Ε.Π.Ε.
34. INTERMODE HELLAS, Ι. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.
35. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ & ΣΙΑ Ε.Ε.
36. CARAVEL, ΑΦΟΙ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΙ, Ε.Ε.
37. ΚΑΤΣΑΡΚΑ ΑΦΟΙ, Ε.Π.Ε.
38. KENTA, Ε.Π.Ε.
39. ΚΟΜΠΕΛ, Α.Β.Ε.Ε.
40. ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΣ Β., Α.Ε & Β.Ε.
41. ΛΑΣΚΟΥ Α.Β.Ε.Ε.
42. LEOMAR ΠΛΕΚΤΑ, Ε.Π.Ε.
43. MAGUSTA, Ε.Π.Ε.
44. ΜΑΣΣΑΡΑΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ, Α.Β & Ε.Ε.
45. ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝ. & ΣΙΑ Ο.Ε.
46. MENTA Ε.Π.Ε.
47. ΜΕΤΑΞΑ Μ. & ΣΙΑ Ε.Π.Ε.
48. ΜΟΔΑ Ε.Π.Ε.
49. ΜΟΝΤΕΛΕΝΑ Ε. ΘΕΟΧΑΡΙΔΟΥ - Α. ΣΤΡΑΝΤΖΑΣ Α.Ε.
50. ΜΠΕΛΟΝΙ, Α.Ε.
51. ΝΤΟΥΛ & ΣΙΑ Ε.Π.Ε.
52. OURAGAN, ΕΜΜ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ & ΥΙΟΙ Α.Ε.Β.Ε.
53. SAL, Σ. ΠΑΝΟΥΣΑΚΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.
54. ΣΙΑΛΔΑ ΕΛΠΙΔΑ
55. SPORT IMPREX ΓΕΝΙΚΗ Α.Ε.Β.Ε.
56. ΣΠΟΤ, Α.Ε.
57. SPRINT, Α. ΛΟΥΚΑΡΗ -Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ Ε.Π.Ε.

- 58. ΤΣΙΡΟΠΟΥΛΟΣ Μ.- Α.ΧΑΤΖΗΑΓΓΕΛΟΥ INTERSTYLE CLOTHING, Α.Ε.
- 59. ΦΑΝΤΑΣΤΙΚ Ε.Π.Ε.
- 60. ΦΟΡΑ, Α.Ε.
- 61. ΑΘΛΟΤΕΧΝΙΚΗ, Ε.Π.Ε.
- 62. DREAMY FORM, Γ. & Θ. ΚΑΡΑΚΑΤΣΟΥΛΗΣ Ο.Ε.

Υποδήματα αθλητικά

- 63. ΑΛΥΣΙΔΑ Α.Β.Ε.Ε.
- 64. ΖΙΤΑ ΕΛΛΑΣ, ΑΦΟΙ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΙ Α.Β.Ε.
- 65. ΟΡΜΗ Α.Ε.Β.Ε.
- 66. ΤΖΑΜΠΟ ΣΠΟΡ Ε.Π.Ε.

Αθλητικά είδη

- 67. BALCO, Α. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Ν. ΜΠΑΛΛΑΣ Α.Β & Ε.Ε.
- 68. ΓΛΑΡΟΣ, Β. ΡΟΚΑΣ & ΥΙΟΣ Α.Β & Ε.Ε.
- 69. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ Γ. & ΥΙΟΣ Ε.Π.Ε.
- 70. FLORIDA, Π. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ Α.Β & Ε.Ε.
- 71. ΠΙΤΜΑ, Α.Ε.Β.Ε.
- 72. ΕΜΤΑ, Α. ΣΕΝΝΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.
- 73. ΣΕΝΝΗΣ Α. Μ., Α.Ε.Ε.

Όργανα γυμναστικής και όργανα

- 74. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΠΟΡ, ΣΤΑΘΗΣ ΚΟΥΦΟΠΟΥΛΟΣ, Ε.Π.Ε.
- 75. ΕΡΜΗΣ, Ε.Π.Ε.
- 76. ΚΥΡΙΛΗΣ ΗΛΙΑΣ & ΥΙΟΣ, SUPER SPOR, Ο.Ε.
- 77. ΡΩΣΣΟΠΟΥΛΟΣ ΧΑΡ. & ΣΙΑ Ε.Ε.
- 78. ΣΑΜΠΑΝΗΣ ΣΠΟΡ, Ε.Π.Ε.
- 79. ΚΩΤΟΥΔΗ ΑΦΟΙ, Ο.Ε.
- 80. RECORDMAN, ΔΗΜ. ΜΗΛΛΑΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.

Β. Εμπορικές επιχειρήσεις

Αθλητικά ενδύματα - Υποδήματα

1. ΑΦΟΙ ΧΑΤΖΗΠΡΟΔΡΟΜΟΥ Α.Ε.
2. ΦΛΟΥΡΗ, Α.Ε.
3. ΑΘΛΗΤΙΚΗ Α.Ε.
4. ΑΣΤΙΟΝ Α.Ε.
5. ΕΛΞΑΝ Α.Ε.Β.Ε.
6. ΚΕΠΕΣΙΔΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Κ., Ε.Π.Ε.
7. ΟΡΜΗ Α.Ε.Β.Ε.
8. ΕΓΝΑΤΙΑ, Ε.Π.Ε.
9. ΚΑΠΕΤΑΝΙΟΣ Ι, Α.Ε & Β.Ε.
10. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ Θ., Α.Β.Ε.Ε.
11. ALMA SPORT Α.Ε.
12. ΑΦΟΙ Δ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΙ Α.Ε.
13. ΒΕΤΟ Α.Β.Ε.Ε.
14. Π. ΦΙΔΑΝΟΓΛΟΥ Α.Ε.
15. ELDICO SPORT Α.Ε.
16. ΚΟΣΜΑΚ Α.Ε.
17. ELMEC SPORT Α.Ε.
18. Κ. Π. ΚΟΥΝΕΛΗΣ Α.Ε.
19. ΡΟΜ Α.Ε.
20. SPORTSMAN Α.Ε.
21. ΑΡΗΣ ΤΣΑΤΣΟΥΛΗΣ Α.Ε.Β.Ε.Ε.
22. Κ. ΧΑΙΤΑΣ Α.Ε.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

**ΔΗΜΟΙ: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ
ΤΥΠΟΥ 5 ΚΑΙ ΑΝΟΙΚΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ**

A. Ερωτηματολόγιο τύπου 5

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις :

1. Το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) είναι Ερευνητικό Ίδρυμα, η νομική του μορφή είναι ΝΠΔΔ και εποπτεύεται από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας. Διαθέτει επιστημονικό προσωπικό αποτελούμενο από 90 περίπου επιστήμονες οικονομολόγους διαφόρων ειδικοτήτων με πολύχρονη εμπειρία σε θέματα οικονομικού προγραμματισμού και σε μελέτες και έρευνες τομεακού και κλαδικού επιπέδου.
Το ΚΕΠΕ έχει μακρά παράδοση στην εκπόνηση μελετών με τη χρήση ερωτηματολογίων, το περιεχόμενο των οποίων χρησιμοποιείται αποκλειστικά από το ΚΕΠΕ, χωρίς να γίνεται οποιαδήποτε αναφορά στις πηγές πληροφόρησης. Παράλληλα, τα συμπεράσματα που προκύπτουν αναφέρονται σε επίπεδο κλάδου και όχι ατομικού φορέα.
2. Σκοπός της παραπάνω μελέτης είναι η εξέταση και αξιολόγηση των οικονομικών πλευρών της αθλητικής πολιτικής, ο εντοπισμός τυχόν αδυναμιών και προβλημάτων, καθώς και η συναγωγή συμπερασμάτων και υποβολή προτάσεων για αναβάθμιση του κλάδου. Επίσης, η μελέτη στοχεύει στην παρουσίαση της "οικονομικής ταυτότητας" του αθλητισμού ως κλάδου οικονομικής δραστηριότητας.
3. Οδηγίες συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου δεν χρειάζονται δεδομένου ότι τα ερωτήματα είναι απλά. Μας ενδιαφέρει να έχουμε τις απόψεις σας σε ορισμένα θέματα που εσείς ξέρετε καλύτερα. Αν δεν είναι αρκετός ο χώρος για τις απαντήσεις σας, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και συμπληρωματικό χαρτί.

1. ΔΗΜΟΣ: _____
2. Υπάρχει στο δήμο σας σχετικός οργανισμός για θέματα αθλητισμού (προγράμματα, προώθηση αθλητισμού, κλπ.);

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ, ποια μορφή από τις παρακάτω επιλέξατε για την ανάπτυξη των αθλητικών δραστηριοτήτων;

- α. Δημοσυντήρητος οργανισμός (ΝΠΔΔ)
- β. Διεύθυνση του δήμου σας
- γ. Αθλητικές εκδηλώσεις ενταγμένες (γενικά) στα πλαίσια της κοινωνικής πολιτικής του δήμου

3. Τι αθλητική υποδομή υπάρχει που ανήκει στο δήμο σας;

- 3.1. Υπάρχουσες εγκαταστάσεις:

- α. Γήπεδα ποδοσφαίρου
- β. Γήπεδα μπάσκετ - βόλλεϋ
- γ. Γήπεδα χάντμπολ
- δ. Γήπεδα τέννις
- ε. Γήπεδα στίβου
- στ. Κλειστά Γυμναστήρια
- ζ. Κολυμβητήρια
- η. Λοιπές (.....)

- 3.2. Εγκαταστάσεις που έχει ήδη αρχίσει η κατασκευή τους:

Προϋπολογισμός Δρχ.

- α. _____
- β. _____
- γ. _____

- 3.3. Από ποιες πηγές και με ποια ποσοστά, χρηματοδοτείται η εκτέλεση των παραπάνω εγκαταστάσεων;

4. Τι περιλαμβάνουν οι αθλητικές σας δραστηριότητες; (Εκδηλώσεις, Προγράμματα κλπ.)
-
-

5. Αριθμός απασχολούμενων το 1992:

Μόνιμοι Ιδ.Δικαίου

α.	Γυμναστές/Καθηγητές φυσικής αγωγής		
β.	Διοικητικό προσωπικό		
γ.	Εργάτες		
δ.	Άλλες κατηγορίες (.....)		
	Σύνολο		

6. Ποιες είναι οι κυριότερες δαπάνες που αφορούν τις αθλητικές σας δραστηριότητες (στις αμοιβές προσωπικού να αναφερθεί η συνολική επιβάρυνση του φορέα από μισθούς, ασφαλιστικές εισφορές κλπ.) - Στοιχεία 1992

Δραχμές

α.	Αμοιβές προσωπικού	
β.	Δαπάνες κατασκευής αθλητικών εγκαταστάσεων	
γ.	Δαπάνες συντήρησης αθλητικών εγκαταστάσεων	
δ.	Δαπάνες για χρήση αθλητικών εγκαταστάσεων	
ε.	Λοιπές δαπάνες (.....)	
	Σύνολο	

7. Ποιες είναι οι κυριότερες πηγές εσόδων που αφορούν τις αθλητικές σας εκδηλώσεις (Στοιχεία 1992)

Δραχμές

α.	Επιχορήγηση από το κράτος:	
	- Γενική Γραμματεία Αθλητισμού	
	- Νομαρχιακό Ταμείο	
	- Άλλοι φορείς (.....)	

γ.	Έσοδα από παραχωρήσεις αθλητικών εγκαταστάσεων	
δ.	Έσοδα από διαφημίσεις σε δημοτικές εγκαταστάσεις	
ε.	Δικαιώματα από προβολή σε Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	
στ.	Έσοδα από χρήση αθλητικών εγκαταστάσεων του δήμου ή από συμμετοχή δημοτών σε προγράμματα σωματικής άθλησης	
ζ.	Λοιπές κατηγορίες εσόδων (.....)	
	Σύνολο	

8. Πώς κρίνετε την υφιστάμενη δημοτική αθλητική πολιτική (υποδομή, εκδηλώσεις κλπ.)

9. Προτάσεις του δήμου σας για τη βελτίωση της αθλητικής υποδομής και γενικότερα της αναβάθμισης του αθλητισμού:

Παρακαλούμε πολύ, σημειώστε το όνομα και τον αριθμό τηλεφώνου κάποιου αρμοδίου του δήμου σας, ώστε να μπορέσουμε να έλθουμε σε επικοινωνία, αν χρειαστούμε κάποιες διευκρινίσεις.

Β. Αξιολόγηση της υφιστάμενης δημοτικής αθλητικής πολιτικής και προτάσεις

Οι απαντήσεις που δόθηκαν συνοψίζονται παρακάτω. Για αναλυτική ενημέρωση αναφέρονται και οι συγκεκριμένοι δήμοι στους οποίους ανήκουν οι απαντήσεις.

1. Υφιστάμενη δημοτική αθλητική πολιτική

- Η μέχρι τώρα πολιτική του δήμου κρίνεται ικανοποιητική λαμβανομένης υπόψη και της οικονομικής στενότητας και της έλλειψης αθλητικών εγκαταστάσεων. (Δ. Λεβαδέων)
- Η αθλητική πολιτική του δήμου είναι από τις πιο αξιόλογες για επαρχιακούς δήμους με πολλές εκδηλώσεις. (Δ. Αγρινίου)
- Η υποδομή είναι ανύπαρκτη και οι εκδηλώσεις είναι ελάχιστες. (Δ. Αλεξανδρούπολης)
- Η υποδομή είναι επαρκής, όμως λείπουν χώροι άθλησης για αθλητές στίβου σε όλο το νομό. Γίνονται αρκετές εκδηλώσεις σήμερα και καταβάλλεται προσπάθεια για ακόμα περισσότερες. (Δ. Ξάνθης)
- Η δημοτική αθλητική υποδομή είναι πολύ χαμηλή στην πόλη της Ρόδου. Τελευταία γίνεται προσπάθεια αναβάθμισής της και ο οργανισμός σε συνεργασία με τους αθλητικούς φορείς διοργανώνει επιδείξεις, αγώνες και πανελλήνια πρωταθλήματα. (Δ. Ρόδου)
- Υπάρχουν μεγάλες ανάγκες κατασκευής νέων αθλητικών εγκαταστάσεων καθώς και επισκευής/συντήρησης των υπάρχουσών. (Δ. Περιστερίου)
- Δεν υπάρχει η απαιτούμενη χρηματοδότηση και χρειάζεται οικονομική υποστήριξη. (Δ. Μυτιλήνης)
- Η υφιστάμενη δημοτική πολιτική στον τομέα του αθλητισμού κρίνεται ικανοποιητική, τόσο στο επίπεδο της συνεχώς διευρυνόμενης υποδομής, όσο και στο επίπεδο των αθλητικών εκδηλώσεων, στο κέντρο και στις συνοικίες της Αθήνας. (Δ. Αθηναίων)

- Η εικόνα είναι αρκετά καλή, αφού καταβάλλονται προσπάθειες για τη συνεχή αναβάθμιση του αθλητισμού. (Δ. Τρικόλων)
- Η εικόνα είναι αρκετά καλή. (Δ. Φλώρινας)
- Παρατηρείται αδυναμία διοργάνωσης αθλητικών δραστηριοτήτων και ανάπτυξης υποδομής λόγω έλλειψης κονδυλίων και απουσίας χρηματοδότησης από τη ΓΓΑ (Δ. Κατερίνης)
- Η κατάσταση είναι ικανοποιητική (Δ. Λευκάδας)
- Η πολιτική είναι υποτονική έως ανύπαρκτη τουλάχιστον για δήμους ανάλογου μεγέθους. (Δ. Καρπενησίου)
- Η κατάσταση είναι αρκετά ικανοποιητική με τα μέσα και τις εγκαταστάσεις που διαθέτει ο δήμος. (Δ. Σαμίων)
- Τώρα ξεκινά μία προσπάθεια με πρώτο στόχο τη δημιουργία Γραφείου Αθλητικών Θεμάτων. (Δ. Ρεθύμνης)
- Δεν κρίνεται ικανοποιητική και γι' αυτό το Δημοτικό Συμβούλιο δρομολόγησε τη σύσταση Αθλητικού Οργανισμού. (Δ. Γρεβενών)
- Υφίσταται πληρότητα στελεχών και προγραμματισμού εκδηλώσεων σε συνεργασία με όλους τους αθλητικούς φορείς. Δυσκολίες παρουσιάζονται αναφορικά με την υλικοτεχνική υποδομή και την κατάσταση των χώρων άθλησης. (Δ. Κιλκίς)
- Η δημοτική αθλητική υποδομή, παρά τις καταβαλλόμενες προσπάθειες, κρίνεται ανεπαρκής. Κύρια αιτία είναι η έλλειψη πιστώσεων, που δεν επιτρέπει την πρόσληψη ειδικευμένου προσωπικού. (Δ. Πύργου-Ηλείας)
- Η πολιτική στον αθλητισμό είναι ανεπαρκής εξαιτίας των μεγάλων οικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο δήμος. (Δ. Ιωαννιτών)

2. Προτάσεις

- Υπάρχει έλλειψη αθλητικών εγκαταστάσεων και για να αναπνεύσει αθλητικά η πόλη θα πρέπει να γίνουν: α) Κλειστό κολυμβητήριο, β) Γήπεδα ποδοσφαίρου (τουλάχιστον ένα) για να εξυπηρετεί τον κλασικό αθλητισμό, τα προγράμματα λαϊκής άθλησης και τα πολλά

ποδοσφαιρικά σωματεία και γ) Ανοιχτά γήπεδα μπάσκετ, βόλλεϋ, τέννις. (Δ. Λεβαδέων)

- Να περάσουν τα στάδια και τα γυμναστήρια στην τοπική αυτοδιοίκηση. Επίσης, να καταρτιστούν περισσότερα προγράμματα μαζικής άθλησης από τη ΓΓΑ και να δοθεί μεγαλύτερη χρηματοδότηση. (Δ. Αγρινίου)
- Θα πρέπει να γίνει ένα νέο Αθλητικό Κέντρο για όλα τα αθλήματα και συγκεκριμένα κλειστό γήπεδο για βόλλεϋ, μπάσκετ, χάντμπολ, κολυμβητήριο, γήπεδα τέννις και γήπεδο ποδοσφαίρου. Ο χώρος προβλέπεται από το ΓΠΣ και ήδη ο δήμος με δικά του έξοδα έχει αρχίσει τη διαμόρφωσή του. (Δ. Αλεξανδρούπολης)
- Χρειάζεται η δημιουργία Κλειστού Δημοτικού Γυμναστηρίου ολυμπιακών διαστάσεων πολλαπλών χρήσεων (υπάρχει μελέτη), ο πολλαπλασιασμός ελεύθερων χώρων άθλησης (μπάσκετ, τέννις, βόλλεϋ) με διασπορά σε όλες τις γειτονιές και απαιτείται προσπάθεια δημιουργίας μέσα στο 1993 "Αθλητικού Οργανισμού". (Δ. Ξάνθης)
- Στο τεχνικό πρόγραμμα για το 1993 βρίσκονται σε εξέλιξη αθλητικά έργα, όπως η κατασκευή ποδοσφαιρικών γηπέδων, γηπέδων μπάσκετ και συντήρηση υπαρχουσών αθλητικών εγκαταστάσεων. Προγραμματίζεται η κατασκευή κολυμβητηρίου ολυμπιακών διαστάσεων και ενός δευτέρου κλειστού γυμναστηρίου για τα οποία χρειάζεται η συνδρομή του κράτους: (Δ. Ρόδου)
- Χρειάζεται η επιχορήγηση του ΑΚΕΔΗΠ με τις απαραίτητες πιστώσεις για την υλοποίηση των μελετών που έχουν ήδη συνταχθεί από την Τεχνική Υπηρεσία του δήμου μας. (Δ. Περιστερίου)
- Υπάρχουν πολλά σχολεία με αξιόλογους χώρους που παραμένουν αναξιοποίητοι (Δημοτικά και Γυμνάσια). Αν γίνει μία λογική χρηματοδότηση, όχι υψηλή αλλά ικανή να φτιαχτούν αυτοί οι χώροι, είναι βέβαιο ότι τα παιδιά θα αγαπήσουν τον αθλητισμό και η δημοτική αρχή θα μπορέσει να πραγματοποιήσει τις αθλητικές εκδηλώσεις που έχει σχεδιάσει. Ζητείται η βοήθεια της ΓΓΑ (Δ. Μυτιλήνης)

- Η Αθήνα αντικειμενικά έχει τεράστιες απαιτήσεις υποδομής στον αθλητισμό και ευρύτερα στον κοινωνικό τομέα. Οι προτάσεις του δήμου βρίσκονται ακριβώς στην κατεύθυνση της κάλυψης των αναγκών σε αθλητικούς χώρους που σχετίζονται με την αναβάθμιση του αθλητισμού. (Δ. Αθηναίων)
- Χρειάζεται άμεση ενεργοποίηση των υπεύθυνων φορέων της Πολιτείας για την υλοποίηση του προγράμματος για τον αθλητισμό μέσω του οργανισμού του δήμου "Αθλητισμός για όλους". (Δ. Τρικάλων)
- Χρειάζεται οικονομική ενίσχυση από τη ΓΓΑ για αθλητικές δραστηριότητες και βελτίωση αθλητικών εγκαταστάσεων. (Δ. Φλώρινας)
- Προτείνεται να περιέλθουν στην Τ.Α. οι υπάρχουσες αθλητικές εγκαταστάσεις για την καλύτερη αξιοποίησή τους και το συντονισμό των αθλητικών δραστηριοτήτων όλης της περιοχής. Ζητείται επιδότηση της Τ.Α. για τη διοργάνωση και ανάπτυξη υποδομής για τον αθλητισμό. (Δ. Κατερίνης)
- Είναι επιτακτική η ανάγκη χρηματοδότησης του δήμου για πρόσληψη του απαραίτητου προσωπικού, καθώς και τη συντήρηση και εύρυθμη λειτουργία του κλειστού γυμναστηρίου. (Δ. Λευκάδας)
- Θεωρείται χρήσιμη η στελέχωση με προπονητές/γυμναστές των τμημάτων άθλησης που παρουσιάζουν ενδιαφέρον από τη ΓΓΑ (Δ. Καρπενησίου)
- Ζητείται η περάτωση του κλειστού γυμναστηρίου και η κατασκευή κλειστού κολυμβητηρίου. (Δ. Σαμίων)
- Είναι χρήσιμη η ανάπτυξη όλων των αθλημάτων με την κατασκευή των αναγκαίων χώρων, η σύσταση παγκρητίου διαδημοτικού οργάνου και αθλητικού οργανισμού καθώς και η προκήρυξη διαδημοτικών αγώνων. (Δ. Ρεθύμνης)
- Χρειάζεται κατάλληλο κλειστό γυμναστήριο και απαραίτητος εξοπλισμός, με στήριξη της ΓΓΑ, λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών. (Δ. Γρεβενών)
- Προτείνεται η επίστρωση περιφερειακού στίβου εθνικού σταδίου με ελαστικό τάπητα και ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεών του.

Επίσης, θεωρείται χρήσιμη η ανακαίνιση και ο εκσυγχρονισμός του κλειστού γυμναστηρίου και των υπαίθριων εγκαταστάσεών του. Τέλος, προτείνεται η δημιουργία κλειστού κολυμβητηρίου και αίθουσας βαρέων αθλημάτων. (Δ. Κιλκίς)

- Προτείνεται η τακτική επιχορήγηση επί ετήσιας βάσης από ΓΓΑ, Νομαρχιακό Ταμείο κλπ. (Δ. Πύργου)
- Η αθλητική υποδομή έχει σχέση με την οικονομική πολιτική που ακολουθεί η κυβέρνηση και συνδέεται άμεσα με τα κονδύλια που διατίθενται γι' αυτό το σκοπό. (Δ. Ιωαννιτών)

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Council of Europe, Sport, The Economic Impact and Importance of Sport: A European Study, υπό Jones, H.G., Strasbourg, 1989.

-----, Workshop on the Financing of Sport, Strasbourg, 6 - 7/XI/1991.

-----, The Economic Importance of Sport in Europe: Financing and Economic Impact, υπό Andreff, W., Strasbourg, September 1993.

-----, Voluntary Work in Sport: A Bibliographic Enquiry, υπό Ibsen, B., Strasbourg, September 1993.

Henley Center, The Economic Impact of Sport in the United Kingdom in 1990, July 1992.

Sport ed Economia, Fontazione Giulio Onesti, NOMISMA, Roma 1991.

"Un Nouveau Secteur Economique: Le Sport", Problemes Politiques et Sociaux, No 581, 1/4/1988.

B. Πατσουράτης, Ο Κλάδος των Sportswear στην Ελλάδα, Κλαδικές Μελέτες, IOBE, Αθήνα, 1987.

Οδηγός ICAP 1993 (Τόμος 1, 2).

Υπουργείο Πολιτισμού, Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, Κατανομή Επιχορηγήσεων για Αθλητικούς Σκοπούς 1987, 1990, 1991, 1992.

Υπουργείο Πολιτισμού, Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, Κατάσταση Υπαλλήλων ΓΓΑ 1986-1992.

Μποζινάκης, Ζ., "Μελέτη και Προτάσεις για την Οικονομική Εξυγίανση του Οργανισμού Διεξαγωγής Ιπποδρομιών Ελλάδος (ΟΔΙΕ)".

Απολογισμοί Εσόδων και Εξόδων του Κράτους, 1981-1991, Υπουργείο Οικονομικών.

Αναλυτικοί Πίνακες Εκτελέσεως του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, 1982-1991, ΥΠΕΘΟ.

Εθνικοί Λογαριασμοί της Ελλάδος, 1992, ΥΠΕΘΟ.

"Επιχείρηση Ποδόσφαιρο", Περιοδικό STATUS, Αύγουστος 1993.

ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ ΣΕΙΡΑ

No 1	<u>Πρόγραμμα Αμβρακικού</u>	<u>Α Φάση: Η Προγραμματική Σύμβαση (Τόμος 1).</u> Αθήνα, 1990.

<u>Β Φάση: Πενταετές Πρόγραμμα Ανάπτυξης-Τελική Εκθεση (Τόμος 2).</u> Αθήνα, 1989.

<u>Β Φάση: Πενταετές Πρόγραμμα Ανάπτυξης-Τομεακή Ανάλυση (Τόμος 3).</u> Αθήνα, 1990.

<u>Ειδικές Μελέτες (Τόμος 4).</u> Αθήνα, 1990.

<u>Επισκόπηση της Παγκόσμιας Αγοράς Χελιών (Τόμος 5).</u> Αθήνα, 1990. |
No 2	<u>Προστασία και ανάπτυξη περιοχής λίμνης Καστοριάς.</u>	Αθήνα, 1990.
No 3	<u>Μεταφορά και ανάπτυξη των τεχνολογιών πληροφόρησης στην Ελλάδα,</u>	του Δ. Ουζουνίδη. Αθήνα, 1990.
No 4	<u>Χωροταξική κατανομή και κλαδική σύνθεση των επενδύσεων του Ν.1262/1982,</u>	του Γ.Γεωργίου. Αθήνα, 1991.

- No 5 Το ελληνικό ισοζύγιο πληρωμών:Επιπτώσεις από την ένταξη και την ενοποίηση της εσωτερικής αγοράς της ΕΟΚ, του Δ.Μαρούλη. Αθήνα, 1991.
- No 6 Shipbuilding and Shiprepairing Industry in Greece, των Φρ. Τζαμουζάκη και Σ. Σπαθή. Αθήνα, 1991.
- No 7 ΚΑΠΗ Μελισσίων, των Α. Ριτσατάκη, Α. Κώτση και Χρ. Αυγουστή. Αθήνα, 1992.
- No 8 Εξελίξεις στο διεθνές νομισματοπιστωτικό σύστημα και η ενοποίηση της ευρωπαϊκής αγοράς: Επιπτώσεις για την Ελλάδα, του Δ. Μαρούλη. Αθήνα, 1992.
- No 9 Δημοσιονομικές εξελίξεις στη δεκαετία του '80, του Α. Μπαλφούσια σε συνεργασία Ν. Μανωλά. Αθήνα, 1993.
- No 10 Ανθρώπινοι πόροι: Πληθυσμός, αγορά εργασίας, εκπαίδευση, του Κ. Κανελλόπουλου. Αθήνα, 1994.
- No 11 Χωροταξική ανάλυση, του Π. Κομίλη. Αθήνα, 1994.
- No 12 Αξιολόγηση της συμβολής των Κοινοτικών χρηματοδοτήσεων στην προστασία του ελληνικού περιβάλλοντος, των Δ. Κατοχιανού και Σ. Σπαθή. Αθήνα, 1994.
- No 13 Ελεύθερη διακίνηση εργαζομένων στην Κοινότητα και η πολιτική απασχόλησης στην Ελλάδα, του Κ. Ευστρατόγλου. Αθήνα, 1994.
- No 14 Ο ελληνικός κλάδος ζάχαρης: Ανάλυση-προοπτικές, Μελετητικής Ομάδας ΚΕΠΕ. Αθήνα, 1994.

- No 15 Παραοικονομία και φοροδιαφυγή: Μετρήσεις και οικονομικές επιπτώσεις, των Κ. Κανελλόπουλου, Ι. Κουσουλάκου, Β. Ράπανου, σε συνεργασία Κ. Κωτσή, Α. Μακροπούλου. Αθήνα, 1995.
- No 16 Σύγκλιση, απόκλιση και περιφερειακή πολιτική, των Λ. Αθανασίου, Κ. Κανελλόπουλου, Η. Πούπου. Αθήνα, 1995.
- No 17 Πρωτογενής τομέας: Εξελίξεις και προοπτικές ανάπτυξης, 1994-1999, της Α. Λαμπροπούλου. Αθήνα, 1995.
- No 18 Ήπειρος: Εξελίξεις και προοπτικές ανάπτυξης, 1994-1999, του Γ. Κ. Κωστελένου. Αθήνα, 1995.
- No 19 Διαπεριφερειακή ανάλυση και πολιτική και βασικά στοιχεία κατά περιφέρεια και νομό, των Λ. Αθανασίου, Π. Καββαδία, Δ. Κατοχianού, Π. Τονικίδου. Αθήνα, 1995.
- No 20 Η ελληνική εκπαίδευση στον ορίζοντα του 2000, του Κ. Κάρμα. Αθήνα, 1995.
- No 21 Εσωτερική μετανάστευση, του Κ. Κανελλόπουλου. Αθήνα, 1995.
- No 22 The European Observatory for Small and Medium-Sized Enterprises: Research Environment and Innovation in Greek Manufacturing, του Δ. Σακκά. Αθήνα, 1995.
- No 23 Θέματα γεωργίας, αγροτικής και τοπικής ανάπτυξης, της Κ. Καραμπάτσου-Παχάκη. Αθήνα, 1996.

Επιμέλεια: Ελένη Σουλτανάκη
Μακέτα εξωφύλλου: Μιχάλης Ιερωνυμίδης

Βιβλιοδεσία – Εκτύπωση:
Ηλεκτρονικές Τέχνες ΕΠΕ
Αραχώβης 61 Εξάρχεια – Τηλ. 38.13.801

ISBN 960-341-021-7